

จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน

พระราชนิพนธ์

ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ภาคที่ 20

พิมพ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

เจ้าจอมเอิบ ท. จ. ว.

ในรัชกาลที่ 5

เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2487

นะ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส

จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน
พระราชนิพนธ์
ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ภาคที่ 20

พิมพ์
ในงานพระราชทานเพลิงศพ
เจ้าจอมเอิบ ท.จ.ว.
ในรัชกาลที่ 5

เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2487
นะ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส

313

959 3057

Q 657 00

คำนำ

ในงานพระราชทานเพลิงศพเจ้าจอมเอิบ ในรัชกาลที่ 5 ม. ร. ว. เทวธิดาช ป. มาลากุล รับฉันทะจากเจ้าภาพ มาแจ้งความจำนงยังกรมศิลปากรว่า ใครจะได้หนังสือ “จดหมายเหตุพระราชกิจรายวันในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว” พิมพ์เป็นที่ระลึก กรมศิลปากรจึงจัดให้พิมพ์ ภาควิชา 20 น

หนังสือจดหมายเหตุพระราชกิจรายวันนี้ เดิมอยู่ในหอพระสมุดหลวง ต้นฉบับเป็นอักษรพิมพ์ดีด มี 10 เล่ม กำหนดเล่มละ 1 ปี คือตั้งแต่ ปีฉลู จุลศักราช 1239 (พ.ศ. 2420) ถึงปีกุน จุลศักราช 1249 (พ.ศ. 2430) ขาดปีเถาะ จุลศักราช 1241 ไป 1 ปี แม้เล่มที่กำหนดว่า 1 ปี บางเล่มก็ไม่ตลอดปีที่เดียว บางวันหรือบางเดือนไม่ได้จัดไว้ก็มี บางเล่มก็ขาดไปตั้งหลายเดือน ปรากฏในบานแผนกบางเล่มของหนังสือนี้ว่า กรมหลวงปราจิณกิติบดีตรัสสั่งให้คัดขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. 2460 ครั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สด็จสวรรคตแล้ว สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ได้พระราชทานหอพระสมุดหลวงมาเป็นสมบัติของหอพระสมุดสำหรับพระนคร ซึ่งได้เปลี่ยนมาเป็นหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากรในบัดนี้ หนังสือนี้จึงตกมาเป็นสมบัติของหอสมุดแห่งชาติด้วย

สังเกตตามสำนวนที่จดไว้ในหนังสือนี้ เข้าใจว่าข้อความตอนต้น ๆ ในเล่มแรกเป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งไว้ด้วยพระองค์เอง เพราะถ้อยคำสำนวนที่ซึ่งไว้ล้วนเป็นคำสามัญ ไม่มีราชาศัพท์เลยจนถึงหน้า 19 ในภาคที่ 5 ต่อแต่นั้นมาเข้าใจว่ารับสั่งให้ผู้อื่นจด จึงมีใช้ราชาศัพท์ขึ้น “สเด็จพระราชดำเนิน” “ซึ่งพระราชนิพนธ์” เหล่านี้เป็นต้น แต่ถึงกระนั้น ผู้จดก็พยายามจะเปลี่ยนให้เป็นพระราชนิพนธ์ เช่นใช้คำสามัญและใช้คำแทนพระองค์ว่า “ฉัน” และออกพระนามเจ้านายบางพระองค์ หย่างพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งใช้ แต่ก็ใช้ไปไม่ตลอด มักอดใช้ราชาศัพท์ไม่ได้ ยิ่งในตอนต่อ ๆ มาแล้ว มีใช้ราชาศัพท์เป็นขึ้น จึงเห็นได้ว่าในตอนหลัง ๆ มา ตรัสสั่งให้ผู้อื่นจด และผู้รับสั่งก็คงผลัดเปลี่ยนกันมาหลายคน ที่พอจะหาได้จากความสังเกตเมื่ออ่านจาก “จดหมายเหตุพระราชนิพนธ์” นี้ก็มีที่ยังไม่สามารถจะหาได้ก็มี ที่หาได้บางตอนเข้าใจว่าเป็นพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ เช่นมีว่าวันที่ 4 ปีมะเมีย จัตวาศก จุลศักราช 1244 เวลาบ่ายวันนี้ไม่ได้เสด็จออก โปรดให้พระองค์เจ้าสวัสดิประวดี (พระนามเดิมของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์) เข้าไปเขียนได้อริ ที่ห้องโถงบารมี พระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร” และมี

ข้อความทำนองนี้อีกหลายแห่ง และบางตอนก็โปรดให้พระองค์เจ้าสร้อยเสาวภาฯ จด เช่นมีว่า “7^ก 8 ปีวอถนสก จุลศักราช 1246.....โปรดให้พระองค์สร้อยเสาวภาฯ เข้าไปเฝ้า ขงหนั่งสือราชการและได้อำนาจ” ดังนั้นเป็นต้นและบางตอนก็มีว่า “วันนี้ไม่สบายไม่ได้เสด็จออก โปรดให้เราเข้าไปเขียนได้อำนาจข้างใน” ซึ่งยังไม่ชัดว่า “เรา” ในที่นี้คือท่านผู้ใด แต่เป็นที่แน่นอนว่าในตอนหลังๆ นี้ไม่ได้ขงพระราชนิพนธ์

หนังสือนี้ ถ้าได้อ่านแต่เฉพาะวันหนึ่งๆ จะเห็นได้ว่าไม่ค่อยได้เรื่องราวอะไรนัก เพราะพูดถึงเรื่องโน้นนิดเรื่องนี้น้อย ข้อความไม่ติดต่อกัน แต่ถ้าอ่านไปหลาย ๆ วันจะเห็นว่าล้วนมีข้อความติดต่อเกี่ยวโยงถึงกันตลอด ย่อมอำนวยความสะดวกให้แก่นักอ่านหลายจำพวก โดยเฉพาะผู้ที่จะได้รับประโยชน์อันยิ่งใหญ่จากหนังสือนี้ มี 2 จำพวก คือ:—

จำพวกที่ 1 นักศึกษาทางประวัติศาสตร์ จะมองเห็นคุณค่าของหนังสือนี้อย่างยิ่ง เมื่อเขียนพงสาวดารประเทศไทย ยุคนี้ เพราะพระราชนิพนธ์วัน วันละเล็กน้อยเป็นต้นเหตุให้รู้ถึงเรื่องใหญ่ๆ เช่น การออกพระราชบัญญัติ กดหมายหรือราชการแผ่นดินอื่นๆ อันปรากฏอยู่ในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นนั้น ยิ่งกว่านั้น ในปีใดถ้าไม่มีการออกหนังสือราชกิจจานุเบกษา เช่นในปีมะโรง จุลศักราช 1242 และปีมะเมีย

จุลศักราช 1244 ก็ไม่อาจหาได้ว่า ใน 2 ปีนั้นได้มีราชการ
งานเมืองอะไรบ้าง ถึงเมื่อใดค้นหาได้ในหนังสืออื่น เช่น
หนังสือราชการตามกะช่วงต่างๆ เป็นต้น ก็ต้องค้นหาได้ด้วยความ
ลำบากยิ่ง ทั้งอาจไม่ได้เรื่องราวตลอดและเป็นหลักฐานพอ
แต่อาจค้นหาได้ในหนังสืออื่น

จำพวกที่ 2 นักศึกษาทางการเมือง เมื่อได้อ่านหนังสือ
แล้ว จะมองเห็นรหัสประสาธโนบาย ทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับ
ต่างประเทศและเป็นการภายใน ว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงนำไทยประเทศหลักัดเกาะแก่งและ
มรสุมแห่งการเมืองมาด้วยความลำบากเพียงไร สมควรมิ
หิตถานุคติของนักการเมืองในชั้นหลังได้เป็นอย่างดี

กรมศิลปากรขออนุโมทนาในกุศลราศีที่กษิณานุปทาน ซึ่ง
เจ้าภาพได้มีความกตัญญูตเวทีตั้งมั่นอยู่ในจิต พิมพ์หนังสือ
อุทิศแจกจ่ายเป็นธัมมวิद्याทาน เนื่องในงานพระราชทานเพลิง
ศพเจ้าจอมเอิบ ในรัชกาลที่ 5 ขออภิลุคนมุนุผลจากวิद्याทาน
นี้จงสัมฤทธิ์ โดยสมควนแก่คติวิสัยในสัมปรายภพ เทอน.

กรมศิลปากร

22 กันยายน 2487

เจ้าจอมเอิบ ท.จ.ว.

เกิด พ.ศ. 2422

อนิจกรรม พ.ศ. 2487

ประวัติ

เจ้าจอมเอิบ เกิดวันที่ 22 เมษายน ปี 2422 เจ้าพระยา
สุรพันธุ์พิสุทธ เทส บุณนาค เป็นบิดา และท่านผู้หญิงอู่
สุรพันธุ์พิสุทธ เป็นมารดา

ถวายตัวเป็นบาทบริจาริกา ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปี 2434 ได้รับพระราชทานหีบหมาก
ทองลงยา (ตราพระเกี้ยวประดับเพชร) และราชอิสริยาภรณ์
ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ เหรียญรัตนาภรณ์รัชกาลที่ 5 ชั้นที่ 2
เหรียญรัตนาภรณ์รัชกาลที่ 6 ชั้นที่ 2 และขงพระกรุณาโปรด
เกล้า ฯ ชบเลี้ยงในถณันดรศักดิ์พระสนม

เจ้าจอมเอิบ บ่วยเป็นโรคเนื้อร้าย ถึงอนิจกรรมเมื่อ
วันที่ 11 สิงหาคม 2487 ไร้สพบำเพ็ญการกุศลตามฉัมภริยวัตร
ที่บ้านโดยสมควนแก่เวลาแล้ว วันที่ 3 ตุลาคม 2487
เชน สพไปรับพระราชทานเพลิง ที่เมรุวัดเทพศิรินทราวาส
ฯ พนะ ฯ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธย
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สั่งพระราชทานโกศประกอบทองราชินีกุล
ไร้สพเจ้าจอมเอิบ พร้อมด้วยมีฉัตรกลองประกอบเกียรติยศ
ตามถณันดรศักดิ์และสกุล และฯ พนะ ฯ ผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ ได้ไปปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการพระราช
ทานเพลิงศพด้วย.

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี
 กรมหลวงราชบุรีดิเรกวัฒนวงศ์

พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

นกคณนคณ
 อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ

อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ

อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ

อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ
 อกีหัดดุขุคคณ

ตำเนาพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัวบางฉบับ ซึ่งพระราชทานมาถึงเจ้าจอมเอิบ ระยะเวลา
 สเด็จประพาสยุโรป ปี 2450

จดหมายเหตุพระราชกิจรายวัน

พระราชนิพนธ์

ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ประกาศปีตศก จุลศักราช 1247

(พ.ศ. 2428)

วันศุกร์ ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาปีตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเสสเด็คออกประทับพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท
ทรงจุดเทียนนมัสการ กรณพระปวเรศถวายสวดแล้ว กรณหมื่น
วชิรฉานหม่อมเจ้าพระ พระราชาคณะ พระครูฐานานุกรม
32 รูปถวายพรพระ พระเจ้าอยู่หัวเสด็จมาทอดพระเนตร
โถยาคู ทรงเลือกถวายกรณพระปวเรศและพระสงค์ทั้งปวง
โถวันนี้เป็นของพระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายใน พระสงค์ถวายพร
จบแล้วเสด็จทรงประเคนพระสงค์รับพระราชทานฉนั้น ทรงปิด
ทองพระและพระคัมภีร์ พระมหาราชครูถวายน้ำพระมหาสังข์
ตามพระราชพิธีสาท อนึ่ง วันนี้โปรดเกล้าฯ ให้ถวายข้าว
ทิพย์ยาสพระสงค์รับพระราชทานฉนั้นด้วย และจะได้แจกพระ
บรมวงศานุวงศ์ข้าทูลละอองธุลีพระบาทตามโบราณวิสัย เมื่อ

พระสังข์รับพระราชทานฉนั้น เจ้าพนักงานกรมภูสามาตา
 เชิญพระบรมอัฐิและพระอัฐิในหอพระธาตุมนเทียรในพระ
 บรมมหาราชวังขึ้นส่งพระราชยาน มีกลองชนะแตรสังข์มโหรีที่
 ประโคมมาเชิญขึ้นสถิตบนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระสังข์
 ฉนั้นแล้วถวายอนุโมทนาอติเรกถวายพระพรลา สเด็จพระ
 มุขตะวันตก ชงทอดผ้าสรงและสิ่งของต่าง ๆ ตามเช่นเคย
 ชงบริจาคนในสาทรวิบูลย์ เจ้าพนักงานนิมนต์พระราชาคณะ
 ถานานุกรมวัดที่อนุโลมในพระบรมอัฐิพระอัฐิ 24 รูปขึ้นไป
 สดับปกรณ์แล้วถวายอนุโมทนาอติเรกถวายพระพรลา สเด็จพระ
 มาประทับมุขเหนือตำหนักกับพระบรมวงศานุวงศ์ แล้วโปรด
 เล่า ๆ ให้เจ้าพนักงานพระคลังมหาสมบัติแจกเงินพระองค์เจ้า
 ในกรมพระราชวังบวรเป็นเงินมรดกกรมพระราชวังบวร คือ
 พระองค์เจ้าวิมลวิลาส พระองค์เจ้ากาจโนภาสรัสมิ พระ
 องค์เจ้ากัลยาประวดี พระองค์เจ้าสุทัศน์นัภษร พระองค์เจ้า
 โอบาสไพศาล พระองค์เจ้าวิบุลย์พรมรังสี พระองค์เจ้า
 วรุณีอาภรณ์ พระองค์เจ้ารจนาพรรณี พระองค์เจ้ารัชน์เจ้ามหารัศ
 พระองค์เจ้าไชยรัตนวโรภาส องค์ละ 30 ชั่ง แล้วพระราชทาน
 สัตถาบัตร 'หลวงสรสิทธิเปนนมน์สราภยศิริสดิการ 1 หลวง
 สาทราชกรรติเปนนมน์สุรเดชนนชิต 1 หลวงศิลปศาลสรวุช
 เปนนมน์วิชิตไชยศักดิ์วรุช 1 นายพิสลยุทธการเปนนมน์อังกนิ-

สรพลารักษ์ 1 รวมกรมทหานมหาดเล็ก 4 คน ขุนวิเสสเสนี
 เปนหลวงอมรินทรรักษาสา 1 ขุนศรีภิรมย์เปนขุนวิเสสเสนี 1
 กรมสุรัสวดี 2 นายจันกัปตันเปนหลวงวิชิตสรสาตรกรมทหาน
 ปืนใหญ่รักษาสาพระบรมมหาราชวัง 1 ขรวัชรปอาลีเปนพระ
 สยามิตยภักดีการ กรมท่ากลาง 1 แล้วสเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
 ให้แจกเงินมรดกแด่พระองค์เจ้าหญิงในกรมพระราชวังบวรด้วย
 โปรดให้นิมนต์พระสงฆ์ 500 รูปสดับปกรณ์ตามเคยด้วย แล้ว
 เจ้าพนักงานจะได้เชิญพระบรมอัฐิกลับเข้าพระบรมมหาราชวัง

อนึ่ง เมื่อเวลาบ่ายวานนี้ ตลับเจ้าจอมมารดา ซึ่งเป็นเจ้า
 จอมมารดากรมหมื่นภูเรศธำรงศักดิ์ถึงแก่กรรมด้วยป่วยเป็นโรค
 อาโปธาตุพิการ ชงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานน้ำรด
 สพและโกถลงในและโกถไม้สิบสองประดับศพ มีกลองชนะ
 5 คู่ จ่าปี 1 ฉัตรเบญจา 4 คัน พระสงฆ์สวดอภิธรรมแต่กลางคืน

วันเสาร์ ขึ้น 2 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 2 โมงเสส สเด็จพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
 ชงพระราชยานไปประทับพระที่นั่งราชกิจวินิจฉัยสเด็จพระที่นั่งพระ
 ที่นั่งโหรน พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการเฝ้าทูลละอองธุลี
 พระบาทพร้อมกัน พระนรินทรราชเสนีนำแม่กองสาหล้า และ
 ปังอะลูหมัดคาริสา และ สรีระวันกรมการเมืองระแงะ ซึ่งคุม

คันไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการเข้ามาทูลเกล้าฯ ถวายนั้นเข้า
เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทกราบถวายบังคมทูลกลับไปบ้านเมือง
มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ดำรงตำแหน่งตาม
สมควน โปรดพระราชทานเสื้อฟ้าแล้วโปรดพระราชทาน
สัณฐานบัตร มีสเตอร์เคสเดนสคอปส์ เปนกัปตันในกรมทหาร
รักษำพระบรมมหาราชวัง

อนึ่ง เมื่อคืนนี้ พระวงศ์เธอพระองค์เจ้าประดิษฐการสิ้น
พระชนม์เวลา 8 ทุ่มเศษ ประชวรมาช้านานแล้ว โปรดเกล้าฯ
ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ จักรการสงฆ์ พระสพ ใหญ่ที่
กรุงเทพฯ พระราชทานลี้ผ้าขาว ราชการกรมช่าง 10 หมู่ โปรด
เกล้าฯ ให้พระองค์เจ้าจักรจรสวรรค์ดูแลฉลองพระเดชพระคุณ
สืบไป เว้นแต่ราชการกรมช่างหล่อโปรดเกล้าฯ ให้หม่อมเจ้า
สุพรรณในกรมหมื่นนรงค์หิรัญสิทธิ์ ดูแลฉลองพระเดชพระคุณสืบไป
แล้วดำรงกับสมเด็จพระและเจ้าพระยาสุรวงศ์ ให้ดูแล
ราชการที่กรุงเทพฯ แล้วเสด็จพระราชดำเนินลงเรือพระที่นั่ง
เวสตรือออกจากท่าราชวรดิฐเวลาเช้าเกือบ 3 โมง พร้อมด้วย
เรือกลไฟไหย่น้อยตามเสด็จหลายลำ เวลาบ่าย 2 โมงครึ่งถึง
พระราชวังบางปะอินประทับเรือพระที่นั่งที่แพลอย สด็จขึ้นจาก
เรือพระที่นั่งตรัดกับเจ้านายข้าราชการที่มารับเสด็จแล้ว สด็จ

ขึ้นทางท้องพระโรงหน้าประตูเทวราชครรไล ประทับพระที่นั่ง
อุทยานภูมิเสถียร

เวลาค่ำ พระสงฆ์วัดนิเวศ 10 รูปสวดมนต์ที่พระตำหนัก
ใหม่ สมเด็จพระนางเจ้าขึ้นพระตำหนัก

วันอาทิตย์ ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าเสด็จพระที่นั่งสวามณเฑียรในพระตำหนัก สมเด็จพระ
นางเจ้า

เวลาค่ำเสด็จออกท้องพระโรง เจ้านายข้าราชการเฝ้าทูล
ละอองธุลีพระบาท รับสั่งเรื่องทัพอีสเตอร์ขึ้นเกือบทุ่ม 1

วันจันทร์ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสด็จพระราชมารดาเสด็จเรือพระที่นั่ง
ออกประตูสาครประพาศไปตามลำคลองจนพ้นหมู่บ้านหลังเกาะ
เข้าคลองจิกเสด็จประพาศไปจนบ้านลาว แล้วเสด็จกลับตาม
ทางเดิมเวลาค่ำ

วันอังคาร ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสด็จพระราชมารดาเสด็จเรือพระที่นั่ง
ออกประตูสาคร ประพาศไปประพาศ คลองจิก เหมือนวานนี้
เสด็จกลับค่ำ

วันพุธ ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้ารุ่ง สเด็จพระที่นั่งโบสถ์เครื่องล้าใหญ่
ออกประคองสังคสีทศกัฏฐการ เรือไฟจงขึ้นไปทางเหนือหน้า เข้า
คลองบ้านต๋างประทับวัดขนอน สเด็จพระกลับเวลาเที่ยงเสส

เวลาบ่ายค่ำสเด็จพระออกประทับท้องพระโรง เจ้านายและข้าราชการ
เฝ้า รับสั่งด้วยราชการต่างๆ ประมาณครึ่งชั่วโมงสเด็จพระคืน

วันพริหส์บดี ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสส สเด็จพระที่นั่ง ออกประคอง
สาครประพาสออกไปทางคลองหลังเกาะ เข้าคลองนางหงส์
ประพาสตามลำคลอง จนเวลาค่ำสเด็จพระกลับ

วันศุกร์ ขึ้น 8 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่ายค่ำ สเด็จพระออกท้องพระโรง สเด็จพระราชดำเนิน
ลงชงเรือพระที่นั่งเก๋งที่ท่าพระราชวัง ไปประทับวัดนิเวศธรรม
ประวัติ สเด็จพระเข้าในพระอุโบสถ ชงนมัสการแล้วตำหรับกับพระ
อมราภิรักขิต ด้วยการพระอารามต่างๆ สเด็จพระประทับอยู่ครู่หนึ่ง
สเด็จพระไปนมัสการในสถานที่เคารพหังปวงมีคณธราสตร์ พระ
สรีมหาโพธิ พระนาคปรก แล้วสเด็จพระที่ศาลาโรงเรียน พระราชทาน
เงินครูและนักเรียน แล้วสเด็จพระมาชงแจกพวกลูกอุปาสิกาทิข้างการ

เปรียบเทียบ ชงแจกเงินเส็ดสเด็จกลับพระราชวัง ประทับท้อง
พระโรง จนเวลา 2 ทุ่มเส็ดขึ้น

วันเสาร์ ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าสเด็จพระราชดำเนินวัดขนอนในคลองบ้านสร้าง
เหมือนหย่างวานขึ้นนี้ สเด็จกลับเวลาบ่าย 4 โมงเสศ เวลา
จวนย่ำค่ำโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานเข้าไปถวายชงเครื่องใหญ่
ที่พระที่นั่งอุทยานภูมิเสถียร แล้วเวลาทุ่มเสศสเด็จออกประทับ
ท้องพระโรง จนเวลา 2 ทุ่มเส็ดขึ้น

วันอาทิตย์ ขึ้น 10 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่ายเสศสเด็จออกประทับท้องพระโรง เจ้านาย
และข้าราชการเฝ้า รับสั่งด้วยราชการต่าง ๆ และชงหนังสือ
ราชการบ้าง เวลาทุ่มหนึ่งเส็ดขึ้น

วันจันทร์ ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าชงฉายพระบรมรูปข้างใน เวลาบ่าย 2 โมงเสศ
สเด็จลงเรือพระที่นั่ง สเด็จพระราชดำเนินขึ้นไปข้างเหนือหน้า
เข้าปากคลองตะเคียนข้างใต้ ไปออกปากคลองข้างบน ไปตาม
ตำน้าเข้าคลองเมืองที่หัวแหลมมาออกปากคลองหัวรอ ต้องลง

มาทางหน้าพระราชวังจันทกเสม สเด็จพระราชวังบางปอน
สเด็จพระราชวัง 2 ทุ่มเศษ

เวลายามเสส โปรดเกล้าฯ ให้พระยาสรสิงหเทพเข้าไปเฝ้า
ทูลละอองธุลีพระบาทที่พระที่นั่งอุทยานภูมิเสถียร กราบถวาย
บังคมลาขึ้นไปเมืองพิไชยเพื่อจะได้จัดการที่จะส่งกองทัพขึ้นไป
หลวงพระบาง เวลา 4 ทุ่มกลับออกมา

วันอังคาร ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า สเด็จพระราชดำเนินลงเรือพระที่นั่งออกประค
เทวราชครุโล ออกคลองหลังเกาะแล้วออกแม่น้ำห้วยเกาะขึ้น
ไปข้างเหนือ สเด็จพระราชดำเนินในคลองบางหวายตรงหน้าวัด
โปรดสัตว์ข้าม เวลาบ่ายสเด็จพระราชดำเนินถึงพระราชวังบางปอน
บ่าย 4 โมง

วันพุธ ขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 3 โมงเสสสเด็จพระราชดำเนินออกที่ท้องพระโรง แล้วทรงพระ
ราชยานไปประทับที่ศาลเทวรูปพระเจ้าปราสาททอง ทรงจุด
เทียนธูปเครื่องสักการะ แล้วสเด็จพระราชดำเนินมาลงเรือพระที่นั่งเวสาศรี
ที่ท่าพระราชวัง ออกจากท่าลอยหันท้ายลงมาทางท้ายเกาะเรือ
สกรุงด้วย พอพ้นท้ายเกาะแล้วกลับเรือพระที่นั่งออกเดิน
เวลาเช้า 3 โมงครึ่ง ล่องลงมาตามลำน้ำถึงท่าราชวรดิฐเวลาบ่าย

2 โมงครึ่ง ประทับเรือพระที่นั่งแล้วสเด็จขึ้น ไปประทับบน
พระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการที่มา
รับสเด็จเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทพร้อมกัน รับสั่งด้วยราชการ
ต่าง ๆ แล้วสเด็จขึ้น

วันพื้หสับดีขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาวันนั้นเป็นดิถีที่คล้ายกับดิถีพระบรมมหาประสูติมงคล
สมัยในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณา
โปรดเกล้า ฯ ให้เชิญพระบรมอัฐิและพระมนคปพระบรมทนต์
ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นสถิตบนบุษบก
ทองคำแว่นฟ้าทองคำ ล้อมไปด้วยเครื่องสูงจามรมาส และ
ประดับไปด้วยเครื่องราชอิสริยยศและเครื่องราชูปโภคตามราช
ประเพณี และเชิญพระพุทธรูปประจำวันพระชนาในพระบรม
อัฐิสถิตบนพระที่นั่งเสวตฉัตร นะพระที่นั่งอมรินทวินิจฉัย
มีสังข์แตรกลองชนะมโหรีที่ประกอบตามเวลา กว่าจะสิ้นการ
พระราชกุศล

เวลาเช้า 4 โมงเสส พระเจ้าอยู่หัวสเด็จเลอกพระที่นั่ง
อมรินทวินิจฉัย ชงจุตเทียนนมัสการ พระธัมเจดีย์ถวายสัลด
แล้วพระธัมเจดีย์และพระสงฆ์รวม 20 รูปถวายพรพระ ๆ จบถง
สเด็จชงทอดผ้าไคร 20 พระสงฆ์ 20 รูปสดับปกรณ์แล้วชง

ประเคนพระสงฆ์รับพระราชทานฉัน ๆ แล้วถวายอนุโมทนา
อติเรกถวายพระพรลาไป โปรดให้สัปดาห์ปรนัยอีก 100 และ
โปรดพระราชทานเงินสัปดาห์พระบรมวงศานุวงศ์แล้วสัปดาห์ขึ้น

เวลา 4 ทุ่มเสสสเด็จพระที่นั่งอมรินทวนินัย ชงจุด
เทียนนมัสการพระธรรมเจดีย์ถวายสัปดาห์แล้วพระสงฆ์ 20 รูปที่รับ
พระราชทานฉันเมื่อเช้าสัปดาห์จกกับปวัตน์สูตร เวลา 5 ทุ่มเสส
สวดมนต์จบ สเด็จพระทอผ้าเช็ดหน้าเช็ดปากรูปเทียนพระสงฆ์
ที่สวดมนต์สัปดาห์ ชงจุดเทียนเครื่องชงพระเทพโมลี
ถวายเทศนาทานมัยกถาที่ 1 จบลงสเด็จพระประเคนไตรเพร
สมณะบริวารกันทนนา กับทั้งวัตถุบูชาจกัราคา 10 ตำลึง
พระสงฆ์ถวายอติเรกถวายพระพรลากลับไป

เวลา 2 ยามเสส สเด็จพระลยพระประทับตามจารีตบุพ
ราชประเพณีสืบมา เวลา 7 ทุ่มเสสสเด็จพระขึ้น

วันศุกร์ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

วันนี้เป็นดิถีวาระที่คล้ายกับวาระสมัยที่พระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต จึงชงบำเพ็ญพระราช
กุศลในพระที่นั่งอมรินทน์เหมือนวันก่อน เวลาเช้า 5 โมงเสส
เจ้านายที่เสด็จมาอยู่ในที่นั้นมกรมขุนบดินทรเป็นต้น ประเคน
อาหารบิณฑบาตแด่สมเด็จพระพุทธโคศาจารย์ ถานานุกรม

ปรีเยณอันดับวัตราชประติถ 20 รูปรับพระราชทานฉนั้น พอ
 พระสงค์ฉนั้นก็สเด็จเตออกมา ครั้นพระสงค์รับพระราชทานฉนั้น
 แล้วสเด็จเตชงทอดผ้าไตร 20 สมเด็จเตพระพุทโศศาจารย์ถานา
 นุกรมปรีเยณอันดับที่รับพระราชทานฉนั้นสดับปกรณ์ แล้วสเด็จเต
 มาประทับพระราชอาสน์ กรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคมกราบ
 ถวายบังคมลาขึ้นไปราชการทัพปราบปรามฮ่อ นะ ท่งเชียงคำ
 แขวงเมืองพวน พระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการให้หาเข้า
 ไปหน้าพระที่นั่ง ชงหลังน้ำพระมหาสังข์ทักษ์ฉินาวัด และชงเจิม
 พระราชทาน แล้วโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระแสงดาบฝัก
 ถม 1 ฉลององค์เยียรบับ 1 สายเครื่องราง 1 ที่ชาทองคำ 1
 กับเงินสำหรับใช้การทัพ 50 ชั่งแก่กรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคม
 แล้วพระมนตรีพจนกิจนำข้าราชการในพระบรมมหาราชวัง และ
 ในพระราชวังบวรกราบถวายบังคมลา ตามสเด็จเตกรมหมื่น
 ประจักษ์ไปราชการทัพ คือ กรมมหาดไทยพระศรีเสนา 1 กรม
 ทหานปืนใหญ่ 5 คือ พระอมรวิไลยสรเดช 1 ลุดเตอแน
 หม่อมราชวงศ์อรุณ 1 ลุดเตอแนนายเสพ 1 ลุดเตอแน
 นายจิตร 1 ลุดเตอแนนายพรต 1 กรมทหานรักษาศาพระบรม
 มหาราชวัง 10 คือ กัปตันหม่อมราชวงศ์ยัณฑ์ 1 หลวงพิทักษ์
 บุรณัถ 1 หลวงวิจิตรสาตร 1 ดิบุติแอดยุแต่นายพัน 1
 เชอเป็นขุนสิทธิพรหมมา 1 ลุดเตอแนนายอ้า 1 ถ.น.

นายพิน 1 ล.น. นายแหม่ม 1 สัปตุเตอแนน นายหรด 1
 ส.น. นายช่วง 1 กรมพระตำหรวด 2 คือ พระราชวรินทร์ 1
 จมื่นไชยาภรณ์ 1 กรมทนายเลือกหลวงมลอโยชานุโยค 1 กรม
 ทหานมหาดเล็กขุนชาลสรกต 1 กรมนา 2 หลวงเขตตานุรักษ์
 หลวงวิจารณ์สาลี กรมพระกลาโหม หลวงพิพิธภักดี 1 กรม
 ทวนทองซ้าย หลวงนราธิกรรวิทย์ 1 กรมม้าเกราะทอง ขุนศรี
 กันถัด 1 นายเจียมมหาดเล็ก 1 ในพระบรมมหาราชวัง 26
 นาย ในพระราชวังบวร 2 คือ หลวงชำนาญชาติศักดิ์ดากรมสนม
 กลางซ้าย 1 หลวงอาสาจตุรงค์ กรมเรือกัน 1 รวม 28 นาย
 โปรดพระราชทานพระบรมราโชวาทและพระราชทานพร แล้ว
 โปรดให้เจ้าพนักงานนำโต๊ะทองคำ กาทองคำ พระราชทาน
 พระยาจำแสนบดี 1 พระศรีเสนา 1 พระสงค์ถวายอนุโมทนา
 ถวายพระพรลา โปรดให้สดับปกรณ์อีก 100 ตามเคย โปรดเกล้าฯ
 พระราชทานเงินส่วนค่าเช่าตึกหน้าวัดประยุรวงส์แด่พระราชโอรส
 และพระราชนัดดาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 ที่มีส่วนเงินรายนี้แล้วสละคืน

เวลาขามเสสสเด็จพระออกประทับพระที่นั่งอมรินทน์ ชงจุด
 เทียนนมัสการ สมเด็จพระพุทธโศภาจารย์ถวายสวดแล้ว
 สมเด็จพระพุทธโศภาจารย์ และถาณานุกรมปรีชาอันดับ 20
 สวดอนันตลักขณสูตรและอื่น ๆ จบลง สเด็จพระทอดผ้าเช็ดหน้า

เช็ดปาก ชูเทียนพระสงฆ์ที่สวดมนต์สดับปกรณ์ แล้วชงจุด
เทียนเครื่องขงธัม หม่อมเจ้าพระประภากรบวรวิสุทธิวงษ์ถวายเป็น
เทศนาสี่ลูกตาโดยสังเขปจบลง สเด็จพระประเคนไตรเพทสมณะ
บริขารนานาทั้งกับปียะวัตถุราคา 10 ตำลึง พระสงฆ์ถวายอดิเรก
ถวายพระพรลา โปรดเกล้า ฯ พระราชทานตราตั้งกัมสัมปาทิก
สภา ผู้บำรุงหอสมุดวชิรญาณซึ่งผู้มีหุ้นส่วน คือสมาชิกได้
เลือกสรร คือ กรมหมื่นพิชิตปรีชากรเป็นสภานายก 1 พระองค์
เจ้าโสมนัสบัณฑิตเป็นเลขาธิการ 1 พระองค์เจ้าจันทรทัตจุฑาธาร
เป็นเหรัญญิก 1 พระองค์เจ้าวรวรรณากรเป็นสารานุกร 1
พระองค์เจ้าดิศวรกุมารเป็นบรรณารักษ์ 1 แต่ยังไม่หมด
ตำแหน่งเพราะยังไม่พร้อมกัน สเด็จพระประเคนถวายพระประทีปตาม
ทำเนียม เวลา 2 ยามสเด็จพระขึ้น

วันเสาร์ แรม 1 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าวันนั้นชงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระเจ้า
ลูกเธอสมเด็จพระเจ้าลูกเธอประเคนพระสงฆ์วัดที่อนุโลมพระอรรถ
28 รูปรับพระราชทานฉันทน์ เจ้าพนักงานกรมภูสามาလာเซ็น
พระบรมอรรถ พระอรรถออกจากหอพระธาตุมณเฑียร เชนขึ้น
ประดิษฐานบนพระที่นั่งเสวตฉัตรและโต๊ะเงินในพระที่นั่งอมรินท
วินิจฉัยตามพระราชพิธี ซึ่งเคยชงบำเพ็ญพระราชกุศลในกาลาน-

กาลสมัยออกพรรษาทุกปีมา พอพระสงฆ์รับพระราชทาน
นั้นแล้ว สมเด็จพระเจ้าลูกเธอฯ ทอดผ้าสบงสดับปกรณ์ตาม
ทำเนียม แล้วมีสดับปกรณ์อีก 500 แล้วเจ้าพนักงานเซ็นพระ
บรมอัฐิกลับเข้าสู่หอพระธาตุมนเทียร

เวลาค่ำโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอฯ เสด็จออกไป
ทรงจุดเทียนนมัสการ และทรงสดับธัมมเทสนาพระโพธิวงศาจารย์
ถวายเทศนาภาวนามัยกถาภังค์ 1 จบลงแล้วทรงประเคนไตร
แพรสมณะบริวารภันท์นา ๆ ทั้งวัดอุทิศปัจจัยมูลค่า 10 ตำลึง

เวลา 5 ทุ่มเสสสเด็จพระเจ้าลูกเธอฯ เสด็จกลับ

วันอาทิตย์ แรม 2 ค่ำ เดือน 11 ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

ไม่ได้เสด็จออกไม่มีราชการอะไร

ที่วังกรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคมในการที่จะเสด็จไป
ราชการทัพ นะ ทูตเชียงคำเมืองพวนปราบปรามพวกฮ่อ

วันจันทร์ แรม 3 ค่ำ เดือน 11 ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสสที่วังกรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคมพระบรมวงศา
นวนุรักษ์เสนาบดี พระยา พระ หลวง ประชุมพร้อมกันในที่นั้น
พอได้พระเรีกส์ กรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคมฯ ทรงผลัดผ้าขาวขง
สพักขาวเข้าสู่แท่นสง เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์พินพาทย์

คองไชย พระสงค์ 10 รูป มีกรมพระปวเรสเปนประธาน
 สวดไชยมงคลพร้อมกันแล้วกรมพระปวเรส สมเด็จพระพุท
 ธิสาจารย์และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ สมเด็จพระเจ้าน้อง
 ยาเธอทั้ง 2 พระองค์ พระเจ้าน้องยาเธอที่มีพระชนม์แก่กว่า
 สเด็จพระนางเจ้าพระพุทธรูปมณฑลทั้งนั้นแล้ว ท่านเสนาบดี
 ก็ถวายน้ำพระพุทธรูปมณฑล พราหมณ์ถวายน้ำกรดสังข์ตามไสยเวท
 ครั้นแล้ว กรมหมื่นประจักษ์ฯ ชงฉลององค์ ครั้นยสทหาน รักษาศา
 พระบรมมหาราชวัง สเด็จพระนางเจ้าพระพุทธรูปมณฑลด้วยพระบรมวงศานุวงศ์
 เจ้าพระยา พระยา พระ หลวงที่จะตามสมเด็จพระเจ้าไปราชการ และ
 ที่ตามไปส่งเดินรถไปประทับหน้าประตูใหญ่ริมบ้านพระชลยุ
 คือ (บ้านเก่าของมิสเตอร์ อาลบาสเตอร์ ที่ถึงแก่กรรม) แล้วไป
 พร้อมกันที่ท่าหน้าตึกนั้น กรมหมื่นประจักษ์ฯ และข้าราชการ
 ที่จะตามสมเด็จพระเจ้าขึ้นนั้น ลงเรือสตรูออกจากท่าเวลาบ่าย 5 โมง
 มีเรือไฟข้าราชการตามไปส่ง และเรือบันทุกคนไปราชการ และ
 สรรพสาตราวุธ สเบียงอาหาร รวมเรือเกือบ 20 ลำขึ้นไปพัก
 วัดเฉลิมพระเกียรติตามโบราณราชประเพณี

พระมนตรีกิจ อานบอกระยาวิเสสไชยชาญ เมือง
 อ่างทองถวายพระราชกุศลทำการเลี้ยงพระสวดมนต์ และจุด
 ประทีปโคมไฟในวันเฉลิมพระชนม์พรรษา ฉบับ 1 ไบบอก
 พระยาวิเสสร้อยไชย เมืองฉะเชิงเชตาถวายพระราชกุศลทำการเลี้ยง

พระสวตมณฑ์ และจุดประทีปโคมไฟในวันเฉลิมพระชนม์
พรรษา ฉบับ 1 ไปบอกพระยาพิไชยสุนทร กรมการเมืองอุไทย
ธานี ว่ามองปลื้มองแปะแท คนในบังคับอังกฤษคริตมาขอทำการ
ตัดฟันป่าไม้ขอนสัก ตำบลป่าหนองหลวงป่าโมโคร ขอเสีย
ค่าตอบแทนทำเนียม จึงได้ทำสัญญาเสียแล้ว ได้ให้หลวง
เพชรสงครามยกบัตรคุมลงมาขอรัศมีฝ่าย นครุงเทพฯ ด้วยแล้ว

พระนรินทร อ่านบอกพระยาเทพประชนว่า พระยาไชยบุรี
พระยาปลัด พระยาสดุน พระยาด่าน พระยารามัน
พระยาสายบุรี พระยาฉะริง พระยายะลา พระยาหนองจิก
แต่งให้ญาติพี่น้องสรีระวัน กรมการคุมต้นไม้ทองเงินมาถึงเมือง
สงขลาได้บังคับให้เข้ามากรุงเทพฯ แล้วฉบับ 1 กับหนังสือ
บอกพระยารัทธิสงครามเมืองไชยบุรีแล้วฉบับ 1 กับหนังสือ
บอกพระยารัทธิสงครามเมืองไชยบุรี 4 ฉบับ ๆ หนึ่งว่า ได้แต่ง
ให้ตันกูตุลตานี 1 ตันกูอหมัด 1 หวันอาหวัง 1 เจมหมุด 1
คุมต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการ หอกคอทองเกลิงทอง
3 คู่ หอกคอเงินเกลิงเงิน 3 คู่ หอกคอทองเลว 15 คู่ ปี่ไส
ไม้เขียนลาย 2 คู่ ปี่ไสหวาย 10 คู่ ผ้าขาวต่าง ๆ 160 พับ
แทนพรหมเทศ 30 พับ จำนวนปีระกา สัปตสก เข้ามาทูลเกล้าฯ
ถวาย ฉบับที่ 2 ว่าได้ปรึกษากับพระยาสุรพลพิพิชณาดีพี่น้อง
เห็นว่าตันกูอัตุตตานีน้องชายพระยาไชย สมควรรับราชการ

แล้วขอรับพระราชทานเป็นร่ายมุดาเมืองไชบุรี ช่วยทำการต่อไปจะเป็นที่ยินดีมาก ฉบับที่ 3 ว่าอาชื่อนกกระหะมะน้องพระยาเกโศสวรินทร์มีสามชื่อราเคนหาชนชาววาจะไปเมืองกบิลพัสดุเมื่อจะไปในั้น คนกู้อับดุลยา และน้องพระยาไชที่เป็นพระยาริทธิไกรเกรียงเดชตามไปส่งถึงเมืองป็นัง หาได้ให้พระยาไชหาบไม่ พายหลังได้ข่าวว่าจะเลยไปกบิลพัสดุด้วย จึงให้คนถือหนังสือไปตามพระยาริทธิไกรเกรียงเดช ๆ ตอบมาลาไปกบิลพัสดุ พระยาไชเกรงความผิดจึงบอกมาให้หาบ ขอพระบารมีเป็นที่พึ่ง ฉบับ 4 ว่าพระกเสตรไชสกลบุรินทร์ บ่วยได้รักษาพยาบาลอาการไม่คลายถึงแก่กรรม ได้ยกศพไปฝังตามทำเนียม ได้ให้สรีระวันกรมการคุมเครื่องยศพระกเสตรไชเข้ามาส่ง กับไปบอกพระสรีระมบริรักษ์ปลัด พระภักดีดำรงริทธิ ผู้ช่วยเมืองนครสรีระมราช ฉบับ 1 ว่า พระยาปลัดแต่งสรีระวันกรมการ 4 นาย ไพร่ 20 พระยาสดุลแต่งสรีระวันกรมการ 4 นาย ไพร่ 20 คุมต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการจำนวนประกาศ สัปตสกลมาถึง ได้ตรวจแล้วให้กรมการนำเข้ามากรุงเทพฯ แล้ว กับไปบอกพระยาอภัยนุราชชาดิราชภักดีสรีอินดาหารวียาหาเมืองสตูล ว่าได้แต่งต้นไม้ทองเงินต้น 1 สูง $\frac{2}{4}$ สอก กับเครื่องราชบรรณาการ หอกคอทองเถลิงทองคำ 1 หอกคอเงินเถลิงเงินคู่ 1 หอกคอทองเสว 5 คู่ ปี่ไสหาว 5 คู่

ผ้าขาวต่าง ๆ 60 พับ ผ้าลายนอกหย่างละ 40 ผืน ผ้าขาว
 แทนพรหมเทศ 20 พับ จำนวนปีระกา สัปตสก มอบให้สรีระวัน
 กรมการ 4 นาย คุมเข้ามาทูลเกล้าฯ ถวาย ฉบับ 1 กับไปบอก
 พระยาวิเสสสงครามรามวิจิตรวิสิสมาหาราเมืองปลิดว่าได้จัดต้นไม้
 ทองเงินต้น 1 สูง $2\frac{2}{5}$ สอก มีกิ่งก้านพร้อมกับเครื่องราชบรรณาการ
 หอกคอทองเถลิงทอง 1 คู่ หอกคอเงินเถลิงเงิน 1 คู่
 หอกคอทองเลว 5 คู่ ผ้าขาว 60 พับ ผ้าลายชายสับัด 20 ผ้า
 ลายนอกหย่างละ 20 ผืน ผ้าขาวแทนพรหมเทศ 20 พับ ปีไส
 หวาย 5 คู่ มอบให้สัยัดสะเลมันน่องพระยาปลิด 1 สรีระวัน
 กรมการ 3 นาย คุมเข้ามาทูลเกล้าฯ ถวาย ฉบับ 1 กับไปบอก
 พระยาสมบัติกรมย์ ผู้ว่าราชการเมืองสงขลาว่าพระยาตานีแต่ง
 ให้สรีระวันกรมการ 4 ไพร 15 พระยาฉริงแต่งให้ไนโสบตร 1
 สรีระวันกรมการ 3 ไพร 15 พระยาสาบบุรีแต่งให้สรีระวัน
 กรมการ 4 ไพร 15 พระยายะลาแต่งให้สรีระวันกรมการ 3
 ไพร 6 พระยารามันแต่งให้สรีระวันกรมการ 2 ไพร 6 พระยา
 หนองจิกแต่งให้กรมการ 2 ไพร 6 คุมต้นไม้ทองเงินเครื่อง
 ราชบรรณาการจำนวนปีระกา สัปตสก มาถึงเมืองสงขลา ได้ให้
 กรมการนำเข้ามากรุงเทพ ฯ ด้วยแล้ว

พระยาพิพิธโกศา อ่านบอกพระยาราชพงษานุรักษ์เมือง
 สมุทสงคราม ฉบับ 1 ว่าพร้อมด้วยหลวงซงสุรเดชฯ หลวง

ผูกกับข้อมือจนได้เงินค่าแรงส่งมาครั้งก่อน 32 ชั่ง 10 ตำลึง ครั้ง
หนึ่งแล้ว ครั้งนี้ได้จำนวนเงินคงเมือง 160 จินจร 100 รวม
260 คน ค่าแรง 13 ชั่ง ให้กรรมการคุมเข้ามาส่ง รวมเป็นเงิน
909 คน เงิน 45 ชั่ง 10 ตำลึง ยังไม่เสียดสิ้นจำนวน

แล้วพระราชทานสัญญาบัตรหลวงทวยหาญรักษาสา เป็นพระ
พลพลพยุหเสนากรมทหานหน้า 1 หม่อมราชวงศ์สายนเป็น
หลวงราชตรุนรักษ์กรมเด็กชา 1 ขุนสรีทองเป็นหลวงเทพภักดี
กรมท่าซ้าย 1 จินเ่งเป็นหลวงสาธตราชายุทธกรมท่าซ้าย 1
นายภูแอดยุเตน เป็นหลวงหัตถสารสุภกิจ แอดยุเตนทหาน
หน้า 1 นายหู่ กัปตัน เป็นหลวงดัสกรπλαส กัปตันกรมทหาน
หน้า 1 นายนิล กัปตัน เป็นหลวงวิชิรินรงค์รอนกัปตันทหาน
หน้า 1 นายหาด กัปตัน เป็นหลวงอาดหานนรงค์ทหานหน้า 1
นายอ้อม กัปตัน เป็นหลวงจ้านงยุทธกิจ กัปตัน กรมทหานหน้า 1
นายเร็กซ์ กัปตัน เป็นหลวงวิชิตชาลสีก กัปตันกรมทหานหน้า 1
นายชั้น กัปตัน เป็นหลวงวิเสสสุรการกัปตันกรมทหานหน้า 1

พระมนตรีพจนกิจนำเจ้าหมื่นไวยวรรณาถแม่ทัพ 1 พระ
พลพลพยุหเสนาแม่เยอ 1 นายจำยวด 1 หลวงหัตถสารสุภ
กิจแอดยุเตน 1 หลวงดัสกรπλαส หลวงอาดหานนรงค์
หลวงจ้านงยุทธกิจ หลวงวิชิตชาลสีก หลวงโยชานตติการ
รวมกัปตันกรมทหานหน้า มีกอมปนี 5 คน กัปตันคนต่าง

ประเทศที่รับราชการกรมทหานหน้า 3 หมอแลแซบแลน 2
 ควอดเตอร์มาสเตอร์เปมาสเตอร์ออเดอร์มเกล็ด 3 ลุดเตอร์
 แนนต์ในกรมทหานหน้า 9 สับลุดเตอร์แนนต์ในกรมทหาน
 หน้า 9 ขุนสิงหนาทก้องสีกรมทหานป็นใหญ่ในพระราชวังบรร
 กราบถวายบังคมลาไปราชการทัพ ปราบปรามฮ่อทางแดน
 เมืองนครหลวงพระบางขึ้นทางเมืองพิไชย แล้วโปรดเกล้า ฯ
 พระราชทานพานทองคำรองล่วมเจ้าหมื่นไวยวรนาถ 1 โตะถม
 กากมนายจำขวดสำหรับ 1 โปรดเกล้า ฯ พระราชทานพรแต่ผู้ที่จะ
 ไปราชการ แล้วสเด็จพระที่นั่งอโศกหนึ่งสเด็จพระที่นั่งข้างใน

วันอังคาร แรม 4 ค่ำ เดือน 11 ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

วันนี้ไม่มีราชการอะไรไม่ได้สเด็จพระที่นั่งออก

วันพุธ แรม 5 ค่ำ เดือน 11 ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

วันนี้เป็นวันเริ่มพระราชทานพระถินแด่พระภิกษุสงฆ์ใน
 พระอารามหลวงตามเช่นเคยมาทุกปี

เวลาเที่ยงเสส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสเด็จพระที่นั่งออก
 ทางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท สเด็จพระที่นั่งเทียบม้า 4
 พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ และพระเจ้าลูกเธอ มี
 ขบวนขันตทานม้าน้ำดำหรวดขีมน้ำนำหน้ารถพระที่นั่ง มีม้า

ทหานมหาดเล็กและรทพระที่นั่งร้อง รทพระบรมวงศานุวงศ์ตาม
 สเด็จพระราชดำเนิน แต่พระบรมมหาราชวังสเด็จพระไปประทับ
 วัดราชประดิษฐ์ที่ 1 สเด็จพระเข้าประทับในพระอุโบสถ ชงจุด
 เทียนรูปเครื่องนมัสการ นายรองฉันทุนรายงานพระสงฆ์จำ
 พรรสาในพระอาราม 34 รูป ชงถวายพระภิกษุพระสงฆ์รับแล้ว
 อปโลกน์กัม และสมมตถวายสมเด็จพระพุทธรโคศาจารย์ แล้ว
 สวดฉัตติทุติยกัมวาจาจบลงสเด็จพระประเคนไตรปิ พระครูปลัด
 ถานานุกรมปเรียบ รวม 9 รูป พระสงฆ์ครองผ้าแล้วชงพระกรุณา
 โปรดให้สมเด็จพระมหาวงษานุพันธ์ถวายบิหารพระสงฆ์ถวาย
 อนุโมทนา แล้วสเด็จพระราชดำเนินกลับด้วยวัตรมัชฌิมา
 ชงถวายเปนมหากถิน คือ ถินผ่าขาวด้วย เมื่อเวลาสเด็จพระกลับ
 แล้วพระสงฆ์นำผ้าขาวที่รับพร้อมทั้งไตรรงค์ถินนั้นไปตัดเย็บ
 ย้อมเป็นจีวร หรือสบง หรือสังคาคี แล้วทำอนุโมทนาตามวินัย
 ซึ่งพระผู้มีพระภาคชงอนุญาตตามวัชรุติกาณิกาย พระเจ้าอยู่หัว
 สเด็จพระราชดำเนินชงรทไปประทับวัดบวรนิเวศที่ 2 สเด็จพระ
 ประทับในพระอุโบสถชงจุดเทียนเครื่องนมัสการ นายสนธิ
 ฑุนรายงานพระสงฆ์จำพรรสา 34 รูป ชงถวายพระภิกษุพระสงฆ์
 รับแล้วอปโลกน์สมมตถวายกรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ แล้ว
 สวดฉัตติทุติยกัมวาจาจบลงสเด็จพระประเคนไตรปิ แด่กรมหมื่น
 วชิรญาณ 1 หม่อมเจ้าพระราชาคณะ 2 ถานานุกรมปเรียบ 14

พระมหาสายเล็กไม่รับไต่รับด้วยจะถวายพระพรลาสัก 1 พระสงฆ์
ครองผ้าแล้ว โปรดให้สมเด็จพระมหาลงจักรพัดพิงส้วาวยบิหาร
พระสงฆ์ถวายอนุโมทนาสเด็จพระราชดำเนินกลับขงรถไปประทับ
วัดมหันทารามที่ 3 สเด็จพระประทับในพระอุโบสถขงนมัสการ
นายไชยขรรคทุนรายงานพระสงฆ์จำพรรษาในพระอาราม 63 รูป
ขงถวายพระภิกษุพระสงฆ์รับแล้ว อุปโลกน์สมมตให้พระ
พินิจวินัย แล้วสวดฉัตติหุติยกัมวาจาจบลง สเด็จพระประเคน
ไต่รับถานานุกรมปเรียบ 5 รูป พระสงฆ์ครองผ้าแล้วกราน
ภิกษุ โปรดให้หม่อมเจ้า หม่อมเจ้าพรประสิทธิ์ถวายบิหาร
พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา สเด็จพระไปประทับวัดมหาธาตุที่ 4
สเด็จพระประทับในพระวิหารพระเจดีย์ ขงปัจจุบันพระอัคริกรมพระ
ราชวังบวรรัชกาลที่ 1 ขงนมัสการแล้วสเด็จพระไปประทับพระ
อุโบสถขงจุดเทียนนมัสการ นายพินัยราชกิจทุนรายงาน
พระสงฆ์จำพรรษา 286 รูป ขงถวายพระภิกษุพระสงฆ์อุปโลกน์
สมมตถวายพระณานสมโพธิแล้ว สวดฉัตติหุติยกัมวาจาจบลง
สเด็จพระประเคนไต่รับพระครุถานานุกรมปเรียบ 15 รูป พระสงฆ์
ครองผ้าแล้วกรานภิกษุ โปรดให้กรมหลวงวรศักดิ์ดาถวาย
บิหาร พระสงฆ์ถวายอนุโมทนาสเด็จพระกลับขงรถพระที่นั่งเข้า
สู่พระบรมมหาราชวัง

วันนั้นพระเจ้าอยู่หัวขงเครื่องหย่างทหานมหาดเล็ก ขงเครื่อง

ราชอิสริยยศสนพรัตน์ราชวรานั้น พระบรมวงศานุวงศ์ลง
องค์ขัตติยตระกูลแพรดำ ที่เป็นทหานชงเครื่องหย่างทหาน
เครื่องราชอิสริยยศตามที่ขงรับ ขำราชการพลเรือนสวมเสื้อ
ขำราชการฝ่ายพลเรือนที่เป็นทหาน ดำหรวด แต่งเต็มยศของ
กรมนั้น ๆ ประดับราชอิสริยยศตามที่ได้รับพระราชทาน

วันพื้ห้สบัติ แรม6 ค่ำ เดือน11 ปีระกา สัปตศก จุลศักราช1247

เวลาบ่ายโมงเสส พระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกประทับท้อง
พระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท โปรดเกล้าฯพระราชทาน
สัณณบัตรขำทูน ละอองธุลีพระบาท คือ จำห่วยขุการเป็น
จมนสมุหพิมานปลัดกรมดำหรวดสนมข้าย 1 จำโผนวังขิงไชย
เป็นขำนท้วดำนสำหรับจางวางดำหรวดข้าย 1 นายจ่ารงเป็น
หลวงเดชนายเวนมหาดเล็ก1 นายรองพิจิตรเป็นจ่าเร่งงานร้ดรุช
กรมดำหรวดนอกขวา 1 นายรองเสนห้เป็นจ่าห่วยขุการ
กรมดำหรวดไหญ่ข้าย 1 นายสนิห้หุ้มแพรเป็นนายกวดหุ้มแพร
ต้นเชือก 1 นายจู้บุตรพระยาอนุชิตเป็นนายสนิห้หุ้มแพร
1 นายรองฉั่นเป็นนายเสนห้หุ้มแพร 1 นายเจิมบุตร
เจ้าพระยาสุรวงส์เป็นนายพลพันหุ้มแพร 1 นายเจือเป็นนาย
รองพิจิตรสันพิการ 1 นายพรบุตรพระยารัตนโกสาเป็นนาย
รองฉั่น 1 นายเฮงบุตรพระยาสรทิพโกษณ์เป็นนายรองสนิห้ 1

นายไทยบุตรพระยาสุรินทรหรือไชยเป็นนายรองเสนห์ 1 กับโปรดเกล้าฯ ให้ส่งสัณณบัตรออกไปพระราชทานหลวงเดชนายเวน ซึ่งออกไปราชการทูตเมืองปารีส เป็นพระครูนราชนรภัคสถาปัติ จางวางมหาดเล็ก

สเด็จพระราชยาน ลงยาราชาวดีสเด็จพระราชดำเนิน เป็นขบวนร่ายพร้อมด้วยตำหรวดองครกส์และทหานต่าง ๆ นำตามสเด็จพระสกลมาคไปออกประตุพระนกร สเด็จพระทัตวัดจักรวรรดิราชาวาสที่ 1 สเด็จพระทัตในพระอุโบสถชงนมัสการ นายเสนห์ทูลรายงานพระสงค์ 280 รูป ชงถวายผ้ากนิพระสงค์อุปโลกน์สมมตให้พระณามุนี แล้วสวดฉัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็จพระประเคนไตรปิพระราชาคณะถานานุกรม ปเรียบ 7 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกนิ โปรดให้กรมหมื่นนอดิสรถวายบิหารพระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็จพระกลับชงพระราชยานไปประทัตวัดสัมพันธวงสารามที่ 2 สเด็จพระทัตในพระอุโบสถชงนมัสการ นายกวตุนรายงานพระสงค์ 35 รูป ชงถวายพระกนิพระสงค์อุปโลกน์ แล้วสมมตให้พระครุฑมมาภินันท์ แล้วสวดฉัตติทุติยกัมวาจาจบลง สเด็จพระประเคนไตรปิถานานุกรม 2 พระสงค์ครองผ้าแล้วให้กรมหมื่นภูเรสถวายบิหารพระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็จพระกลับชงพระราชยานไปประทัตวัดปทุมคงศาที่ 3 สเด็จพระทัตในพระอุโบสถชงนมัสการ นายไชยขรรค

ทุนรายนงานพระสงค์ 45 รูป ชงถวายพระกณินพระสงค์
อุปโลกน์สมมติให้พระพรหมมุนี แล้วสวดฉัตตัทธียกัมมวาจา
จบลงสเด็จพระประเคนไตรปิพระครุณานุกรม 6 รูป พระสงค์
ครองผ้าแล้วกรานกณิน โปรดให้กรมหมื่นสิริรัชถวายของบริวาร
พระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็จพระกลับพระบรมมหาราชวัง

วันนี้ พระเจ้าอยู่หัวฯ ชงเครื่องหย่างทหานหน้า ชงเครื่อง
ราชอิศริยยศปลมจุลจอมเกล้า พระบรมวงศานุวงศ์ชงเครื่อง
ประดับหย่างจักรีบรมราชวงศ์บ้าง ชงฉลององค์เยียรบับชงผ้า
ชงม่วง ชงเครื่องราชอิศริยยศตามที่ชงรับพระราชทาน ข้ำ
ราชการพลเรือนเสื้อเยียรบับเข้มขาบประดับเครื่องราช
อิศริยยศตามที่ได้รับพระราชทาน

วันศุกร์ แรม 7 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมง พระเจ้าอยู่หัวฯ ชงฉลองพระองค์เครื่องยศ
ทหาน ชงดวงดาราปลมจุลจอมเกล้าและจักรีดารา สเด็จพระออก
ประทับพระที่นั่งพุทธานทองค์คำ พายใต้พระมหาเศวตฉัตร
นะท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พร้อมด้วยพระ
บรมวงศานุวงศ์เสนาบดีมนตรีมุขมาจ้ทูลละอองธุลีพระบาท
ฝ่ายทหานพลเรือนเฝ้าเบื้องยุคลบาทโดยลำดับตามตำแหน่งถ้วน
ทุกกะชวง เจ้าพนักงานประโคมมโหรีทีกัเศรฝรั่ง ทหานเป่า

แตรสั้นเส็นพระบารมีตามขัตติยะราชประเพณี ครั้นสุดเสียง
 ประโคมแล้ว เจ้าพนักงานกรมวัง กรมพระกลาโหมนำแขกเมือง
 มลายู 9 เมือง คือ ตนกูอัชดุลดานี น้องพระยาริทธิสงคราม
 เจ้าเมืองไชบุรี 1 ตนกูอาหมัน 1 หวันอาหวัง 1 เจมหมุด 1
 ซึ่งพระยาริทธิสงครามรามภักดีเจ้าเมืองไชบุรีแต่งตั้งให้คุมต้นไม้
 ทองเงินเครื่องราชบรรณาการเข้ามาทูลเกล้า ฯ ถวาย กับ หวัน
 สมาชิก 1 หวันมะกัต 1 เจะโดละ 1 เจะโส 1 ซึ่งพระยา
 อกัษัณราชชาติรามาภักดี เจ้าเมืองสตูลแต่งตั้งให้คุมต้นไม้ทองเงิน
 เครื่องราชบรรณาการเข้ามาทูลเกล้า ฯ ถวาย กับ สยัดสะเลมัน
 น้องพระยาวิเสสสงคราม 1 ศรีเลหลามัดดา 1 หวันอำตะ 1
 บังลิมาะ 1 ซึ่งพระยาวิเสสสงครามรามวิชิตเจ้าเมืองปลัด
 แต่งตั้งให้คุมต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการเข้ามาทูลเกล้า ฯ
 ถวาย กับ ศรีตะวันกรมการ 4 นายซึ่งพระยาวิชิตภักดีศรีสุรวงสา
 พระยาด่านี แต่งตั้งให้คุมต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการเข้ามา
 ทูลเกล้า ฯ ถวาย กับ ศรีตะวันกรมการ 4 นายของพระยาสุริย-
 สุนทรเมืองสาขบุรี กับ ศรีตะวันกรมการ 4 นายของพระยาพิพิช-
 เสนามาจ เจ้าเมืองยี่ริง กับ ศรีตะวันกรมการ 2 นายของพระยา
 รัตนภักดีเจ้าเมืองรามัน กับ ศรีตะวันกรมการ 3 นายของพระยา
 นรงค์วิทย์เจ้าเมืองยะลา กับ กรมการ 3 นายของพระยา
 เพชรภาบาลนรีเบสร์ เมืองหนองจิก แต่งตั้งให้คุมต้นไม้ทองเงิน

เครื่องราชบรรณาการเข้ามาทูลเกล้าฯ ถวายนั้นเข้าเฝ้าทูลละออง
ธุลีพระบาทพร้อมกัน พระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระราชปรีดีสนทนารัศมี
ตบถอภัยคฤดากร และสรีระวันกรมการตามทำเนียมแล้วเสด็จขึ้น

วันเสาร์ แรม 8 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247
วันนี้เป็นวันเสด็จพระราชดำเนินพยุหะยาตรา เจ้าพนักงาน
จัดการตามเช่นเคยมาแต่ก่อน

เวลาเที่ยงพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จออกประทับทรงเครื่องฯ
ฉลองพระองค์เยียรบับพระภูษาเยียรบับเครื่องราชอิสริยยศ
ช้างเผือกสยามฉลองพระองค์ครุย แล้วทรงพระมหากรุณาธิคุณที่
หน้าพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร แล้วเสด็จออกพระที่นั่งจักรี
มหาปราสาท ประทับที่อักษรจันท์ส่งพระกรสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ
พระองค์ใหญ่ขึ้นทรงราชยานกงด้วยทรงพระกรุณาโปรดให้แต่ง
พระองค์ทรงพระเกียรติยศ ครั้นส่งพระกรแล้ว เสด็จพระราช
ดำเนินไปประทับชานชาลาข้างมุขกระสันพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท
ทรงฉายพระบรมฉายาแล้วเสด็จขึ้นพระที่นั่งอาภรณ์พิโมกข์
เสด็จลงทรงพระที่นั่งพุทธทานทอง ขณะนั้นเจ้าพนักงาน
ประโคมแตรสังข์กลองชนะมโหรีที่กั้นริ้นาตามบุปราชประเพณี
จมนจรรักษ์สาองค์ที่กรับสัจฉา เหล่าข้าทูลละอองและมหาดเล็กซึ่ง
แต่งตัวสพาศกษะบิณ 4 สายถวายคำนับสามครั้ง แล้วเลื่อน

พระที่นั่งพุทธานุโลคนาถนพยุหะยาตราพร้อมด้วยหม่องครกหัส
 และเหล่าทหานพลอาสา กลองชนะสังข์แตรเลขนาคเครื่องสูง
 ไสว พระที่นั่งพุทธานุโลคนาถนพยุหะยาตราพร้อมด้วยหม่องครกหัส
 เสด็จไปตามรัถยาถึงหน้าวัดพระเชตุพนเป็นที่ 1 สเด็จพระ
 จันทรเกษมแล้วประทับศาลาเปลื้องฉลองพระองค์ครุยและพระมหา
 ภิน สเด็จพระที่นั่งในพระอุโบสถทรงนมัสการ นายรองพิจิตร
 ทุนรายงานพระสงฆ์จำพรรษา 289 รูป ชงถวายพระภิน
 พระสงฆ์อุปโลกน์สมมติให้พระพิมลธรรมสวดฉัตตวิสุทธิกัมมวาจาจบ
 ลง สเด็จพระที่นั่งทอดผ้าไตรปี 7 ไตรที่พระภุชญาของพระราชคณะ 1
 ถานานุกรมในพระอัครนิมิตตสมเด็จพระปรมาณชิตชินโนรส 6 รูป
 สดับปกรณ์พระอัครนิมิตตสมเด็จพระปรมาณชิต แล้วชงประเคน
 ไตรปีพระราชคณะถานานุกรมปริญญ์อีก 23 รูป แต่พระญาณโพธิ
 ชราลงไม่ได้โปรดให้เจ้าพนักงานนำไปถวาย 1 รวมไตรปี
 32 รูป พระสงฆ์ครองผ้าแล้วกราบทูลโปรดให้กรมหลวง
 วรศักดิ์ถวายบิณฑบาต พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา สเด็จพระราช
 ดำเนินมาประทับศาลาชงเครื่องแล้วเสด็จขึ้นชงพระที่นั่งพุทธานุ
 โลคนาถนพยุหะยาตรา สเด็จพระที่นั่งโดยชบวนไปประทับพลับพลาวัดราชบูรณะที่ 2 ชงเปลื้อง
 เครื่องแล้วเสด็จประทับในพระอุโบสถทรงนมัสการ นายรอง
 เลห์อาวุธทุนรายงานพระสงฆ์จำพรรษา 208 รูป ชงถวายภิน
 พระสงฆ์รับแล้วอุปโลกน์และสมมติให้พระธรรมไตรโลกสวด

ฦๅติทุติยกัฦๅวาจาจบลง สเด็จพระประเคนไถ่รับพระราชทาน
 ถานานุกรมปรีเยณ 14 รูป พระสงฆ์ครองผ้าแล้วกราณกณิน
 โปรดให้กรรมหมื่นเทวงส์ถวายบริหาร พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา
 สเด็จพระราชดำเนินกลับประทับพลับพลาชงเครื่องแล้วสเด็จพระ
 พระที่นั่งพุทธานทอการค้า สเด็จพระราชดำเนินโดยขบวนไป
 ประทับพลับพลาวัตราชบพิชเปนที่ 3 ชงเปลื้องเครื่องแล้ว
 สเด็จพระประทับในพระอุโบสถชงนมัสการ นายรองพลพันทูน
 รายงานพระสงฆ์ 35 รูป ชงถวายพระกณินพระสงฆ์รับแล้ว
 อดโลกน์และสมมตถวายหม่อมเจ้าพระอรุณ แล้วสวดฦๅติ
 ทุติยกัฦๅวาจาจบลง สเด็จพระประเคนไถ่รับหม่อมเจ้าพระและ
 ถานานุกรมปรีเยณ 8 รูป พระสงฆ์ครองผ้าแล้วโปรดให้สมเด็จพระ
 พระเจ้าลูกเทอเจ้าฟ้ามหาวิชรุณห์สถวายบริหาร พระสงฆ์ถวาย
 อนุโมทนา แล้วสเด็จพระประทับพลับพลาชงเครื่องแล้วสเด็จพระ
 พระที่นั่งพุทธาน สเด็จพระไปประทับพลับพลาวัตรสุทส์นเทพวราราม
 ที่ 4 ชงเปลื้องเครื่องแล้วสเด็จพระประทับในพระวิหารพระ
 สรีสาทยมุณี ชงนมัสการแล้วสเด็จพระไปประทับในพระอุโบสถ
 ชงจุดเทียนนมัสการ นายรองกวดทูนรายงานพระสงฆ์จำพรรสา
 191 รูป ชงถวายพระกณินพระสงฆ์อดโลกน์และสมมตให้
 พระธัมมวโรดมแล้วสวดฦๅติทุติยกัฦๅวาจาจบลง สเด็จพระประเคน
 ไถ่รับถานานุกรมปรีเยณ 12 รูป พระสงฆ์ครองผ้าแล้วกราณกณิน

โปรดให้กรมขุนถวายเป็นข้าราชการพระสงฆ์ถวายอนุโมทนา สเด็ค
พระราชดำเนินกลับประทับพลับพลาชงฉลองพระองค์ครุฑ
พระมหากษัตริย์ สเด็คซึ่งพระที่นั่งพุทธานทอทองคำสเด็คพระราช
ดำเนินโดยขบวนพยุหะยาตรากลับพระบรมมหาราชวัง ประทับ
พระที่นั่งเทียบกับเกยพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เวลาเกือบย่ำค่ำ
ซึ่งเปลื้องเครื่องแล้วสเด็คประทับท้องพระโรงกลาง ขณะนั้น
พระมณฑลเทพกับถนอมกรมรวม 4 องค์ นำส่งคองค์หนึ่งเป็น
ชาวเมืองไชยาซึ่งเรือไปเสียกลางทะเล เรือเมล์ชื่อแมคคาลิสเตอ
ซึ่งพระองค์เจ้าโสณบัณฑิตสเด็คกลับมาจากยุโรปโดยสำนันั้น
มาแต่เมืองสิงคโปร์พบเข้า จึงรับเข้ามานั้นเข้ามาเฝ้าทูลละออง
พระเจ้าอยู่หัวฯ ประเคนผ้าไตรกับพระราชทานวัตถุปัจจัยราคา
10 ตำลึง กับคราวสที่มาด้วยอีก 2 คนนั้นพระราชทานผ้าคน
ละสำหรับ เงินคนละ 5 ตำลึง แล้วสเด็คขึ้น

วันนี้เจ้านายชงฉลองพระองค์และผ้าซึ่งเย็บระบับ ชง
เครื่องราชอิสริยยศด้วย ข้าราชการที่เข้าขบวนนั่งสมปักถวาย
สวมเสื้อเย็บระบับเสื้อครุฑ ที่ไม่ได้เข้าขบวนแต่งเหมือนวัน
พริหส์บดี แรม 6 ค่ำ เดือน 11

วันอาทิตย์ แรม 9 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสปีตศก จุลศักราช 1247

วันนี้สเด็คพระราชดำเนินพยุหะยาตราโดยทางชลมารค
เจ้าพนักงานได้จัดเรือเหมือนแต่ก่อนมา

เวลาเที่ยงเสสสเด็จพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
 ขงพระราชยานไปประทับพระที่นั่งราชกิจวินัย ขงฉลอง
 พระองค์ครุและพระมหาพิชัยมงกุฎ สเด็จพระเรือพระที่นั่ง
 อนันตนาคราชพร้อมด้วยเครื่องสูงบังสุริยและเครื่องราชสังการ
 ทั้งปวงตามขัตติยะราชประเพณี เรือพระที่นั่งสุริยพรรณหงส์
 ขงผ้าไตร เรือพระที่นั่งอเนกชาติภุชงค์เป็นเรือพลับพลา เรือ
 พระที่นั่งเทวราชิตเป็นเรือพระที่นั่งรอง เรือเอกไชยเหินหา
 เอกไชยหลาวทอง เป็นคู่ชกมีกลองชนะมโหรีที่กลองคู่ 1 เรือตั้ง
 รูปสัตว์ 3 คู่ คือ เรือครุฑเห็นระเห็ด ครุฑเตีร็จไตรจักรคู่ 1 กลอง
 ชนะลงเรือพาลีรังทูป สุครีพครองเมืองคู่ 1 เรืออสุรบั๊กสา
 อสุรวายุภักต์คู่ 1 กับเรือตั้งธัมมาอีก 3 คู่ ทหานลงทั้งนั้น
 และมีเรือขบวนต่าง ๆ อีกเป็นอันมากสมเด็จพระราชดำเนินจาก
 ทำราชวรดิฐไปประทับวัดอรุณราชวรารามที่ 1 สเด็จพระประทับใน
 พระอุโบสถทรงนมัสการ นายไชยขรรคทูลรายงานพระสงฆ์ 129
 รูปขงถวายพระภินพระสงฆ์รับแล้วอปโลกน์และสมมตให้พระ
 สากยบุตรแล้วสวดฉัตตทิฎฐิกัมมวาจาจบลง สเด็จพระประเคน
 ไตรปิพระราชาคณะถานานุกรม 8 รูป พระสงฆ์ครองผ้าแล้ว
 กรานภิน โปรดให้สมเด็จพระหลวงจักรพัฒติถวายบิหาร
 พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา สเด็จพระราชดำเนินกลับลงขงเรือ
 พลับพลา ขงเครื่องแล้วสเด็จพระเรือพระที่นั่งอนันตนาคราชไป

โดยชลมาคประทับวัดโมลีโลกยารามที่ 2 ชงเปลื้องเครื่องแล้ว
 สเด็จพระประทับในพระอุโบสถชงจุดเทียนนมัสการ นายรองฉน์
 ทุนรายงานพระสงฆ์จำพรรษาชงถวายพระภิกขุพระสงฆ์รับแล้ว
 อปโลกน์สมมติให้พระธัมมเจดีย์แล้วสวดฉัตตวิสุทธิกัมมวาจาจบลง
 สเด็จพระประเคนไตรปิ 5 รูป พระสงฆ์ครองผ้าแล้วกราบทูล
 โปรดให้พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติถวายบิหาร พระสงฆ์ถวาย
 อนุโมทนา สเด็จพระกลับประทับเรือพระที่นั่งพลับพลา ชงเครื่อง
 แล้วสเด็จพระเรือพระที่นั่งอนันตนาคราชสเด็จพระไปประทับวัด
 หงส์รัตนารามที่ 3 ชงเปลื้องเครื่องแล้วสเด็จพระประทับในพระ
 อุโบสถชงจุดเทียนนมัสการ นายสนธิทุนรายงานพระสงฆ์แล้ว
 ชงถวายพระภิกขุ พระสงฆ์อปโลกน์สมมติให้พระประสิทธิสิลคุณ
 สวดฉัตตวิสุทธิกัมมวาจาจบลง สเด็จพระประเคนไตรปิถานานุกรม
 พิธีธัม 4 รูป พระสงฆ์ครองผ้าแล้วกราบทูล โปรดให้กรมหมื่น
 สถิตตำรงสวัสดิ์ถวายบิหาร พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา สเด็จพระ
 ประทับเรือพลับพลาชงเครื่องแล้วสเด็จพระเรืออนันตนาคราช
 สเด็จพระไปประทับวัดราชสิทธิารามที่ 4 ชงเปลื้องเครื่องแล้ว
 สเด็จพระประทับในพระอุโบสถชงนมัสการ นายพินัยทุนรายงาน
 พระสงฆ์จำพรรษา 104 รูป ชงถวายพระภิกขุพระสงฆ์อปโลกน์
 สมมติให้พระอมรเมธาจารย์สวดฉัตตวิสุทธิกัมมวาจาจบลง สเด็จพระ
 ชงประเคนไตรปิถานานุกรมปเรียบ 6 รูป พระสงฆ์ครองผ้าแล้ว

กรานกณิน โปรดให้พระองค์เจ้าไชยานุชิตถวายบริวาร พระ
สงฆ์ถวายอนุโมทนาแล้ว สเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับวังพระที่นั่งพลับพลา
ขงเครื่องแล้วขงเรือพระที่นั่งอนันตนาคราชกลับพระบรมมหา
ราชวัง

วันนี้เจ้านายและข้าราชการที่ตามเสด็จในขบวนและมีได้
เข้าขบวนแต่งพระองค์และแต่งตนเหมือนวานนี้

วันจันทร์ แรม 10 ค่ำเดือน 11 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 2 โมงเสด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางพระที่นั่ง
จักรีขงพระราชยานไปประทับท่าราชวรดิฐ ขงเรือพระที่นั่ง
เพชรรัตนคารมราช เรือพระที่นั่งรัตนดิถีเปนที่นั่งรอง เรือ
พระที่นั่งประภัสสรไชยขงผ้าไตร พร้อมด้วยเรือนำเรือตาม
โดยขบวนเสด็จพระราชดำเนินไปประทับวัดกัลยาณมิตรที่ 1
เสด็จประทับในพระอุโบสถขงนมัสการ นายรองฉันทุนรายงาน
พระสงฆ์จำพรรษา 83 รูป ขงถวายพระกณินพระสงฆ์อุปโลกน์
สมมติให้พระปริยัติบัณฑิตสวดฉัตตวิสุทธิกัมมจาจบลง สเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวประเคนไตรปิฎกครุณานุกรม 8 รูป พระสงฆ์ครองผ้า
แล้วกรานกณิน โปรดให้กรมขุนจเรินถวายบริวาร พระสงฆ์
ถวายอนุโมทนา สเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับมาประทับพระวิหาร
พุทธไตรรัตนนายก ขงสักการะแล้วเสด็จกลับขงเรือพระที่นั่ง

สเด็จพระราชดำเนินมาประทับ ณ วัดประยูรวงศาราม สเด็จพระราชยานไปประทับวัดประยูรวงศารามที่ 2 สเด็จพระประทับในพระอุโบสถ ชงจุดเทียนนมัสการ นายสนธิ์ทุนรายงานพระสงค์จำพรรษา 179 รูป ชงถวายพระภิกษุ พระสงค์อุปโลกน์สมมติให้พระธัมมกานพิลาสวตถ์ตติยักัมวาจาจบลง สเด็จพระประเคนไตรปิพระครุณานุกรมปเรียญ 9 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรณภิกษุ โปรดให้พระยาประภากรวงส์ถวายบิหาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็จพระกลับออกมาสเด็จพระประทับทอดพระเนตรโรงเรียนหลวงซึ่งพระยาภาสกรวงส์เป็นผู้ดูแลจัดการ และทอดพระเนตรเขาพระแท่น ซึ่งทำขึ้นใหม่จนเวลาบ่ายเกือบ 5 โมง โปรดพระราชทานผ้าไตรพระภิกษุวัดบุบผารามที่ 3 โปรดให้เจ้าพระยาภาณุวงศ์ไปทอด สเด็จพระราชดำเนินชงพระราชยานโดยขบวนราบไปประทับวัดพิชัยญาติการาม ซึ่งกำหนดเดิมเป็นที่ 4 นั้น สเด็จพระประทับในพระอุโบสถ ชงนมัสการ นายพินัยราชกิจทุนรายงานพระสงค์ 71 รูป ชงถวายพระภิกษุ พระสงค์อุปโลกน์สมมติให้พระอริยะกวีสวตถ์ตติยักัมวาจาจบลง สเด็จพระประเคนไตรปิพระครุณานุกรม 6 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้ว โปรดให้เจ้าพระยาสรวิพัชร์ถวายบิหาร พระสงค์ถวายอนุโมทนาแล้วสเด็จพระกลับชงเรือพระที่นั่งสเด็จพระกลับพระบรมมหาราชวัง

วันนี้พระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์แต่งพระองค์
หย่างวันแรม 7 ค่ำ ข้าราชการก็แต่งตนหย่างวันแรม 7 ค่ำ
เหมือนกัน

วันอังคาร แรม 11 ค่ำ เดือน 11 ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 2 โมงเสสพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางพระที่นั่ง
จักรีมหาปราสาทขงพระราชยานไปประทับท่าราชวรดิศ สเด็จ
ลงเรือพระที่นั่งเทวธวัฑ เรือพระที่นั่งเพชรรัตนธารารายเปน
ที่นั่งรอง เรือพระที่นั่งศรีสุนทรไชยขงผ้าไตร เรือพาลีรังทวีป
เรือสุครีพครองเมือง เปนคู่ชัก สเด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย
ขบวนนำและตามสเด็จล่องน้ำไปเข้าครองผดุงกรุงเกษมข้างใต้
สเด็จประทับวัดมหาพรึธารามที่ 1 สเด็จขึ้นประทับในพระอุโบสถ
ขงจุฑเทียมนมัสการ นายกวดทูนรายงานพระสงค์ 44 รูป ขง
ถวายพระภินพระสงค์คือปโลกน์สมมตให้พระครูพรหมจาริยภริต
สวดฉัตติหุติยกัมวาจาจบลง สเด็จขงพระเคนไทรบีถานานุกรม
2 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานภิน โปรดให้
พระองค์เจ้าสรเสาวภาภักถวายบริจาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา
สเด็จกลับขงพระราชยานมาประทับท่าสเด็จลงเรือพระที่นั่ง
สเด็จไปประทับวัดเทพสิรินทราวาสที่ 2 สเด็จขงพระราชยาน
ไปประทับสเด็จเข้าพระอุโบสถขงนมัสการ นายเลห์อาวุธ
ทูนรายงานพระสงค์ 49 รูป ขงถวายพระภินพระสงค์คือปโลกน์

สมมติให้พระอริยมุนีและสวดฉัตติทุติยกัมมาจาจบลง สเด็จพระ
 ประเคนไต่รับหม่อมเจ้าพระพระครูถนายนุกรมปรีณ 6 องค์
 พระสงฆ์ครองผ้า แล้วโปรดให้สมเด็จพระหลวงจักรพัฒน์ถวาย
 บริหาร พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา สเด็จพระราชดำเนินกลับ
 เรือพระที่นั่งสเด็จพระไปประทับวัดโสมนัสวิหารที่ 3 สเด็จพระขึ้น
 ประทับในพระอุโบสถทรงนมัสการ นายพลพันนุราชงาน
 พระสงฆ์ 82 รูป ขงถวายพระภินพระสงฆ์รับแล้วอุปโลกน์
 และสมมติถวายสมเด็จพระวันรัตน์สวดฉัตติทุติยกัมมาจาจบลง
 สเด็จพระประเคนไต่รับพระราชคณะถนายนุกรมปรีณ 22 รูป
 พระสงฆ์ครองผ้าแล้วโปรดให้สมเด็จพระหลวงภานุพันธุ์ถวาย
 บริหาร พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา สเด็จพระกลับขงพระราชยานมา
 ประทับท่าสเด็จพระลงเรือพระที่นั่ง สเด็จพระราชดำเนินกลับ
 พระบรมมหาราชวังเวลาห้าค่ำ

วันนี้พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการแต่งพระองค์แต่ง
 คนอย่างวันแรม 5 ค่ำ

วันพุธ แรม 12 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 2 โมงเสส พระเจ้าอยู่หัวสเด็จพระเดินทางพระที่นั่งจักรี
 มหาปราสาท ขงพระราชยานไปประทับท่าราชวรดิศ สเด็จพระ
 ขงเรือพระที่นั่งกราบประจำทวีป เรือพระที่นั่งกราบประพาส

แสงจันทร์เป็นที่นั่งรอง เรือพระที่นั่งประภัสสรไชยชนงฟ้าไตร
 สเด็จพระราชดำเนินโดยชลมากพร้อมด้วยเรือขบวนนำและ
 ตามเสด็จไปประทับวัดดุสิตารามที่ 1 สเด็จพระพระราชยาน
 ไปประทับเสด็จเข้าพระอุโบสถชงจุดเทียนนมัสการ นายกวด
 ทุนรายงานพระสงค์ 62 รูปชงถวายพระภิกษุ พระสงค์อุปโลกน์
 สมมตให้พระปลัดฉกัฏฐิ์เถระสวดฉัตติหุติยกัฎฐาจาจบลงเสด็จ
 ชงประเคนไตรปีถานานุกรม 3 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกราน
 ภิกษุ โปรดให้พระองค์เจ้าโสณบัณฑิตถวายบิหาร พระสงค์
 ถวายอนุโมทนา สเด็จพระกลับประทับเรือพระที่นั่งเสด็จโดยขบวน
 ไปประทับวัดศรีหะบตีที่ 2 ชงพระราชยานไปประทับเสด็จเข้า
 พระอุโบสถชงจุดเทียนนมัสการ นายเล้าอาวุธทุนรายงาน
 พระสงค์จำพรรสา 21 รูปชงถวายพระภิกษุ พระสงค์อุปโลกน์
 สมมตให้พระกัฎฐิ์สวดฉัตติหุติยกัฎฐาจาจบลง สเด็จพระ
 ประเคนไตรปีถานานุกรม 3 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกราน
 ภิกษุ โปรดให้พระองค์เจ้าจิตรเรินถวายบิหาร พระสงค์ถวาย
 อนุโมทนา สเด็จพระกลับประทับเรือพระที่นั่งเสด็จโดยขบวน
 ไปประทับวัดบวรมงคลที่ 3 สเด็จพระขึ้นประทับในพระอุโบสถ
 ชงจุดเทียนนมัสการ นายพลพันทุนรายงาน พระสงค์จำพรรสา
 24 รูปชงถวายพระภิกษุ พระสงค์อุปโลกน์และสมมตโดยภาสา
 รามันให้พระอริยะรัชชะ แล้วสวดฉัตติหุติยกัฎฐาจาจบลงเสด็จ

ขงพระเคนไตรปีพระครุณานุกรม 4 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้ว
 กรานกถิน ไปรดให้พระองค์เจ้าวัธนาถวายบริวาร พระสงค์
 ถวายอนุโมทนา สเด็จพระกลับขงเรือพระที่นั่งไปประทับวัดราชา-
 ชิวาสที่ 4 สเด็จพระประทับในพระอุโบสถขงจุดเทียนนมัสการ
 นายพิจิตรทูลรายงานพระสงค์ 16 รูปขงถวายพระกถิน พระสงค์
 อปโลกน์และสมมตให้พระภิกษุภิกษุณีเถระสวดคัมภีร์พุทธคุณ
 วาจาจบลง สเด็จพระขงพระเคนไตรปีถานานุกรม 4 รูป พระสงค์
 ครองผ้าแล้วกรานกถิน ไปรดให้พระองค์เจ้าจันทรรัตน์ถวาย
 บริวาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็จพระกลับขงเรือพระที่นั่ง
 สเด็จพระราชดำเนินกลับพระบรมมหาราชวังเวลาเกือบย่ำค่ำ

วันนี้พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการ แต่งเหมือนเวลาวานนี้

วันพื้หัดสวดเริ่ม 13 ค่ำเดือน 11 ประกาศปิดสภากุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 3 โมงเสส พระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางพระที่นั่ง
 จักรมหาราชาต ขงพระราชยานไปประทับท่าราชวรดิธ สเด็จพระ
 ลงขงเรือพระที่นั่งนารายณ์ขงสุพรรณ เรือพระที่นั่งสุพรรณเหรา
 เปนที่นั่งรอง เรือพระที่นั่งศรีสุพรรณหงษ์ขงผ้าไตร เรือครุฑ
 เหนือระเห็ด เรือเต็รจไตรจักร เปนคู่ชัก สเด็จพระราชดำเนิน
 พร้อมด้วยขบวนนำขบวนตามไปเข้าคลองบางกอกใหญ่ สเด็จพระ
 ประทับวัดเวฬุราชินที่ 1 สเด็จพระพระราชยานไปประทับ สเด็จพระ

เข้าพระอุโบสถชงจุดเทียนนมัสการ นายรองนั้นทุนรายงาน
 พระสงค์จำพรรษา 25 รูปชงถวายพระภิกษุ พระสงค์สมมติให้พระ
 ครูสิทธิเทพาธิบตีสดฉัตติหุติยักมวาจาจบลง สเด็จพระประเคน
 ไตรปีถานานุกรม 2 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานภิกษุ โปรด
 ให้พระองค์เจ้ากเสมศรีสุภโยคถวายบิหาร พระสงค์ถวาย
 อนุโมทนา สเด็จพระราชยานกลับชงเรือพระที่นั่ง สเด็จพระ
 พระราชดำเนินไปประทับวัดหน้ากอกที่ 2 สเด็จพระราชยาน
 ไปประทับในพระอุโบสถ ชงนมัสการ นายสนธิ์ทุนรายงาน
 พระสงค์จำพรรษา 8 รูปชงถวายพระภิกษุ พระสงค์อุปโลกน์
 สมมติให้พระราชมณเฑียรสดฉัตติหุติยักมวาจาจบลง สเด็จพระ
 ประเคนไตรปีถานานุกรม 3 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานภิกษุ
 โปรดให้กรมหมื่นนริบาลถวายบิหาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา
 สเด็จพระกลับชงเรือพระที่นั่งไปประทับวัดราชโอรสที่ 3 สเด็จพระ
 ประทับในพระอุโบสถชงจุดเทียนนมัสการ นายไชยขรรค์ทุน
 รายงานพระสงค์จำพรรษา 55 รูป ชงถวายพระภิกษุแล้วพระสงค์
 อุปโลกน์สมมติให้พระปรการมณเฑียรสดฉัตติหุติยักมวาจาจบลง
 สเด็จพระประเคนไตรปีถานานุกรม 5 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้ว
 กรานภิกษุ โปรดให้กรมขุนจเรินผลพลสวัสดิ์ถวายบิหาร
 พระสงค์ถวายอนุโมทนา สเด็จพระราชดำเนินไปประทับพระ
 วิหารพระพุทธไสยาสน์ ชงสักการบูชาแล้วสเด็จพระกลับชงพระ

ที่นั่งประทับเรือพระที่นั่ง สเด็จพระบรมมหาราชวังเวลา
ท่มเสส

วันนี้พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการแต่งเหมือนวานนี้
วันนี้มีการสดมนต์พระราชพิธีจองเปรียง

วันศุกร์ แรม 14 ค่ำ เดือน 11 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 2 โมงเสส พระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งจักรี
มหาปราสาท ชงพระราชยานไปประทับท่าราชวรดิฐ สเด็จพระ
ชงเรือพระที่นั่งทวยเทพถวายกร เรือพระที่นั่งบุสบกพิศาลเปน
ที่นั่งรอง เรือชลวิมานไชยชงผ้าไตร สเด็จพระราชดำเนิน
พร้อมด้วยเรือขบวนนำและตามสเด็จพระราชดำเนินเข้าคลอง
มอญ สเด็จพระประทับวัดเครือวัลย์ที่ 1 สเด็จพระประทับในพระ
อุโบสถชงจุดเทียนนมัสการ นายรองฉันทุนรายงานพระสงค์
จำพรรษา 34 รูปชงถวายพระภิกษุ พระสงค์อุปโลกน์สมมตให้
พระเทพกวีสดมภ์ดุษฎีภักดีถวายจากบลง สเด็จพระประเคนไตรปิ
ฎานานุกรม 4 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้ว โปรดให้พระยา
อภัยนริทธีถวายบิหาร พระสงค์ถวายอนโมทนา สเด็จพระกลับชง
เรือพระที่นั่งสเด็จพระไปประทับวัดพระยาทำที่ 2 สเด็จพระประทับใน
พระอุโบสถชงจุดเทียนนมัสการ นายสนธิทุนรายงานพระสงค์
จำพรรษา 38 รูปชงถวายพระภิกษุ พระสงค์อุปโลกน์และ

สมมติให้พระครูศรีสุนทราสรวิจิตร สวดฉัตตัตถุติยกัมมวาจาจบลง
 สเด็จพระประเคนไตรปิฎกานุกรมปเรียบ 3 รูป พระสงค์ครอง
 ผ้าแล้วกรานกถิน โปรดให้พระองค์เจ้าดิศวรกุมารถวายบิหาร
 พระสงค์ถวายอนุโมทนา แล้วสเด็จพระกลับชงเรือพระที่นั่งสเด็จพระ
 ไปประทับวัดนาคกลางที่ 3 สเด็จพระประทับในพระอุโบสถชงจุด
 เทียนนมัสการ นายไชยขรรคทุนรายงานพระสงค์จำพรรษา 31
 รูปชงถวายพระกถินแล้ว พระสงค์อุปโลกน์สมมติให้พระครู
 สมณะธัมมคณาทานสวดฉัตตัตถุติยกัมมวาจาจบลง สเด็จพระประเคน
 ไตรปิฎกานุกรม 2 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้วกรานกถิน โปรด
 ให้กรมหมื่นภูเรสถวายบิหาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา
 สเด็จพระกลับชงเรือพระที่นั่งไปประทับวัดชินวรารามที่ 4 สเด็จพระ
 ประทับในพระอุโบสถชงจุดเทียนนมัสการ นายพินัยทุนราย
 งานพระสงค์จำพรรษา 11 รูป ชงถวายพระกถิน พระสงค์
 อุปโลกน์สมมติให้พระเนกขัมมุนีสวดฉัตตัตถุติยกัมมวาจาจบลง
 สเด็จพระประเคนไตรปิฎกานุกรม 3 รูป พระสงค์ครองผ้าแล้ว
 โปรดให้กรมหมื่นสรีรชถวายบิหาร พระสงค์ถวายอนุโมทนา
 สเด็จพระกลับชงเรือพระที่นั่งกลับพระบรมมหาราชวังเวลาบ่าย 5
 โมงเสส

เปนเสด็จการพระราชทานพระกถินในกรุงเท่านั้น รวมวัด
 ที่สเด็จพระราชดำเนิน 32 พระอาราม นอกนั้นพระราชทาน

พระบรมวงศานุวงศ์ทั้งนั้น และบางวัดที่เป็นวัดของข้าราชการ
ผู้ใหญ่ๆ สร้างถวายเป็นอารามหลวง ก็โปรดพระราชทานบุตร
หลานที่รับราชการหุ้ไปทอดบ้าง

อนึ่ง วันนี้เริ่มพระราชพิธีจองเปรียงเป็นวันต้น

วันเสาร์ ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

ไม่ได้สัเด็คออก ไม่มีราชการอะไร

วันอาทิตย์ ขึ้น 2 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสสเด็คออกประทับห้องออกขุนนาง ชง
ปิดทองพระแล้วสเด็คขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจอ่านบอกพระยานุภาพไตรภพเมืองนคร
เสียมราฐ ถวายพระราชกุศลทำบุญให้ทาน และว่ามีการ
สมโภชจุดประทีปโคมไฟในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ฉบับ 1
กับไปบอกพระยาพิไชยสุนทรเมืองอุทัยธานี ถวายพระราช
กุศลทำการเลี้ยงพระมีเทศนา และว่าจุดประทีปโคมไฟมีการ
เล่นในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ฉบับ 1 กับไปบอกพระยา
พิสุทธธิษัธมาดา เมืองลพบุรี ถวายพระราชกุศลที่ได้นิมนต์พระ
สงฆ์สวดมนต์เลี้ยงพระ และจุดประทีปโคมไฟในพระนารายณ์
ราชนิเวศในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ฉบับ 1 กับไปบอก
พระยาอุทัยมนตรี เมืองปราจีนบุรี ถวายพระราชกุศลทำการ

เลี้ยงพระ และจุดประทัดปโคมไฟในการเฉลิมพระชนมพรรษา
 ฉบับ 1 กับไปบอกพระไชยบูรณ์ ปลัดเมืองพิษณุโลกว่า ได้หา
 ตัวนายอากรป่าฝงมาเร่งขังฝงอากร ได้จำนวนปีวอกฉกหนัก
 11 บาท กับของถวายในสมเด็จพระนางเจ้าหนัก 1 บาท มอบ
 ให้หลวงรักสอคุม นายอากรคุมลงมาส่ง ฉบับ 1 กับไปบอก
 หลวงศรีสงคราม ปลัดเมืองพิจิตร ว่าได้หาตัวนายกองป่าฝงมา
 เร่งขังฝงส่วย ได้เงินแทนขังฝงส่วยจำนวนปีฉลุพสกหนัก 54
 สลึง ปีขานสัมฤทธิ์สกหนัก 1 บาท 20 สลึง ปีเถาะเอกสก
 1 บาท 6 สลึง รวมขังฝงหนัก 2 บาท 80 สลึง คิดหาบละ 1 ชั่ง
 5 ตำลึง เป็นเงิน 3 ชั่ง 10 ตำลึง ให้หมื่นพินิจเกษตร นายกอง
 คุมลงมาส่ง ฉบับ 1 กับไปบอกพระยาไกรเพชรรัตนสงคราม
 เมืองนครสวรรค์ ว่าได้เร่งขังฝงส่วยได้เงินแทนขังฝงจำนวนปี
 เถาะเอกสก 1 บาท 14 สลึง ปีมะโรงโทสก 1 บาท 26 สลึง รวม
 หนัก 2 บาท 40 สลึง คิดเงินแทนหาบละ 1 ชั่ง 5 ตำลึง เงิน 3
 ชั่ง ให้หมื่นจรรหิมเวสคุมลงมาส่ง ฉบับ 1

พระสุนทรามาจอ่านบอกพระพิไชยชลสิทธิ์เมืองประจวบ
 คีรีขันธ์ว่า มีตราโปรดให้ข้าหลวงกรมพระกลาโหมกรมพระ
 คลังสินค้า ออกไปผูกปีข้อมือเงินจำนวนปีประกาศปีตสกนั้น ได้
 พร้อมด้วยข้าหลวงผูกปีข้อมือเงินจำนวนปีประกาศปีตสกนี้ ได้
 จินคงเมือง 150 คน ผูกปีข้อมือเงิน 149 คน เรียกเงินค่าแรง

คนละ 1 ตำลึง 1 บาท เงิน 7 ชั่ง 9 ตำลึง รับดีกาเปล่า 1 เงิน 1 ตำลึง 2 บาท รวม 7 ชั่ง 10 ตำลึง 2 บาท ค่าดีกา 1 บาท 2 สลึง รวม 7 ชั่ง 10 ตำลึง 3 บาท 2 สลึง ปีนได้มากกว่าปีมะเมียจัตวา สก 68 คน เงิน 3 ชั่ง 8 ตำลึง หักพระราชทานกรมการข้าหลวง แล้วคงส่ง 7 ชั่ง 4 ตำลึง 3 บาท 2 สลึง ได้ให้กรมการคุมเข้ามาส่ง ฉบับ 1 กับไปบอกพระยาสมบัตินิกรมย์ที่ 2 ผู้รักษามืองสงขลา ว่าได้รับท้องตราโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานกรมภูษามาลา อภิกรมย์ ราชยาน พระคลังวิเสส สนมพลเรือน อาสาย์ปูน กรมกองชนะ พร้อมกันคุมโกถเครื่องประดับโกถเครื่องสูง กลองชนะเครื่องไทยทานออกไปพระราชทานเพลิงศพเจ้าพระยาวิเชียรคีรี เมืองสงขลา นั้นได้รับเจ้าพนักงานที่ไปถึงสมควนแล้ว เจ้าพนักงานให้ขุดดอกไม้รูปเทียนเบ้างจันทน์น้ำมันหอม สีสะสุกร 18 สีสะบายสี 18 สำหรับ เงิน 164 เหยียน เจิมโกถเครื่องประดับโกถตามทำเนียมแล้ว วันอังคาร ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 เวลาเช้า 5 โมง เจ้าพนักงานพร้อมด้วยพระยาสมบัตินิกรมย์ ญาติพี่น้องกรมการ ยกศพเจ้าพระยาวิเชียรคีรีลงโกถตั้งเครื่องสูงประดับไว้ที่ห้องนั่งตามยศ วันจันทร์ ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 10 เวลาเช้า 3 โมง ยกโกถศพเจ้าพระยาวิเชียรคีรีออกไปสู่เมรุ มีการทำบุญให้ทานมีการเล่น 3 วัน แล้วพระยาเทพประชนได้ดัสีลาหน้าเพลิงพระราชทานเพลิงศพก่อนแล้ว พระยาสมบัตินิกรมย์

กรมการพาณิชย์ได้อัดเงินเฟื้องพลายหลัง ของหลวง
ซึ่งพระราชทานในการสพ ผ้าไตร 15 ผ้าขาว 20 ไทยทาน 100
ได้หักมาบังสกุล บังสกุลแล้วเงินปลีก 1 ชั่งนั้นทั้งทานเส็ด
แล้ว ขอพระราชทานถวายพระราชกุศล

พระมนตรีกิจนำพระวิภาควรรณ หลวงค่านวนคัค-
นาค กับคนในกรมเชอร์เว็ก 9 คน กราบถวายบังคมลาขึ้น
ไปทำแผนที่ทางเมืองนครหลวงพระบางทาง 1 เมืองหนองคาย
ทาง 1 โปรดพระราชทานโตะถม ถากมแต่หลวงค่านวนคัคนาค
ด้วย

พระยาเทพประชนนำหลวงบริรักษ์โลหะวิสัย เฝ้า ด้วย
หลวงบริรักษ์โลหะวิสัยเป็นผู้ช่วยเมืองระนอง แต่จะโปรดให้
เป็นพระอัสถัง ผู้ว่าราชการเมืองตระบุรี เมื่อเฝ้านั้นถวายของ
เป็นอันมาก สเด็ดขึ้นประทับออฟฟิศจนเวลาเกือบ 2 ทุ่มสเด็ด
ขึ้นข้างใน

วันจันทร์ ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง
ซึ่งปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีกิจ อ่านบอกพระยาพิสุทธิธัมมธาดาเมือง
ลพบุรีว่า ได้แต่งกรมการแทนเสนาเดินประเมินนา จำนวนปี

มะเมีย จัฒวาสก ได้เงินครั้งนี้ 50 ชั่ง ให้กรรมการคุมลงมาส่ง แต่
ยังหาเส็ดสิ้นจำนวนไม่ ฉบับ 1 ไปบอกพระพรหมประสาทสดี
เมืองพรหมบุรีว่า ได้พร้อมด้วยข้าหลวงกรมมหาดไทย กรม
พระคลังสินค้า ผูกไปข้อมือเงินจำนวนประกาศสัตสก ได้จำนวน
เงินคงเมือง 167 คน จินจร 133 คน รวม 300 คน เงินค่า
แรง 15 ชั่ง ค่าดึกา 3 บาท ได้มอบให้กรรมการคุมมาส่งครั้ง
หนึ่งก่อน

พระยาพิชัยโกศา อ่านบอกหลวงสรจักรานุกิจข้าหลวง
พระอินทราสา ผู้ว่าราชการเมืองพนัสนิคมว่า ได้พร้อมกันผูกไป
ข้อมือเงินประกาศสัตสก ได้จำนวนเงิน 200 คนเงินค่าแรง
10 ชั่งมอบให้หลวงยกบัตรคุมเข้ามาส่ง

พระมนตร์พจนกิจ นำเจ้าหัวบุตรการกราบถวายบังคมลาขึ้น
ไปตรวจเรือซึ่งเสบียงอาหารกองทัพนะ เมืองฝ้ายเหนือ สเด็ค
ขึ้นประทับออฟฟิศครุหนึ่งสเด็คขึ้น

วันอังคาร ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 12 ประกาศสัตสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็คออกประทับห้องออกขุนนาง
ซึ่งปิดทองพระแล้วสเด็คขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตร์พจนกิจ อ่านบอกพระยาสรวิสิงหเทพข้าหลวง
ว่า ได้ขึ้นไปถึงเมืองอ่างทอง เมืองพรหมบุรี อินทบุรี ได้จัด

ให้กรมการขุนหมื่นคอยส่งท้องตราราชการทัพแล้วขึ้นไปถึงเมือง
 ชัยนาท ได้จัดกรมการคอยส่งท้องตราและให้หลวงปลัดข้าว
 สี่ซ้อมไว้จ่ายกองทัพและจัดหาปืนไว้ด้วย แล้วไปเมืองมโนรมย์
 พบเรือนี่เมฆลาจูงเรือข้าวห้าลำแล้วไปเมืองนครสวรรค์ ผู้รักษาสา
 เมืองจัดข้าวสารไว้สำหรับกองทัพ 1000 ถัง แล้วไปเมืองพิจิตร
 ผู้รักษาสาเมืองจัดข้าวสารไว้ 250 ถัง ได้ให้ซื้อข้าวเปลือกขึ้นถึง
 ไร่อีก แล้วขึ้นไปเมืองพิษณุโลก ได้ให้พระชัยบูรณ์ปลัดสำหรับ
 ข้างม้าโคต่างไว้สำหรับราชการทัพ ได้แต่งกรมการไปเร่งพระนคร
 ไทย พระนครชุม ให้ทำทางปลุกนางตามระยะทางและได้ให้
 ได้พระชัยบูรณ์ซื้อข้าวไว้ 32 เกวียน และได้แต่งกรมการไปเร่ง
 พระยาสุริยวงศาเมืองหล่มสัก พระยากำแหงสงครามเมืองนคร
 ราชสีมา เมืองเลย เมืองแก่นท้าว ให้เร่งข้างโคต่างที่ต้องเกณฑ์
 เข้ากองทัพลงมาให้ทันราชการ และได้ตรวจปืนหลวงในเมือง
 พิษณุโลก คงใช้ราชการได้ 143 กระบอก กำหนดพระยาสุริจะ
 กราบถวายบังคมลาไปเมืองพิษณุ นะวันแรม 8 ค่ำ เดือน 11

พระสุรินทรามาจอ่านบอกพระยาสุรินทรหรือชัยเมืองเพชรบุรี
 3 ฉบับ ฉบับ 1 ว่าได้พร้อมด้วยข้าหลวงผูกข้อมือจีน
 จำนวนประกาศปิดศก ได้จำนวนเงินคงเมือง 861 คน จีนจร
 106 คน รวม 967 คน เงินค่าแรง 48 ชั่ง แต่ยังคงค้างอยู่กับ
 จีนเก่าแก่ 6 ชั่ง 18 ตำลึง ครั้งนี้ได้มอบเงินค่าแรง 41 ชั่ง

10 ตำลึง ค่าดีกา 2 ตำลึง 1 สลึง ให้ข้าหลวงกรมการคุมเข้า
มาส่งครั้งหนึ่งก่อน ฉบับ 1 ว่าได้แต่งกรมการออกเดินประเมิน
เก็บเงินค่านาเกลือ จำนวนปีมะแมเบญจศกได้เงิน 3 ชั่ง 1
สลึง 1 เฟื้อง 201 ไพ หักสืบลดพระราชทาน 6 ตำลึง 258
ไพ คงส่งหลวง 2 ชั่ง 14 ตำลึง 1 เฟื้อง 752 ไพ จำนวนปี
วอกจสกเงิน 2 ชั่ง 18 ตำลึง 3 บาท 2 สลึง 1 เฟื้อง 310 ไพ
หักสืบลดพระราชทาน 5 ตำลึง 3 บาท 2 สลึง 450 ไพ คงส่งหลวง
2 ชั่ง 13 ตำลึง 682 ไพ รวมเงิน 5 ชั่ง 7 ตำลึง 1 เฟื้อง 634 ไพ
ได้มอบให้กรมการคุมเข้ามาส่ง ฉบับ 1 ว่าเมื่อวันขึ้น 12-13-
14 ค่ำ เดือน 10 เป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาได้พร้อมกันเงิน
พระบรมรูปขึ้นสถิตในพระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์ นิมนต์พระ
ราชาคณะพระครูฐานาปเรียบเจ้าอธิการสวตมนต์ในพระที่นั่ง
เพชรภูมิไพโรจน์ 20 พระที่นั่งปราโมทย์มไหสวรย์ 13 รูป
รวม 33 รูปแล้วได้ถวายอาหารบิณฑบาต และจุดประทีปโคม
ไฟรอบพระนครคีรี ขอถวายพระราชกุศล

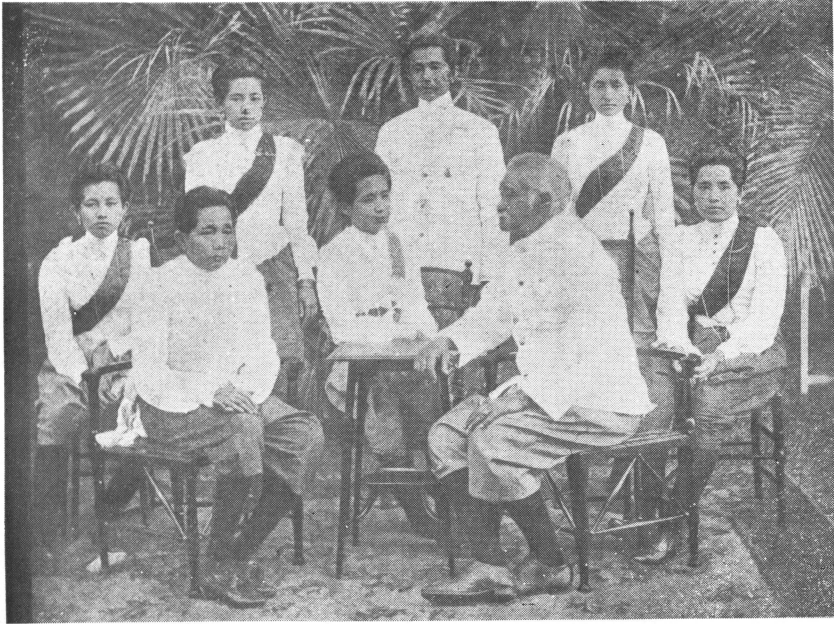
สเด็จพระที่นั่งประทับออฟฟิศครุหนึ่งสเด็จพระที่นั่งข้างใน

วันพุธ ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระที่นั่งออกประทับห้องออกขุนนาง
ซึ่งปิดทองพระแล้วสเด็จพระที่นั่งพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตร์พจนกิจ อ่านบอกพระอินทประสิทธิสรเมือง
อินทบุรี ว่าวันศุกร์ แรม 7 ค่ำ เดือน 11 เวลาบ่ายโมงเศษ
พระเจ้านั่งยาเทอ กรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคม สด็จถึงเมือง
อินทบุรีพร้อมด้วยข้าราชการกองทัพบก พระอินทประสิทธิสรได้
รับเสด็จโดยสมควนและสมโภชเรือที่นั่งตามทำเนียมและจ่าย
ฟืนน้ำมันส่งเรือไฟและจัดกรรมการนำร้องส่งเสด็จแล้ว ฉบับ 1
ไปบอกพระยาสุรพดินทสุรินทรหรือชัยเมืองชัยนาท ว่าวันเสาร์
แรม 8 ค่ำ เดือน 11 กรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคมเสด็จถึงเมือง
ชัยนาท ได้จัดการรับรองตามสมควนและสมโภชเรือตาม
ทำเนียม และจ่ายเสบียงอาหารให้นายทัพนายกองตามสมควน
รุ่งขึ้นวันอาทิตย์แรม 9 ค่ำ เดือน 11 เวลาเช้าเสด็จจากเมืองชัย
นาทได้จัดกรรมการนำร้องส่งเสด็จแล้ว อีกฉบับ 1 ว่ากรมหมื่น
ประจักษ์ศิลปาคมมีรับสั่งให้เบิกเงินค่านาคอขนแก้วเสนา จำนวน
ปีวอกกลสเงิน 20 ชั่งไว้ซื้อข้าวจ่ายราชการ ฉบับ 1 ไปบอก
พระยาอุทัยมนตรีเมืองปราจีนบุรีว่าได้จ่ายเงินให้มองซิเออเรบน
เสมียนสเตชันโทรเลขเป็นเงิน 380 บาท ได้ให้หลวงบันเทา-
ทุขราชเข้ามาเบิก ณ กรุงเทพฯ ฯ ด้วยแล้ว

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระสรีรมย์บริรักษ์ปลัด พระ
ภักดีดำรงวิทย์ผู้ช่วยเมืองนครสรีรมย์ราชว่า ได้แต่งคนไม้ทองเงิน
เครื่องราชบรรณาการจำนวนปีระกาสัปตศก ต้นไม้ทอง 6 ต้น ๆ

รูปหมู่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงถ่ายพระราชทาน

เจ้าจอมเอิบ พร้อมด้วยบิดามารดาและพี่น้อง
— จากซ้ายไปขวา —

- (นั่ง) เจ้าจอมเอิบ ท. จ. ว. ท่านผู้หญิงสุรพันธุ์พิสุทธ
(อยู่ บนนาค) ท. จ. เจ้าจอมมารดาอ่อน ท. จ. ว.
เจ้าพระยาสุรพันธุ์พิสุทธ (เทศ บนนาค) ป. จ.
เจ้าจอมเอี่ยม ท. จ. ว.
- (ยืน) เจ้าจอมอาบ ต. จ. พระยาสุรพันธุ์พิสุทธ
(เทียบ บนนาค) ท. จ. เจ้าจอมเอือน ท. จ. ว.

ละ 1 บาท ต้นไม้เงิน 6 ต้น ๆ ละ 1 บาท เครื่องราชบรรณาการ
เทียนพนม 1000 เล่ม ๆ ละ 1 บาท ผ้าขาว 20 พับ เสื้อลวด
15 ลวดให้กรรมการคุมเข้ามาส่ง

แล้วพระราชทานเครื่องราชอิสริยยศสมงกุฎสยามชั้นที่ 4
ภักทธากรณ์ แก่หลวงอนุรักษสัทธาเบสซึ่งได้ตามเสด็จกรมหมื่น
พิชิตปรีชากรไปราชการเมืองเชียงใหม่ 1 และพระราชทานตรา
ตั้งผู้ช่วยจัดการหอสมุดวชิรญาณ คือพระองค์ไชยาเป็นปดิม 1
พระยาภาสกรวงศ์ 1 พระยาสุรินทร 1 นายจรพรหมธบาล 1
ทั้ง 3 นายเป็นผู้ช่วยฝ่ายขุนนาง แล้วเสด็จขึ้นประทับออฟฟิศ
กรุหนึ่งเสด็จขึ้น

วันพริ้งทรวงขึ้น 6 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาห้าค่ำแล้วเสด็จออกประทับห้องออกขุนนาง ชงปิด
ทองพระแล้วเสด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีกิจ อ่านบอกพระชัยบุรุษปลัดกรมการเมือง
พิสนุโลกว่า ได้หาตัวนายกองคุมเลกส่งมาเร่งเงินส่วยได้เงิน
จำนวนปีมะเสงตรัสก 10 ตำลึง ปีมะเมียจัตวาสก 1 ชั่ง 4 ตำลึง
ปีมะแมเบญจสก 1 ชั่ง 4 ตำลึง ปีวอกจสก 5 ตำลึง รวมเงิน
4 ชั่ง 4 ตำลึง มอบให้ขุนสนธิ์สมบัตินายกองคุมมาส่ง ฉบับ 1
ไปบอกพระยาพิชัยสุนทรเมืองอุทัยธานีว่า ได้หาตัวนายกองคุม

เลิกช่วยมาเร่งเงินส่วยได้เงิน จำนวนปีมะเสงตรัสก 4 ตำลึง
ปีมะเมียจัตวาสก 1 ชั่ง 11 ตำลึง 2 บาท ปีมะแมเบญจสก
1 ชั่ง 4 ตำลึง 2 บาท รวมเงิน 3 ชั่งมอบให้ขุนจำนงภักดีนาย
กองคุมลงมาส่ง

พระยาพิชัยโกศา อ่านบอกพระยาสรีสุมทโทคชัยโชคชิต
สงครามเมืองระยองว่า ได้พร้อมด้วยข้าหลวงผูกปี่ข้อมือเงินได้
จำนวนเงินในปีประกาศปีตศก 200 คน เงินค่าแรง 10 ชั่งได้มอบ
ให้หลวงยกบัตรคุมเข้ามาส่งครั้งหนึ่งก่อน ฉบับ 1 ไปบอกพระยา
สาครสงครามนิคมคามรักษาสาเมืองบางละมุงว่า ได้พร้อมด้วย
ข้าหลวงผูกปี่ข้อมือเงินในจำนวนปีประกาศปีตศก ได้จำนวนเงิน
คงเมือง 117 จันจร 3 รวม 120 เงินค่าแรงได้ 16 ชั่ง ค่าตีกา
3 บาท 1 สลึง รวม 16 ชั่ง 3 บาท 1 สลึง มอบให้หลวงยกบัตร
คุมเข้ามาส่งครั้งหลัง

สเด็จพระที่นั่งประทับออฟฟิศครุหนึ่งสเด็จพระที่นั่งข้างใน

อนึ่งเวลาวันนี้ย่ำเที่ยงพระเจ้าลูกเธอประสูติเป็นพระกุมาร
เป็นที่ 2 ของเจ้าจอมหญิงเนื่อง

วันศุกร์ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาปีตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่ายแล้วสเด็จพระที่นั่งออกประทับห้องออกขุนนาง ชงปีด
ทองพระแล้วสเด็จพระที่นั่งพระแท่นออกขุนนาง

วันนี้ไม่มีไปบอกข้าราชการ โปรดพระราชทานสัญญาบัตร
ข้าราชการ หลวงวิเสศสุวรรณกิจ เป็นพระวิเสศสุวรรณกิจ 1
ขุนขจิตสุวรรณการ เป็นหลวงขจิตสุวรรณการ 1 หลวง
ชำนาญนา เป็นพระชำนาญนา 1 ขุนโสภาพินิจ เป็นหลวง
โสภาพินิจ 1 กรมช่างทอง 4 นาย นายโหมดมหาดเล็กเวนศักดิ์
บุตรพระนนทเสน เป็นขุนนิเวศทวารวภิบาลกรมวังนอก 1
หลวงคารากัดดี เป็นพระรามพิชัยเจ้ากรมล้อมพระราชวัง 1
หลวงภักดีธนริทธิ์ เป็นหลวงรามรักสาปลัดกรมล้อมพระราชวัง 1
ขุนหานภักดี เป็นหลวงราชธานบริคุดปลัดจางวางล้อมพระราช
วัง 1 สเด็ดยื่นออฟฟิศครุหนึ่งสเด็ดยื่นข้างใน

วันเสาร์ขึ้น 8 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเสสสเด็ดยื่นออก ขงพระราชยานแต่พระ
ที่นั่งจักรีไปประทับตำหนักแพ สเด็ดยื่นประทับบนพระที่นั่ง
ราชกิจวินิจฉัยดำหรงกับเจ้าพระยามหิธร พระมหาราชครูพิ
ธวายน้ำสังข์แล้วสเด็ดยื่นลงเรือพระที่นั่งเวสาลี ออกเรือพระที่นั่ง
ล่องไปตามน้ำ

เวลาบ่าย 2 โมงเสสถึงหน้าบ้อมเมืองนครเขื่อนขันธ์ ทอด
เรือพระที่นั่งหยุดแล้ว สเด็ดยื่นลงเรือพระที่นั่งกราบชอกกลับสมุท
พร้อมด้วยสมเด็ดยื่นเจ้าลูกเธอ เรือแก้วจึงดวงเป็นเรือพระ

ที่นั้รอง มีเจ้านายที่ตามสเด็จพระเจ้าและมหาดเล็กและพนักงานลง
 ในนั้น มีเรือดำหรวดเป็นเรือกันยาเล็กสองสามลำ ขบวนหน้า
 มีเรือคั้งตามทำเนียบ เรือพระที่นั่งประทับท่าสเด็จพระเจ้าขึ้นประทับบน
 เกย จมื่นจางซ้ายนำกรมการราศรถวายแล้วสเด็จพระเจ้าขึ้นบ้อม
 ไปประทับเกยหน้าพระอุโบสถวัดชงชัม สเด็จพระเจ้าประทับตรัดกับ
 เจ้าพระยาพลเทพเล็กน้อยแล้วสเด็จพระเจ้าขึ้นในพระอุโบสถ ชงจุค
 เครื่องนมัสการ นายรอนจันทุนรายงานพระสงค้ 16 รูป พระ
 คุรปิตะกะระระวัดกลางนากับถานานุกรมอีก 2 รูปมาเฝ้าด้วยใน
 ที่นั้น พระอุคณานถวายหอย 1 หอย รับสั่งด้วยเล็กน้อยชง
 ถวายผ้าพระกณิน พระสงค้ทำกณินกิจสวดฉัตติทุติยกัมวาจาจบ
 ลง สเด็จพระเจ้าประเคนไตรปิถานาในพระอารามนั้น 3 องค์ ถานา
 พระคุรวัดกลางนา 2 องค์ พระสงค้ครองผ้าแล้วกรานกณิน
 โปรดให้พระองค์ชุมพลถวายบริจาร พระสงค้ถวายอนุโมทนา
 กับโปรดพระราชทานมูลค่าจตุปัจจัยแด่พระสงค้ในพระอาราม
 องค์ละ 4 บาท เวลาบ่าย 3 โมงเสสสเด็จพระเจ้ากลับทางเดิม ลงชง
 เรือพระที่นั่งกลับขึ้นเรือเวสাত্রี แล้วออกเรือพระที่นั่งล่องไป
 ตามลำน้ำ

ในเวลาวันนั้นในหลวงชงฉลองพระองค์ขาวพระภูษาแดงไม้
 ได้ชงเครื่องราชอิสริยยศ เมื่อสเด็จพระเจ้าขึ้นเรือพระที่นั่งเวสাত্রี
 กรมหมื่นเทวงส์ตามสเด็จพระเจ้าลงมาเฝ้า

บ่าย 4 โมงครึ่ง เรือพระที่นั่งถึงหน้าเมืองสมุทรปราการ พระยาสมุทรลงเรือใบต์มาลอยลำเฝ้า หย่อมเรือพระที่นั่งครุหนึ่ง สด็จลงชงเรือพระที่นั่งกราบประพาสแสงจันทร์เรือขจรกรุงเป็น เรือที่นั่งรอง มีเรือขบวนเหมือนกัน สด็จขึ้นประทับทำน้ำ สด็จขึ้นชงพระราชยานสเด็จโดยขบวนมาหยุดที่หน้าโรงเรียน วัดกลาง แล้วสเด็จไปประทับเกยข้างพระอุโบสถ สเด็จพระราชดำเนินเข้าพระอุโบสถ ชงจุดเครื่องนมัสการ นายสนธิทูล รายงานพระสงฆ์ มีพระธัมมการมานำพระสงฆ์จำพรรษา 70 รูป ชงถวายผ้าแล้วรับสั่งให้เพิ่มนิตยภัตพระครูขึ้นอีก 2 บาท รวม 8 บาท แล้วรับสั่งว่าพระครูยังหนุ่มนัก อีกสักหน่อยจะโปรดให้เป็นพระสมุทมนี แล้วพระสงฆ์ทำกนินกรรมเสียด สเด็จชงประเคน ไตรปิธานาพระสงฆ์ครองผ้าแล้วโปรดให้กรมหมื่นเทววงศ์ถวาย บริหาร และพระราชทานมูลค่าดูบัญชีพระสงฆ์ในวัดองค์ละ 4 บาท เวลาบ่าย 5 โมงครึ่งสเด็จกลับชงพระราชยานกลับตาม ทางเดิมทอดพระเนตรภูมิลำเนาบ้านเมือง รับสั่งให้กรมหมื่น เทววงศ์จัดการบำรุงบ้านเมือง สเด็จกลับชงเรือพระที่นั่งมา ประทับเรือพระที่นั่งเวสชาติ มีคนมาเฝ้าถวายของตามเคย พระยา สมุทกับพระปลัดตามมาเฝ้า พระราชทานเทียนรูปไปบูชา พระสมุทเจดีย์ เวลาบ่ายค่ำออกเรือจากเมืองสมุทรไปนอกปากน้ำ แต่มิได้ข้ามบาไป เวลาทุ่ม 1 ทอดเรือพระที่นั่งขึ้น

วันอาทิตย์ ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 2 โมงเศษ ออกเรือพระที่นั่งจากปากน้ำเข้ามา
ข้างใน เวลาเช้า 3 โมงเศษถึงเมืองสมุทรปราการทอดสมออยู่
มีคนมาถวายของแล้วเสด็จฯ ชงเรือพระที่นั่งโบ๊ต 12 กะเชี่ยง
เสด็จไปประทับบ้น้อมฝ่าเสื่อสมุทเสด็จขึ้นบนบ้น้อมทอดพระเนตร
ปืนอารมสะตองที่ตั้งขึ้นใหม่อีก 3 แห่ง เสด็จขึ้นบนปึกกา
ข้างตะวันตก เสด็จออกนอกบ้น้อมฯ พระราชดำเนินเลียบเนิน
ดินมาปึกกาข้างตะวันตกเสด็จเข้าในบ้น้อม เสด็จกลับชงเรือพระ
ที่นั่งออกจากท่าบ้น้อม ทหานบนบ้น้อมสลุตถวาย เสด็จไปประทับ
ที่พระสมุทเจดีย์เสด็จขึ้น มีหม่อมเจ้าประวิข หม่อมเจ้าเจริญ
ซึ่งเป็นผู้ทำบ้น้อมมาหยุดที่นั่นคอยรับเสด็จ เสด็จประทับในพระ
วิหารทอดพระเนตรการวาดเขียนแล้วโปรดให้หม่อมเจ้าประวิข
ทำพระคันธาราสดรื่องค์ 1 ต่อออกมาตรงหน้าพระพุทธรูปเก่า
ให้เป็นถากันออกมา ทอดพระเนตรแล้วเสด็จกลับลงเรือ
เสด็จมาประทับเรือพระที่นั่งเวสาศรี

เวลาเช้า 4 โมง ออกเรือพระที่นั่งเวสาศรีขึ้นมาตามลำ
น้ำ เวลาเช้า 5 โมงเศษเสด็จถึงปากคลองทอดสมออยู่ มี
พระราชหัตถ์ถึงสมเด็จพระนครปรีดฯ โปรดให้จัดการเสด็จเปลี่ยน
ใหม่ ด้วยเดิมกำหนดว่าจะแยกขบวนเสด็จพระราชทาน
พระกนิวัตไพชยนต์เป็นขบวนข้างหน้า สมเด็จพระนางเจ้า

พระบรมราชเทวีเสด็จทอดพระถนินวัดโปรดเกด เป็นถนินข้าง
ใน พายหลังซงเห็นว่าจะเป็นการลำบาก จึงโปรดให้จัดใหม่
เป็นขบวนรวมกัน

ครั้นเวลาบ่ายโมงเสสเสด็จเรือพระที่นั่งประพาสแสงจันทร์
พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้า และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ
และเจ้าจอมข้างใน มีหัวหมั้นและเอดเคอแถมปีและพนักงาน
ต่างๆ นั่งไปหน้าโงงท้ายโงง สเด็จพระเจ้าคลอกลัด เรือขจรกรุง
เป็นเรือที่นั่งรองเจ้านายและพนักงานต่างๆลง เรือชลพิมานไชย
ซงผ้าไตร เรือดั่ง 4 คู่ คู่ซก 1 คู่ เรือกลอง 2 ลำ มีเรือ
ประตุ เรือดำหรวดซงตามทำเนียบสเด็จพระประทับ เวลาบ่าย
2 โมงถึงวัดโปรดเกดเสด็จขึ้นพร้อมด้วยขบวนข้างใน สเด็จพระ
เจ้าพระอุโบสถซงจุดเทียนนมัสการ ท้าวราชกิจนุรายงาน
พระสงฆ์จำพรรสา 47 รูป พระณานสมโพธินำ ซงถวายพระ
ถนิน พระสงฆ์อุปโลกน์สมมตให้พระครูวินัยบุรณาจารย์ สวด
ถัตติหุติยกัมมวจาแล้วซงถวายไตรปี พระสงฆ์ครองผ้าแล้ว
กรานถนิน โปรดให้หม่อมเจ้าสายถวายบริหาร พระราชทาน
จตุปัจจัยแก่พระสงฆ์ในพระอารามองค์ละ 2 บาท พระสงฆ์
อนุโมทนา สเด็จพระออกนอกพระอุโบสถดำหรัดกับกรมพระ
แล้วเสด็จกลับเข้าไปทอดพระเนตรพระพุทธรูป ซงสักการะ
แล้วกลับไปทอดพระเนตรพระพุทธรูปต่างๆ ตามศาลาที่ล้อม

รอบพระพุทธรูป เวลาบ่าย 3 โมงเศษ สเด็จพระกลับขงเรือพระที่นั่ง
 ข้ามมาจอดท่าวัดไผ่ขยนต์พลเสพ สเด็จพระขึ้นพร้อมด้วยข้าง
 ใน สเด็จพระประทับในพระอุโบสถขงจุดเทียนนมัสการ ท้าว
 ราชกิจทูนรายงานพระสงส์จำพรรสา 61 รูป สมเด็จพระนางเจ้า
 พระบรมราชเทวีขงถวายผ้าพระกณิน พระสงศ์กะทำอปโลกน์กัม
 สมมตกัมฉัตติกัมแล้ว โปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูกเทอขงประเคน
 ไตรปีถานานุกรม แล้วพระสงศ์ครองผ้าและกรานกณิน สมเด็จพระ
 พระนางเจ้าขงประเคนบิหาร และโปรดประทานจุดบัจจัย
 แด่พระสงศ์ในพระอารามนี้้องค์ละ 2 บาท เท่ากับวัดโปรดเกด
 ที่พระเจ้ายู่หัวพระราชทาน สเด็จพระราชดำเนินกลับ ขง
 เรือพระที่นั่งพร้อมด้วยขบวนข้างใน เดินขบวนเรือพระที่นั่ง
 มาออกถัดบน เวลาบ่าย 4 โมงถึงเรือพระที่นั่งเวสาศรีขึ้นมา
 คอยรับสเด็จพระ สเด็จพระขึ้นเรือพระที่นั่งเวสาศรี ออกเรือเวสาศรีขึ้น
 มาเวลาบ่าย 5 โมงเศษถึงท่าราชวรดิธ สเด็จพระขึ้นประทับตรัดกับ
 เจ้าพระยาพลเทพ และพระยารัตนโกศา สเด็จพระขงพระราชยาน
 กลับเข้าพระบรมมหาราชวัง เวลาบ่ายค่ำสเด็จพระขึ้น

เวลาทุ่มเศษมีการสวดมนต์ ที่โรงหล่อริมวังพระองค์เจ้า
 ประดิธ ในการที่จะหล่อพระประธานวัดเทพสิรินทราวาส

วันจันทร์ ขึ้น 10 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าวันนี้โปรดให้เจ้าพนักงานปฏิบัติพระสงศ์ ที่โรง
 หล่อรับพระราชทานฉัน

เวลาบ่ายโมงเสส สเด็จพระออกทางพระที่นั่งจักรี สเด็จพระขึ้น
 ชงรดพระที่นั่งพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ พระเจ้าลูกเธอ
 สเด็จพระดำเนิน ขบวนไปประทับพลับพลาโรงหล่อ สเด็จพระขึ้น
 พลับพลาชงจุดเทียนเครื่องนมัสการ เจ้าพนักงานรื้อเตาพิมพ์
 พระพุทธรูปแล้วยกเบ้าทองเข้ามาถวาย ชงใส่ทองคำไปลงใน
 เบ้าใบหนึ่ง พระราชทานสมเด็จพระกรมหลวงภานุพันธุ์โสภณหนึ่ง
 เจ้าพนักงานนำเบ้าไปขึ้นร่ำร่ำ แล้วนำสายเชือกสำหรับชง
 จับเกี่ยวเข้ากับคีมชงจับเชือก แล้วพระราชทานหางเชือกให้
 พระเจ้าลูกเธอและพระบรมวงศานุวงศ์จับ เจ้าพนักงานเททอง
 หล่อพระประธานวัดเทพศิรินทราวาส พระสงค์สวดชัยมงคล
 เจ้าพนักงานประโคมแตงสังข์พินพาทย์ค้องชัย ครั้นหล่อแล้ว
 พระครูพราหมณ์รดน้ำสังข์ที่พิมพ์พระ โปรดให้รับแต่งให้แล้ว
 ให้ได้ปิดทองกถินหน้า พระสงค์ถวายอนุโมทนาเวลาบ่าย 2 โมง
 สเด็จพระกลับพระบรมมหาราชวัง

เวลาค่ำ สเด็จพระลงสมโภชสามวันพระเจ้าลูกเธอซึ่งประสูติ
 ในวันพรหส์บดี ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก

วันอังคาร ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

วันนี้โปรดให้มีการเทศนาพระมหาเวสสันดรชาดก เจ้า
 พนักงานจัดการในท้องพระโรง กลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

พระทวารข้างพระที่นั่งเสวตฉัตรกั้นฉากทั้งสองข้าง ตั้งธัมมาสน์
 ที่กลางพระที่นั่ง ที่หลังธัมมาสน์มีต้นไม้ตามเข่นเคยมา แต่คราว
 นี้ใช้ดอกไม้แห่งใบแห่ง หน้าธัมมาสน์ออกมาตรงหน้าพระทวาร
 กลางตั้งโต๊ะเครื่องบูชาและเครื่องกันที่ ข้างผนังทั้งสองข้าง
 ต้นไม้ต่าง ๆ ที่ประทับและเครื่องนมัสการธัมมะนั้น ตั้งข้าง
 ผนังด้านตะวันตก อาสน์สงฆ์ตั้งข้างด้านตะวันออก บน
 พระที่นั่งเสวตฉัตรตั้งพระพุทธรูปสยบรัตน์องค์น้อย 1 พระไชย
 ในรัชกาลปัจจุบัน 1 พระพุทธรูปประจำวันพระชั้นสา 1 มี
 พระแท่นชงกราบตั้งต่อออกมาตั้งเครื่องนมัสการด้วย ห้อยหน้า
 พระที่นั่งติดราวฉัตรกะดาด 1000 คัน ติดบนบัวเชิงผนัง
 และแขวนฉากเวสสันดรชาดก ที่สนามหย้าหน้าพระที่นั่ง
 มีโรงแพงตั้งที่ตามประทีป 4 โรง ตรงหน้าบันไดข้างละ 2 โรง
 เวลาเช้า 3 โมงเสส โปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ
 เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สด็จออกมาขงจุดเทียนเครื่องนมัสการ
 พระพุทธรูปติมากร และเครื่องนมัสการธัมมเทสนา หม่อมเจ้า
 พระพุทธรูปปัทมฉัตรถวายเทศนาทศพร เวลาเช้า 4 โมงเสส
 เทศนาจบ ฟินพาทย์ประโคมเพลงสาธุการ สมเด็จพระเจ้า
 ลูกยาเธอขงประเคนไตรแพรบริวารจตุปัจจัย ราคา 10 ตำลึง
 บูชากันที่

ขงจุดเทียนเครื่องนมัสการ หม่อมราชวงศ์พระมหาเจริน

ถวายเทศนาหิมพานต์ เข้า 5 โมงเสส สเด็จพระออกประทับรับสั่ง
กับสมเด็จพระกรมพระ แล้วสเด็จพระขึ้นในพระณาก ย่ำเทียงเทศน์จบ
พินพาทย์ประโคมเพลงดวงพระธาตุ สเด็จพระออกทรงประ เคน
เครื่องกันที่เท่ากับกันที่ก่อน

ขงจุตเทียนเครื่องนมัสการ พระไปดีกาน้ำยวดเวลุราชิน
ถวายเทศนาทานกันที่ สเด็จพระประทับในพระณาก เวลาบ่าย
2 โมง เทศนาจบ พินพาทย์ประโคมเพลงพระยาโสภ สเด็จพระ
ออกประทับตรัดกับสมเด็จพระกรมหลวงจักรพัตริครุหนึ่ง สเด็จพระ
ทรงประเคนเครื่องบูชากันที่

ขงจุตเทียนเครื่องนมัสการ พระปลัดเอี่ยม วัดราชสิทธิ
ถวายเทศนาวันประเวส ขงพาพระเจ้าลูกเทอ พระองค์เจ้า
ประภาพรรณพิไล พระองค์เจ้าประไพพรรณพิลาสซึ่งประสูติ
พร้อมกันมาให้เจ้านายคุณแล้วสเด็จพระขึ้น บ่าย 4 โมง เทศนาจบ
พินพาทย์ประโคมพระยาเดิน โปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูก
ยาเทอทรงประเคนเครื่องบูชากันที่

สเด็จพระออกทรงจุตเทียนเครื่องนมัสการข้ม พระไปดีกาบุณ
วัดสุวรรณถวายเทศนาชุกบัพ สเด็จพระประทับตรัดกับกรม
หมื่นพิชิต กรมหมื่นเทวงส์ครุหนึ่งสเด็จพระขึ้น เวลาบ่ายค่ำเทศนา
จบ พินพาทย์ประโคมเพลงเส้นเกล้า สเด็จพระออกทรงประเคน
เครื่องบูชากันที่

ขงจุดเทียนเครื่องนมัสการธัมหม่อมเจ้าเนรอนุชาติถวายน
เทศนาจุลพน เวลาทุ่ม 1 เทศนาจบ ฟินพาทย์ประโคมเพลง
เชิดกลอง สเด็จพระประเคนบริหารเครื่องบูชาภัณฑ์

ขงจุดเทียนเครื่องนมัสการธัมหม่อมเจ้าเนรปติพัช
ถวายนเทศนามหาพน สเด็จพระประทับในพระฉาก เวลา 2 ทุ่ม
เสสเทศนาจบ ฟินพาทย์ประโคมเพลงคูกพาทย์ โปรดเกล้า ฯ
ให้สเด็จพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์ไหญ่ขงประเคนบริหาร

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอขงจุดเทียนขงธัมม พระรอดพิชัยธัม
มวัดพระเชตุพนถวายนเทศนาถุมารบัพ เวลา 4 ทุ่มเสสเทศนาจบ
ฟินพาทย์ประโคมเพลงเชิดฉิ่งโอด สเด็จพระออกขงถวายนบริหาร
เครื่องบูชาภัณฑ์

ขงจุดเทียนเครื่องขงธัมม พระสมุห์ผ่องวัดคินีนถ
ถวายนเทศนามทรีบัพ เวลา 2 ยามเทศนาจบ ฟินพาทย์
ประโคมทยอยโอด สเด็จพระออกขงประเคนเครื่องกันท์

ขงจุดเทียนนมัสการธัมหม่อมเจ้าเนรพร้อมถวายนเทศนา
สักบัพ สเด็จพระประทับในพระฉาก เวลา 7 ทุ่ม เทศนาจบ
ฟินพาทย์ประโคมเพลงกลม สเด็จพระออกขงประเคนเครื่อง
บูชาภัณฑ์

ขงจุดเทียนนมัสการธัมม พระสมุห์ดาตวัดนาคกลางถวายน
เทศนามหาราชบัพ สเด็จพระประทับในพระฉาก เวลา 8 ทุ่ม

เทศนาจบ ฟินพาทย์ประโคมกราวนอก สเด็จพระฉายเครื่อง
บูชาทันที พระราชทานรางวัล 10 ตำลึง

ซงจุดเทียนนมัสการซั่ม หม่อมเจ้าอมรอำนวยถวาย
เทศนาฉัตติยะบัพ สเด็จพระมาตรัดกับสมเด็จกรมพระแล้วสเด็จพระ
ขึ้นในพระนาค เวลา 3 ยามเสสเทศน์จบ ฟินพาทย์ประโคม
ตระนอน สเด็จพระออกซงประเคนเครื่องทันที

ซงจุดเทียนเครื่องซงซั่ม พระสมุห์ด้วงวัดพระเชตุพน
ถวายเทศนานครทันที เทศนาจบถวายยถาพระสงฆ์รับสัพพี
ฟินพาทย์ประโคมเพลงกลองโยน สเด็จพระประเคนบริขาร
เครื่องบูชาทันที พระราชทานรางวัลอีก 10 ตำลึง สเด็จพระมาตรัด
กับสมเด็จกรมพระ พระธัมมถาวรณานุกรมถวายอดิเรกถวาย
พระพรลา เวลา 11 ทุ่มเสสสเด็จพระขึ้น

วันพุธ ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสส สเด็จพระออกพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
ท้องพระโรงกลาง ซงจุดเทียนนมัสการที่นั้งพระที่นั่งเสวตฉัตร
โปรดให้นิมิต์พระสงฆ์ที่ถวายเทศนาจตุรวิยสัจเข้ามานั่งอาสน์
สงฆ์ ซงจุดเทียนเครื่องซงซั่ม พระพรหมมุนีขึ้นถวาย
เทศนาทุกสัจทันที 1 จบลงสเด็จพระประเคนไตรแพธบริขารและ
จตุปัจจัยมูลค่าราคา 10 ตำลึง เวลาบ่าย 5 โมง ซงจุดเทียน

นมัสการพระขัมไทรโลกาจารย์ถวายเทศนาสมุทฺธสังกัณฑ์ที่ 2 เวลาเกือบย่ำค่ำจบสวดเสร็จประเคนเครื่องบูชาภัตตาหารเหมือนกันที่ก่อน แล้วทรงจุดเทียนเครื่องขงขัม พระเทพกวีถวายเทศนา นิโรธสังกัณฑ์ที่ 3 เวลาย่ำค่ำเสสเทศนาจบลง สวดเสร็จประเคนเครื่องบูชาภัตตาหารแล้วทรงจุดเทียนเครื่องขงขัม พระศรีสมโพธิถวายเทศนามัคสังกัณฑ์ที่ 4 เวลาทุ่มเสสเทศน์จบ สวดเสร็จประเคนเครื่องไทยธัมบูชาภัตตาหาร แล้วพระสงค์ถวายอดิเรกถวาย พระพรลากลับไป สวดมาประทับตรัสกับเจ้านายครูหนึ่งสวดขึ้น

วันพื้หัดสวดขึ้น 13 ค่ำเดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

วันนี้โปรดให้จัดการสวดมนต์ฉลองไตรปี เจ้าพนักงานได้จัดการในพระที่นั่งอนันตสมาคมตามเช่นเคยมาทุกปี

พระสงค์ทั้งปวงบันดาที่ได้รับพระราชทานผ้าไตรพระภิกษุ ผ้าไตรปี มีจำนวนที่ได้มาสวดมนต์ในกาลสมัยนี้ 546 ทางไกล ไม่ได้มา 8 ขราอาพาธมาไม่ได้ 66 สามเณร 4 รวมเส็ดสิ้นทั้งกรมพระ กรมหมื่น หม่อมเจ้าพระ พระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย พระครูฐานานุกรมปรีชญพิธิขัมที่รับพระราชทานไตรพระภิกษุ ไตรปี 624

เวลาค่ำพระสงค์ผู้ใหญ่ผู้น้อยมาพร้อมกัน แบ่งคณะ ขัมยุดิกานิกาย 154 องค์ คณะเหนือ คณะกลาง คณะใต้ ฝ่าย

มหานิกาย 329 องค์ รวม 483 องค์ สวดในพระที่นั่งอนันต
สมาคม คณะภิกษุ 63 รูป สวดบนพระที่นั่งสุทไธสวรรย

เวลา 2 ทุ่มเศษ พระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งอนันต
สมาคม ทรงจุดเทียนนมัสการ กรณพระปวเรศถวายสวดแล้วกรณ
พระปวเรศ กรณหมั่นวชิรญาณ หม่อมเจ้าพระ พระราชาคณะ
ผู้ใหญ่ผู้น้อย พระครูฐานานุกรมเปรียญ 546 องค์ จเรินทว
ทศปริตร โปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเสด็จไปทรงจุดเทียนที่
พระที่นั่งสุทไธสวรรย พระราชาคณะพระครูฐานานุกรมเปรียญ
ภิกษุ 63 รูปสวดมนต์ทวาทศปริตร เวลายามเสสสวดมนต์จบ
เสด็จไปประทับตรัดกับกรณพระปวเรศกรณหนึ่ง พระสงค์ถวาย
อติเรกถวายพระพรลา พระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้น

วันศุกร์ ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเศษ เสด็จลงทรงบาตรในพระบรมมหาราชวัง
สมเด็จพระวันรัตน์ สมเด็จพระพุทธรักษาจารย์ พระราชาคณะ
ผู้ใหญ่ผู้น้อย พระครูฐานานุกรมเปรียญที่สวดมนต์เมื่อคืน
แบ่งเข้าไปบิณฑบาต 364 องค์ สามเณร 4 รวม 368 องค์
ทรงบาตรแล้วเวลา 5 โมงเสด็จออกพระที่นั่งอนันตสมาคม ทรงจุด
เทียนนมัสการกรณพระปวเรศวิสาขกรณถวายสวด แล้วเสด็จ
ทรงประเคนกรณพระปวเรศ กรณหมั่นวชิรญาณ หม่อมเจ้าพระ

พระราชทานนาผู้ใหญ่ผู้น้อยถาณานุกรมปรีเยณ 152 องค์ รับ
พระราชทานนั้น โปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเสด็จไปขง
พระคนที่พระที่นั่งสุทไธสวรรย พระสงฆ์รับพระราชทานนั้นอีก
30 รูป สเด็จพระทัตขงปีดทองพระและพระคัมภีร์ พระมหา
ราชครูพิธถวายน้ำพระมหาสังข์ สเด็จพระทัตขงปีดทองพระบรม
วงสานวงส์ พอพระสงฆ์นั้นแล้วถวายอดิเรกถวายพระพรลาไป
สเด็จพระทัตขงปีดทองพระไม่มีราชการอะไร แล้วพระราชทานสัญญาบัตร
หลวงบริรักษ์โทะหะวิสัยผู้ช่วยเมืองระนอง เป็นพระอัสดงค
ทิสรักสาผู้ว่าราชการเมืองตระบุรี 1 กับโปรดให้กรมท่ามีหนังสือ
ส่งสัญญาบัตรไปพระราชทานเลื่อนพระยาอัสดง เป็นพระยา
อนุกุลสยามกิจจงสุลฝ่ายสยามเมืองสิงคโปร์ แล้วสเด็จพระทัต

เวลา 2 ทุ่มเสสโปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเสด็จไป
ขงรัชที่พระที่นั่งอมรินทวินัย พระอริยะกวีถวายเทศนาภิน
ทานกัณฑ์ 1 จบ ขงพระเคนไทรแพรสมณะบริวารอนเกกัณฑ์และ
กัณฑ์ปิยะมุลวตถุขตูปัจจยัรคา 10 คำลึงตามเช่นเคยขงบำเพ็ญมา

เวลา 2 ขามเสส สเด็จพระทัตขงปีดทองพระประทับในเรือบัลลังก์
ตามโบราณราชประเพณี มีเรืออนันตนาคราชแต่งเครื่องประทับ
ขงพระไชย เรือศรีสุพรรณหงส์ขงพุ่มดอกไม้ ตามเช่นเคยมา
ทุกปี

วันนั้นผ้าป่าหลวงเรียกผ้าป่าบันดาศักดิ์ พระราชทานพระ

ราชาคณะ พระครูฐานาหัวเมือง 8 องค์ คือพระธัมมราชาณวุฒ 1
 พระอมราภีรักจิต 1 พระสุวรรณวิมลสีล 1 พระปริยัติวงศาจารย์ 1
 พระฉานไตรโลก 1 พระครูธัมมทิวากร 1 พระครูจันทร์สมิ 1
 พระมหาธัมมเวโค วัดนิเวส 1

วันเสาร์ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเสส สเด็จพระสงฆาตโรในพระบรมมหาราชวัง
 ฝ่ายใน กรมพระปวเรศ กรมหมื่นนริศรานุ ห่มอมเจ้าพระ
 ราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย พระครูฐานานุกรม ปะริยัตและสามเณร
 ห่มอมเจ้า สามเณรปะริยัต รวม 368 องค์เข้าไปรับบิณฑบาต
 หย่างเวลาเวลานั้น

เวลาเช้า 5 โมงเสส พระบรมวงศานุวงศ์ซึ่งประเคนสำหรับ
 สมเด็จพระพุทธโคศาจารย์ พระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย ถา
 นุกรมปะริยัต รวม 152 รูป รับพระราชทานฉันในพระที่นั่ง
 อนันตสมาคม และมีพระราชาคณะ พระครูฐานานุกรม
 รับพระราชทานฉันในพระที่นั่งสุทไธสวรรย์อีก 30 รูป รวมรับ
 พระราชทานฉันวันนี้ 182 พระสงฆ์ยังกำลังฉันอยู่สเด็จพระเสส
 ประทับซึ่งปิดทองพระพุทธรูปและพระคัมภีร์ พระมหาราชครู
 พิธีถวายน้ำพระมหาสังข์ในพระราชพิธีของเปรียง พระสงฆ์

นั้นแล้วถวายอนุโมทนาอดิเรกถวายพระพรลา สเด็จพระออกขุนนาง
แล้วสเด็จพระขึ้น

เวลา 2 ทุ่มเศษ โปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอไปทรงชม
เทศนา นะ พระที่นั่งอมรินทวินิจฉัย พระฉานสมโพธิถวาย
เทศนาจักรทานกัณฑ์ 1 จบ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอถวายผ้า
ไตรแพรสมณะบริวารกันทนนานาวัตถุตุบัจจมูลค่า 10 ตำลึง
บูชากัณฑ์

เวลา 5 ทุ่มเศษ สเด็จพระดลยพระประทับหย่างเวลาเวลานั้น
ผ้าป่าหลวงวันนั้นพระราชทาน พระคุณวงศ์ 1 พระครู
อมราชิปดี วัดบ่อเมืองนนท์ 1 พระครูอินทมนั วัดตำหนัก
เมืองนนท์ 1 พระครูปลมเจดีย์นารักส์ เมืองนครชัยศรี 1
พระปลัดนาก วัดนิเวศ 1 พระครูพุทธนาคาภิบาล เมืองสระบุรี 1
พระครูรามันสมณะคุต เมืองลพบุรี 1 พระครูวินยานุบูรณาจารย์
วัดโปรดเกต เมืองนครเขื่อนขันธ์ 1 รวม 8 องค์

วันอาทิตย์ แรม 1 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเศษ สเด็จพระดลยชงบาตรข้างในพระบรมมหา
ราชวัง กรมพระปวเรศ กรมหมื่นวชิรฐาน หม่อมเจ้าพระ
พระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย พระครูถนายนุกรมปรีเยธ รวม
368 องค์ เข้าไปรับอาหารบิณฑบาตหย่างวันก่อน

เวลาเช้า 5 โมง พระบรมวงศานุวงศ์ซึ่งประเคนสำหรับ
พระสงฆ์มีสมเด็จพระวันรัตน์ พระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อยถา
นุกรมเปรียญ รวม 152 รูป รับพระราชทานฉันในพระที่นั่งอนันต
สมาคม และในพระที่นั่งสุทไธสวรรย์มีพระสงฆ์รับพระราชทาน
ฉันอีก 30 รูปเหมือนกัน รวมวันนี้รับพระราชทานฉัน 182 รูป
เป็นทั่วกันสิ้น เวลาเช้า 5 โมงเสส สเด็จพระออกขงปิดทองพระ
พุทธรูป พระคัมภีร์ พระครูพราหมณ์ถวายน้ำพระมหาสังข์ตาม
พระราชพิธี พระสงฆ์ฉันแล้วถวายอนุโมทนาอติเรกถวายพระพร
ลา สเด็จพระออกขุนนางไม่มีราชการอะไรแล้วสเด็จพระขึ้น

โปรดเกล้า ฯ ให้กรมขุนจเรินผลสเด็จพระไปขงเปลื้องเครื่อง
สุวรรณอลงกรณ์อันประดับพระพุทธรูปดิมากรแก้วมรกตหย่าง
วสันตริศู และขงน้ำหอมแล้วประดับเครื่องสุวรรณวิภูสิตาภรณ์
หย่างหมั่นตริศู แล้วพระมหาราชครูพิธีและพราหมณ์จะได้
เบิกแว่นเวียนเทียนด้วย

เวลา 2 ทุ่มเสส โปรดเกล้า ฯ ให้สเด็จพระเจ้าลูกเธอ
สเด็จพระไปขงธมเทศนาในพระที่นั่งอมรินทวินัย พระอริยมุนี
ถวายเทศนาปติสังขรณ์ทานกัณฑ์ 1 จบ ขงประเคนไตรแพร
สมณะบริขารวัตถุจุบัจจัยราคา 10 ตำลึงบูชากันต์ด้วย

เวลา 2 ยามสเด็จพระลงขงลอยพระประทีปตามทำเนียม
ผ้าป่าหลวงวันพระราชทาน พระพิสาธสมณะกิจวัดคงคา

ราม เมืองเพชรบุรี 1 พระครูมหาสมณะวงศ์ วัดมหาสมณาราม
เมืองเพชรบุรี 1 พระครูชิตยาคม วัดสัตตนาต เมืองราชบุรี 1
พระอุดมฉาน วัดซ่งซิม เมืองนครเขื่อนขันธ์ 1 พระครู
อุตโมรวงส์ชาดา วัดโบด เมืองปทุมธานี 1 พระครูธีรานุรักษ์
วัดเมตตาภิรมย์ เมืองปทุมธานี 1 พระครูปทุมเถระสถาน วัดอัมม
เมืองปทุมธานี 1 พระครูศรีวิสุทธิญาณเขาแก้ว 1 รวม 8

วันจันทร์ แรม 2 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247
เช้าวันนั้นมีการเลี้ยงพระที่พระที่นั่งอมรินทน์ตามกาลานุกาล
สมัย พระสงค์ที่รับพระราชทานฉนั้น พระราชาคณะพระครู
ถาณานุกรมเปรียญหัวเมือง 28 รูป หม่อมเจ้าเนร 1 เนรเปรียญ
3 รูป เจ้าพนักงานเงินพระบรมมหาราชวังพระอัครราชเสนาบดี
พระที่นั่งเสวตฉัตรและโต๊ะจีนตามเคย พระเจ้าอยู่หัวไม่เสด็จ
ออก โปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเสด็จออกไปบำเพ็ญ
พระราชกุศล

เวลาเช้าวันนั้นเสด็จทอดพระเนตรพระที่นั่งอมรินทน์
การพิธีของเปรียญเท่านั้น

วันนั้นเจ้าจอมมารดาหญิงเนื่อง ป่วยเป็นอหิวาตกโรคถึงแก่
กรรมในพระบรมมหาราชวังในเวลาบ่าย 4 โมงเศษ โปรดให้ยกศพ
ลงหีบไปฝังไว้วัดเทพศิรินทราวาส เจ้าจอมมารดาหญิงเนื่องมีพระ

องค์เจ้า 2 พระองค์ คือ พระองค์เจ้าหญิงเขาวพางส์สนิธ 1
พระองค์เจ้าชายประสูติได้ 12 วันพระองค์ 1

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระออกประทับออฟฟิสรับสั่งกับ
กรมหมื่นเทววงษ์จนเวลาทุ่มเสสเสด็จขึ้น

วันอังคาร แรม 3 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสสเสด็จออกประทับห้องออกขุนนาง ชง
ปิดทองพระแล้วเสด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระยาวิเสสหรือชัย เมือง
ฉะเชิงเขา ขอที่เขตพระอุโบสถวัดเฉลิมสถัธาราสดร์ ยาว 7 วา
2 สอก กว้าง 5 วา ตำบล 1 วัดพนมพนาवासยาว 6 วา 2 สอก
กว้าง 5 วา 2 สอก เป็นที่วิสุงคามสีมา ฉบับ 1 กับไปบอกหลวง
รามสิทธิสรยกบัตร์ ผู้รักษามืองลพบุรี ขอพระราชทานที่เขต
อุโบสถวัดบ้านกล้วยสนามแจง กว้าง 9 วา สอกคืบ ยาว 5 วา
2 สอก เป็นที่วิสุงคามสีมา ฉบับ 1 กับไปบอกพระยา
เพชรรัตนสงครามรามภักดี เมืองเพชรบูรณ์ ว่าได้ส่งขอนดอก
แห้งเนียม เครื่องราชบรรณาการจำนวนปีมะแม เบญจสก
ขอนดอก 2 ท่อน แห้ง 100 ชลอม จัฟงหนัก 40 สลึง เสื้อ
ลวด 14 ผืน เงินแทนต้นไม้ทองเงิน 11 ตำลึงลงมาแล้ว ฉบับ 1

พระสุรินทราชมหาอ่านบอกพระยาวิชิตภักดีศรีสุรสงคราม
ปลัดเมืองตะกั่วป่า 2 ฉบับ ๆ หนึ่งส่งต้นไม้ทองเงินเครื่องราช
บรรณาการจำนวนปีระกาสัปตศก มีจำนวนต้นไม้ทอง 6 เงิน 6
รวม 12 ต้น ๆ ละ 1 บาท เครื่องราชบรรณาการเทียนพนม 1000
เล่ม อำพันหนัก 4 ตำลึง 4 บาทจีน ส่งเงินแทนตำลึงละ 5 เหรียญ
เงิน 20 เหรียญ ผลจันทร์เทศ 20 ชั่งจีน อำพันแดง 30 ชั่งจีน
เสื้อขาว 100 ผืน ให้กรรมการคุมเข้ามาส่ง อีกฉบับ 1 ว่าได้ส่ง
เงินพาสี 5 หย่าง ไปให้หลวงทวีปสยามกิจฝากแบงก์ จำนวน
ปีมะแมเบญจศก 1067 ชั่ง 16 ตำลึง 3 บาท 1 สลึง ปีวอกฉศก
2 งวดเงิน 733 ชั่ง 6 ตำลึง 2 บาท 3 สลึง ปีมะเมียจัตวาศก ค่า
ตราตีบูก 3200 ปีมะแม เบญจศก 3250 เปน 6450 เหรียญ คิด
เป็นเงินตรา 134 ชั่ง 7 ตำลึง 2 บาท รวมเสียเป็นเงินฝากแบงก์
ครั้งนี้ 94450 เหรียญ ฉบับ 1 กับว่าพระยาวิชิตภักดีจัดได้ผ้าขาว
24 สอก 100 พับ ผ้าลายยมะวาด 200 ผืน ผ้าแดงเทศ 50 พับ
ส่งเข้ามาทูลเกล้าฯ ถวาย

พระนรินท์นำพระอัสดงคต ผู้ว่าราชการเมืองตระบุรีกราบ
ถวายบังคมลาไปรักษาราชการบ้านเมือง พระราชทานเสื้อผ้า
ลาดหมาก คนโททองคำตามทำเนียม

สเด็จพระที่นั่งประทีปอมรพิมาน ครุหนึ่งสเด็จพระที่นั่งข้างใน

วันพุธ แรม 4 ค่ำ เดือน 12 ค่ำ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

วันนี้เริ่มการพระราชทานเบี้ยหวัด เจ้าพนักงานจัดการใน
ท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรี เวลาเช้า 5 โมง พระบรมวงศานุวงศ์
ซึ่งประเคนพระสงฆ์च्छัตติยะราชวงศ์ มีกรมพระปวเรศ กรมหมื่น
วชิรญาณ หม่อมเจ้าพระ หม่อมเจ้าเนร หม่อมราชวงศ์
พระราชพงศัตติพัช รวม 14 องค์ รับพระราชทานฉนั้น

เวลาบ่ายโมงเสส สเด็จพระออกทรงจุดเทียนนมัสการ ขุน
พิพิธอักษรพรรณอนอ่านประกาศว่าด้วยพระราชทานเบี้ยหวัด ซึ่งจุด
เทียนเครื่องสังเวยและเทียนเครื่องสักการะพระสยามเทวาธิราช
แล้วทรงเจิมพระสยามเทวาธิราชพระครอบเขาสเงินเขาทอง แล้ว
โหรบูชาเรีกส์หน้าบายศรีทองเงินสมโภชเงิน พระครูพราหมณ์
รดน้ำสังข์เงินและกะดานเทเงิน เจ้าพนักงานประโคมสังข์
แตร พินพาทย์ แล้วสเด็จพระประเคนแผ่นปมานิคมบัตร
แต่กรมพระปวเรศ กรมหมื่นวชิรญาณ หม่อมเจ้าพระ
หม่อมเจ้าเนร หม่อมราชวงศ์พระราชพงศัตติพัช พระสงฆ์
ถวายอนุโมทนาอติเรกถวายพระพรลา ซึ่งพระกรุณาโปรดให้เจ้า
พนักงานพระคลังมหาสมบัติ ไวยาวจักรพระบรมราชวงศ์ซึ่ง
ผนวด และพราหมณ์โหรดาจารย์ พราหมณ์พิธีบาทว์ กรม
โหรหน้าหลัง ช่างสิบหมู่ทูลทูลใน สเด็จพระประทับอยู่ครู่หนึ่ง
สเด็จพระขึ้น

เวลาบ่าย 4 โมง โปรดให้จัดการรับกงสุลเยอรมันซึ่งจะเฝ้า
ถวายพระราชสาส์นในห้องดอร์นิงรูม พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
มีกรมพระตำหรวดทหานมหาดเล็กแต่งตัวเต็มยศ มหาดเล็ก
สวมเสื้อเยียรบับคอยเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงฉลองพระองค์เต็มยศทหานมหาดเล็ก
ทรงเครื่องอิสริยยศแบดคอเกอร์ของกรุงเยอรมนี สด็จออก
ประทับในดอร์นิงรูม เจ้าพนักงานกรมวังกรมทำนาดอกเตอร์
คาเบรียล กงสุลเยอรมัน 1 มิสเตอร์ ชิง ชิงเบอร์ ลีเกรตารี 1
เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทรงพระราชปติสนธิ์โดยควน
แล้ว ดอกเตอร์คาเบรียลถวายพระราชสาส์นสมเด็จพระเจ้า
เอมเปอเรอร์เยอรมนีตอบพระราชสาส์นกรุงสยาม ที่ซึ่งปรีนซ์
เฟรดเดอริกชาลส์สิ้นพระชนม์ แล้วถวายคำนับกลับออกมา
พระเจ้าอยู่หัวฯ สด็จขึ้น

แล้วสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชเทวี สด็จออกประทับ
ชิตติงรูมองค์ตะวันออกพระจักรี กรมหมื่นเทววงศ์และราช
เอเดเดอแกมป์นำมิสเตอร์ ชิง ชิงเบอร์ 1 ดอกเตอร์คาเบรียล 1
มิสซิส ชิง ชิงเบอร์ 1 เข้าไปเฝ้าสมเด็จพระนางเจ้าเป็นการ
ไปรวเต เพื่อจะพระราชทานเกียรติยศแก่มิสซิส ชิง ชิงเบอร์
เฝ้าแล้วกราบถวายบังคมลาไป

วันพื้ห้สับดีแรม 5 ค่ำเดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสส สเด็จพระออกประทับห้องออกขุนนาง ชง
ปัดทองพระแล้วสเด็จพระขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระยาพิพัชโกศาอ่านบอกพระยาวิชาชิบดี เมืองจันทบุรี
ถวายพระราชกุศลทอดพระกนิหลวงวัดโยธานิมิต ฉบับ 1
กับใบบอกพระราชพงษานุรักษ์ เมืองสมุทรสงคราม ว่าได้แต่ง
กรมการพร้อมกับขุนเทพเสนา เดินประเมินเก็บเงินค่านาแขวง
เมืองสมุทรสงครามจำนวนปีมะแม เบญจศก ได้เงิน 42 ชั่ง 7
ตำลึง 3 บาท เป็นเส็ดสิ้นจำนวนนา หักสิบลดพระราชทาน
เสนากรมการ 4 ชั่ง 4 ตำลึง 3 บาท 640 ไพ คงส่งหลวง 38 ชั่ง
2 ตำลึง 3 บาท 3 สลึง 1 เฟื้อง 210 ไพ ได้มอบให้เสนากรมการ
คุมเข้ามาส่ง

โปรดให้แจกเบี้ยหวัด วันนั้กรมพระตำหรวดทั้ง 8 กรม
กรมพลพัน กรมอาสาหกเหล่า กรมกองแก้วจินดา กรม
อรสมพล และอื่น ๆ ที่เป้นกรมขึ้นกรมพระกลาโหมเป้นต้น
เวลาบ่าย 4 โมงเสส

วันศุกร์ แรม 6 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 2 โมง 6 นาที พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรีประสูติ
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอพระราชกุมาร นะพระที่นั่งบรมราชสถิต

มโหฬารห้องเขียว ชงสบายปรกติดีอยู่

เวลาบ่าย 4 โมงเสส พระเจ้าหยู่หัวชงฉลองพระองค์ครั้ง
ยสทหามหาดเล็ก ชงส้อยจักรีบรมราชวงศ์เสด็จออกประทับ
พระที่นั่งพุทธาน ทอคำพายใต้พระมหาเศวตฉัตร นะ
ท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พร้อมด้วยพระ
บรมวงศานุวงศ์ เสนาบดีมนตรีมุขมาจ้กขุนหลวงชูลีพระบาท
ฝ่ายทหานพลเรือน ฝ่ายเบื่องบาทบงกชมาสดำตำแหน่งถ้วนทุก
กะชวง ชาวประโคมๆตามราชประเพณี ครั้นสุดเสียงประโคม
แล้วเจ้าพนักงานกรมวัง กรมพระกลาโหม นำตนกูกอบดูลาดานี
นอ้งพระยาไชบุรีเจ้าฝ่ายขุนหลวงชูลีพระบาท แล้วมีพระบรม
ราชโองการให้หาตนกูกอบดูลาดานีเข้าไปหน้าพระที่นั่งโธรน ชง
พระกรุณาโปรดพระราชทานสัญญาบัตรตนกูกอบดูลาดานีเป็นพระ
เสนีนรงค์ศรีทริราชยามุดาเมืองไชบุรี และโปรดพระราชทานพระ
บรมราโชวาทและพระราชทานพรแล้วเสด็จขึ้น

เวลาบ่าย 5 โมงเสส เสด็จออกประทับห้องออกขุนนาง ชง
เปิดทองพระแล้วเสด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง โปรดให้แจก
เบี้ยหวัด วันนั้นกรมล้อมพระราชวัง กรมรักษาสาพระองค์ กรม
ฝรั่งแม่นปืน กรมลูกขุน ขุนสาธแห่งกลาง แห่งกเสม กรม
อาลักษณ์ เวลาบ่ายสามเสด็จขึ้น

เวลายามเสส ในท้องฟ้า เห็นเหมือนดาวตก หรือพระ

บรมสารีริกธาตุ หรือผู่่งไต้ เต็มทั่วไปทั้งอากาศ จะประมาณ
จะนับมิได้

วันนั้นกรมหมื่นเทววงษ์ เสนาบดีว่าการต่างประเทศ ได้รับ
โทรเลขจากราชทูตสยามนครกรุงปารีสว่า สมเด็จพระเจ้า
อัลฟองโซ ที่ 12 พระเจ้าแผ่นดินสเปนสิ้นพระชนม์ที่กรุงมัตริด
แต่เนวันพุธ แรม 4 ค่ำ เดือน 12 จุลศักราช 1247 พระโรค
สามัญ ราชสมบัติสืบต่อโดยพระราชธิดา แต่เวลานั้นพระ
อัครมหาเสนาบดีราชการแผ่นดิน แต่เวลานั้นราศตรงกำลังไม่
เรียบร้อยกันด้วย

วันเสาร์ แรม 7 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247
เวลาบ่ายค้ำ สเด็จพระออกประทับห้องออกขุนนาง ชงปิดทอง
พระแล้วเสด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตร์พจนกิจ อ่านบอกพระยาอุตรการโกศลผู้รักษาสา
เมืองพิชัยถวายพระราชกุศลทำบุญให้ทาน และจุดประทีป
โคมไฟในวันเฉลิมพระชนมพรรษา

พระสุนทรามาจ อ่านบอกพระเสนานวงษ์ภักดี เมือง
ศิริรัตนคม ว่าได้เก็บเงินภาษีอากรเมืองศิริรัตนคมส่งหลวง
ทวีปสยามกิจฝากแบงก์ เป็นจำนวนเงินค่าตีตราคูปองและค่า
อากรคูปองจำนวนปีมะเมียจัตวาสก ปีมะแมเบญจสก ปีวอก

ฉสก รวมเงิน 1705 เหรียญ ได้ส่งรีสตีเบงค์มาแล้ว ฉบับ 1
ไปบอกพระยาอมรินทรธรรพ์ เมืองราชบุรี ส่งไม่เเกินการ
พระเมรุกรมพระราชวังบวร

พระยาพิพิธโกศาอ่านบอกพระยาชลบุรานุรักษ์เมืองชลบุรี
ส่งเงินผูกปื้ข้อมือเงินจำนวนประกาศปตสก ครั้งนี้ได้เงิน 800
คน เงินค่าแรง 40 ชั่ง ค่าดีกา 2 ตำลึง มอบให้กรมการคุม
เข้ามาส่ง

โปรดเกล้าฯ ให้แจกเบี้ยหวัดวันนี้ กรมพระสุรัสวดี กรม
ท่า กรมนา กรมหมอ กรมชัมการสังคการี แต่สแต่ดออกค่า
ไป โปรดให้แจกแต่ผู้ใหญ่ๆ เวลาทุ่มเสสสแต่ดขึ้น

วันอาทิตย์ แรม 8 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสปีตสก จุลศักราช 1247
ไม่มีราชการอะไรไม่ได้สแต่ดออก

วันจันทร์ แรม 9 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสปีตสก จุลศักราช 1247
เวลาบ่ายโมงเสส สแต่ดออกประทับห้องออกขุนนาง ชง
ปัดทองพระแล้ว สแต่ดไปประทับที่โต๊ะอธิบดีผู้กำกับแจกเบี้ย
หวัด โปรดให้แจกเบี้ยหวัดที่ค้างแต่วันแรม 7 ค่ำแล้วแจกกรม
มหาดไทย กรมพระกลาโหม และกรมอื่นๆ

เจ้าพระยาสุรวงศ์ ซึ่งไปส่งกองทัพลับลงมา ได้เข้ามา

เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท รับสั่งด้วยเรื่องที่ยื่นไปส่งกองทัพ
เวลาบ่าย 2 โมงเสสสเด็จพระเจ้า

เวลาค่ำสมโภชสามวันสมเด็จพระเจ้าลูกเธอซึ่งประสูติใน
วันศุกร์ แรม 6 ค่ำ เดือน 12 บนมพระที่นั่งบรมราชสถิตมโหธาร
พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการฝ่ายหน้าเข้าไปที่พระที่นั่งสมมต
เทวราชอุบัติ

วันอังคาร แรม 10 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่ายไม่มีราชการอะไร เจ้าพนักงานจัดการตั้งเครื่อง
พระราชพิธีฉัตรมงคลในพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทตามเช่นเคย
มาทุกปี

เวลา 2 ทุ่มเสส สเด็จพระเจ้าลูกเธอซึ่งประสูติใน
จุดเทียนนมัสการ พระธัมมเจดีย์ถวายสวดแล้วขุนนิมิตอักษร
อ่านประกาศว่าด้วยพระราชทานตราจุลจอมเกล้า แล้วพระ
ธัมมเจดีย์ พระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย พระครูเปรียญรวม 30 รูป
สวดพระพุทธมนต์สวดปริตร สเด็จพระเจ้าลูกเธอซึ่งประสูติใน
พระบรมวงศานุวงศ์ เวลายามเสสสวดมนต์จบ พระสงฆ์ถวาย
อติเรกถวายพระพรลา สเด็จพระเจ้าลูกเธอซึ่งประสูติใน
หน้าพระที่นั่งเสสสวดมนต์ ซึ่งตั้งพระมหาพิชัยมงกุฎเครื่อง
เบญจกุธภัณฑ์บรมราชูปโภคและพระแสงต่างๆ ทั้งปวง แล้ว
สเด็จพระเจ้า

วันพุธ แรม 11 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 5 โมง สเด็จพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท สเด็จพระที่นั่งมุกตะวันออกชงจุดเทียนนมัสการ พระธัมมเจดีย์ถวายสีก แล้วสเด็จพระประเคนพระสงฆ์ 30 รูปรับพระราชทานฉันทสำหรับวันนี้ของหลวงชงประเคน 1 นอกนั้นเอนพระเจ้าราชวรวงศ์เธอ พระวรวงศ์เธอ และท่านเสนาบดี เจ้าพระยา พระยาพระที่ไ้รับพระราชทานพานทองโต๊ะทอง ทำมาองค์ละที่ท่านละที่ทั่วกันกับพระสงฆ์ พระสงฆ์ฉันทแล้วชงประเคนไทยทานแก่พระธัมมเจดีย์ แล้วโปรดให้เจ้าของสำหรับประเคนไทยทานของคน พระสงฆ์ถวายอนุโมทนาอติเรกถวายพระพรลา สเด็จพระจุดเทียนเครื่องทองน้อยสักการะพระมหาพิชัยมงกุฎ และเครื่องบรมราชูปโภคและเทียนเครื่องสังเวช แล้วโหรบูชาเรีกส์จบพราหมณ์อ่านคฤสดีสังเวชสีกาจบลง พระครูพราหมณ์เบิกแว่นเวียนเทียนสมโภชเครื่องเบญจวิธราชกกุธภัณฑ์ตามทำเนียบพระบรมวงศานุวงศ์จุดเทียนรูปบูชาเครื่องราชกกุธภัณฑ์ตามเคยแล้วสเด็จพระเจิมลึงพระมหาพิชัยมงกุฎเครื่องบรมราชูปโภคและพระแสงต่าง ๆ สเด็จพระขึ้น

เวลายามเสส สเด็จพระที่นั่งไพศาลทักษิณ โปรดให้นิมนต์พระเข้าไปนั่งที่ ชงจุดเทียนนมัสการพระไชย 5 รัชกาล แล้วกรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ถวายสีก พระยาสรีสุนทรอ่าน

ประกาศจบ กรมพระปวเรศ กรมหมื่นวชิรญาณหม่อมเจ้าพระ
พระราชทานผู้ใหญ่น้อย พระครูถนอมปรีชาคุณ
บุตติกานาย 38 รูปสวดสัตปริตร สเด็จพระนางเจ้าฯ ทรง
ตั้งเครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์ พระสงฆ์สวดมนต์จบแล้วถวาย
อติเรกถวายพระพรลา สเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงประทับตรัดกับเจ้านายครุหนึ่ง
สเด็จพระนางเจ้าฯ

อนึ่งกรมหมื่นเทววงศ์ได้รับโทรเลขมาแต่เมืองสิงคโปร์ว่า
อังกฤษยกกองทัพเข้าตีเมืองพม่าได้กรุงมันตะเล (คือเมืองหลวง
ของพม่า) เจ้าทิพอซึ่งเป็นพระเจ้าแผ่นดินขอทำสัญญาแต่วัน
อังคาร แรม 10 ค่ำ เดือน 12 จุลศักราช 1247

วันพื้หัดดีแรม 12 ค่ำ เดือน 12 ประกาศปิดศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 5 โมง สเด็จพระที่นั่งไพศาลทักษิณ โปรดให้
นิมนต์พระสงฆ์ที่สวดมนต์เมื่อคืนนี้เข้าไปนั่งที่ ขงจุดเทียน
นมัสการกรมพระปวเรศถวายสีก แล้วขงประเคนกรมพระปวเรศ
กรมหมื่นวชิรญาณ พระสงฆ์ทั้งปวงรับพระราชทานฉิน
สำหรับวันนี้เครื่องหลวงขงประเคนถวายกรมพระปวเรศ 1 เครื่อง
ของสมเด็จพระนางเจ้าถวายกรมหมื่นวชิรญาณ 1 นอกนั้นของ
พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายในพระองค์ละสำหรับ พระสงฆ์ฉินแล้ว
ขงประเคนไทยธรรมถวายกรมพระปวเรศ แล้วโปรดให้กรมหมื่น

วชิรฉาน หม่อมเจ้าพระ พระราชาคณะ พระครูถนอมกรรม
ปรีณทั้ง 37 องค์เข้าไปรับของไทยทานข้างใน แล้วพระสงค์ถวาย
อนุโมทนาอดิเรกถวายพระพรลาไป ชงจุดเทียนที่โต๊ะเครื่อง
บรรณาชูปโภคและโต๊ะเครื่องสังเวท โหรบูชาเรีกส์ พรหมนั้น
อ่านคฤสดีสังเวท 4 ลาแล้ว พระครูพรหมนั้นเบิกแว่นเวียนเทียน
สมโภชเครื่องตามทำเนียม พระบรมวงศานุวงศ์จุดเทียนรูป
เข้าไปบูชาเครื่องบรรณาชูปโภคตามทำเนียม เวียนเทียนแล้ว
สเด็จพระเจิมเครื่องตามเช่นเคยมาแต่ก่อน

เวลาบ่าย 5 โมง พระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงฉลองพระองค์เย็บระบับ
ฉลองพระองค์ครุย สเด็จพระออกพระที่นั่งอนันตสมาคม สเด็จพระ
ประทับพระที่นั่งโอรน เจ้าพนักงานประโคมสังข์แตรกลองชนะ
มโหรีที่กลองแตรทหาน ในเวลานั้นมีแต่พระบรมวงศานุวงศ์
และตำหรวดมหาดเล็กเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท แล้วจึงท่าน
เสนาบดีมุขมนตรีมาจกราชการฝ่ายทหานพลเรือนเดินเข้ามา
โดยลำดับถวายคำนับแล้วไปยืนตามตำแหน่ง

พระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการประกาศด้วยจะโปรด
เกล้า ฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยยศในวันนี้ แล้วมี
พระบรมราชโองการให้หากรมหมื่นเทววงษ์โรปการเข้าไปหน้า
พระที่นั่ง พระราชทานเครื่องราชอิสริยยศปลมจุลจอมเกล้า
และส้อยด้วย 1 และโปรดพระราชทานเครื่องราชอิสริยยศ

ทศิยจุลจอมเกล้าแต่พระบวรวงส์เทอชั้น 2 พระองค์เจ้าวิไล
 วรวิลาส 1 และพระราชทานพานทอง คนโททอง กะโถนทอง
 ด้วย แล้วพระราชทานพรแด่ผู้ที่มาประชุมแล้วสเด็จไปประทับ
 พระที่นั่งสวามิโคมหาปราสาท ชงจุดเทียนเครื่องนมัสการถวาย
 บังคมพระบรมรูปพระเจ้าอยู่หัว แล้วพระบรมวงศานุวงศ์
 เสนาบดีมนตรี พระยา พระ หลวง ขุน ขำทูลละอองธุลีพระบาท
 ฝ่ายทหานพลเรือนขึ้นไปจุดธูปเทียนแล้วถวายบังคมพระบรมรูป
 พร้อมกัน สเด็จประทับหยุดครู่หนึ่งสเด็จขึ้น พระบรมวงศานุวงศ์
 ขำทูลละอองธุลีพระบาทฝ่ายในออกถวายบังคมด้วย

เวลา 4 ทุ่ม สเด็จออกท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรี
 มหาปราสาท ชงจุดเทียนนมัสการ พระธัมมวโรดมถวายสีกแล้ว
 ขุนสุพรรณอำนประภาสจบบ พระธัมมวโรดมพระราชาคณะผู้ใหญ่
 ผู้น้อยพระครูฐานาปเรียบ 37 รูปสวดสัตปริตร เวลา 5 ทุ่มเสส
 สวตมนต์จบพระสงฆ์ถวายยอติเรกถวายพระพรลากลับไป ชงจุด
 เทียนบูชาเครื่องแล้วสเด็จขึ้น

วันศุกร์ แรม 13 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 5 โมง โปรดให้สมเด็จพระลูกเธอสเด็จออกมา
 ชงประเคน พระธัมมวโรดมพระราชาคณะฐานาปเรียบ 37 รูป
 รับพระราชทานฉัน สำหรับวันขึ้นของหลวงชงประเคน 1 นอกนั้น

เกณพระเจ้าบรมวงศ์เธอ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ สมเด็จพระ
 พระบรมวงศ์เธอ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ พระเจ้าน้องยาเธอ
 พระยาพานทองที่เป็นราชินิกุลทำองค์ละที่ท่านละที่ พระสงฆ์ฉัน
 แล้วยังไม่เสด็จออก เวลาเกือบบ่ายโมงเสด็จออกทรงจุดเทียน
 เครื่องนมัสการแล้วทรงประเคนบริขาร พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา
 อติเรกถวายพระพรลา ทรงจุดเทียนเครื่องสังเวยและเทียนบูชา
 เครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์ โหรบูชาเทวดาตามโหราสาครจบ
 แล้วพราหมณ์อ่านคฤสดีสังเวย 4 ลาจบ พระครูพราหมณ์
 เบิกแว่นเวียนเทียนสมโภชตามทำเนียม พระบรมวงศานุวงศ์
 บูชาเครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์เหมือนทุกวัน เวียนเทียนแล้ว
 เสด็จทรงเข็มพระเครื่องตามเคย เสด็จขึ้นบ่าย 2 โมงเสส
 เสด็จการพระราชพิธีฉัตรมงคลแทน^๕

วันเสาร์ แรม 14 ค่ำ เดือน 12 ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสส พระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกประทับ
 พระที่นั่งพุทไธสน์ทอดคำ พายใต้พระมหาเศวตฉัตร นะทอง
 พระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พร้อมด้วยพระบรม
 วงศานุวงศ์เสนาบดีมนตรีราชเสวกามาฝ่ายพลเรือนและทหาร
 เฝ้า^๕ เบื้องบาทยุคลบาทตามตำแหน่งถ้วนทุกกะชวง ชาวประ
 โคม ๆ ตามพระราชประเพณี

ครั้นสุดเสียงประโคมแล้ว เจ้าพนักงานกรมวังกรมพระ
 กลาโหมนำแขกเมืองมลายู 9 เมืองเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
 พระยาเทพประขุนทูลนำ พระเสน็นรงค์ศรีธิรียามุดา 1 ตนกู
 อาหมัน 1 หวันอาหวัง 1 เจมหมุด 1 รวมเมืองไชบุรี 4
 นาย สยัดสะเลมัน 1 สรีเลหลา 1 หวันฮำตะ 1 บังลิมาะ 1
 เมืองปลิด 4 นาย หวันสมาแอ 1 หวันมกัต 1 เจโซ 1
 เจโคละ 1 เมืองสตูล 4 นาย แม่กองสามัณ แม่กองเจล่อ
 แม่กองเจแล แม่กองฮาแสง เมืองตานี 4 นาย สรีตะวัน
 กรมการเมืองสาบบุรี 4 นาย เมืองยิหรีง 4 นาย เมืองรามัน
 2 นาย เมืองยะลา 3 นาย เมืองหนองจิก 3 นาย กรมการ
 ล่ามเมืองนครศรีธรรมราช 4 นาย หลวงสวัสดิบุรุษผู้ช่วย
 กรมการล่ามเมืองสงขลา 4 นาย รวม 41 นาย กราบถวายบังคม
 ลากลับไปบ้านเมือง

ดำหรั้พระราชปติสนัการโดยควนแล้วโปรดเกล้าฯ พระ
 ราชทานพะอบทองคำ คนโททองคำ กะโถนทองคำ เสื้อผ้าแด่
 พระเสน็นรงค์ศรีธิรียามุดา และพระราชทานเสื้อผ้าเงินเบี้ย
 เลียงสรีตะวันกรมการทั่วกัน ดำหรั้พระราชทานพรเจ้าเมือง
 กรมการเมืองกรมการฉาติพื้นองเมืองมลายูที่แต่งตั้นไม้ทองเงิน
 ตามราชประเพณีแล้วสเด็ตขึ้น

สเด็ตออกประทับพระที่นั่งจักรีองค์ตะวันออก ชงพระ

กรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเสน็นรงค์วิธธิรยามุดาเมืองไชยบุรี
เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทเป็นไปรวเท แล้วสเด็จพระเจ้า
โปรดให้เฝ้านี้เพื่อจะได้คุ้นเคยและเป็นทักชนชมยินดีของชาติ
พี่น้องด้วย

วันอาทิตย์แรม 15 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247
ไม่มีอะไร ไม่สเด็จพระเจ้า

วันจันทร์ ขึ้น 1 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247
ไม่ได้สเด็จพระเจ้าออกขุนนาง สเด็จพระเจ้าทักหนักกรมสมเด็จ
พระสุดาร์ตน์ราชประยูร ฯ ชงทำบุญเฉลิมพระชนมพรรษา

วันอังคาร ขึ้น 2 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247
วันนี้ไม่ได้สเด็จพระเจ้าออกขุนนางเหมือนวานนี้ ด้วยสเด็จพระเจ้า
ลงพระตำหนักกรมสมเด็จพระสุดาร์ตน์เหมือนกัน

วันพุธ ขึ้น 3 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247
ไม่ได้สเด็จพระเจ้าออก กรมสมเด็จพระสุดาร์ตน์ไม่ชงสบาย
และพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรีก็ไม่ชงสบายด้วย

วันพริหส์บดี ขึ้น 4 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247
ไม่ได้สเด็จพระเจ้าออกเหมือนกัน

วันศุกร์ ขึ้น 5 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

วันนี้ โปรดเกล้า ฯ ให้จัดการรับ เอนวอย เอกสตรา
ออกดินนารี มินิสเตอร์ เพลนิโปเตนดารี อัครราชทูตซึ่งสมเด็จพระ
พระเจ้ากรุงโปรตุเกสแต่งตั้งให้มาประจำรักษาราชการทางพระราช
ไมตรี นครกรุงสยาม เมืองจีน เมืองญี่ปุ่น

ในท้องพระโรงกลาง จัดเหมือนวันเสด็จออกเฉลิม
พระชนมพรรษา หน้าทิมดาบตำหรวดมีประจำข้างต้นม้านั่งขึ้น
และที่เกยหน้าพระที่นั่งดุสิตาภิรมย์ พระยาปราบไตรจักรข้าง
พระที่นั่งเทียบหยุด หน้าพระที่นั่งจักรีมีพลกลองชนะ ทอง เงิน
แดง รวม 80 คน มีกลาสอเบอร์ 100 แตรวง 1 ที่ป้อม
สัณจรใจวิงคอยสลุตรับด้วย

บ่าย 4 โมง เจ้าพนักงานกรมทำนน้ำขึ้นยอทอมัสดาโชซา
รอชา เอนวอย เอกสตราออกดินนารี มินิสเตอร์ เพลนิโปเตน
ดารี 1 สีเกรตารี 1 อัดดัชเช 1 ขึ้นรถมาจากวังพระองค์เจ้า
สวัสดิโสภณ ซึ่งจัดรับให้พักนั้นมาเข้ากำแพงพระมหานคร
มาทางถนนบำรุงเมืองมาลงถนนสนามชัย เจ้าพนักงานสลุ
ตรับ 17 นัด รถเข้ามาหยุดหน้าประตู 2 ชั้น อัครราชทูตเดินเข้า
มาในประตูพิมานชัยศรี เดินขึ้นมาพักบนดอร์นิงรูมพระที่นั่ง
จักรีมหาปราสาท

บ่าย 4 โมงเศษ พระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงฉลองพระองค์เต็มยศ

ทหานมหาเด็ก ชงเครื่องราชอิสริยยศกงเซชาวี่ลาระชอชา
 ของกรุงโปรตุเกส ชงยินดีมาแต่ก่อนนั้น สเด็คออกประทับ
 พระที่นั่งพุตตานทองคำ พายใต้พระมหาเสวตฉัตร นะท้อง
 พระโรงกลางพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พร้อมด้วยพระบรม
 วงสานวงศ์ชงฉลองพระองค์เยี่ยระบับฉลององค์ครุย ขำราชการ
 ฝ่ายพลเรือนสวมเสื้อเยี่ยระบับเข้มขาบ ฝ่ายทหานสวมเสื้อ
 เต็มยศกรมนั้น และสวมเสื้อครุยเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
 ตามตำแหน่งถ้วนทุกกะชวง เจ้าพนักงานประโคม ๆ แตรฝรั่ง
 มโหรีที่กลองชนะแตรทหานตามประเพณี ครั้นสุดเสียง
 ประโคมแล้ว เจ้าพนักงานกรมวัง กรมทำน้า ชินยอ ทอมัสดาไซ
 ชารอชา เอนวอย เอกสตรา ออดินนารี มินิสเตอร์ เปลนิโปเตน
 นารี อัครราชทูต 1 ดอกเตอร์เอมาเควส คอลิเวรา ซีเกรตารี 1
 ชินยอเอเคโซซากาลดัส อัดดัชเซ 1 เข้าเฝ้าทูลละอองธุลี
 พระบาทแล้ว พระยาพิพัธโกสาทูลนเบิกขอพระบรมราชานุญาต
 ให้ราชทูตถวายพระราษสาส์นแล้วราชทูตอ่านแอดเดรสถวายจบ
 ลง พระเจ้าอยู่หัวชงสปีชตอบ แล้วอัครราชทูตถวายพระราษ
 สาส์นพระเจ้าหลุย พระเจ้ากรุงโปรตุคอดชงตั้งอัครราชทูตมา
 รักสาทางพระราษไมตรี นะกรุงสยาม แล้วดำหรััดพระราษ
 ปติสนัถารโดยควน แล้วสเด็คขึ้น

เจ้าพนักงานนำราชทูตกรุงโปรตุคอดมาพักดอรนิงรุมครุ'

หนึ่ง แล้วนำเข้าไปเฝ้าสมเด็จพระนางเจ้าบรมราชเทวี ณ หอ
 ดอนิ่งชุม พระที่นั่งสมมตเทวราชอุบัติแล้วกลับออกมา เจ้า
 พนักงานนำราชทูตไปที่หู่

อนึ่งวันนี้เป็นวันสวดมนต์ที่วังสมเด็จพระในการเลื่อน
 กรม พระสังคราฯคนะผู้ใหญ่ 10 องค์สวดมนต์ที่ห้องพระโรง
 ของสมเด็จพระ เวลา 2 ห่มเสสพระเจ้าหู่หั่วสเด็จพระไปวัง
 สมเด็จพระ สเด็จพระประทับดำเนินใหม่จนเวลา 4 ห่มสเด็จพระ
 กลับพระบรมมหาราชวัง

วันเสาร์ ขึ้น 6 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 5 โมงเสส พระเจ้าหู่หั่วฯเครื่องมหากักรบรม
 ราชวงศ์ทรงเครื่องราชอิสริยยสมหานพรัตนราชวรารณ์ สเด็จพระ
 ออกทางพระที่นั่งจักรีฯ พระราชยานลงยาราชาวดี สเด็จพระ
 ราชดำเนินโดยขบวนสเด็จพระไปประทับวังสมเด็จพระ สเด็จพระ
 ประทับห้องพระโรงเก่า พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ข้าทูล
 ละอองธุลีพระบาท ฝ่ายทหานพลเรือนแต่งเต็มยศและสวมเสื้อ
 เบี้ยระบับเข้มขาบเฝ้าพร้อมกัน โปรดให้จีนยอทอมัสดาไซ ชา
 รอชา อัครราชทูตโปรตุกอล 1 มองซิเออเคาน์เตอร์ เกอร์การา
 เดก ชาเยเดอแฟร์ ฝรั่งเศส 1 มาตามเคาน์เตส เดอร์ เกอร์
 การาเดก ภรรยาชาเยเดอแฟร์ 1 มองซิเออ เอ เกรฮาน พระ

สยามธุรานุกส์ กงสุลสยามกรุงปารีส ซึ่งเข้ามาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท 1 มาตาม เกรฮาน ภรรยา 1 มาดูการตั้งกรมขึ้นด้วย ครั้นได้พระเร็กซ์สมเด็จกรมพระขงสพักผ้าซางขาวเข้าสู่ที่สงขาว ประโคม ๆ ตามทำเนียม พระเจ้าหยู่หัวสเด็จพระราชทานน้ำพระพุทธรณ์ ครั้นสงเส็ดแล้วสเด็จขึ้นมาประทับบนท้องพระโรงเก่า พระเจ้าหยู่หัวสเด็จขึ้นพระที่นั่งโอรน พระบรมวงศานุวงศ์เสนาบดี พระยา พระ หลวง ขุน ขำทูลละอองธุลีพระบาทฝ่ายทหานพลเรือนยื่นเฝ้าพร้อมกันโดยลำดับ พระยาสรีสุนทรโวหาร อ่านประกาศว่าด้วยซงพระราชดำหริว่าสมเด็จเจ้าบรมวงศ์เทอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบปรปักษ์มีพระเกียรติยศยิ่งใหญ่ในราชตระกูล เปนอัครอุดมสุขุมลชาติ ได้ซงรับราชการมาแต่รัชกาลที่ 3 - 4 จนถึงปัจจุบันนี้ ซงมีความชอบความดีในราชการต่าง ๆ โดยพิสดาร จึงได้โปรดเกล้า ๆ ให้สถาปนาพระเกียรติยศให้สูงขึ้นอีก มีพระนามตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า

(สมเด็จเจ้าบรมวงศ์เทอ เจ้าฟ้ามหามาลา กรมสมเด็จกรมบำราบปรปักษ์ มหิศวรศักดิ์สุนทรวิวงศ์ บรมพงส์บริพัตร วิวัณยโสคม สรรพสิลปาคมอุดมกิจ พิศเนสวรประสิทธิชกัมมสาตร โหรกลานวนาทกาศปติภาน สวัสดิศุภการสกลรสดาชกกิจปรีชาวคโยถาร สมบุรณคุณสารสุจริตยาภิรมย์ ราชสาณุกรม-

มุขประคิธา สกลนราภิมานิตนริสราธิบดินท์ ปริมินทรบรม-
 มหาราชวโรประการ ปรีชาลยุตติธัมมาชาวาชาสัย สวีรัตน์ตรัย
 สรณะคุนารักส์ บรมอัครมหาบุรุษยรัตน์ สุขุมาลกส์ตรวสุทธิชาติ
 ธัมมิกนาถบพิตร มุสินาม ชงส์กคินา 60000 เจ้ากรมเปน
 พระยารบารบปรบั๊กส์ ถือสั๊กคินา 1600 ปลัดกรมเปนพระ
 พัทธกส์พลพยุหะ สั๊กคินา 800 สมุหบัญชีเปนหลวงบันลุอักษร
 สาตร สั๊กคินา 600)

ครั้นอ่านประกาศจบแล้ว มีพระบรมราชโองการให้หากรม
 พระยารบารบปรบั๊กส์เข้าไปหน้าพระที่นั่ง ชงหลังน้ำพระมหาสังข์
 ทักสินาวัต พระราชทานแล้วพระราชทานพระสุพรรณบัฏ และ
 พระแสงดาบผักทองเกลี้ยง 1 พระธำมรงค์เพชร 2 วง ดุม
 เพชรกับทับทิมสำหรับ 1 ขณะนั้นพระสงค์ 10 องค์ถวายชัยมงคล
 เจ้าพนักงานประโคมสังข์แตรพินพาทย์ค้องชัยตามทำเนียม ครั้น
 พระราชทานพระสุพรรณบัฏเสร็จแล้ว สเด็จไปประทับท้องพระ
 โรงใหม่ของกรมสมเด็จพระบารบสเด็จไปประทับท้องพระโรง
 ใหม่ของสมเด็จพระเดี๊ยมพระแล้ว พระบรมวงศานุวงศ์เข้าไปเฝ้า
 ทูลละอองธุลีพระบาท สเด็จประทับโต๊ะเสวยพร้อมด้วย
 กรมสมเด็จพระบารบและพระบรมวงศานุวงศ์ เวลาบ่ายเกือบ
 3 โมงสเด็จกลับพระบรมมหาราชวัง

เวลาค่ำโปรดให้มีดินเนอร์พระราชทานชินยอทอมมดาโช
 ชารอชาอัครราชทูตโปรตุกอลในพระที่นั่งมุสสถานบรมอาสน์

เวลาทุ่ม 1 พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการที่ต้องเฝ้า

ประชุม และราชทูตโปรตุเกส สิบเกรตารี อัดเตเซ และผู้ว่า
การกงสุลโปรตุเกส เข้ามาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในคอรินทรูม
พร้อมกันแล้ว สดัดไปประทับโต๊ะ ณ ห้องเสวยพระที่นั่ง
มุลสถานพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการและพวกทูต
มีแผนที่ตั้ง

หลวงสุนทรโกสา

เจ้าหมื่นสรรเพชญ์	มิสเตอร์ฟรานซ์สาม
พระองค์เจ้าจร	จมนสรภักย์
พระองค์เจ้าจิตจเริน	พระสุขัมไมตรี
พระองค์เจ้าชุมพล	พระยามหานนตรี
กรมหมื่นภูเรศ	ดอกเตอร์ดอลิเวราสเกรตารี
กรมหมื่นอดิศรอุดมเดช	พระชลยุทธโยธินท์
กรมหมื่นพิชิตปรีชากร	อัครราชทูตโปรตุเกส
ที่ประทับ *	พระยาภาสกรวงศ์
สมเด็จพระหลวงภานุ ๆ	พระยาประภากรวงศ์
กรมหมื่นเทววงศ์	พระยานรรัตนราชมานิต
กรมหมื่นสรีรัช	อัครราชทูต
พระองค์สวัสดิประวดี	พระยาพิพัชโกสา
พระองค์ดิศวรกุมาร	ชินยอกุลตาเตกงสุลโปรตุเกส
พระองค์โสนบัณฑิต	หลวงนายสิทธิ
พระวรเดชศักดิ์าวุธ	มิสเตอร์เดอร์ชาลัม
จมนวิชิตชัยศักดิ์าวุธ	

เสวยแล้วเสด็จมาประทับชดดิ้งรุมจนเวลา 4 ทุ่มเสส ราช
ทูตกราบถวายบังคมลากลับไป เวลา 5 ทุ่มเสด็จขึ้น

วันอาทิตย์ ขึ้น 7 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247
ไม่ได้เสด็จออก

วันจันทร์ ขึ้น 8 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247
ไม่ได้เสด็จออก

วันอังคาร ขึ้น 9 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247
เวลาบ่าย 5 โมงเสส เสด็จออกประทับห้องออกขุนนาง
ซึ่งปิดทองพระแล้วเสด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระยาพิชัยรณรงค์สงคราม
เมืองสระบุรีส่งเส้าพระเมรุกรมพระราชวังบวร ฉบับ 1 กับไป
บอกพระสรรมุขานุรักษ์เมืองสรรมส่งเส้าไม้เครื่องพระเมรุกรม
พระราชวังบวรฉบับ 1 กับไปบอกพระพิทักษ์เทพธานีปลัดกรุงเก่า
ส่งเครื่องใช้การพระเมรุกรมพระราชวังบวร ฉบับ 1 กับไปบอก
พระปราชินปลัดเมืองปราชินบุรีส่งไม้และของใช้การพระเมรุกรม
พระราชวังบวรฉบับ 1 กับไปบอกพระยาอัครคีตสรภัญ นายด่าน
และเจ้าเมืองกรมการเมืองสิงห์ เมืองพรหมบุรีว่า ได้พร้อมกัน

ยกชื่อพระวิหารพระพุทธไสยาสน์วัดพระนอนจักรสีร์แล้ว

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระยาสุรินทรหรือชัยเมือง
เพชรบุรีว่า ได้แต่งกรมการกำกับเสนาออกเดินประเมินเก็บเงิน
ค่านาจำนวนปีมะแมเบญจศกปีวอกฉศก ได้เงินจำนวนปีมะแม
เบญจศกเงิน 126 ชั่ง ปีวอกฉศกเงิน 250 ชั่ง รวมเงิน 376 ชั่ง
ได้มอบให้เสนากรมการคุมเข้ามาส่งครั้งหนึ่งก่อน ฉบับ 1 กับ
ไปบอกพระยาอมรินทรหรือชัยเมืองราชบุรี ส่งไม้เสาเครื่องพระเมรุ
กรมพระราชวังบวรฉบับ 1

สเด็จพระที่นั่งประทับอโศกประทับส่งกับกรมหมื่นพิชิต กรมหมื่น
ภูธเรศ กรมหมื่นเทววงศ์ ครุหนึ่งสเด็จพระที่นั่ง

วันพุธ ขึ้น 10 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระที่นั่งออกประทับห้องออกขุนนาง
ชงปัดทองพระแล้วสเด็จพระที่นั่งพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระยาวิเสสชัยชาวเมือง
อ่างทองว่า ได้พร้อมด้วยข้าหลวงผูกป้อมมือเงินจำนวนปีระกา
สัปตศกได้จำนวนเงินคงเมือง 250 จันทร 150 รวม 400 ได้
เงินค่าแรง 20 ชั่ง ค่าดีกา 1 ตำลึง รวม 20 ชั่ง 1 ตำลึง มอบให้
หลวงยกบัตรคุมลงมาส่งครั้งหนึ่งก่อน ฉบับ 1 กับไปบอกหลวง
ยกบัตรผู้ว่าที่พระอร่ามรวนิชิตปลัดผู้รักษาสาเมืองนครนายกว่า ได้

พร้อมด้วยข้าหลวงผูกป้อมมือเงินจำนวนปีประกาศปีตศก ได้
จำนวนเงิน 800 คนเงินค่าแรง 40 ชั่ง ให้กรรมการคุมเข้ามาส่ง
ครั้งหนึ่งก่อน ฉบับ 1 กับไปบอกพระอุปฮาดราชวงศ์ราชบุตร
เมืองสกลนครว่า พระยาปัจจันตประเทศเจ้าเมืองปัวยเปน
ไฉ้จับถึงแก่กัม ขอพระราชทานสืลาหน้าเพลิงเผาสดตาม
ทำเนียม ฉบับ 1

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระวิชิตภักดีศรีสุรสงคราม
ปลัดผู้รักษามืองตะกั่วป่าว่าพระพลพยุหะสงครามเมืองกะบี่ปัวย
เปนไฉ้ถึงแก่กัม กับว่าหลวงพรหมภักดียกบัตรเมืองตะกั่วป่า
ปัวยเปนโรคชราถึงแก่กัม ขอพระราชทานสืลาหน้าเพลิงพระราช
ทานเพลิงสดตามทำเนียม

แล้วพระราชทานสัณฉาบัตรเจ้าราชสัมพันธ์วงศ์เมืองนคร
ลำปาง เปนเจ้าอุปราชเมืองนครลำปาง โปรดพระราชทาน
พานทองเหลี่ยม คนโททอง กะโถนทอง โต๊ะเงินคู่ 1 เสือดำปัก
ทอง 1 เสือ หมวกดำมียอดทองคำ 1 แล้วพระราชทาน
สัณฉาบัตรหลวงวิจิตรนายเวนเปนเจ้าหมื่นศรีสรภักดิ์ แล้วสเด็จ
ขึ้นข้างโน้นทีเดียว

สเด็จลงสมโภชพระเจ้าลูกเธอซึ่งประสูติ ณ วันพื้หัดปี
ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 12 ปีประกาศปีตศก พระราชทานพระนามว่า
พระเจ้าลูกเธอพระองค์เจ้ารังสิตประยูรศักดิ์

วันพืัรหัศบดี่ขึ้น11ค้ำเดือนอ้ายปีระกาสัปตสกจุลศักราช1247
 เวลาบ้าย 4 โมงเสส สเด็คออกประทับชิตติงรัมพระที่นั้
 จักรัมหาปราสาท กรมหมัันเทววงส์น้ามองชีเออ อาลเบิต
 เครฮาน พระสยามธุรานุรักส์ กงสุลไทยกรุงปารีสเข้าเฝ้าทูน
 ละอองธุลีพระบาท ด้วยมีความระลึกถึงพระเดชพระคุณ จึงขอ
 เข้ามาเฝ้าทูนละอองธุลีพระบาท ชงพระราชปติสนัการโดยควน
 แล้วกราบถวายบังคมลาไป

สเด็คมาประทับห้องออกขุนนาง ชงปัดทองพระแล้ว
 สเด็คขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระยาสุรินทริอชัยเมืองเพชรบุรี
 ว่า ได้พร้อมด้วยข้าหลวงผูกปี่ข้อมือจีนจำนวนปีระกาสัปตสก
 ได้จีน 829 คน เงินค่าแรงค่าดีกาพิมพัรวม 41 ชั่ง 12 ตำลึง
 1 สลึง 1 เฟื้อง ให้กรมการคุมเข้ามาส่งครั้งหนึ่งก่อนแล้ว บัดนี้
 ได้ผูกปี่ได้จำนวนจีนคงเมืองอีก 1046 จีนจร 104 รวม 1150 คน
 ค่าแรงค่าดีกา เปนเงิน 57 ชั่ง 12 ตำลึง 3 บาท 2 สลึง มอบ
 ให้กรมการคุมเข้ามาส่ง ฉบับ 1 กับไปบอกพระยาอมรินท
 รือชัยเมืองราชบุรีว่า ได้ส่งเงินค่าแรงจีนผูกปี่จำนวนปีระกา
 สัปตสกเข้ามาครั้งก่อนจำนวนจีน 1000 เงินค่าแรงค่าดีกา 50
 ชั่ง 2 ตำลึง 2 บาท ครั้งนี้ผูกได้จำนวนจีนคงเมือง 750 จีนจร

250 รวม 1000 คน เงินค่าแรงค่าดีกา 50 ชั่ง 2 ตำลึง 2 บาท
ให้กรรมการคุมเข้ามาส่ง

พระยาพิชัยโกศาอ่านบอกพระยาราชพงศานุรักษ์เมือง
สมุทรสงครามว่าครั้งก่อนได้ส่งเงินปีเงินจำนวนปีประกาศปัดสกเข้า
มาครั้งหนึ่งแล้วเงิน 45 ชั่ง 10 ตำลึง ครั้งนี้ผูกปีเงินได้จำนวน
เงินคงเมือง 112 เงินจร 88 รวม 200 คน ค่าแรงเงิน 10 ชั่ง ให้
กรรมการคุมเข้ามาส่งฉบับ 1 กับไปบอกพระยาสมุทรสาครานุรักษ์
เมืองสมุทรสาครว่า ได้ส่งเงินค่าแรงเงินจำนวนปีประกาศปัดสก
ครั้งก่อนเงิน 30 ชั่ง ครั้งนี้ได้จำนวนเงินอีก 1520 คน เป็นเงิน
76 ชั่ง ให้กรรมการคุมเข้ามาส่ง

สเด็จพระที่นั่งประทับอออฟีศครูหนึ่งสเด็จพระที่นั่งข้างใน

วันศุกร์ ขึ้น 12 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสส สเด็จพระที่นั่งออกทางพระที่นั่งจักรีซึ่งพระ
ราชยานสเด็จพระที่นั่งไปประทับท่าราชวรดิธ ชงเรือพระที่นั่งนั่งเก๋งทอง
ทั้งแท่งสเด็จพระที่นั่งไปประทับวังสมเด็จกรมหลวงจักรพรรดิพงษ์สเด็จพระ
ขึ้นไปเยี่ยมประชวรสมเด็จกรมหลวงจักรพรรดิพงษ์ ซึ่งชงพระ
ประชวรพระโรคคสัสมะหนั้น สเด็จพระที่นั่งประทับอยู่จนเวลาห้าคำ
เสส สเด็จพระที่นั่งกลับชงเรือพระที่นั่งสเด็จพระที่นั่งมาประทับท่าราชวรดิธ
ชงพระราชยานสเด็จพระที่นั่งไปประทับวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ด้วย

วันนี้เริ่มการไถ่หนังสือมคอชปริยัติัมพระสงค์เป็นวันต้น การ
ไถ่หนังสือคราวนี้แยกเป็นสองกอง กองหนึ่งกรมหมื่นวชิรญาณ
กับพระราชาคณะอีกหลายองค์ กองหนึ่งพระธัมมวโรดมกับ
พระราชาคณะอีกหลายองค์ กรมพระปวเรศ สมเด็จพระวันรัตน์
สมเด็จพระพุฒาจารย์ เป็นกองกลางตัดสินเด็ดขาด แต่
กรมพระปวเรศไม่สละเด็ด พระเจ้าอยู่หัวฯ ประเคนจิวแร
พระราชาคณะผู้ไถ่ทั้งหมด พระสงค์ถวายขอติเรกแล้ว พระองค์
จิตจเร็นเข้ามาแต่วังสมเด็จพระหลวงจักรพัฒน์สั กราบทูลว่า
สมเด็จพระหลวงไม่ทรงสบายมาก จึงสละขังพระราชยานไป
ประทับทำราชวรดิธขเรือพระที่นั่งแ่งไปโดยด่วนไม่มีขบวนเรือ
นำหรือตาม สละขังขึ้นประทับบนตำหนักสมเด็จพระหลวง
จักรพัฒน์เวลา 5 ทุ่มเศษ สละกลับพระบรมมหาราชวังด้วย
พระอาการค่อยคลาย

วันเสาร์ ขึ้น 13 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

ไม่ได้สละเด็ดออก ขงพระเครื่องใหญ่

วันอาทิตย์ ขึ้น 14 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเศษ สละเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง
ขงปิดทองพระพุทธรูปแล้วสละขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตร์พจนกิจ อ่านบอกพระขรรฆมรรณงค์สังคราม

เมือง กำแพงเพชร ส่งเงินช่วยจำนวนปีมะเมียจัตวาสก 2 ชั่ง 3 ตำลึง 2 บาท ปีมะแมเบญจสก 2 ชั่ง 6 ตำลึง 2 บาท ปีวอกจสก 2 ชั่ง 10 ตำลึง 2 บาท รวม 6 ชั่ง 10 ตำลึง 2 บาท มอบให้นายกองคุมมาส่งฉบับ 1 กับไปบอกพระกำแพงพราหมณ์ปลัดเมืองสุโขทัย 2 ฉบับ ฉบับ 1 ส่งเงินช่วยจำนวนเงิน 6 ชั่งให้กรรมการคุมลงมาส่ง อีกฉบับ 1 ส่งเงินแทนขี้ผึ้งช่วยเงิน 8 ชั่ง 10 ตำลึง แทนขี้ผึ้งหนัก 6 บาท 80 สลึง ให้นายกองคุมลงมาส่ง กับไปบอกหลวงสัสดีหลวงนาเมืองชัยนาท 2 ฉบับ ๆ หนึ่งว่า หลวงพราหมณ์กัศยกับตรป้วยเป็นลมสันนิบาตถึงแก่กรรม นะ วันพุธ แรม 4 ค่ำ เดือน 12 อายุ 76 ปี ได้ยกศพลงบันจุหีบไว้ กับว่า หลวงวัธนสมบัติป้วยเป็นลมสันนิบาตถึงแก่กรรม นะ วันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 7 อายุ 72 ปี ได้ยกศพลงหีบไว้ อีกฉบับ 1 ว่าพระยาสุรบดีนทสุรินทร์หรือชัยเมืองชัยนาทป้วยเป็นลมกสยถึงแก่กรรมวันเสาร์ แรม 7 ค่ำ เดือน 12 อายุได้ 72 ปี ได้ยกศพลงหีบไว้ ได้ส่งเครื่องขสลงมาด้วยแล้ว

สเด็จพระรัตนออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์รุธหนึ่ง
สเด็จพระรัตนออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์รุธหนึ่ง
สเด็จพระรัตนออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์รุธหนึ่ง
สเด็จพระรัตนออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์รุธหนึ่ง
สเด็จพระรัตนออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์รุธหนึ่ง
สเด็จพระรัตนออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์รุธหนึ่ง
สเด็จพระรัตนออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์รุธหนึ่ง
สเด็จพระรัตนออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์รุธหนึ่ง
สเด็จพระรัตนออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์รุธหนึ่ง
สเด็จพระรัตนออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์รุธหนึ่ง

วันจันทร์ ขึ้น 15 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247
ไม่มีราชการไม่ได้สเด็จพระรัตนออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์รุธหนึ่ง

วันนี้โปรดเกล้า ฯ ให้นิมนต์พระราชานະผู้ใหญ่ผู้น้อย
70 รูปเข้ามารับพระราชทานฉันขนมเบื้องในพระที่นั่งดุสิตมหา
ปราสาทตามเช่นเคยชงบำเพ็ญกุศลในสาธุวัตถุ ซึ่งยกไปเลี้ยง
ที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทนั้น เพราะพระที่นั่งอมรินทวินิจฉัย
ชำรุดโปรดให้ซ่อมใหม่กำลังจัดการรื้อจึงยกมาเลี้ยงที่พระที่นั่ง
ดุสิตมหาปราสาท

วันอังคาร แรม 1 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกา สัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเศษ สเด็จพระเอกอัครราชูปถัมภ์ออกขุนนาง
ชงปิดทองพระแล้วเสด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

หลวงจีนดาร์กส์อ่าน บอกระยาสุริยวงศาทั่วเพี้ยเมือง
หล่มสัก 3 ฉบับ ๆ 1 ว่ามีตราไปให้จัดเกณฑ์ 70 โคตต่าง
200 มาเข้ากองทัพของกรมหมื่นประจักษ์นระเมืองพระพิษณุโลก
ได้เกณฑ์ 70 โคตต่าง 200 ลงมารับกองทัพตามท้องตราแล้ว อีก
ฉบับหนึ่งว่า มีตราให้ปลุกนางข้าวไว้อัดแค้นเมืองกมฺุทาสัยและ
ให้ส่งเสบียงไปที่นางนั้น ได้ปลุกนาง 2 หลัง ๆ ละ 5 ห้อง กับ
จัดโคต่างไว้บนทุกข้าวไปไว้ในนางแล้ว อีกฉบับหนึ่งว่า มีตรา
โปรดสั่งให้ซื้อข้าวสี่ห่อไว้จ่ายราชการทัพนั้น ได้จัดซื้อไว้ 44
เกวียน ๆ ละ 3 ตำลึง 1 บาท 1 สลึง 1 เฟื้อง ซ่อมไว้เป็นข้าว
สาร 17 เกวียนแล้ว

เจ้าจอมเอิบ ท. จ. ว.

พ.ศ. 2450

สเด็จพระทัตย์ครุหนึ่งสเด็จพระทัตขึ้นประทับออฟฟิศตรัดกับ
กรมหมื่นพิชิต กรมหมื่นภูเรศ กรมหมื่นเทววงศ์ครุหนึ่ง
สเด็จพระทัตขึ้น

วันพุธ แรม 2 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเศษ สเด็จพระทัตออกประทับห้องออกขุนนาง
ซึ่งปิดทองพระแล้วสเด็จพระทัตขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

หลวงจินดารักส์อ่านบอกพระยาไทรเพชรรัตนราชสงคราม
เมืองนครสวรรค์ 5 ฉบับ ๆ หนึ่งว่าได้ให้กรมการจัดซื้อข้าวไว้
25 เกวียนเปนเงิน 8 ชั่ง สี่ซ้อมไว้แล้ว 1000 ถัง ได้จ่ายให้ทหาร
และข้าหลวงสิ้น 620 ถัง อีกฉบับหนึ่งว่ากรมการเมืองอุทัยส่ง
ข้าวเปลือกไปเมืองนครสวรรค์ 160 เกวียน ได้ส่งต่อไปเมือง
พิษณุโลก เสียค่าจ้างบันทุกส่งเกวียนละ 1 ตำลึง 2 สลึง รวม
เงิน 5 ชั่ง 19 ตำลึง 1 บาท และว่าพระยานนครสวรรค์จัดซื้อข้าว
เปลือกไว้ 250 เกวียน ส่งไปเมืองพิชัย 125 เกวียน เมือง
พิษณุโลก 125 เกวียน รวมค่าข้าวเปลือก 85 ชั่ง 12 ตำลึง 2
บาท ค่าจ้างส่ง 16 ชั่ง 8 ตำลึง 2 สลึง รวมเสียเงิน 102 ชั่ง
2 บาท 2 สลึง หลวงชนานุกุลได้ชำระเงินเสียแล้วได้ส่งข้าว
เปลือกไปเมืองพิษณุโลกเมืองพิชัย 363 เกวียนแล้ว อีกฉบับ
หนึ่งว่าได้เฝ้าพระแท่นราชยกบัตร หลวงภูมิเมือง หลวง

วิจารณ์ศาลीคุมขุนหมื่นไพร่ 100 คนไปเข้ากองทัพ นะ เมือง
พิสนุโลกแล้ว อีกฉบับหนึ่งว่าขึ้น 12 คำ เดือน 12 เวลาเช้า
เจ้าพระยาสุรวงส์ไวยวธน์ไปถึงเมืองนครสวรรค์มีบันทึว่าเรือ
มนี่เมฆลาดิตตันให้จัดไพร่ช่วยขึ้น ได้จัดไพร่ชักลากก็ไม่ไหว
ได้ส่งนายเรือกลาสีกลับลงมา เรือนั้นได้มุงหลังคารักสาไว้
ฉบับหนึ่งว่าได้ตัดฟันไว้สำหรับราชการ 150000 ได้จ่ายแล้ว
120000 ยังตัดเตรียมไว้ต่อไป

พระยาพิพิธอ่านบอกพระยาสมุทรบุรานุรักษ์เมืองสมุทร-
ปราการว่า ได้พร้อมทั้งจมนัชัญญาสาฆ่าหลวงผูกป้อมมือจีน
จำนวนปีระกาสัปดาห์ ได้เงินในเมืองสมุทร 700 ด้านสำโรง 300
รวม 1000 คน ค่าแรงเงิน 50 ชั่ง ได้มอบให้กรมการคุมเข้ามา
ส่งฉบับหนึ่ง กับไปบอกพระยาสมุทรสาครานุรักษ์เมืองสมุทรสาคร
ฉบับหนึ่ง ไปบอกพระอินทราสาเมืองพนัสนิคม 1 ไปบอก
พระยาสาครสงครามเมืองบางละมุงฉบับ 1 ส่งเครื่องใช้การ
พระเมรุกรมพระราชวังบวรทั้งนั้น

เสียดแล้วพระราชทาน สัณณบัตรนายชุ่มมหาดเล็กบุตร
พระยาจำแสนบดี เป็นหลวงสุริยามาจ ปลัดกรมมหาดไทยฝ่าย
พล้ำภัก

สเด็จขึ้นประทับออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์ครุหนึ่ง
สเด็จขึ้น

วันพื้หัดดี แรม 3 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกา สัปตสก จุลศักราช 1247

วันนี้โปรดเกล้าฯ ให้ชินยอ ทอมส์ไชซารอชา เอนวอย เอกสตราออดินนารี มินิสเตอเปลดนิโปเตนดารี อัครราชทูตกรุงโปรตุเกส เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายบังคมลากลับไปเมืองมะเกา

เวลาบ่าย 4 โมง อัครราชทูตโปรตุเกส สิบเกรตารี อัดดัชเช ผู้ว่าราชการกงสุลโปรตุเกส มาพร้อมด้วยเจ้าพนักงานกรมทำขึ้น มาพักที่ห้องพัก พระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเครื่องทหานมหาดเล็กฯ ทรงเครื่องราชอิสริยยศมหาจักรีบรมราชวงศ์เสด็จออกประทับดอร์นิงรัม พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทพร้อมด้วยตำหรวดทหานมหาดเล็กและมหาดเล็กเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เจ้าพนักงานกรมวังกรมทำ นำอัครราชทูต กับพวกทูตเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายบังคมลากลับไปเมืองมะเกา ตำหรดพระราชปติสนัการโดยควน แล้วถวายบังคมลากลับไป พระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จขึ้น

รับอัครราชทูตวันนี้มีทหานแตรวง 1 ทหานปี่ในใหญ่ 100 ตามเคย

เวลาห้าค่ำ เสด็จออกประทับห้องออกขุนนาง กรมหมื่นเทววงศ์เฝ้าแล้วทรงราชหัดจนเวลา 2 ทุ่มเสด็จขึ้น

วันสุกัร แรม 4 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกา สัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมง วันนี้โปรดให้เจ้าพนักงานกรมทำกรมวัง

นำมองชีเออเลอกอมเตเดอคาราเดกชาเยเดอแฟฝรั่งเสส 1
 มาตามเคาน์เตส เดอคาราเดกภรรยา 1 มองชีเออ เอเกรฮาน
 พระสยามธุรานุรักษ์ มาตามเกรฮาน 1 เข้าเฝ้าสมเด็จพระนางเจ้า
 พระบรมราชเทวีในดอร์นิงรูมพระที่นั่งสมมตเทวราชูปถัมภ์ แล้ว
 พระเจ้าหยู่หัวเสด็จออกมาประทับที่นั่นด้วย สเด็จพระทัตย์
 ครู่หนึ่งทูตฝรั่งเสสและภรรยา และพระสยามธุรานุรักษ์และ
 ภรณาก็ถวายบังคมลากลับไป

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระทัตย์ห้อยออกขุนนาง
 ชงปิดทองพระแล้วเสด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจอ่านบอกพระยาพิทักษ์เทพธานีปลัดกรม
 การกรุงเกล้าว่ามีตราให้จัดซื้อข้าวขึ้นฉางไว้นั้น ได้จัดซื้อข้าว
 เปลือกไว้ 25 เกวียน ราคาเงิน 8 ชั่ง 15 ตำลึง ได้ยืมเงินค่านา
 ใช้จ่ายแล้ว

พระสุรินทรามาจอ่านบอกพระขັນสงครามปลัดเมือง
 นครเขื่อนขันธ์ว่าได้พร้อม กับข้าหลวงผูกมัดมือจีนจำนวนปี
 ระกาสัปตสกลได้จำนวนจีนคงเมือง 298 คน จีนจร 302 คน
 รวม 600 คน เรียกเงินค่าแรงได้ 30 ชั่ง ค่าตีกา 1 ตำลึง 2 บาท
 มอบให้มื่นชัยภูสาข้าหลวง หลวงยกบัตรคุมมาส่งครั้งหนึ่งก่อน

โปรดพระราชทานสัญญาบัตรนายถึกบุตรหลวงสรสังขกร

เปนขุนจินดาภิรมย์กรมลูกขุน แล้วสเด็จพระที่นั่งประทับออฟฟิส
ครุหนึ่งสเด็จพระที่นั่งข้างใน

วันเสาร์ แรม 5 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247
เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระที่นั่งประทับห้องออกขุนนาง
ซงปิดทองพระแล้วสเด็จพระที่นั่งพระแท่นออกขุนนาง

พระสุรินทรามาจอ่านบอกพระยาสมบัติภิรมย์เมืองสงขลา
ว่าพระยาตรังกานูมีหนังสือมาว่า พระยาตรังกานูที่ถึงอสัณกัม
บิดาได้ไปขอบุตรหญิงรายาเมืองปะหังให้แก่พระยาตรังกานู ยัง
ไม่ทันแต่งงานบิดาก็ถึงอสัณกัมเสีย ครั้นนี้รายาเมืองปะหังให้มา
รับไปแต่งงาน จะขอลาไปแต่งงานขอหย่าให้มีระเวงผิดหน่าย
ແທ້ງແຄ່ງໃຈໃນຕົວເລຍ พระยาสมบัติภิรมย์ได้ตอบยินดีไป กับ
หนังสือพระยาตรังกานูมีมากราบเรียน ฯ พนะ สมุหพระกลาโหม
ความดองกับที่มีมาถึงพระยาสมบัติภิรมย์ด้วย

สเด็จพระที่นั่งประทับออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นพิชิต กรม
หมื่นเทววงษ์จนเวลาทุ่ม 1 สเด็จพระที่นั่ง

วันอาทิตย์ แรม 6 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระที่นั่งประทับห้องออกขุนนาง
ซงปิดทองพระแล้วสเด็จพระที่นั่งพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจอ่านบอกพระกำแพงพราหมณ์ปลัดเมือง
สุโขทัย ถวายพระราชกุศลทอดกฐินประทานขึ้นไปทอดวัดใน
เมืองสุโขทัยฉบับ 1 กับไปบอกพระยาไตรเพชรรัตนราชสงคราม
เมืองนครสวรรค์ส่งไม้เสาเครื่องพระเมรุกรมพระราชวังบวร กับ
ว่าได้จัดขี้ผึ้งหาบ 1 ทูนเกล้า ฯ ถวาย

สเด็จพระที่นั่งอัมพรสถานเสด็จไปประทับห้องออก
ขุนนาง สมเด็จพระมหาลงภาณุพันธุ์ กรมหมื่นพิชิต กรมหมื่น
เทววงศ์ เฝ้าจนเวลา 2 ทุ้มเสสเสด็จขึ้น รับสั่งเรื่องการบ้าน
เมืองต่างๆ และการต่างประเทศ และราชการในกรุงสยาม

วันจันทร์ แรม 7 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

วันนี้ไม่ได้เสด็จออกขุนนาง มีการสดมภ์สมโภชเดือน
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าชายซึ่งประสูติในวันศุกร์ แรม
6 ค่ำ เดือน 12 ปีระกาสัปตศก บนพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร

วันอังคาร แรม 8 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

วันนี้สมโภชเดือนสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ ซึ่งประสูติใน
วันศุกร์ แรม 6 ค่ำ ปีระกาสัปตศก พระราชทานพระนามว่า
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าชายสิริราชกุมารภักดิ์

สมโภชบนพระที่นั่งเหมือนสมโภชสามวัน

ก็มี การสวดมนต์ที่โรงหล่อ ด้วยพรุ่งนี้จะหล่อพระบรม
รูปพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งจะเชิญเข้า
ประดิษฐานในปราสาทสีลา ในวัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม
กับพระพุทธรูปฉลองพระองค์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัว และฉลองพระองค์กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ ซึ่งจะ
ได้เชิญไปประดิษฐานในวิหารเก๋งวัดบวรนิเวศวิหาร

วันพุธ แรม 9 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเศษ สเด็จพระที่นั่งจักรี เสด็จออกทางพระที่นั่งจักรี เสด็จพระ
ที่นั่งพร้อมด้วยขบวนนำและตามเสด็จไปประทับโรงหล่อริมวัง
พระองค์เจ้าประดิษฐ เสด็จประทับบนพลับพลา ทรงจุดเทียน
นมัสการพระอริยเมตไตรย เจ้าพนักงานนำเบ้าทองเข้ามาถวาย
ซึ่งวางทองคำไปลงในเบ้า แล้วเจ้านายก็นำทองไปลงในเบ้าด้วย
เจ้าพนักงานนำเบ้าไปขึ้นร่ำร้อนแล้วถวายสายเชือกสำหรับขึงจับ
เกี่ยวกับคีม ซึ่งจับเชือกแล้วพระราชทานหางเชือกให้เจ้านาย
ถือทั่วกัน เจ้าพนักงานเททองหล่อพระพุทธรูปฉลองพระองค์
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวองค์ 1 พระพุทธรูป
ฉลองพระองค์กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์องค์ 1 ซึ่งจะเชิญ
ไปประดิษฐานในวิหารเก๋งวัดบวรนิเวศวิหาร กับพระรูปพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งจะเชิญไปประดิษฐานในวัด

ราชประดิธวงศ์ 1 ครั้นหล่อเสด็จแล้วทรงประเคนอาหารบิณฑบาต
พระสงฆ์ 5 รูปรับพระราชทานฉัน สด็จไปทอดพระเนตรพระ
ประธานแล้วเสด็จกลับพระบรมมหาราชวังก่อนพระสงฆ์ฉันแล้ว

เวลาค่ำ สด็จออกประทับห้องออกขุนนาง กรมสมเด็จ
พระบำราศนราดูรเสด็จเข้ามาเฝ้า ถวายตัวอย่างเมรุกรม
พระราชวังบวร แล้วพระองค์เจ้าสายสนธิวงศ์ซึ่งกลับมาจาก
ราชการเมืองนครเสียมราฐ เมืองพระตะบอง เข้ามาเฝ้าทูล
ละอองธุลีพระบาทด้วย

วันพื้หัดดีแรม 10 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเศษ พระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกประทับ
ชัตติงชุมพระที่นั่งจักรี กรมหมื่นเทววงศ์และเจ้าพนักงานกรมวัง
กรมท่า นำดอกเตอร์คาเบรียล ผู้ว่าการกงสุลเยอรมันกราบถวาย
บังคมลาไปเป็นกงสุลนะเมืองอามอย ทรงพระราชปติสนิการ
โดยควนแล้ว พระราชทานเครื่องราชอิสริยยศสมงกุฎสยาม
ชั้นที่ 2 จุลสุราภรณ์ แก่ดอกเตอร์คาเบรียล ๆ ถวายบังคมลากลับ
ไป สด็จขึ้นข้างใน

บ่าย 5 โมงเศษ สด็จออกประทับห้องออกขุนนาง ทรงปีด
ทองพระแล้วเสด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง ไม่มีใบบอกข้อ
ราชการ

พระมนตรีนำพระยามหาเทพกษัตริ์ จมื่นทิพเสนา หลวง
 คเชนทรามาจ ซึ่งกลับมาจากราชการตามสเด็จพระองค์เจ้า
 สายสนธิวงศ์ไปราชการเมืองพระตะบอง เมืองนครเสียมราด
 สเด็จพระเจ้าประทับออฟฟิศครุหนึ่งสเด็จพระเจ้าขึ้น

วันศุกร์ แรม 11 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า พระชลยุทธโยธินท์ เข้ามาเฝ้าถวายพระพรในการ
 ปีใหม่

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระออกชิตติงรุณ สมเด็จพระ
 พระนางเจ้าพระบรมราชเทวีสเด็จพระออกด้วย เจ้าพนักงานนำพระ
 สยามธรรณูรักษ์ มาตามเกรฮาน เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
 ถวายพระพรปีใหม่ แล้วพระวิสุตรสาครดิถีเฝ้าถวายพระพร
 ปีใหม่ด้วย และถวายบังคมลากลับไป

สเด็จพระมาประทับห้องออกขุนนางชปีตทองพระแล้วสเด็จพระ
 ขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรียพจนกิจนำเจ้าอุปราชเมืองนครลำปางกราบถวาย
 บังคมลา และนำพระยอดเมืองขวางปลัดเมืองนครสวรรค์ กับ
 พระเทียรราช ยกบัตรเมืองนครสวรรค์เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
 แล้วโปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญญาบัตร พระยาเงินราชไมตรี
 เปนพระยาธรรมสารนิธิพิพิธภักดีศรีสัจธาภา สุจริตจริยาภีรัต

อถักถานูวาท ยุติธรรมศาสตร์โกศล สบสกลคดีกิจ สรรพประสิทธิ
 สุขุมวิจารณ์ ปรีชาฉานไวยัตยานุยุต นรุตมเสวกามาจ บรม
 ราชภักดี สรีสัชนาวสัย อภัยพิริยะบรมกรรมพาหุ ผู้พิพากษา
 ชาติในกรมลูกขุน นา 10000 พระดิถการภักดี เช่นพระยา
 จเรินราชไมตรี ตุลาการศาลต่างประเทศ 1

สเด็จพระนรินทร์อโศกวิสุทธิราชสเด็จพระนรินทร์อโศกวิสุทธิราช

วันเสาร์ แรม 12 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247
 เวลาบ่าย 5 โมงเศษ สเด็จพระนรินทร์อโศกวิสุทธิราชสเด็จพระนรินทร์อโศกวิสุทธิราช
 ทองพระแล้วสเด็จพระนรินทร์อโศกวิสุทธิราชสเด็จพระนรินทร์อโศกวิสุทธิราช

พระสุรินทราชมหาอำมาตยาธิบดีศรีสุริยราชสเด็จพระนรินทร์อโศกวิสุทธิราช
 กายจนบุรี ส่งเครื่องใช้การพระเมรุกรมพระราชวังบวร ฉบับ 1
 กับไปบอกพระอนุรักษโยธาข้าหลวง พระยารัตนเสตถิกรมการ
 ว่ามีตราออกไปให้ทำโทษอ้ายเจิมผู้ร้ายค่าคนตาย กับอ้ายเขียว
 อ้ายพัน อ้ายมี นั้น ได้พร้อมกันอ่านคำปริกสาวางบทให้อ้าย
 ผู้ร้ายฟังแล้ว เอาอ้ายเจิมออกเคียน 3 ยก 90 ที่เอาตัวประหาร
 ชีวิตแล้วเอาสี่สะเสียบประจานไว้ และได้เคียนอ้ายพันอ้าย
 เขียวคนละ 2 ยก 60 ที่ แต่อ้ายมีป่วยตายเสียก่อน แล้วจะส่ง
 ตัวอ้ายเขียว อ้ายพัน เข้ามากรุงเทพ ฯ พายหลัง

สเด็จพระนรินทร์อโศกวิสุทธิราชสเด็จพระนรินทร์อโศกวิสุทธิราช

วันอาทิตย์ แรม 13 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่ายโมงเสส สเด็จพระออกห้องออกขุนนาง ชงปัดทอง
พระแล้วสเด็จพระขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระยาอมรินทรหรือชัย ส่งเครื่อง
ใช้การพระเมรุ ฉบับ 1

กับพระยาพิพิธ อ่านบอกพระยาวิชาธิบดิสร์นรงค์หรือชัย
เมืองจันทบุรี ส่งเครื่องใช้การพระเมรุ ฉบับ 1

สเด็จพระขึ้นประทับออฟฟิส รับสั่งกับกรมหมื่นเทววงส์ครุ
หนึ่งสเด็จพระขึ้น

วันจันทร์ แรม 14 ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

ไม่มีราชการอะไร ไม่ได้สเด็จพระออก

วันอังคาร ขึ้น 1 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระออกประทับห้องออกขุนนาง
ชงปัดทองพระแล้วสเด็จพระขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระยานุรักษ์โยธา ฉบับ 1 ว่า
จีนบังลักบันทุกปีนสโนเคอร์ 3 ะบอกเข้ามาทางเมืองตรัง เจ้า
พนักงานจับได้ ได้เอาตัวมาถามรับ ได้เร่งเงินพินัยค่าปรับ 10
ชั่งหยุ อีกฉบับหนึ่งว่า ได้ผู้กบี่ข้อมือจีนในเมืองตรังหยุ แต่
ดึกาไม่พอ ขอพระราชทานออกไปเพิ่มอีก

อีกฉบับ 1 ว่าด้วยมีตราไปว่า ถ้าจะมีผู้ขอตรวจแร่ถ่าน
สีลาในเมืองใดเมืองหนึ่งให้ห้ามไว้วันนั้น ได้มีหนังสือไปแจ้งความ
ต่อเจ้าเมืองกรมการทั้งปวงให้ชาบทั่วกันแล้ว

พระยาพิชัยโกศา อ่านบอกพระยาสมุทรสาครนุรักษ์ เมือง
สมุทรสาคร ว่ามีตราให้แต่งกรมการแทนเสนากำกับกันเก็บ
เงินค่านาจำนวนปีมะเมียจัตวาสกนั้น ได้เก็บส่งมาครั้งก่อน
เงิน 15 ชั่ง ครึ่งนี้ส่งมาอีก 9 ชั่ง 15 ตำลึง 2 บาท ให้กรมการ
คุมเข้ามาส่ง รวมเงิน 24 ชั่ง 5 ตำลึง 1 บาท 2 สลึง เป็นเส็ดสิ้น
จำนวนแล้ว

พระมนตร์พจนกิจนำพระยาพิสนุโลกาธิปัตย์ กราบถวาย
บังคมลากลับไปบ้านเมือง สเด็ดขึ้นประทับออฟฟิศรับสั่งกับ
กรมหมื่นเทววงษ์ครุหนึ่งสเด็ดขึ้นข้างใน

วันพุธ ขึ้น 2 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง
ชงปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

ไม่มีใบบอกข้าราชการ วันนี้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงาน
แจกเบี้ยหวัดข้าราชการในกรมพระราชวังบวร คือ พราหมณ์
โหร ราชบัณฑิต ข้างสิบหมื่น ทหานในกรมอาสาต่างๆ กรม
อื่นๆ อีก แต่กรมเล็กๆ ทั้งนั้น

สเด็จพระทัตตรัตกับสมเด็จพระนเวลาท่มเสสเสด็จขึ้นประทับออฟฟิศ รับสั่งกับกรมหมื่นเทวงส์จนเวลา 2 ท่มเสสเสด็จขึ้นข้างใน

วันพริหส์บคี่ ขึ้น 3 ค่ำ เดือนยี่ ปะระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปีดทองพระแล้วเสด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง ไม่มีใบบอกขอราชการ

โปรดให้แจกเบี้ยหวัดข้าราชการในกรมพระราชวังบวร กรมพระตำหรวด กรมรักษำพระองค์ กรมอื่น ๆ อีกมาก สเด็จพระทัตตรัตกับสมเด็จพระนเวลาท่มเสสเสด็จขึ้นประทับออฟฟิศรับสั่งหญ่จนเวลา 2 ท่มเสสเสด็จขึ้น

วันสุกร์ ขึ้น 4 ค่ำ เดือนยี่ ปะระกาสัปตสก จุลสักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปีดทองพระแล้วเสด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง ไม่มีใบบอกขอราชการ

โปรดให้แจกเบี้ยหวัดข้าราชการในกรมพระราชวังบวร กรมมหาดไทย กรมกลาโหม กรมพระนครบาล กรมวัง กรมท่า กรมนา กรมหมอ และกรมขึ้นกรมเหล่านี้ด้วย เปนเสด็จวันนี้ สเด็จพระทัตตรัตกับสมเด็จพระนเวลาท่มเสสเสด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระเมรุกรมพระราชวังบวร จนเวลาทุ่มเสสสเด็จพระที่นั่งประทับ
อออฟฟี่จนเวลา 2 ทุ่มเสสสเด็จพระที่นั่ง

วันเสาร์ ขึ้น 5 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสส สเด็จพระที่นั่งออกประทับชดดิ้งกรม เจ้าพนักงาน
งานกรมท่า กรมวัง นำพระสยามธุรานุรักษ์ มาตามเครฮาน เพ้า
ทูลละอองธุลีพระบาทถวายบังคมลากลับไปบ้านเมือง พระเจ้า
หยุหัวคำหรั้พระราชปติสนัการโดยควนแล้วถวายบังคมลา
กลับไป

แล้วสเด็จพระที่นั่งไปประทับวัดราชประดิททอด
พระเนตรการที่จะจัดการฉลองพระอารามในปลายปีนี้ เวลา
เกือบทุ่มสเด็จพระที่นั่งกลับพระบรมมหาราชวัง

วันอาทิตย์ ขึ้น 6 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระที่นั่งออกประทับห้องออกขุนนาง
ชงปีดทองพระแล้วสเด็จพระที่นั่งพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรั้พจนกิจอ่านบอกพระยาวิเสสสร้อยชัยเมือง
ฉะเชิงเขา ขอเบิกเงินค่าข้าวสารซึ่งจ่ายข้าหลวงทหานไปราชการ
เงิน 10 ชั่ง

พระสุรินทราจอ่าน บอกพระอนุรักษ์โยชาด้วยมีตราให้

สืบเรื่องเกาะช้างเกาะพยามนั้น ได้พร้อมกันพระยารัตนเสถลี
ไปสืบเกาะช้าง มีป่าไม้พระยาเลย มีป่าไม้ยางเป็นพื้น มีห้วย
ต่าง ๆ มีเสม็ด มีคลองน้ำจืด 2 คลองมาบนเขา มีราศรทำ
ปลิงทเลบ้าง คนไทยอยู่ 2 ครว ชาย 7 คน หญิง 2 คน ทำได้
เมืองระนองไม่ได้เก็บภาษีอันใด มีถ้อยความกรรมการที่พระยา
ระนองตั้งไว้เป็นผู้ว่ากล่าว เกาะพยามนั้นไม่มีคนอยู่เป็นแต่ไป
ทำยางบ้างเลือกเปลือกเสม็ดบ้างเป็นครั้งเป็นคราวในเกาะนั้น มี
ป่าไม้พระยาเลยไม้ยางเป็นพื้นฉบับ 1

แล้วเจ้าพนักงานนำโต๊ะทองคำ กาทองคำ ซึ่งจะ
โปรดเกล้า ๆ พระราชทานพระยามหาเทพมาตั้ง แล้ว
โปรดเกล้า ๆ ให้พระราชทาน สเด็ดขึ้นประทับออฟฟิศตรัดกับ
กรมหมื่นเทววงศ์ จนเวลาทุ่มเสสสเด็ดขึ้นข้างใน

วันจันทร์ ขึ้น 7 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

วันนี้เป็นพระราชพิธีอำพวยตามเคยเช่นมีมาทุกปี มีการ
แห่พระยาซึ่งสมมติว่าเป็นพระอิสวร ปืนโปรดให้พระยา
อนุชิตชาลชัยเป็นผู้ไปยืนซึ่งสมมติว่าเป็นพระยาแห่ตามทางเช่น
เคยมาทุกปี สมเด็ดยะเจ้าลูกเธอ และพระเจ้าลูกเธอสเด็ด
ไปทอดพระเนตรด้วย

- เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็ดออกประทับห้องออกขุนนาง
ซึ่งปิดทองพระแล้วสเด็ดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระสุรินทรามาจอ่านบอกพระยาเพชรกำแหงสงคราม
เมืองชุมพร 2 ฉบับ ๆ 1 ว่ามีตราโปรดให้ผูกปี่ข้อมือจีนจำนวน
ประกาศปลัดสภานั้นได้ผูกได้จีนคงเมือง 309 จีนจร 67 รวม 376
คน เงินค่าแรง 18 ชั่ง 16 ตำลึง ค่าตัดกา 3 บาท 3 สลึง 1 เฟื้อง
รวมเป็นเงิน 18 ชั่ง 16 ตำลึง 3 บาท 3 สลึง 1 เฟื้อง ให้
กรมการคุมเข้ามาส่ง ฉบับ 1 ว่าในเมืองชุมพรเกิดไข้ถึงแก่กัม
อำเภอละ 9 อำเภอละ 10 อำเภอละ 20 อำเภอละ 30 คน แต่
เดือน 7 ถึงเดือน 12 ประกาศปลัดสภความไข้ก็ยังไม่วางบ กะบือ
ก็ตายฝูงละ 50 ฝูงละ 60 ฝูงละ 100 ตายหมด ๆ ฝูง เป็นถ่าย
อุจจาระปนโลหิตไม่กินหย้ากินน้ำแล้วก็ตาย ราสตรได้รับความ
ลำบากสาหัส ให้สำรวจจำนวนกะบือตาย 18790 กะบือ
สเด็จพระที่นั่งประทับออฟฟิศรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์ครู
หนึ่งสเด็จพระที่นั่งเวลามุเสส

วันอังคาร ขึ้น 8 ค่ำ เดือนยี่ ประกาศปลัดสภ จุลศักราช 1247
ไม่ได้สเด็จพระที่นั่งออก วันพระ

วันพุธ ขึ้น 9 ค่ำ เดือนยี่ ประกาศปลัดสภ จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมง สเด็จพระที่นั่งออกทางประตูแถวราชกิจสเด็จพระ
ประทับหน้าพระที่นั่งสุทไธสวรรยมหาปราสาทข้างใน ส่งพระเจ้า
ลูกเธอชงรตสเด็จพระที่นั่งสุทไธสวรรยบส่งสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ
ประทับเกษมข้างหน้าพระที่นั่งสุทไธสวรรยบส่งสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ

ซึ่งข้างกูปดาวกะบาย ป็นสมเด็จพะเจ้าลูกเทอพระองค์ไหญ่ซึ่ง
พระเกี้ยวอดด้วย ครั้นซึ่งส่งพระกรแล้วสเด็จประทับพระที่นั่ง
สุทไธสวรรย โปรดให้เงินขบวนแห่พระยานุชิตชาลชัยมาแต่
ทางวัดพระเชตุพนเดินไปตามถนนสนามชัย เลี้ยวไปถนนบำรุง
เมือง ครั้นพระยานุชิตมาถึงท้ายพระที่นั่งสุทไธสวรรยข้างใต้
ก็ลงจากเสลี่ยงเดินมาถวายบังคมหน้าพระที่นั่ง โปรดพระราชทาน
ผลมะนาว 200 ผล แล้วเดินไปขึ้นเสลี่ยงเหนือพระที่นั่งไป นะ
โรงพิธีตามตำราไสยสาตร ครั้นเวลาค่ำสมเด็จพระเจ้าลูกเทอ
ก็ยังไมสเด็จกลับ พระเจ้าอยู่หัวสเด็จขึ้นทางใน สเด็จมา
ประทับพระที่นั่งอาภรณ์พิโมขปราสาท เวลาเกือบทุ่มสมเด็จพระ
เจ้าลูกเทอพระเจ้าลูกเทอสเด็จกลับ ซึ่งรับพระกรแล้วสเด็จ
ขึ้นข้างใน

วันพื้หสดี ขึ้น 10 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส พระเจ้าอยู่หัวสเด็จออกประทับ
ชิตติงรม เจ้าพนักงานกรมวังกรมทำนํามิสเตอร์วอลเกรงกักงสุล
เยอรมัน คนที่กลับไปยุโรปซึ่งบัดนี้กลับเข้ามารับราชการตามเดิม
นั้น เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ดำหัดพระราชปติสนัถาร
โดยควนแล้วถวายบังคมลากลับไป พระเจ้าอยู่หัวสเด็จขึ้น

เวลาเกือบค่ำ พระเจ้าอยู่หัวสเด็จออกทางพระที่นั่งจักรี
ซึ่งพระราชยานไปประทับท่าราชวรดิถ ซึ่งเรือพระที่นั่งเก้งสเด็จ

พร้อมด้วยขบวนนำและตามสเด็จไปประทับทำวังสมเด็จพระเจ้า
 น้อยยาเทอพระองค์ใหญ่ ด้วยวันนี้เป็นวันสวดพระพุทธรูป
 ในการรับพระสุพรรณบัตรเป็นกรมพระนั้น พระเจ้าหยู่หัวสเด็จ
 ประทับที่ท้องพระโรงเก่า กรมหมื่นวชิรญาณ หม่อมเจ้าพระราชา
 คนะผู้ใหญ่ผู้น้อย 10 รูปสวดพระพุทธรูปที่นั่นพร้อมด้วย
 พระบรมวงศานุวงศ์เสนาบดีข้าราชการประชุมพร้อมกัน แล้ว
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าหยู่หัวสเด็จเข้าไปในตำหนักใน ของ
 สมเด็จกรมหลวงจักรพรรดิพงษ์แล้วสเด็จออกมาทอดพระเนตร
 ละคอน เวลายามเสดสเด็จกลับพระบรมมหาราชวัง วันนี้
 สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชเทวีก็สเด็จด้วย

วันศุกร์ ขึ้น 11 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 3 โมง พระบาทสมเด็จพระเจ้าหยู่หัว ชงเครื่อง
 หย่างเครื่องประดับจักรีบรมราชวงศ์ชงเครื่องราชอิสริยะยส
 นพรัตนราชวราภรณ์ ชงเรือพระที่นั่งกราบพร้อมด้วยขบวนนำและ
 ตามสเด็จพระราชดำเนินไปประทับทำวังสมเด็จพระเจ้าน้อย
 ยาเทอพระองค์ใหญ่ สเด็จขึ้นชงพระราชยานลงยาราชาวดีไป
 ประทับท้องพระโรงซึ่งตั้งการมงคลพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์
 เสนาบดีมนตรีมุขมาจ้ข้าทูลละอองธุลีพระบาทฝ่ายทหาน
 พลเรือนเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท มีเจ้าต่างกรมและหม่อมเจ้า
 พระราชาคณะ พระราชาคณะผู้ใหญ่ที่สวดมนต์เมื่อก็นั้นยังเป็น

ประธาน แต่การที่ฉันนั้นสมเด็จพระหลวงได้ชั่งถวยาอาหาร
 บินทบาตเสียแต่เวลาเช้าแล้ว อนึ่ง เมื่อเวลาวานนี้กรมพระ
 ปวเรสไม่ชงสบายรับสั่งให้ถ่านมาสวดมนต์แทน

ครั้นได้พระเรีกส์เช้า 3 โมง 32 นาที สมเด็จพระหลวง
 จักรพิติพงส์ชงผลัดกุสาและชงสพักขาวเข้าสู่แท่นสง ๆ น้ำ
 พระพุทธรณ์ แต่มิได้สั่งทั้งพระองค์เพราะประชวรพระโรคที่
 ถูกน้ำเย็นไม่ได้ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน
 น้ำพระพุทธรณ์ และพระบรมวงศานุวงศ์ที่มพระชนม์มากกว่า
 ประธานน้ำพระพุทธรณ์ ท่านเสนาบดีถวายน้ำพระพุทธรณ์
 พราหมณ์ทั้งหลายถวายน้ำกรดสังข์ตามทำเนียม ขณะพระสงค์
 สวดชัยมงคลเจ้าพนักงานประโคมพินพาทย์เตรสังข์ค้องชัยตาม
 ทำเนียม สงแล้วสมเด็จพระหลวงจักรพิติประชวรลมน้อยหนึ่ง
 ครั้นคลายแล้วพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นพระที่นั่งโสรณ พระบรม
 วงศานุวงศ์เสนาบดีมนตรีมาจข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือน
 เฝ้าพร้อมกัน จึงพระยาสุรินทรโวหารเจ้ากรมพระอาลักษณ์
 อ่านประกาศว่าด้วยชงพระราชดำหริว่าสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ
 กรมหลวงจักรพิติพงส์ชงมีความดีความชอบในราชการและเป็น
 พระอนุชาธิราชร่วมพระราชโอรสอันเดียวกัน ร่วมราชหรีทัย
 ทุกสุขมาโดยมาก จึงชงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สถาปนา
 เลื่อนพระนามเป็นเจ้าฟ้ากรมพระ เกียรติยศให้สูงขึ้น ครั้น

อ่านประกาศจบแล้วมีพระบรมราชโองการให้ฟ้าสมเด็ดพระเจ้า
 น้อยยาเทอเข้าไปหน้าพระที่นั่งหลังน้ำพระมหาสังข์ทักษ์สินาวัด
 และขงเจิมพระราชทาน ขณะนั้นพระสงค์ถวายชัยมงคล
 เจ้าพนักงานประโคมดุริยางคดนตรีตามทำเนียม และโปรด
 พระราชทานพระสุพรรณบัตรอันจารึกพระนามมีความว่า (สมเด็จพระ
 พระเจ้าน้อยยาเทอเจ้าฟ้าจาตุรนต์รัสมิ์ กรมพระจักรพรรดิพงษ์
 ดำรงขัตติยศศักดิ์อัครยศ รัตนสมมตปริสาขานัย สิดลหรัทัย
 ธิมสุจริต อเนกราชกิจสิทธิวิจารณ์ มโหฬารคุณสมบัติ พุทธา
 ทิรตันสรณะคมน์ อุดมเดชานุภาพพิตร ขงศักดิ์นา 50000) กับ
 ให้ขงตั้งเจ้ากรมเป็นพระจักรพรรดิพงษ์ สักดินา 800 หลวงจ้านง
 ราชกิจ สักดินา 600 ขุนสิทธิพลนิกร สักดินา 400 ขงพระ
 กรุณาโปรดพระราชทานเครื่องราชอิสริยยศข้างเผือกสยามมหา
 วรภรณ์ชั้นที่ 1 องค์ 1 พระแสงฝักทองคำลงยาราชาวดี 1
 พระธำมรงค์เพชร 1 องค์ คุมมรดสำหรับ 1 กรมพระจักรพรรดิพงษ์
 ถวายคันไม้ทองเงินเครื่องสักการะรูปเทียนทองและหีบกะจก
 กรอบทองคำฝังเพชรพลอยต่างๆ ไป 1 แล้วสเด็ดจากพระที่นั่ง
 ไชยริน พระสงค์ถวายอติเรก พระเจ้าอยู่หัวสเด็ดเข้าไปข้างใน
 จนเวลาบ่ายสเด็ดออกมาประทับพลับพลาทอดพระเนตรละคอน
 จนเวลาบ่ายโมงเสสสเด็ดกลับพระบรมมหาราชวัง

วันนี้สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชเทวีก็สเด็ดเหมือนกัน

อนึ่งวันนี้โปรดเกล้า ฯ พระราชทานตรามงกุฏสยามชั้นที่ 3 มันทนาภรณ์แก่พระยามหาเทพกษัตริ์ 1 พระราชทานตรา ข้างเผือกสยามชั้นที่ 5 ทิพยาภรณ์แก่จมื่นทิพเสนา 1 ในการที่ ออกไปรับราชการพร้อมด้วยพระองค์สาย

วันเสาร์ ขึ้น 12 ค่ำ เดือนยี่ ประกาศปัดสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่ายคำ สเด็จพระออกประทับห้องออกขุนนาง ชงปัดทอง พระแล้วสเด็จพระขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจอ่านบอกพระชัยบุรณปลัดเมืองพิษณุโลก 4 ฉบับ ฯ หนึ่งขออนุญาตทำตึกสำหรับไว้เก็บปืนกะสุนดินดำ ขอเบิกเงินไปทำ 8 ชั่ง 11 ตำลึง อีกฉบับหนึ่งส่งกล้วยไม้ของ กรมหมื่นประจักษ์สุนเกล้า ฯ ถวาย อีกฉบับหนึ่งว่าพระยา สุริยเดชปลัดเมืองนครราชสีมา นำปืนหามเล่น ปืนนกสับคาบสีกา กับแขนงดิน ดินดำกะสุนมาฝากไว้ ด้วยพระยาปลัดกับไพร่พล จะรับปืนสไนเดอของหลวงไปราชการ อีกฉบับ 1 ว่ากรมหมื่น ประจักษ์ยกไปจากเมืองพิษณุโลก วันศุกร์ แรม 4 ค่ำ เดือนอ้าย ได้มอบปืนกะสุนดินดำที่เหลือบันทุกข้างโคต่างไว้ ถ้าข้างโคต่าง กลับมาถึงเมื่อใดจะรับส่งไปโดยเร็ว ฉบับ 1 พระสุรินทรา มาอ่านบอกพระยาประสิทธิสงครามเมืองกาฬจนบุรีว่า พระศรี- สุวรรณคีรี เมืองสังขละบุรี หลวงยกบัตร หลวงสัสดี กรมการ

4 นายไพร่ 6 คน ลงมาเมืองกาฬจนบุรีว่าจะขอคุมเครื่อง
บรรณาการเข้ามาทูลเกล้าฯ ถวาย ได้ตรวจดูเครื่องราชบรรณาการ
ในพระบรมมหาราชวัง เทียนใหญ่ 2 เล่มหนัก 10 ชั่งจีน
ดอกไม้เงินปักยอด 2 ช่อ ผ้ากะเหรี่ยง 20 ผืน ของในพระบวร
ราชวัง เทียนหนัก 8 ชั่งจีน 2 เล่ม ดอกไม้เงิน 2 ช่อ ผ้ากะเหรี่ยง
5 ผืน พระยาประสิทธิสงครามแต่งให้หลวงมหาดไทยนำเข้ามา
แล้ว แล้วพระสุรินทน์นำพระสร้อยสุวรรณคี่ หลวงยกบัตร หลวง
สัสดีเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ชงพระราชปติสนัการโดยควน
แล้วสเด็จขึ้น

สเด็จประทับออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นพิชิต กรมหมื่น
ภูษเรศ กรมหมื่นเทววงษ์เรื่องเรียกกกรมหมื่นนเรศราชทูตเมือง
อังกฤต พระองค์ปรีศตางค์ราชทูตในประเทศคอนติเนนตย์ยุโรป
กลับ ท่านทูตเมืองอังกฤตมีโทรเลขขอพดว่า หม่อมยังมีครรรัก
หยุหม่อไม่ให้ไปไหน ถ้ามีราชการท่านจะขอเข้ามาก่อน ท่าน
ทูตเมืองฝรั่งเศสและคอนติเนนตั้นั้น ขอพดไปสแดงตราตั้ง
เมืองออสเตรียก่อน และรับสั่งต่อไปอีกจนเวลาเกือบ 4 ทุ่ม
สเด็จขึ้นข้างใน

วันอาทิตย์ ขึ้น 13 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่ายคำ สเด็จออกประทับห้องออกขุนนาง ชงปัดทอง
พระแล้วสเด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระสุรินทรามาจอ่านบอกพระอนุรักส์โยชาข้าหลวงหัวเมืองฝ่ายตะวันตก 2 ฉบับ ๆ 1 ว่าพระยารัตนเสถียเมืองระนอง ส่งเงินพาสื่อากรเมืองระนองมาให้หลวงทวีปสยามกิจกงสุลสยาม เมืองป็นังฝากแบงก์ 10080 เหรียญ หลวงทวีปนำฝากที่ ชาเตอร์แบงก์ 3360 ฮ่องกงแอนด์เซียงไฮ้แบงก์ 3360 ชาเตอร์แมกแคนไต้แบงก์ 3360 รวม 3 แบงก์ 10080 เหรียญ ฉบับ 1 ว่าพระเสนานวงศ์ภักดีเมืองคีรีรัตนคม ส่งเงินพาสื่อากรมาให้ 800 เหรียญ หลวงทวีปนำฝากชาเตอร์แมกแคนไต้แบงก์แล้ว

สเด็จพระทัตย์หุ่ครุหนึ่ง สเด็จพระทัตย์ออฟฟิสรบสั่ง กับกรมหมื่นเทววงษ์จนวนเวลา 2 ทุ่มเสสสเด็จพระทัตย์

เวลา 4 ทุ่มเสส เกิดเพลิงไหม้ที่บ้านนายช้อยหลังวัดสะเกส สเด็จพระทัตย์ที่มุขหน้าพระที่นั่งจักรีครุหนึ่ง เพราะเพลิงไหม้น้อยไม่มาก ดับเสียโดยเร็ว

วันจันทร์ ขึ้น 14 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส เกือบย่ำค่ำ สเด็จพระทัตย์ห่อง ออกขุนนางชงปิดทองพระและพระคัมภีร์แล้ว สเด็จพระทัตย์เห็นออกขุนนาง

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระอนุรักส์โยชาข้าหลวงหัวเมืองฝ่ายตะวันตกว่า พระรัตนเสถียยื่นหนังสือว่าได้ทำนุบำรุง บ้านเมืองทำถนนยาว 454 เส้นเสส มีสะพาน 7 แห่ง ราศครทำ

การค้าขายบ้านเมืองเจริญขึ้น เมืองระนองก็ติดต่อกับเมืองมณีรัตน์
ฝ่ายอังกฤต ๆ รักสาการแขวงแรมมีโปลิสตระเวน 40 คน พระยา
รัตนเสถียรจะขอจ้างประจำทำการถนน 15 คน เดือนละ 75
เหรียญ ปีหนึ่ง 900 เหรียญ จ้างคนเป็นโปลิสรักสาเขตแดน
ระวังผู้ร้ายทางบกทางเรือ รวม 50 คน เงินเดือน ๆ ละ 260
เหรียญ ปีละ 3120 เหรียญ รวมทั้งสิ้น ปีละ 4020 เหรียญ
พระอนุรักษเห็นว่า เป็นการรักสาเขตแดนบ้านเมืองควนจะให้
โปลิสพักที่เกาะเซียงไฮ้ ซึ่งต่อกับเกาะสนแดนอังกฤตจะได้ไม่
ลำบากในทางราชการกับอังกฤตต่อไป (ซึ่งพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้มีตราอนุญาตไป)

สเด็จพระที่นั่งอโศกประสงค์พระเนตรแผนที่ ซึ่งจะหา
ที่ทำวังพระเจ้าลูกเธอจนเวลาเกือบยามสเด็จพระที่นั่งอโศกประสงค์

วันอังคาร ขึ้น 15 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาศัปตสก จุลศักราช 1247

ไม่มีราชการอะไร ไม่ได้สเด็จพระที่นั่งอโศกประสงค์

วันพุธ แรม 1 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาศัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระที่นั่งอโศกประสงค์ออกขุนนาง
ซึ่งปิดทองพระแล้วสเด็จพระที่นั่งอโศกประสงค์

พระยาพิพัธอ่านบอก พระยาวิชาชิบดีสร้งนรงค์หรือชัย

เมืองจันทบุรี ส่งเงินพาสี่บ่อพลอย ตำบลเขาพลอยแหวน
จำนวนปั่วอกณสก คนหาพลอย 8 คน ๆ ละ 3 บาท เงิน 6
ตำลึง ปี่ระกาสัปตสก คนหาพลอย 114 คน ๆ ละ 3 บาท
เงิน 3 ชั่ง 19 ตำลึง 2 บาท รวม 2 จำนวน เงิน 4 ชั่ง 11 ตำลึง
กึ่ง หักพระราชทานผู้กำกับ 7 ตำลึง 2 บาท 2 สลึง คงส่ง
หลวง 4 ชั่ง 3 ตำลึง 3 บาท 2 สลึง ให้กรรมการคุมเข้ามาส่ง
ฉบับ 1 กับไปบอกพระยาสมุทรบุรณรักษ์ กล่าวโทสมั่นชัยภูสา
ข้าหลวงผู้กำกับผูกปี ว่าไม่ลงไปผูกปีทั้งการเสีย ฉบับ 1

สเด็จพระที่นั่งอัมพรสถาน สเด็จพระที่นั่ง สเด็จพระที่นั่ง
ที่นั่งจักรีมหาปราสาท ชงพระราชยานไปประทับวัดพระศรี
รัตนศาสดารามทอดพระเนตรพระสงฆ์ไล่พระไตรปิฎก สเด็จพระ
ประทับตรัดกับพระราชาคณะผู้ไล่ครุหนึ่ง สเด็จพระที่นั่งประทับ
หน้าท้องพระโรงกลางชงจุดเทียนเครื่องสักการะเทวรูป คือ
พระอิสวร พระอุมาภควดี พระขันธกุมาร ซึ่งจะได้อะไรไปเข้า
ขบวนแห่นเรศวร ซึ่งพราหมณ์จะได้ให้และทำพิธีในคำวันนี้
ประทับตรัดกับกรมหมื่นภูธรเสศ กรมหมื่นเทววงศ์ ครุหนึ่ง
สเด็จพระที่นั่งข้างใน

วันพื้หัดดี แรม 2 ค่ำ เดือนยี่ ปี่ระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระที่นั่งห้องออกขุนนางชงปิด
ทองพระแล้วสเด็จพระที่นั่งออกขุนนาง

พระมนตร์พจนกิจ อ่านบอกพระยาวิเสสัชชาณเมือง
อ่างทอง ฉบับ 1 ว่าได้นำเงินค่านำไปซื้อข้าวเปลือกไว้สำหรับ
ราชการทัพ 20 เกวียน ราคา เกวียนละ 7 ตำลึง

พระยาพิชัยโกศาอ่านบอก พระยาพิชัยชลธีเมืองปัจจันต
คีรีเขต ว่าได้เกณฑ์ไพร่ส่วยกองนอกในพระราชวังบวรหาสิ่งของ
ตามรายเกนในงานพระสพกรมพระราชวังบวรส่งเข้ามา

อนึ่ง เมื่อเวลาออกขุนนางนั้น พระมหाराชครูพิชัย พระครู
อัสดาจารย์ และพราหมณ์ทั้งปวงถวายข้าวตอก และของพิธี
ต่างๆ ในการพระราชพิธีจองเปรียง โปรดพระราชทานเงินตาม
เคยทั่วกัน

สเด็จพระที่นั่งพระที่นั่งอัมพรสถานรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์ และ
คนอื่นๆ จนเวลาทุ่มเสสสเด็จพระที่นั่ง

วันศุกร์ แรม 3 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาวันนี้เป็นวันสวดมนต์ ที่วังบูรพาภิรมย์ในการเลื่อน
กรมสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงภาณุพันธุ์วงศ์วรเดช
เวลาย่ำค่ำเสส พระเจ้าอยู่หัวเสสเด็จพระที่นั่งพร้อมด้วย
ขบวนนำ และตามเสสเด็จพระที่นั่งไปประทับที่วังบูรพาภิรมย์ สเด็จพระที่นั่งไป
ประทับบนตำหนักสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ ขณะนั้นกรมพระ
ปวเรศ กรมหมื่นนริศรานุสดมภ์ หม่อมเจ้าพระ พระราชาคณะผู้ใหญ่

ผู้น้อย 10 รูป กำลังสวดมนต์อยู่ พระเจ้าหยู่หัวสเด็จประทับ
 หยุ่ที่ข้างหน้า พระบรมวงศานุวงศ์เฝ้าหยุ่ที่นั่นพร้อมกัน รับสั่ง
 หยุ่ประมาณโมง 1 สเด็จเข้าไปข้างใน จนเวลายามเสส สเด็จ
 ไปประทับพลับพลาทอดพระเนตรละคอน จนเวลา 4 ทุ่มเสส
 สเด็จกลับพระบรมมหาราชวัง

วันนี้สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชเทวีก็สเด็จด้วย
 เหมือนกัน

วันเสาร์ แรม 4 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 3 โมง พระเจ้าหยู่หัวทรงเครื่องราชาภรณ์หย่าง
 มหาจักรีบรมราชวงศ์ซึ่งเครื่องราชอิสริยยศนพรัตนราชวรภรณ์
 สเด็จขงรถพระที่นั่งเทียม 4 ม้าพร้อมด้วยขบวนนำ และตาม
 ถ้วนแต่งยุนิฟอร์มเต็มยศ สเด็จพระราชดำเนินไปประทับ
 วังบูรพาภิรมย์ สเด็จประทับบนตำหนักสมเด็จพระเจ้าน้องยา
 เทอ กรมหลวงภานุพันธุ์วงศ์วรเดช ครั้นได้พระเรีกส์เช้า 3 โมง
 15 นาที สมเด็จพระเจ้าน้องยาเทอชงผ้าซัง และชงสัพักขาว
 เข้าสู่ที่สง ขณะนั้นพระสงค์ 10 องค์ถวายชัยมงคล เจ้าพนักงาน
 ประโคมพิณพาทย์ค้องชัย แตรสังข์ตามทำเนียบ พระบาท
 สมเด็จพระเจ้าหยู่หัวสเด็จพระราชทานน้ำพระพุทธรมนต์ แล้ว
 พระบรมวงศานุวงศ์ซึ่งพระชนมพรรสาจเร็นมาก ประทานน้ำ

พระพุทธมนต์ แล้วเสนาบดีถวายน้ำพระพุทธมนต์ พราหมณ์
ทั้งหลายถวายน้ำกรดสังข์ตามทำเนียม ครั้นสงเส็ดแล้ว พระ
เจ้าหยุหัวสเด็จพระเจ้าขึ้นมาประทับบนตำหนัก สมเด็จพระหลวง
ภานุพันธุวงศ์วรเดชทรงเครื่องแล้ว สเด็จพระเจ้าขึ้นมาเฝ้าทูลละอองธุลี
พระบาทบนพระตำหนัก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าหยุหัว สเด็จพระที่นั่งโอรน
พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เสนาบดีมนตรีมุขมาจราชเสวกการ
ฝ่ายทหาร พลเรือนเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทพร้อมกัน จึง
พระยาสุรสุนทรโวหารอ่านประกาศกระแสพระบรมราชดำหริว่า
สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงภานุพันธุวงศ์วรเดช เปน
สมเด็จพระบรมราชโอรสทรงพระยศดี ร่วมพระราชหรีทัย มีพระ
อภัยสัจจชื่อนตรงดำรงอยู่ในสัจจจริต และได้ซึ่งรับราชการ
โดยพระอุสาหะอันแรงกล้า มีความจงรักภักดีต่อราชการ และได้
เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท และมีพระหรีทัยมุ่งหมายที่จะให้บ้าน
เมืองรุ่งเรืองเจริญ และทรงคิดจัดราชการที่ได้ซึ่งบังคับ และ
อื่นๆ ให้เจริญมิได้ที่อถอย จึงมีพระบรมราชโองการโปรด
เกล้าฯ ให้สถาปนาเลื่อนพระนามขึ้นเป็นเจ้าฟ้ากรมพระ มี
พระนามตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า สมเด็จพระเจ้าน้อง
ยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระภานุพันธุวงศ์วรเดช
พิเศษชาติยศศักดิ์ อักอุตมชาติบรมนราธิราช โสทรานุชาธิบดี

สุจริตจารักราชกรณีย์ มหันตมหาอุสาหะ พิริยะพหุลลประสิทธิ
 อเนกพิชฌนากร สุนทรธัมพิทักษ์ อัครโกลารัชาสย สรรีตันตริย
 สรรณะชาดา อตุลเดชานุภาพพิตร ชงศักดิ์นา 50000
 ให้ขังตั้งเจ้ากรมเป็นพระภานุพันธุ์วงศ์วรเดช สักดินา 800
 ปลัดกรมเป็นหลวงภูเบศบริบาล สักดินา 500 สมุห์บัญชี
 เป็นขุนประมาณประชุมชน สักดินา 400 ครั้นประกาศจบแล้ว
 พระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการให้หาสมเด็จ ฯ กรมหลวง
 ภานุพันธุ์วงศ์วรเดชเข้าไปหน้าพระที่นั่งฯ หลังน้ำพระมหาสังข์
 ทักสินาวัด และขงเจิมพระราชทาน แล้วพระราชทานพระ
 สุพรรณบัตร พระขำมรงค์เพชร 1 วง ดุมทับทิม 1 สำหรับ
 พระแสงดาบฝักทองคำลงยาราชาวดี 1 องค์ ขณะนั้นพระสงค์
 สวดชัยมงคล เจ้าพนักงานประโคมสังข์แตรค้องชัยพินพาทย์
 ตามทำเนียม แล้วสมเด็จกรมพระภานุพันธุ์ถวายครอบต้นไม้
 ทองเงิน และเทียนรูปทองเงิน และหีบกรอบสมุดทองคำมี
 สมุดเรื่องราวประวัติ 4 รัชกาลด้วย

สเด็จจากพระที่นั่งไชรนสเด็จไปประทับห้องที่พระสงค์ ฯ
 อนุโมทนาถวายอดิเรก ถวายพระพรลา แล้วสเด็จไปประทับ
 โต๊ะเสวยฯ พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ ครั้นเสวยแล้ว
 สเด็จประทับตรัสอยู่จนเวลาเที่ยงเสส สเด็จทอดพระเนตร
 ละครอน จนเวลาบ่ายโมงเสสสเด็จกลับพระบรมมหาราชวัง

วันอาทิตย์ แรม 5 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเศษ สเด็จพระจอมเกล้าฯเสด็จไปทอดพระเนตร
 ลูกเทอ พระองค์เจ้าบันทรวรรณโรภาส เสด็จขบวนออกประ
 ราชสำราญมาตามถนนริมกำแพงวัง มาเลี้ยวถนนหน้าประตู
 พิมานชัยศรี มาเข้าประตูพิมานชัยศรี ไปหน้าพระที่นั่ง
 อารณไพโรจน์ปราสาทซึ่งรับพระกร พระเจ้าลูกเทอจากพระ
 ยานมาสแล้ว โปรดให้เลิกขบวนแห่ สเด็จพระที่นั่งมาประทับบน
 พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทองค์ตะวันตก คือ ออฟฟิศหลวง รับสั่ง
 หยุดกับกรมหมื่นเทววงศ์ฯจนเวลาบ่ายหนึ่ง

วัน^{นี้}พราหมณ์^{จะ}ทำพิธี^{บูชา}ปู^{ถ้ำ} คือ ^{ให้}พระนารายณ์ และ
พระลักษมี ^{พระ}มเหสี^{จะ}ตาม^{มา}ทำ^{ด้วย}

วันจันทร์ แรม 6 ค่ำ เดือนยี่ ประกาศัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเศษ พระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชเทวี สด็จออกประทับพระที่นั่งสมมตเทวราช คือ ดอนนิงรม สมเด็จพระนางเจ้า เจ้าพนักงานกรมวัง และกรมหมื่นเทววงษ์โรประการ ผู้สำเร็จราชการกรมทำนา วอนเกรงก็ กงสุลเยอรมัน 1 มิสซิสลึซ วอนเกรงก็ ภรรยา 1 เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าดำหรีดปฏิบัติสนธิสัญญาโดยสมควร แล้วกราบบังคมทูลกลับไป

แล้วเจ้าพนักงานกรมวัง พระองค์เจ้าโสมบันดิตราช
ไปเวตสีเกรตารี่ต่างประเทศ นำ มิสเตอร์ ดาคอสเตอร์หลวง
ราชายสาธก 1 มิสซิสดาคอสเตอร์ ภรรยา 1 มิสมาเรีย เปีย
ดาคอสเตอร์ บุตรสาว 1 กับบุตรหยิ่งเล็ก 1 เข้าเฝ้าทูลละออง
ธุลีพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าใน
การซึ่งจะแต่งงานบุตรสาว แล้วถวายบังคมลากลับไป

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระออกประทับท้องพระโรงกลาง
พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท โปรดให้นิมนต์พระสงฆ์ที่จะได้จ้เริญ
พระพุทธมนต์ในการพระราชพิธีโสกันต์ มีกรมพระปวเรศ กรม
หมื่นวชิรฐาน หม่อมเจ้าพระ พระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย 30
องค์ เข้าไปนั่งที่ ขงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระองค์เจ้า
บันทรวรรณโรภาส ถวายผ้าไตรสลับบแพรยามโหมดเทศ แต่
กรมพระปวเรศ กรมหมื่นวชิรฐาน พระสงฆ์ทั้ง 30 องค์ พระ
สงฆ์ถวายยอติเรกถวายพระพรลา แล้วสเด็จพระออกซ่อมแห่โสกันต์
เวลาบ่าย 5 โมงเสสเสด็จขึ้น

วันอังคาร แรม 3 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

วันนี้เริ่มการพระราชพิธีโสกันต์ เจ้าพนักงานจัดการใน
พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท และที่ต่าง ๆ ตามที่เคยมาทูลคราว

เวลาบ่าย 4 โมงเสส พระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงฉลองพระองค์

เขียบบั๊บ ชงเครื่องราชอิสริยยศมหาสุรภรณ์มังกุตสยาม
 สเด็จพระประทีปเกยหน้าท้องฉนวนต้นชมพู โปรดให้เรียก
 ขบวนแห่โสกันต์เข้าไปตั้งขบวนที่หน้าเกยนั้น แต่ขบวนที่
 เข้าไปมีแต่รวเด็กหัวจุก เด็กแขก เด็กจีน แตรสังข์ เครื่องสูง
 โหระพราหมณ์ คู่เคียง อินท พรหม ยานมาส นอกนั้นคือกลอง
 ชนะเทวดาคู่แห่ กลองแขก ทานหน้าหลัง คอยรับนอก
 ประตูราชสำราญ ครั้นขบวนเข้าไปตั้งแล้ว พระเจ้าอยู่หัวฯ
 พระกรพระองค์เจ้าหญิงบ้นทรวรรณวโรภาส ซึ่งชงเครื่อง
 เกยยอดและอื่นๆตามหย่างโสกันต์ลงชงยานมาสอันล้อมด้วย
 บังแขกบังสุรย์คู่เคียง แล้วเดินขบวนไปออกประตูราชสำราญ
 พระเจ้าอยู่หัวฯเสด็จออกทางพระที่นั่งจักรีฯพระราชยานไปประทับ
 พระที่นั่งอาภรณ์พิโมขปราสาท หน้าพระที่นั่งอาภรณ์พิโมขมี
 ประราชาราชการเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท แต่พระบรมวงศา
 นุวงศ์นั้นทอดพระเนตรที่ทิมดาบตำหรวด ขบวนแห่เดินมาตาม
 ถนนริมกำแพงวังอันรายด้วยราชวัดเบญจรงค์ ในราชวัดนั้น
 มีพินพาทย์รายทางกรมอาสาต่าง ๆ แต่งดนตรีสรรพาวุธนั่ง
 กลายาดด้วย ขบวนแห่เดินมาเลี้ยวถนนหน้าประตูวิเศษชัยศรี
 มาเข้าประตูพินาณชัยศรี ขณะนั้นพายนอกประตูพินาณชัยศรี
 มีสิงห์โต กะอั่วแทงควาย ไม้ต่ำสูงแทงวิสัยตามเคย ขบวน
 เดินเข้ามาประตูพินาณชัยศรี มีระเบ็ง โมงครุ่ม กล้วยไม้

หน้าประตูพรหมมีละคอนรำ ต้นไม้ทองเงินรับขบวน 2 คู่ ครั้น
พระยานมาศเดินมาเทียบเกยพระที่นั่งอาภรณ์พิโมข ชงรับ
พระกรพระเจ้าลูกเธอขึ้นจากยานมาศ สเด็จพระเนตรหู่
จนสิ้นขบวนจึงสเด็จขึ้นบนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ชงจุด
เทียนนมัสการกรมพระปวเรศถวายสวด แล้วพระสงฆ์ 30 องค์
จเร็นจุลราชปริตรเวลาย่ำค่ำแล้วสวดมนต์จบถวายอดิเรก สเด็จ
ขึ้นข้างในสเด็จไปประทับพระที่นั่งอาภรณ์พิโมขส่งพระกรพระเจ้า
ลูกเธอชงยานมาศแล้วเดินขบวนแห่กลับตามทางเดิม พระสงฆ์
ที่จเร็นพระพุทธรูปมนต์นั้นแบ่งแต่ที่มีถาบันนดรยสมาก ๆ ขึ้นไป
ถวายชัยมงคลในเวลาเดินขบวนแห่ด้วย สิ้นขบวนแห่แล้ว
สเด็จชงพระราชยานกลับมาขึ้นพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทสเด็จ
ไปรับพระกรข้างเกยต้นชมพู

คู่เคียงนั้นคือ พระยารัตนโกศา พระยานานาพิพิธวาสี
คู่ 1 พระยาสมุทรสาครานุรักษ์ เมืองสมุทรสาคร พระยาอมรินทร์
รือหัย เมืองราชบุรี คู่ 2 พระยาเจ้าแสนบดี พระยาสุริยราช
ภักดี คู่ 3 พระยาอินทราธิบดีราชรองเมือง พระยาราชวังเมือง
คู่ 4 พระยาพัธโกศา พระยาประจักษ์พบริบาล คู่ 5 พระยา
เพชรขตา พระยาจเร็นราชไมตรี คู่ 6

วันพุธ แรม 8 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเศษ พระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงฉลองพระองค์

เย็บระบับ ชงเครื่องราชอิสริยยศสมหาราภรณ์ข้างเผือกสยาม
 สเด็จพระประทัพบกเหน้าท้องฉนวนต้นชมพู โปรดเกล้า ๆ ให้
 เรียกขบวนแห่เข้าไปตั้งขบวนที่หน้าเกยนั้น พระเจ้าอยู่หัวฯ
 ส่งพระกรพระองค์เจ้าหญิงบันทรวรรณโรภาสลงชงพระยานมาศ
 อันล้อมบังสุรย์บังแซกไสวและคู่เคียง พร้อมด้วยนางเงิน
 มยุระฉัตรต้นไม้ทองเงินนำหน้าพระยานมาศ มยุระฉัตรนั้น
 คุณจอมเอี่ยม บุตรพระยาสุรินทธีรอสัย เมืองเพชรบุรี เป็นผู้เชิญ
 พระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ดพระราชมารดาเนินออกพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
 ชงพระราชมารดาไปประทับพระที่นั่งอาภรณ์พิโมขปราสาท ขบวน
 ออกประดูลาธุราศำราณแล้วเดินขบวนไปตามทางหย่างวันก่อนมา
 เมื่อถึงหน้าประตูพินาณชัยศรี มังนมหรสพครบทุกสิ่งสิ้นตาม
 เคย ขบวนเดินเข้ามา ๆ ถึงหน้าเกยแล้วพระยานมาศก็ประทับ
 ชงรับพระกรพระเจ้าลูกเธอขึ้นจากพระยานมาศแล้ว สเด็จพระ
 ทอดพระเนตรขบวนครุหนึ่ง สเด็จพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท
 ชงจุดเทียนนมัสการ กรมพระปวเรสถวายสีก แล้วกรมพระ
 ปวเรส กรมหมื่นวชิรณาคี หม่อมเจ้าพระ พระราชาคณะ 30
 องค์สวดธรรมจักกัปปวัตนสูตร เวลาบ่าย 5 โมงเสสสวดมนต์จบ
 สเด็จพระที่นั่งทางไน สเด็จพระประทัพบกเหน้าอาภรณ์พิโมขส่งพระกร
 พระเจ้าลูกเธอลงชงพระยานมาศ แล้วเดินขบวนแห่กลับตาม
 ทางเดิม สิ้นขบวนแห่แล้วสเด็จพระที่นั่งจักรี

มหาปราสาทสเด็จไปรับพระกรทางไน วันขึ้นการมหรสพข้างนอก
ข้างไนเมื่อขบวนแห่มาและแห่กลับนั้นทำตามเคยอย่างวันก่อน

วันพื้ห้สบดี แรม 9 ค่ำ เดือนยี่ ประกาศปัดสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมงเสส พระเจ้าอยู่หัวฯวงเครื่องเหมือนเวลา
วานนี้ ขงเครื่องราชอิสริยยศปลมจุลจอมเกล้า สเด็จลงส่ง
พระกรพระเจ้าลูกเทอที่เกยข้างไนแล้วเดินขบวนออกทางประตู
ราชสำราน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯสเด็จกลับมาสเด็จ
ออกทางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท สเด็จขงราชยานไปประทับ
พระที่นั่งอาภรณ์พิโมขปราสาท ครั้นขบวนแห่มาเข้าประตู
พิมานชัยศรีมีการมหรสพตามทำเนียม ครั้นพระยานมาส
เข้าเทียบพระที่นั่งอาภรณ์ พระเจ้าอยู่หัวฯรับพระกรพระเจ้า
ลูกเทอขึ้นจากพระยานมาสสเด็จขึ้นพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท
ขงจุดเทียนเครื่องนมัสการพระสงฆ์สวดมหาสมัยสูตร เวลา
บ่าย 5 โมงเสสสวดมนต์จบ สเด็จขึ้นทางไนสเด็จไปประทับ
พระที่นั่งอาภรณ์พิโมขปราสาท ขงส่งพระกรพระเจ้าลูกเทอ
ขงยานมาสแล้วเดินขบวนแห่กลับ สั้นขบวนแล้วสเด็จมา
ประทับพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทสเด็จขึ้นข้างไน สเด็จไปรับ
พระกรทางไน

วันศุกร์ แรม 10 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าโมงครึ่งพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเครื่องอย่างวานนี้ แต่
ทรงเครื่องราชอิสริยยศสนพรัตนราชวรารณ์ สเด็จพระที่นั่ง
จักรีมหาปราสาทเสด็จลงทางอัษฎันท์เมืองตะวันออกที่เคยสเด็จ
สเด็จส่งพระกรพระเจ้าลูกเธอฯ พระราชยานมาสดเนินขบวนแห่
แต่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จฯ พระราชยาน
ไปคอยรับพระกรพระเจ้าลูกเธอฯ ขึ้นแล้วเสด็จขึ้นพระที่นั่ง
ดุสิตมหาปราสาท การที่แห่แต่พระที่นั่งจักรีไปนั้น เพราะ
พระเรีกส์เข้าแต่ก่อนมาเคยแห่แต่พระที่นั่งดุสิตาภิรมย์ไป
ครั้งนั้น รื้อพระที่นั่งอมรินทน์กัณท์ไปโปรดให้แต่พระที่นั่งจักรีไป

อนึ่ง เมื่อวันแห่มาฯ สดับพระปริตรพุทธมนต์ 3 วัน กับเวลา
เช้าวันนั้น ท่านผู้เข็นมยุระฉัตรสวมกรอบหน้าเพชร นางเข็น
ต้นไม้ทองเงินสวมเกี้ยวทองคำ นางเข็นเครื่อง 7 คนสวม
กรอบหน้าทองคำ แต่หมู่หมันนั้นเย็บระบายขาวห่มตาตขาว
ปักอย่างผ้านาง นางสะเด็กใส่เกี้ยวทองคำ นางสะข้างใน
อีกพวกหนึ่งเย็บระบายขาวปักบ้างห่มผ้าปักสไบเฉียง อนึ่ง
คู่เคียงและสารวัตรคุมเด็กคู่แห่และหุ้มแพรมหาดเล็กต้นเชือกที่
เข้าขบวน ล้วนเย็บระบายขาวสวมเสื้อครุยขาวลอมพอกขาว
ขบวนคู่แห่อื่นๆ ก็แต่งเครื่องขาวโดยทั่วไปทั้งนั้น เมื่อแห่มาวันนั้น

การเล่นมหรสพและพินพาทย์ไม่ได้เล่นไม่ได้ประโคมคอย
พระเรีกส์

พระองค์เจ้าบันทรวรรณวโรภาสขงเปลื้องเครื่องแล้ว ขง
เครื่องถอดขาวทั้งสำหรับสเด็จพระออกมาประทับมุขตะวันตก ออก
พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท เจ้าพนักงานแบ่งพระเกศา 3 ส่วน
พอได้พระเรีกส์เข้า 2 โมง 4 นาที พระเจ้าอยู่หัวขงสัสแล้ว
หลั่งน้ำพระมหาสังข์ทักษ์สินาวัตรดพระราชทานพระเจ้าลูกเธอ
พระองค์เจ้าบันทรวรรณวโรภาสแล้วขงจรดพระกัณไกรพระกัณบิต
จำเรนพระเกศาโสกันต์ส่วน 1 โปรดให้กรมหลวงวรศักดิ์พิศาล
กรมสมเด็จพระบำราศประบัถส์ จำเรนพระเกศาพระองค์เจ้า
บันทรวรรณวโรภาสองค์ละส่วน ขณะนั้นพระสงฆ์ 30 องค์
ถวายชัยมงคลพร้อมกัน เจ้าพนักงานประโคมบันเดาะ สังข์
แตร ค้องชัย พินพาทย์ มโหรีพร้อมกัน ขณะนั้นมีมหรสพ
ระเบ็ง โมงครุ่ม กุลาตีไม้ สิ่งโตหกกเมน ไม้ต่ำสูง
กะอัวแทงควายพร้อมกันด้วย ครั้นโสกันต์เส็ดแล้วสเด็จพระ
เจ้าโอรสขงพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทเปื่องอัสดงคต พระ
เจ้าลูกเธอเข้าสู่ที่สง ๆ น้ำอันไหลจากปากสัตว์ทั้ง 4 คือราชสีห์
กฤษร อัสสร อสุภราช แล้วสเด็จพระมาประทับที่พระเบญา
สงน้ำพระพุทธรมนต์ พระเจ้าอยู่หัวพระราชทานน้ำพระ
พุทธรมนต์แก่พระองค์เจ้าบันทรวรรณ แล้วโปรดให้กรมสมเด็จ

พระบารามปรบั๊กลั้และพระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้า ที่ดำรง
 พระยศเป็นต่างกรมประทานน้ำพระพุทธรนต์แก่พระเจ้าลูกเธอ
 แล้วสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชเทวีพระบรมวงศานุวงศ์
 ฝ่ายในที่ซึ่งพระชนมพรรษาเจริญมากประทานน้ำพระพุทธรนต์
 และเจ้าจอมมารดาของท่านถวายน้ำพระพุทธรนต์ด้วย แล้ว
 เจ้าพระยาสุรวงศ์เจ้าพระยาเสนาบดีถวายน้ำพระพุทธรนต์
 พระครูพราหมณ์โหราจารย์ถวายน้ำกรดสังข์ตามไสยเวทสาตร
 เจ้าพนักงานประโคมดุริยางค์นรินาทตามบุพราขวิธี ครั้นเสด็จ
 แล้วเสด็จขึ้นมาปฏิบัติพระสงฆ์ ๗ รับพระราชทานฉนั้น ครั้น
 พระสงฆ์ฉนั้นแล้วพระองค์เจ้าบันทรวรรณเสด็จออกมาขงประเคน
 บริหาร พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา พระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นข้างใน
 โปรดให้แต่งพระองค์พระเจ้าลูกเธอพระองค์เจ้าบันทรวรรณขง
 เครื่องต้นขงพระชดา 5 ยอดเสด็จออกพระที่นั่งอาภรณ์พิโมข
 ปราสาท ส่งพระกรพระเจ้าลูกเธอขงยานมาสแก่กลับตามทางที่
 แห่งมาสดับพระพุทธรนต์ ครั้นสิ้นขบวนแล้วพระเจ้าอยู่หัว
 เสด็จขึ้นเวลาเช้า 5 โมงเสส ในเวลาเช้าวันนั้นขบวนแห่งที่สวมเสื้อ
 ครุขขาวนุ่งผ้าขาวลอมพอกขาวนั้น เปลี่ยนเป็น เสื้อครุขชมพู
 ลอมพอกชมพูนุ่งเยียรบับสีข้างผ้าสมปักลายข้าง แต่ท่าน
 ผู้เป็นนางเชนิมยุระฉัตรนั้นสวมกรอบหน้าทองคำประดับทับทิม
 สวมมงกุฎ สตรีห่มตาดสีอย่างผ้านางปักกลดลายวิจิตรสอาด

นางเงินต้นไม้ทองเงินก็สวมเกี้ยวยอด นางเงินเครื่องสวม
มงกุฎสตรี นางสะก็เปลี่ยนเครื่องขาวเป็นเครื่องสีล้วนทั้งนั้น

ครั้นเวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระที่นั่งสุทไธสวรรย์
ตามทางเดิม พระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางพระที่นั่งจักรีมหา
ปราสาททรงพระราชยานไปคอย นะ พระที่นั่งอาภรณ์พิโมกข์ ครั้น
ขบวนแห่มาถึงก็มีการมหรสพตามเคย พระยานมาศเข้าเทียบ
เกยชงรับภักข์ขึ้นจากพระยานมาศ สเด็จพระที่นั่งดุสิต
มหาปราสาท การมหรสพทั้งปวงยังเล่นใหญ่กว่าจะสมโภชแล้ว
พระเจ้าลูกเธอประทับท่ามกลางพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระ
มหาราชครู พระครู พรหมณ์เบิกแว่นเวียนเทียนสมโภชโดย
ทักษิณาวัดถันเบญจวาร แล้วขงหลั่งน้ำพระมหาสังข์และขง
พระราชทานโปรดให้กรมหลวงวรศักดิ์ดาพิศาล กรมสมเด็จพระ
บวรราชปรีดิ์ สเด็จพระที่นั่งสุทไธสวรรย์ สเด็จพระที่นั่งดุสิต
มหาปราสาท กรมขุนบดินทร์ กรมขุนจเริน กรมหมื่น
พิชิต กรมหมื่นภูธรเสธ กรมหมื่นเทววงศ์ ถวายขงเจิมพระเจ้า
ลูกเธอพระองค์เจ้าบันทรวรรณ แล้วสมเด็จพระนางเจ้าพระบรม
ราชเทวีเสด็จออกมาขงเจิมพระราชทาน แล้วเจ้าพระยาสุรวงศ์
เจ้าพระยาพลเทพเจ้าพระยาสุรสีห์พิทักษ์ ถวายขงเจิมด้วย พระ
เจ้าอยู่หัวพระราชทานเงินพระคลังมหาสมบัติ 5 ชั่ง พระคลัง
ข้างที่ 20 ชั่ง หีบหมากเสวยลงยาหีบ 1 พระขำมรงค์เพชร 4 วง

แล้วแหกกลับเวลาเกือบทุ่มหนึ่ง วันนั้นพระเจ้าลูกเธอเซ่งพระมังกุต
 คุณจอมเอี่ยมผู้เชิมนุชฌัตร์ สวมกรอบหน้าประดับด้วยมรกต
 ขบวนนอกนั้นเหมือนเวลาเข้าตอนแหกกลับ ครั้นสิ้นขบวนแล้ว
 สด็จขึ้นทางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท วันนั้นพระเจ้าอยู่หัวฯ
 เสด็จพระราชอิสริยยศสมहाจักรีบรมราชวงศ์

วันเสาร์ แรม 11 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สด็จออกประทับห้องออกขุนนาง
 ชงปิดทองพระแล้วเสด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระยารัตนเสถถิเมืองระนอง
 ว่า ด้วยมิสเตอร์ฮอก สุปริเตนเดน นายทหานเมืองมะริดมาเมือง
 ระนองพร้อมด้วยกรมการเมืองระนองชำระโปลิสฝ่ายอังกฤษกับ
 ไทยวิวาทกันที่นาตลิ่งชัน ชำระได้ความว่า โปลิสฝ่ายอังกฤษ
 แพ้เพราะทำล่วงเกินจะเอาความไปปรึกษาตลิ่งโทสที่เมืองมะริด

เสด็จขึ้นประทับออฟฟิส รับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์ครู
 หนึ่งเสด็จขึ้นข้างใน

วันอาทิตย์ แรม 12 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สด็จออกประทับห้องออกขุนนาง
 ชงปิดทองพระแล้วเสด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระยาอานุกาฬไตรภพเมืองนครเสียมราฐว่า มีตราโปรดให้เกณฑ์ไพร่ทางทางตัดเสาพาดสายโทรเลขแต่เมืองกลันทบุรีไปต่อเมืองตึกโซ เมืองขึ้นเมืองพระตะบองตลอดเมืองนครเสียมราฐถึงเมืองขุขันธ์ เมืองสังคายนันได้ตัดเสาเตรียมไว้แล้ว แต่รู้คุณีราศรกำลังเกี่ยวข้าวห้วยขอพระราชทานออกทำการในเดือน 3 ขึ้นค่ำ 1 เป็นวันลงมือจัดการทำทาง ฉบับ 1 กับไปบอกหลวงวิเสสภักดียกบัตรเมืองพนมสกว่ โปรดให้หลวงวิเสสภักดีกลับไปจากเมืองศรีโสภณให้ไปรักษาราชการเมืองพนมสกว่แทน พระยาพนมพิณจิบิดาที่ถึงแก่กรรม และให้จัดการการที่มีสติปัญญารักษามืองศรีโสภณนั้น ได้ปรึกษาร่วมกันเห็นว่า หลวงวิเสสมนตรีศรีราชอาณามหาศไทย หลวงอิสราแพ่ง เป็นเชื้อแถมมา จึงได้จัดให้ราชการเมืองศรีโสภณแทนต่อไป

สเด็จพระทัตย์ห้วยครุหนึ่งสเด็จพระทัตย์ออฟฟิส เวลาห้าค่ำเสสสเด็จพระทัตย์ข้างใน

วันจันทร์ แรม 13 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระทัตย์ออกประทับห้องออกขุนนางชงปิดทองพระแล้วสเด็จพระทัตย์ขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านสุกอักษรเมืองน่าน ว่าเจ้า

อนันตวรฤทธิเดชนครเมืองน่านได้รับสฤกษ์อักษรว่า กรมพระ
ราชวังบวรทิวศศ ได้จัดกะดาดเพลาลงมาช่วยในการพระเมรุ
นั้นจัดได้กะดาดเพลา 15000 เพลา ขี้ผึ้งหนัก 1 บาท ผ้าขาว
50 ม้วน หมอนสามเหลี่ยม 5 หมอน มอบให้เจ้าราชบุตร
คุมลงมาทูลเกล้าฯ ถวาย ฉบับ 1

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกหลวงพรหมภักดียกบัตรผู้รักสา
เมืองหลวงสวน ว่าด้วยกะบือของกรมการราศศรเกิดความไข้
ระบาดล้มทั่วไปทั้งเมือง สำนวดได้บัณชีกะบือล้มรวม 12470
กะบือราคาข้าวเปลือกขึ้นไปที่ราศศรทำกินน้อยตกไป ฉบับ 1

แล้วพระราชทานสัญญาบัตร นายเจิมลุดเตอเนนต์เป็น
หลวงสัลยุทธิการ กรมทหานมหาดเล็ก 1 พระเทวานรimit
เป็นพระยาหัตถการบันชา จางวางข้างสิบหมู่ 1 หลวงวิจิตร
ราชมন্ত্রী เป็นพระเทวานรimit ปลัดจางวาง 1 ขุนราชรจนา เป็น
หลวงวิจิตรราชมন্ত্রী เจ้ากรมช่างสลัก 1 ขุนอุดมประดิธ เป็น
ขุนราชรจนา ปลัดกรมช่างสลัก 1 ขุนสกันธีประดิธ เป็นหลวง
เทพยนต์ เจ้ากรมช่างหุ่น 1 หมื่นจ้านงภักดี เป็นขุนสกันธี
ประดิธ ปลัดกรมช่างหุ่น 1 ขุนวิทธิราวี เป็นหลวงรุศศรเดช
เจ้ากรมฝรั่งแม่นปืนหน้าซ้าย 1 นายพิกุล เป็นขุนวิทธิราวี
ปลัดกรมฝรั่งแม่นปืนซ้าย 1 สเด็ดขึ้นประทับออฟฟิศครุหนึ่ง
สเด็ดขึ้นข้างใน

วัน^๕พวกเจ้าฟ้าสี่และขุนถวายของตรุสจีน

วันอังคาร แรม 14 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

วัน^๕นี้เป็นวันตรุสจีน โปรดให้มีการเลี้ยงพระที่พระที่นั่ง
ราชกิจวินิจฉัยตามเคย เวลาเช้า 5 โมงเสสสเด็จพระเจ้าบรมวงศ์
สเด็จพระที่นั่งพระที่นั่งราชกิจวินิจฉัย ทรงจุดเทียนนมัสการสมเด็จพระ
พระพุทธโคศาจารย์ถวายสวด แล้วทรงประเคนสมเด็จพระพุทธร
โคศาจารย์ พระราชาคณะถนอม 20 รูปรับพระราชทานฉนั้น
มีอาลักษณ์อ่านสวดเวทตามเคย พระสังคายนแล้วทรงประเคน
หมากพลูรูปเทียน พระสังคยาถวายอนุโมทนาอดิเรกถวายพระพร
ลาไป โปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเสด็จทรงพลอยปลา

เสด็จออกขุนนาง พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระ
ชัยบุรินทร์ ปลัดผู้รักษาสถาเมืองพิษณุโลก 3 ฉบับ ๆ หนึ่งส่งเงินส่วย
กองขุนสรีพนมไพรจำนวนปีมะเสงตรัสก 13 ตำลึง 2 บาท ปี
มะเมียจัตวาสก 2 ชั่ง 15 ตำลึง 2 บาท ปีมะแมเบญจสก 1 ชั่ง
11 ตำลึง รวม 5 ชั่ง ให้นำกองคุมลงมาส่ง ฉบับ 1 ว่าได้
ขนข้าวสเบียงกองทัพที่ส่งขึ้นไปนั้น จันฉางไว้ 316 เกวียน
89 ถัง ฉบับ 1 ว่าได้เบิกเงินค่านา 18 ชั่ง กับเงินท่านเจ้า
พระยาสุรวงศ์มอบไว้ 60 ชั่ง เงินคงเมือง 3 ชั่ง จัดซื้อข้าวเปลือก
ไว้ 149 เกวียน 56 ถัง เงินเหลือ 19 ชั่ง 5 ตำลึง 3 บาท

1 เฟื่อง รวมข้าวที่มีอยู่ที่เมืองพิษณุโลกทั้งที่จัดซื้อและส่งขึ้นไป
รวมข้าวเปลือก 773 เกวียน 73 ถัง ข้าวกล้อง 87 เกวียน
27 ถัง ได้จ่ายราชการไปบ้างแล้ว

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระยาสุรินทรธำมชย์ ข้าหลวงทำ
การทางโทรเลขทางเมืองกาฬจนบุรี 2 ฉบับ ๆ หนึ่งมีตราเกณ
กรมการขุนหมื่น ไพร่ เมืองเพชรบุรี เมืองกาฬจนบุรี เมือง
ราชบุรี รวม 422 คนนั้น ขาดราชการเสีย 18 คน ได้ลงมือ
ทำทางแต่วันจันทร์ แรม 14 เดือนอ้าย ตั้งแต่เขาท่าหมื่นขึ้นไป
บนเขาทางกว้าง 5 วาได้ 20 เส้น ฉบับ 1 ขอเบิกขวาน 100
จอบจัน 100 ดินดำ 100 ถ้า กะดาตทำชนวน 50 เพลา ไป
ทำทางต่อไป

สเด็จพระทัตย์อยู่ครั้งหนึ่ง สเด็จพระราชยานกลับเข้า
พระบรมมหาราชวัง

วันพุธ แรม 15 ค่ำ เดือนยี่ ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 5 โมงเศษ พระบรมวงศานุวงศ์ซึ่งประเคนพระสงฆ์
ที่รับพระราชทานฉันทที่พระที่นั่งราชกิจวินัยเสียก่อน เพราะยัง
ไม่สเด็จพระสังฆราช พระสงฆ์วันนี้สมเด็จพระวันรัตน์พระราชทาน
อานา 20 รูป พระสงฆ์ฉันยังไม่ทันแล้วสเด็จพระสังฆราชปิดทองพระ
พุทธรูป พระกัมภีร์ ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้วซึ่งประเคนหมากพลู

รูปเทียน พระสงค์ถวายอนุโมทนาอธิเรกถวายพระพรลา ไปรด
ให้สมเด็จพระลูกเทอสเด็จพระไปชงปล่อยปลา สเด็จพระออกขุนนาง
ไม่มีราชการอะไร สเด็จพระพระราชยานกลับเข้าพระบรมมหา
ราชวัง

วันพื้หัดดี ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า ไปรดให้พระบรมวงศานุวงศ์ซึ่งเลี้ยงพระสงค์ที่
พระที่นั่งราชกิจ พระสงค์ 20 องค์รับพระราชทานฉัน ไม่สเด็จพระ
ลงเพราะฝนตก

เวลาบ่ายโมงเสสไปรดให้ราชเอตเตอร์เกมปี้เงินพระบรม
วงศานุวงศ์มาประชุมเสวยโต๊ะหย่างจีนตามเช่นเคยมาทุกปี เวลา
บ่าย 3 โมงเสสสเด็จพระขึ้น

วันศุกร์ ขึ้น 2 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระออกประทับพระที่นั่งพุตตาน
ทองคำ พายใต้พระมหาเศวตฉัตร นะ ท้องพระโรงกลางพระ
ที่นั่งจักรีมหาปราสาท พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการ
ฝ่ายทหารพลเรือน เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทตามตำแหน่งถ้วน
ทุกกะชวง เจ้าพนักงานประโคมแตรฝรั่งตามทำเนียม

เจ้าพนักงานกรมวัง กรมมหาดไทย นำเจ้าราชบุตรพระยา

ลาวท้าวแสนเมืองน่าน เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระมนตรี
พจนกิจ ทูลเบิกและอ่านสุภอักษรเจ้านันทวรวิทธิ เจ้าอุปราช
เจ้าราชวงศ์นครน่าน ว่าได้แต่งให้เจ้าราชบุตรคุมต้นไม้ทองเงิน
เครื่องราชบรรณาการจำนวนปีระกาสีปัด¹⁸สกลลงมาทูลเกล้าฯ ถวาย

คำหัตถ์พระราชปิตินันการโดยควนแล้ว พระมนตรีพจนกิจ
ทูลเบิกนำพระยาราชสัมภารากร กลับจากราชการข้าหลวงเมือง
ลาวเฉียงเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท แล้วสเด็จขึ้น

สเด็จออกประทับออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์ จน
เวลา 2 ทุ่มเสสสเด็จขึ้น

วันเสาร์ ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสีปัดสกล จุลศักราช 1247

เวลาห้าค่ำเสส สเด็จออกประทับห้องออกขุนนาง ชงปัด
ทองพระแล้วสเด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระยารามณรงค์สงคราม
เมืองกำแพงเพชรส่งไม้เครื่องพระเมรุกรมพระราชวังบวร ฉบับ 1

พระยาพิชัยโกศา อ่านบอกพระยาสมุทรสาครานุรักษ์เมือง
สมุทรสาครว่า เจ้าอธิการชั้นกับราสตรขอพระราชทานที่เขตพระ
อุโบสถวัดน้อยนางหงส์ บ้านท่าจีน ยาว 15 วา กว้าง 11 วา
เป็นที่วิสงคามสีมา

สเด็จประทับหยุดครู่หนึ่ง สเด็จขึ้นออฟฟิสดรัดกับกรม
หมื่นเทววงศ์ครู่หนึ่งสเด็จขึ้นข้างใน

วันอาทิตย์ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาห้าค่ำสเด็จพระที่นั่งออกขุนนาง ชงปัดทองพระ
แล้วสเด็จพระที่นั่งออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระยาพิชัยรณรงค์สงคราม
เมืองสระบุรี ส่งตัวอ้ายโท อ้ายเหลาผู้ร้ายด้ขังเงินกับผ้าของ
แขกลังกาหมอบอยู่กับผู้ต้องชด กับตัวแขกหมอบ 2 คนลงมา
พระมนตรีได้เปรียบเทียบ ผู้ต้องชดยอมเสียเงินให้แขก
140 บาท แขกยอมเลิกแล้วต่อกัน แต่โทษผู้ร้ายนั้นแล้ว
แต่จะโปรด

พระสุรินทรามาจ อ่านบอกพระยาสมบัติวิกรมย์ ผู้รักษาราชการเมืองสงขลา ว่าจีนเฉียวจิ้นแสงฟ้องกล่าวโทษกรรมการเมืองหนองจิก ว่านายแปะหาตัวจิ้นหยู่มาขอบุตรสาวเป็นภรรยา จิ้นหยู่ไม่ให้ นายแปะบุตรพระยาหนองจิกและกรรมการ จึงเกาะจิ้นหยู่ไว้ จิ้นหยู่หนีมาได้ นายแปะกับกรรมการบ่าวทาส 80 คน 90 คน ตามไปพบกลางทางกลุ่มรุมกันตีฟันเอาเป็นยิง จิ้นหยู่ที่หน้าอกทลุหลังจิ้นหยู่ตาย แล้วเก็บทรัพย์สมบัติไป และเอาบุตรภรรยาจิ้นหยู่ไปจำไว้ ได้มีหมายให้พระยาหนองจิก ส่งตัวนายแปะกับกรรมการมาถามให้การรับสารภาพเป็นสัจ แต่ของที่ว่าริบมานั้นน้อยกว่าในคำตราสิน

สเด็จพระที่นั่งออกออฟฟิส รับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์ครู

หนึ่ง สเดิดไปประทับห้องกลางตรงท้องพระโรงกลาง พระราช
ทานเงินตราเสื้อผ้า แก่ข้าราชการที่ถูกเพลิงไหม้บ้าน 7 นาย
แล้วสเดิดขึ้นข้างใน

วันจันทร์ ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาห้าค่ำสเดิดออกประทับห้องออกขุนนาง ชงปิดทอง
พระและพระคัมภีร์แล้วสเดิดขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีพจนกิจ อ่านบอกพระพิทักษ์เทพธานี ปลัด
กรุงเก่า ว่าต้องสู้ชื่อนายร้อยสุนะพ้องผู้ซื้อหลายคนว่าเป็นผู้
ร้ายลักกะบือ ได้หาตัวมาชำระรับเป็นสัจบ้างไม่รับบ้างยังชำระ
ต่อไป ถ้าได้ความประการใดจะบอกมาครั้งหลัง

พระยาพิชัยโกศา อ่านบอกพระยาสมุทรสาครานุรักษ์ เมือง
สมุทรสาคร ส่งเงินค่าแรงจำนวนปีระกาสัปตศกครั้งนี้เงิน 300
คน ค่าแรง 15 ชั่ง ค่าดีกา 3 บาท ให้กรมการคุมเข้ามาส่ง
และได้ส่งมาแล้ว 76 ชั่ง ขึ้น 1520 คน

สเดิดขึ้นประทับออฟฟิสรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงษ์ หมอ
เกาแวน แล้วสเดิดไปประทับตรัดกับสมเด็จพระนุพระยานุพันธ
กรมหมื่นเทววงษ์ กรมหมื่นพิชิต ที่ห้องออกขุนนางจนเวลา 2
ทุ่มสเดิดขึ้น

วันขึ้นชัศสพท้าวสมศักดิ์ไปเข้าเฝ้าเฝ้าวัดกัลยาณมิตร

พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงถ่ายพร้อมด้วยเจ้าจอมเอิบ เจ้าจอมเอี่ยม และเจ้าจอมเอือน

วันอังคาร ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 4 โมง พระเจ้าหยู่หัวสเด็จออกประทับพระที่นั่ง
จักรีองค์ตะวันออก เจ้าพนักงานกรมวัง กรมท่า นำ
กอมมานตันเรือรบอเมริกัน 1 ออฟฟิศเซอร์ 8 คน เข้าเฝ้า
ทูลละอองธุลีพระบาท ดำรงพระราชปติสนธิ์การโดยสมควร
แล้ว ถวายบังคมลาไป สเด็จขึ้น

เวลาห้าค่ำสเด็จออกประทับห้องออกขุนนาง ซงปิดทอง
พระแล้วสเด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรพจนกิจ อ่านบอกพระโบราณบุรานุรักษ์ พระ
พิทักษ์เทพธานี ว่ามีตราโปรดให้ทำศาลากลาง ถ้าศาลากลาง
เก่ามีให้ซ่อมแซมไว้ ให้เก็บหนังสือบอกและตราพระราชสีห์
หนังสือต่าง ๆ ไว้ให้มันคงนั้น เห็นว่าจะทำก็จะเปลืองพระราช
ทรัพย์มาก ได้ปรึกษาร่วมกันเห็นว่า ตึกหน้าวังจันทกเสม
ชำรุดมีหลังหนึ่งจะได้ช่วยกันจัดซื้อของซ่อมแซม พระ
โบราณบุรานุรักษ์ พระพิทักษ์เทพธานีไม่รับพระราชทาน

สเด็จขึ้นประทับออฟฟิศ รับสั่งกับกรมหมื่นเทววงศ์น
เวลา 2 ทุ่มเสสสเด็จขึ้น

วันพุธ ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จออกทางห้องพระโรงกลาง

พระที่นั่งจักรี ประทับหน้าท้องพระโรงกลาง กรมหมื่นเทววงศ์
 นำมิสเตอร์ มินชิน ผู้ดูการสวนเลี้ยงสัตว์ที่ออสเตรเลียเข้ามา
 หนองจอกบุรีพระบาท แล้วเสด็จพระราชยานไปประทับทำ
 ราชวรดิถี ทรงเรือพระที่นั่งกราบไปโดยทางชลมารคพร้อมด้วย
 ขบวนนำและตาม เสด็จไปประทับทำณนวนัดกัลยานมิตร
 เสด็จพระราชยานขึ้นไปประทับพลับพลายก ทรงพระกรุณา
 โปรดให้กรมหมื่นพรหมวรานุรักษ์ไปทอดไตร 15 ไตร แล้ว
 ทรงตั้งผักแคะพระราชทานเพลิงศพท้าวสมศักดิ์ เสด็จประทับ
 หยุ่ครุหนึ่งเสด็จกลับพระบรมมหาราชวัง

วันพื้ห้สบัติ ขึ้น 8 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสปีตสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสสพระเจ้าหยุ่ห้วซงเครื่องราชาภรณ์หย่าง
 เต็มยศทหานราชวัลลภซงเครื่องราชอิสริยยศเสนไมคัลเสนยอช
 เสด็จออกคประทับห้องดอรนังรุม พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
 พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการฝ่ายทหานพลเรือนเข้า
 หนองจอกบุรีพระบาท กรมหมื่นเทววงศ์และเจ้าพนักงาน
 กรมท่า กรมวังนำ แอดมิราล แฮมมิลตัน แม่ทัพเรือรบของ
 อังกฤษในประเทสจีน 1 กับออฟฟิซเซอร์ 10 คน ผู้ว่าราชการ
 กงสุลอังกฤษ 1 เข้าเข้าหนองจอกบุรีพระบาท ดำหรั้พระราช
 ปติสันถารโดยสมควนแล้วถวายบังคมลากลับไป เสด็จขึ้น

ประทับชดดิ้งรัม กรมหมื่นเทววงศ์ พระองค์สาย เฝ้าจนย่ำค่ำ
สเด็จขึ้น

มีกาตอเนอร์ 100 แตรวง 1 สลุต 9 นัด

วันศุกร์ ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลากลางวันไม่มีอะไรไม่ได้สเด็จออก เวลากลางคืน
วันนี้โปรดเกล้าฯ ให้มีการเลี้ยงพระราชทานเปนเกียรติยศแก่
ไวช แอดมิราล แสมมิลตัน แม่ทัพเรือรบอังกฤษที่เข้าเฝ้าทูล
ละอองธุลีพระบาทเมื่อเวลาวัน

เวลา 2 ทุ่ม พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการที่โปรดเกล้าฯ
ให้เสนามาประชุมในการเลี้ยง และไวช แอดมิราล แสมมิลตัน
กับออฟฟิซเซอร์เรือรบ มาคอยเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทพร้อม
กันนะพระที่นั่งจักรีห้องดอรัม เวลา 2 ทุ่มเสสพระเจ้าอยู่หัว
สเด็จออกประทับตรัดกับพระบรมวงศานุวงศ์และไวช แอดมิราล
และข้าราชการ ครู่หนึ่งสเด็จเข้าไปประทับโต๊ะเสวยนะพระ
ที่นั่งมูลสถานบรมอาสน์ พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการและ
ไวช แอดมิราล และออฟฟิซเซอร์ ก็ตามเข้าไปนั่งโต๊ะตาม
แผนที่ข้างล่างนี้

หลวงนายสิทธิ
ออฟฟิเชอร์เรือบ
พระยามหามন্ত্রী
หมอวิเศษ
ออฟฟิเชอร์เรือบ
พระยาประกาศรวงศ์
พระยาเทพประชน
มิสเตอร์เฟรนช์กังสุล
เจ้าพระยาสรวิพัฒน์
เจ้าพระยาพลเทพ
ไวช แอดมิราล
พระยาภาสกรวงศ์
กัปตันลองค์
พระวิสุตรสาครดิถ
ว่าง -
ออฟฟิเชอร์เรือบ
พระยาพิพั
ออฟฟิเชอร์เรือบ
ว่าง -

หม่อมเจ้าวัธนา
พระองค์เจ้าสาธ
พระองค์เจ้าจิตจเริน
พระองค์เจ้าศรีเสาวภาค
พระองค์เจ้าดิศวรกรรม
พระองค์เจ้าสวัสดิประวัติ
กรมหมื่นอดิศร
กรมหมื่นเทววงศ์
สมเด็จพระภานุพันธุ์
ที่ประทับ
สมเด็จพระจักรพรรดิ
กรมหมื่นพิชิต
กรมหมื่นภูเรศ
กรมหมื่นสิริวัช
พระองค์เจ้าชุมพล
พระองค์เจ้าวรวรรณ
พระองค์เจ้าโสมนังคิต
พระองค์เจ้าจักร
หมอเกาะเวน

เวลายามเสสสเด็จเสวยแล้วสเด็จออกประทับ ตรัดกับ
ไวช แอดมิราล ที่ขิดติงรุมจน 4 ทุ่มเสส ไวช แอดมิราล และ
ออฟฟิเชอร์ถวายบังคมลากลับไป รับสั่งกับพระบรมวงศานุวงศ์
เรื่องราวทูตสยามที่ลอนดอนและที่ปารีส จนเวลา 5 ทุ่มเสส

สเด็จพระสัน

วันเสาร์ ขึ้น 10 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าโมงเสสสเด็จพระที่นั่งจักรี พระราชยาน
ไปประทับทำราชวรคติ สเด็จพระที่นั่งเวสชาติรี พอ
เรืออัคราขรรเดชแล่นลงมา สเด็จพระที่นั่งโบตไป
ขึ้นเรืออัคราขรรเดชล่องน้ำไปออกปากน้ำถึงไถด์เฮาส์ ไวซ
แอดมิราล แฮมมิลตัน ลงเรือโบตมากอยรับสเด็จพระที่นั่งมา
เผ้านเรือพระที่นั่งแล้วเซ็นสเด็จพระที่นั่งเรือโบตของเขา ชักทง
แผ่นคินไปขึ้นเรืออังกริดชื่อ วิบีแลนด์ แล่นออกไปน้ำเขียวที่
เรือรบอังกริดจอดอยู่ 3 ลำ ชื่ออาคาเมนนอนลำ 1 ออเคเซียส
ลำ 1 เกร็งลำ 1 จึงสเด็จพระที่นั่งเรือโบตไปประทับที่เรือรบชื่อ
อาคาเมนนอน มีทหารรับสเด็จพระที่นั่ง 1 แตรวง 1 คอยรับ พอ
สเด็จพระที่นั่งเป่าเพลงสั้นเส้นพระบารมี ที่เรือออเคเซียสยิงสลุต
ถวาย 21 นัด กับตันลงครั้งรับสเด็จพระที่นั่งบนเรือ นำสเด็จพระที่นั่ง
พระเนตรที่ต่าง ๆ ในเรือนั้น คือที่หู่ของผู้กำกับการและ
ออฟฟิซเซอร์ และที่ไว้สรรพสัตว์ราชทั้งปวง แล้วข้อมยิง
คอปปีโด ยิงปืนใหญ่ลูกโคดลูกแตกถวาย แล้วยิงปืนเล็ก
ถวายอีก ไวซ แอดมิราล เซ็นสเด็จพระที่นั่งประทับโต๊ะเสวยกลางวันใน
เรือนั้นพร้อมพระบรมวงศานุวงศ์ที่ตามสเด็จพระที่นั่งไป และแอดมิราล

ด้วย เมื่อถึงตอนใดนั้นที่เรือรบกางข่ายกันตอปีโดด้วย เสวย
แล้ว ไวซ แอดมิราล เซินสเต็ด ลงขงเรือโบตไปทอดพระเนตร
เรือออเดเชียส มีแถวทหารรับสเต็ดทหานแดรเป้าเพลงสนั่น
พระบารมี ยิ่งสลุดถววย 21 นัด แล้วเซินสเต็ดทอดพระเนตร
ที่ต่าง ๆ ในเรือนั้น และซ่อมทหานถววยอีก พระเจ้าหุ่หวัโปรด
พระราชทานพระบรมรูปและพระรูปสมเด็จพระนางเจ้า พระรูป
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์ใหญ่แด่ แอดมิราลและกัปตัน
ลองค์ แต่กัปตันลองค์หาได้รับพระราชทานพระบรมรูป
ขนาดใหญ่ไม่ และทั้งพระรูปสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอก็หาได้
พระราชทานไม่ อนึ่ง เมื่อจะสเต็ดจากเรืออาคาเมนนอนนั้น
ขงปลดดินส้อมีพระบรมรูปลงยาที่ขงแขวนพระส้อยนาถิกานัน
พระราชทานเป็นรางวัลแก่กัปตันลองค์ด้วย และเมื่อสเต็ด
เข้าไปในห้อง ไวซ แอดมิราล ในเรือออเดเชียส พอจะสเต็ด
กลับก็ขงปลดพระคุมที่ข้อพระหัตถ์มีอักษรพระนาม พระราชทาน
แก่ ไวซ แอดมิราล แล้วสเต็ดลงขงเรือพระที่นั่งโบตมาขึ้น
ขงเรือสกรู ในเรือออเดเชียสยิ่งสลุดถววยอีก 21 นัด ออกเรือ
พระที่นั่งเล่นกลับเข้ามาถึงทุ่นปากน้ำ สเต็ดขึ้นขงเรือพระที่นั่ง
เวสาตรี เล่นเข้ามาประทับหน้าป้อมผีเสื้อสมุทร จนเวลา 3 ยาม
ออกเรือพระที่นั่งเล่นกลับขึ้นมา

วันอาทิตย์ ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่ายถึงทำราชวรดิธ รอเรือพระที่นั่งครุหนึ่ง ให้
พระประเทียบทั้งปวงที่จะตามสเด็จขึ้นไปบางปิ่นซึ่งค้างอยู่ใน
พระบรมมหาราชวัง นอกจากที่ตามสเด็จลงไปปากน้ำนั้นลง
เรือต่าง ๆ แล้วออกเรือพระที่นั่งและเรือตามสเด็จขึ้นไป
พระราชวังบางปิ่น เวลาบ่ายโมงสเด็จขึ้นประทับพระที่นั่ง
อุทยานภูมิเสถียรในพระราชวังบางปิ่น

วันจันทร์ ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จออกท้องพระโรงพักหน้า
ประตูเทวราชครรไล รับสั่งกับเจ้านายข้าราชการจนเวลาทุ่มเสส
สเด็จขึ้น

วันอังคาร ขึ้น 13 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาห้าค่ำเสส สเด็จออกท้องพระโรงพักหน้าประตู
เทวราชครรไล จนเวลาทุ่มเสสสเด็จขึ้น

วันพุธ ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

ไม่มีอะไรไม่สเด็จออก

วันพฤหัสบดี ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า โปรดให้มีการเลียบพระมาเคบูชา ที่วัด
นิเวศน์มัมประวัติ ตามทำเนียม

เวลาค่ำ 2 ทุ่มเสสเสด็จออกขงเรือพระที่นั่งแก้วทองทั้งแท่ง
ไปประทับวัดนิเวศธรรมประวัติ ขงจุดเทียนสักการะนมัสการ
ในพระอุโบสถ พระอมราภีรักษิตถานาปเรียณอันดับสวด
พระพุทธมนต์และสวดโอวาทปาติโมกข์ พระสงฆ์สวดมนต์แล้ว
เสด็จออกกราบเทียนรอบพระอุโบสถ และขงจุดดอกไม้เพลิง
แล้วเสด็จเข้าในพระอุโบสถ พระอมราภีรักษิตถาวาเทสนา
โอวาทปาติโมกข์ แต่ยังไม่ทันจบเสด็จกลับพระราชวัง

วันศุกร์ แรม 1 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

วันนี้เป็นวันจะเสด็จพระราชดำเนินประพาสลำน้ำเมือง
สระบุรี เวลาเช้า 4 โมงเสสเสด็จลงขงเรือพระที่นั่งแหวก 10
แจวชื่อ “สุดสงวน” ขงสมเด็จพะเจ้าน้องยาเธอ กรมพระ
ภาณุพันธุวงษ์วรเดช ออกทางประตูสาครประพาสไปทางคลอง
หลังเกาะบางปอนไปถึงหน้าวัดชุมพล เรือสกรูขงเรือพระที่นั่ง
ขึ้นไปตามลำแม่น้ำ เรือประเทียบก็เป็นขบวนเรือขงทั้งสิ้นไป
ตามลำน้ำจนเวลาบ่าย 3 โมงเสส ถึงประรำที่ประทับแรมที่นั่น
พร้อมด้วยพระประเทียบและพระบรมวงศานุวงศ์ข้าทูลละออง
ธุลีพระบาทฝ่ายมหานพลาเรือน ที่โดยเสด็จพระราชดำเนิน
นั้นด้วย

วันเสาร์ แรม 2 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าโมงเสส ออกเรือพระที่นั่งและเรือพระประเทียบ และเรือตามสเด็จพระที่นั่งปวงจากบ้านสวดงค์ เป็นขบวนเรือแจว ขึ้นไปตามลำแม่น้ำถึงปะรำที่ตำบลบ้านช้างเริงราว หยุดประทับ ร้อนที่นั่นแล้วออกเรือพระที่นั่งต่อไปทาง 82 เส้น จนเวลาบ่าย ถึงปะรำประทับแรมที่เมืองสระบุรี ที่หาดหน้าวัดสมุหประดิธ เรือพระที่นั่งประทับที่แล้ว สเด็จพระออกปะรำครุ่นหนึ่งสเด็จพระขึ้น

วันอาทิตย์ แรม 3 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าโมงเสส สเด็จพระราชดำเนินขึ้นวัดสมุหประดิธ พร้อมกับสมเด็จพระนางเจ้าและข้างในทั้งปวง พระครู พุทธฉายาภิบาลกับพระสงฆ์มารับสเด็จพระที่นั่งที่ศาลาการเปรียญ ชง พระราชอุทิศพระราชทานเงินเป็นมูลค่ากับปียะภัณฑ์แก่พระครู 2 ตำลึง ถานานุกรมและอันดับรวม 11 รูปๆ ละ 1 ตำลึง แล้ว สเด็จพระเข้าในพระอุโบสถ แล้วสเด็จพระไปประพาสบ้านสาวให้ ประพาสตลาดและที่ต่างๆ แล้วสเด็จพระลงชงเรือพระที่นั่ง คอนโคเตอร์ 4 แจวขึ้นตามลำแม่น้ำทาง 39 เส้น ถึงปะรำ ประทับแรมเมื่อคืนนั้นนั้น แล้วสเด็จพระขึ้นชงเรือพระที่นั่งแหวด สดุสงวนออกจากที่นั้น พร้อมด้วยพระประเทียบและขบวน ทั้งปวงไปตามลำแม่น้ำทาง 95 เส้น ถึงปะรำหาดเขาแก้วหยุด

ประทับร้อนที่นั่นประมาณครึ่งโมง แล้วออกเรือพระที่นั่งกับ ขบวนทั้งปวง ทาง 101 เส้น เวลาเย็นถึงตำบลบ้านเพ็ญยว สเด็จพระที่นั่งเรือพระที่นั่งในประรำประทับแรมที่กลางแก่งเพ็ญยว สเด็จพระออกชงพระราชดำริในการที่จะเสด็จพระราชดำเนินพระ พุทธฉาย แล้วเสด็จขึ้น

วันจันทร์ แรม 4 ค่ำ เดือน 3 ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่ายรุ่งเสส สเด็จพระลงชงเรือพระที่นั่งคอนโดเลอร์ ข้าม ฟากไปประทับท่าตรงประรำ สเด็จพระขึ้นขบวนพระประเทียบขึ้น พระวอและแก้วหามเดินขึ้น นะวัดพระพุทธรูป ตำบลเขาถม แล้วพระเจ้าอยู่หัว สเด็จพระชงพระราช ดำเนินขึ้นไปตามระยะทาง ประทับพักเป็นระยะ ๆ ไป แต่กรมการนำเสด็จไปทางอ้อม หาไปตามทางที่ตรงไม่ ประมาณทาง 200 เส้นเสส เวลาเช้า 4 โมงเสสถึงพระฉาย สเด็จพระขึ้นไปนมัสการแล้วประทับอยู่ที่ นั้น ครั้นถึงเพนสเด็จพระประเคนพระสงฆ์ซึ่งจำพรรษาในวัด พระพุทธรูปนั้นรับพระราชทานฉนั้น และชงหมักกันที่ 1 ประทับ อยู่วที่นั้นจนเวลาบ่าย 3 โมงเสส สเด็จพระขึ้นไปประพาสบนยอดเขา ที่มณฑปพระพุทธรูป ทอดพระเนตรดงจากยอดเขานั้นแล้ว สเด็จพระกลับ ชงพระราชยานลงมาท่าเพ็ญยว ประทับแรมที่ ประรำนั้น

วันอังคาร แรม 5 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247
 เวลาเช้าโมงเสส สเด็จพระราชดำเนินเรือพระที่นั่งคอนโดเลอร์
 ข้ามฟากไปขึ้นที่ท่าเพรียวตรงพลับพลาข้าม ชงพระราชนัดดา
 ไปประพาสบ้านเพรียว แล้วเสด็จกลับประทับเรือพระที่นั่ง
 สุดสงวน ออกเรือพระที่นั่งจากที่นั้นไปทาง 128 เส้น ถึงปะรำ
 ที่ประทับร้อนตำบลบ้านคอก หยุณประทับร้อนครุหนึ่งเสด็จต่อ
 ไปอีกทาง 214 เส้นถึงตำบลตาลเดี่ยว เทียบเรือพระที่นั่งประทับ
 แรมที่ปะรำพร้อมด้วยเรือพระประเทียบทั้งปวง

วันพุธ แรม 6 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247
 เวลาเช้า ออกเรือพระที่นั่งจากปะรำที่ประทับแรมตำบล
 ตาลเดี่ยวไปตามลำน้ำทาง 147 เส้น ถึงที่ประทับร้อนตำบล
 แกลงคอย รอเรือพระที่นั่งที่ปะรำครุหนึ่ง แต่หาได้หยุดประทับ
 ไม่ เพราะจะรีบให้ได้ขึ้นแกลงเสียให้หมด จึงออกเรือพระที่นั่ง
 ขึ้นแกลงคอย แล้วเรือพระประเทียบทั้งปวงก็ขึ้นตามกันไปแล้ว
 เดินขบวนต่อไป ทาง 201 เส้นถึงปะรำที่ประทับแรมตำบล
 ท่าตุม เทียบเรือพระที่นั่งและเรือพระประเทียบประทับเรือแรม
 ที่นั้น

วันพริหส์บดี แรม 7 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247
 เวลาเช้าขำรุ่งเสส สเด็จพระราชดำเนินโดยสถลมาค

ขบวนพระประเทียบบนช้างพระวอช้าง วอประเวสวังแก้วห้าม
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชดำเนินตามทางเข้าใน
ดงต่อไป รวมทาง 84 เส้นถึงที่พระบาทใหม่ ประทับพักใน
ประำทอดพระเนตรบ่อน้อยที่น้ำมีอยู่เสมอวัดไม้แห้ง และชง
จุดเทียนนมัสการพระบาทใหม่ แล้วเสด็จพระราชดำเนินไป
ประพาสถ้ำมะขาม ถ้ำมะเกลือ แล้วเสด็จขึ้นชงพระราชยาน
กลับลงมาพลับพลา ประทับแรมที่นั่นอีกคืน 1

วันศุกร์ แรม 8 ค่ำ เดือน 3 ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าโมงเสส เสด็จพระราชดำเนินโดยทางสถลมาค
เหมือนวานนี้ ไปประพาสเขาคอกทาง 66 เส้น เสด็จประทับ
ในประำแล้วขึ้นไปประพาสถ้ำอิเหนา ฉายพระรูปที่นั่น เวลา
เช้า 5 โมงเสส เสด็จขึ้นชงพระราชยานตัดทางไปลงที่ตำบล
ท่าคร้อทาง 33 เส้น เสด็จลงชงเรือพระที่นั่งคอนโดเลอร์ประทับ
ที่ประำซึ่งประทับแรม เวลาบ่ายเสด็จลงชงเรือพระที่นั่ง
คอนโดเลอร์ขึ้นไปประพาสตามลำแม่น้ำ ขึ้นไปจนพ้นท่าประคู้
แล้วกลับที่ประทับแรมตำบลท่าคร้อ ประทับแรมที่นั่น

วันเสาร์ แรม 9 ค่ำ เดือน 3 ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าออกเรือพระที่นั่งจากท่าคร้อไปตามระยะทาง ถึง

ประำหน้ำถ้ำพระ หยุคประทับร่อนที่นั่น แล้วสเด็จพระ์ดลงขงเรือ
 พระที่นึ่งมาประทับหน้าถ้ำหมี สเด็จพระ์ดเข้าประพาสในถ้ำนั้นจน
 ตลอดถึงที่บ่อน้ำขวางหยุ แล้วสเด็จพระ์ดกลับลงขงพระที่นึ่งไปประทับ
 ทำขึ้นถ้ำพระสเด็จพระ์ดขึ้นไปประพาสบนถ้ำ แต่พระประเทียบหาได้
 ขึ้นไม่เพราะสูงชันต้องปีนกะไค้ขึ้นไป ครั้นประพาสแล้วสเด็จพระ์ด
 กลับลงขงเรือพระที่นึ่งแหวดสุดสงวนสเด็จพระ์ดพระราชดำเนินต่อ
 ไปประทับประำหน้ำถ้ำผาสอง แล้วสเด็จพระ์ดลงขงเรือพระที่นึ่ง
 ออกต่อไปทาง 319 เส้น เวลาบ่าย 4 โมงเสสถึงที่ประทับแรม
 ตำบลหินซ้อน ประทับแรมที่นคินหนึ่ง

วันอาทิตย์ แรม 10 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าโมงเสส ออกเรือพระที่นึ่งล่องลงมาจากตำบล
 หินซ้อนมาถึงท่าคร้อทาง 319 เส้น หยุคประทับร่อนที่นั่นครู่
 หนึ่งแล้วออกเรือพระที่นึ่งล่องลงมาพร้อมด้วยเรือทั้งปวง ทาง
 อีค 233 เส้นถึงพลับพลาที่ประทับแรม ตำบลบ้านหาด เหนือ
 แก่งคอย หยุคประทับแรมที่นั่น สเด็จพระ์ดออกตามเคยแล้ว
 สเด็จพระ์ดขึ้น

วันจันทร์ แรม 11 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าโมงเสส ออกเรือพระที่นึ่งจากปะรำบ้านหาดล่อง

ลงมาแก่งคอยและต่อลงมาทาง 167 เส้นเสส เวลาบ่าย 2 โมง
เสสถึงปะรำที่ประทับร้อนดำนตาลเดี่ยว หยุดประทับร้อน
ที่นั่น มีกรมการมาถวายของและพาพวกลาวที่เลี้ยงตัวไหมมา
นำถวาย ประทับหยุดประมาณครึ่งชั่วโมงแล้วออกเรือพระที่นั่ง
ต่อไปทางอีก 214 เส้น เวลายามเสสถึงพลับพลาประทับแรม
ดำนนบ้านกอก หยุดประทับแรมที่นั่นคืนหนึ่ง

วันอังคาร แรม 12 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

วันนี้ประทับหยุดที่พลับพลาดำนนบ้านกอกอีกคืนหนึ่งเพราะ
วานนี้ติดแก่งและทางไกล ผู้คนเหน็ดเหนื่อยมาก จึงโปรดให้
พักวันหนึ่ง

วันพุธ แรม 13 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เช้าโมงเสสออกเรือพระที่นั่งจากดำนนบ้านกอก ล่องลง
มาตามลำแม่น้ำทาง 128 เส้น เวลาเช้า 5 โมงเสสถึงพลับพลา
ที่ประทับร้อนดำนนปากเพรียว หลวงชลภูมิพานิช หลวง
บำรุงรัตนบุรี ไปคอยเฝ้าถวายของหยุดที่นั่น แล้วล่องเรือ
พระที่นั่งต่อมาทาง 101 เส้น เวลาบ่าย 2 โมงเสสถึงที่ประทับ
แรมดำนนเขาแก้วอีกคืนหนึ่ง

วันพฤหัสบดี แรม 14 ค่ำ เดือน 3 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าโมงเสส สด็จพระราชดำเนินขึ้นนมัสการวัด

เขาแก้ว สเด็จพระอุโบสถ พระสงฆ์ลงมาจับสเด็จพระที่นั่ง
 ชงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานวัดถูกปียะมูลค่า 5 ชั่ง
 ช่วยซ่อมแซมพระอาราม แล้วสเด็จพระประพาสในที่ทั้งปวงแล้ว
 สเด็จพระกลับประทับพลับพลาประรำ สเด็จพระลงชงเรือพระที่นั่ง
 คอนโดเลอร่ล่องลงมาตามลำแม่น้ำ พอพ้นที่ต้นสเด็จพระขึ้นชงเรือ
 พระที่นั่งแหวดสุด สงวนเดินขบวน ลงมาทาง 94 เส้น หยุด
 ประทับร้อนประรำหาดหน้าวัดสมุหประดิ เมืองสระบุรีครุหนึ่ง
 ออกเรือพระที่นั่งเรือขบวนต่อไปจนถึงแก่งบ้านม่วง เรือไฟ
 เล็กจงลงมา รวมทางแต่เมืองสระบุรีมา 282 เส้น บ่าย 3 โมง
 เสด็จถึงประรำประทับแรมบ้านช้างเริงราง ประทับแรมที่นั่นหนึ่ง

วันศุกร์ ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 4 ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 2 โมงเสด็จออกเรือพระที่นั่งจากที่นั่น เรือกลไฟ
 จูงมาทาง 325 เส้นถึงบ้านสดางค์ หยุดประทับร้อนที่ประรำครุ
 หนึ่ง ออกเรือพระที่นั่งต่อไปทาง 233 เส้นถึงประรำประทับแรม
 ตำบลนอร์ธนิค เทียบเรือพระที่นั่งและเรือประเทียบเสด็จแล้ว
 พอบ่าย 4 โมงเสด็จลงเรือพระที่นั่งคอนโดเลอร่สเด็จพระไป
 บ้านที่มิด สเด็จพระขึ้นประพาสบ้านเหล่านั้น ชงซ่อมมิดคาบและ
 ของต่าง ๆ แล้วสเด็จพระไปประทับวัดน้ำชา พระสงฆ์มาถวายของ
 แล้ว สเด็จพระกลับชงเรือพระที่นั่งกะเชียงจักรพงส์ภูวนาถกลับ
 พลับพลาที่ประทับแรม

วันเสาร์ ขึ้น 2 ค่ำ เดือน 4 ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 5 โมง ออกเรือพระที่นั่งจากที่ประทับแรมบ้าน
อรัญญิก เรือสกรูจูงเรือพระที่นั่ง เรือพระประเทียบทั้งปวง
เรือไฟจูงทั้งสิ้น ล่องลงมาตามลำแม่น้ำ เวลา 5 ทุ่มเสด็จ
ทำราชวรดิศ กรุงเทพฯ สเด็จพระราชดำเนินขึ้นประทับบน
พระที่นั่งราชกิจวินัย ตระดักกับกรมสมเด็จพระบวรราชปรีกาสี
และพระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการทั้งปวงที่มารับเสด็จ
หยุดที่นั่นบ้าง แล้วเสด็จกลับเข้าพระบรมมหาราชวัง

อนึ่ง วันนั้นเวลาเช้ามีการเลี้ยงพระถวายผ้าจำพรสาวัต
อรุณราชวรารามตามเคย เวลาบ่ายเกิดเพลิงไหม้ริมถนน
จเร็นกรุง นอกกำแพงพระบรมมหาราชวัง ริมปากตรอกวัด
ปลับปลาไชย

วันอาทิตย์ ขึ้น 3 ค่ำ เดือน 4 ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสด็จออกประทับห้องออกขุนนาง ชง
ปิดทองพระแล้วเสด็จขึ้นพระแท่นออกขุนนาง วันนั้นไม่มี
ราชการอะไร สเด็จพระที่นั่งห่มคลุมหนึ่ง สเด็จพระที่นั่งประทับ
ออฟฟิศรับสั่งกับพระยาสุรสีห์สุนทรเรื่องพระนามพระองค์จิตรเจิน
ซึ่งจะโปรดเกล้าฯ ให้เป็นกรม แล้วกรมหมื่นเทววงศ์เพ็ญ แล้ว
เสด็จขึ้น

วัน^{สี่}เลี้ยงพระถวายผ้าจำนำพรรสาวัดราชโอรส

วันจันทร์ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าสเด็จพระราชดำเนิน^{สี่}เลี้ยงพระถวายผ้าจำนำพรรสาวัดราชประดิธและทอดพระเนตรงานต่างๆ แล้วเสด็จกลับพระบรมมหาราชวัง

เวลาบ่ายไม่มีอะไร ไม่ได้เสด็จออก

วันอังคาร ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าเสด็จวัดราชบพิธ เลี้ยงพระถวายผ้าจำนำพรรสาวัดแล้วเสด็จสวนสราณรมย์

วันนี้เป็นวันสวดมนต์ที่วังพระองค์จิตรเรินในการเลื่อนกรมเวลาบ่ายพระบรมวงศานุวงศ์ เสนาบดีข้าราชการไปประชุมที่นั่นพร้อมกัน

เวลาค่ำพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทของพระราชยานแวดล้อมไปด้วยขบวนนำและตามเสด็จพระราชดำเนินไปประทับวังพระเจ้าน้องยาเทอ พระองค์เจ้าจิตรเริน เสด็จขึ้นประทับบนท้องพระโรง รับสั่งกับพระบรมวงศานุวงศ์และเสด็จเข้าไปข้างใน จน 4 ทุ่มเสด็จกลับพระบรมมหาราชวัง

วันพุธ ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเสส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
เครื่องหย่างเครื่องประดับสำหรับจักรีบรมราชวงศ์ ชงเครื่อง
ราชอิสริยยศสนพรัตน์ราชวรภรณ์ ชงพระราชนางลงยาราชาวดี
แวดล้อมด้วยขบวนนำและตาม สด็จไปประทับวังพระองค์เจ้า
จิตจเริน สด็จขึ้นประทับบนท้องพระโรงซึ่งตั้งการมงคลพร้อม
ด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เสนามนตรีมุขมาจาชำทูลละอองธุลี
พระบาทฝ่ายทหานพลเรือนเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

ครั้นได้พระเวรเช้า 4 โมง 31 นาที พระองค์เจ้าจิตจเริน
ผลัดผ้าชงและชงสพักขาว เข้าสู่แท่นสงๆ น้ำพระพุทธรมณฑ์
ขณะนั้นเจ้าพนักงานประโคมแตร สังข์พินพาทย์ค้องชัยตาม
ทำเนียบ พระสงฆ์บนท้องพระโรงมีกรมพระปวเรศ กรมหมื่น
วชิรญาณ หม่อมเจ้าพระ พระราชาคณะผู้ใหญ่ 10 องค์ สวด
ชัยมงคลพร้อมกัน ในลำดับนั้นพระเจ้าอยู่หัวฯเสด็จพระ
ราชทานน้ำพระพุทธรมณฑ์ แล้วพระบรมวงศานุวงศ์ที่มีพระชนม์
มากๆ และที่ชงคุณวชิรปรีชาทั้งฝ่ายหน้าฝ่ายในประทานน้ำ
พระพุทธรมณฑ์ แล้วเสนาบดีถวายน้ำพระพุทธรมณฑ์ พราหมณ์
ถวายน้ำกรดสังข์ตามไสยเวท พระเจ้าอยู่หัวฯเสด็จกลับขึ้นมา
ประทับบนท้องพระโรง พระองค์เจ้าจิตจเรินสงเสด็จแล้วแต่ง
พระองค์สเด็จพระขึ้นไปบนท้องพระโรง

พระเจ้าอยู่หัวสเด็จพระที่นั่งโอรน พระบรมวงศานุวงศ์
 เสนาบดีมนตรีราชข้าทูลละอองธุลีพระบาท เฝ้าตามตำแหน่ง
 ราชการ จึงพระยาสรีสุนทรโวหารเจ้ากรมพระอลักษณฯ อ่าน
 ประกาศดำเนินพระบรมราชโองการ ซึ่งทรงดำริว่า พระองค์
 เจ้าจิตรเจินเป็นพระราชอนุชา อันพระมารดาเป็นพระกนิษฐา
 ของกรมสมเด็จพระเทพสิรินทรมาช สมเด็จพระราชชนนีนับ
 เป็นที่สนิทในพระสัมพันธอักษณหนึ่ง และพระองค์เจ้าจิตรเจิน
 เล่าถึงพระสติปัญญา รอบรู้ราชการสามาถที่จะรับราชการต่าง
 พระเนตรพระกรรณได้ มีพระอัธยาศัยชอบตรงเที่ยงธรรมรักสา
 พระองค์มิได้มีระแวงผิดแต่สักครั้งหนึ่ง และได้ซึ่งรับราชการ
 ต่าง ๆ มาก อุสาหะอดส่องรักษาราชการด้วยความสุจริตรอบ
 คอบ และกอบด้วยพระปัญญาฉลาดในการช่างเขียนหาได้
 ฉลองพระเดชพระคุณมีความชอบความดีโดยสมควร จึงโปรด
 เกล้าฯ ให้สถาปนาขึ้นเป็นพระองค์เจ้าต่างกรมผู้ใหญ่ มีพระนาม
 ตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า (พระเจ้าเจ้าน้องยาเธอ กรมขุน
 นริศรานุวัติวงศ์ นาคนาม ชงศักดิ์นา 15000) ให้ซึ่งตั้งเจ้ากรม
 เป็นขุนนริศรานุวัติวงศ์ ถือศักดินา 600 ปลัดกรมเป็นหมื่น
 จ้านงบวรภักดิ์ ศักดินา 400 สมุหบัญชีเป็นหมื่นพลพักภิบาล
 ถือศักดินา 300

ครั้นอ่านประกาศจบแล้ว มีพระบรมราชโองการให้พระ

องค์เจ้าจิตจเร็นเข้าไปหน้าพระที่นั่งหลังน้ำพระมหาสังข์ และ
 ชงเจิมพระราชทาน ขณะนั้นพระสงค์สวดชัยมงคล เจ้า
 พนักงานประโคมสังข์แตรพินพาทย์ค้องชัยตามทำเนียม ชงเจิม
 แล้วพระราชทานพระสุพรรณบัตร 1 พระแสงทองคำฝักกล
 ยาราชาวดี 1 พระมาลาเส้าสูงยอดลงยา 1 ถาดชาทองคำ 1
 ชองทองคำ 1 แล้วกรมขุนนริศรานุวัดติวงศ์ ถวายต้นไม้ทอง
 เงินรูปเทียนทองเงิน และของถวายในการตั้งกรมด้วย สเด็จพระ
 จาพระที่นั่งโอรนพระสงค์ถวายอดิเรกแล้ว สเด็จพระทับโตะ
 เสวยพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เสวยแล้วสเด็จพระเข้าไปข้าง
 ในจนบ่ายโมงเสส สเด็จพระกลับพระบรมมหาราชวัง

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชเทวี และพระบรมวงศา
 นวงศ์เสด็จทั้ง 2 เวลา

วันพื้หส์บดี ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส พระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกห้องออก
 ขุนนาง ชงปิดทองพระแล้ว สเด็จพระขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระสุรินทราฆา อำนบอกหลวงพิพิธสุพรรณภูมิเมือง
 กาณจนดิถ ว่าพระยาภาณจนดิถบดีเมืองกาณจนดิถป่วยเปน
 ไข้จับถึงแก่กัม ได้จัดการสพไว้ตามทำเนียม พาสีอากรนั้น
 หลวงพิพิธสุพรรณภูมิได้จัดการต่อไป

สเด็จพระที่นั่งประพักออฟฟี่สรับสั่งกับกรมหมื่นเทววงส์ครุหนึ่ง
สเด็จพระที่นั่ง

วันศุกร์ ขึ้น 8 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247
ไม่มีราชการอะไร

วันเสาร์ ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระออกประทับห้องออกขุนนาง
พระมนตรพจนกิจอ่านบอก เมืองอุทัยธานี เมืองกำแพงเพชร
เมืองพยุหะคีรี เมืองบรรพตพิสัย เมืองนครนายก ส่งเงินค่าแรง
จีน เมืองอุทัยธานีเงิน 635 เงินค่าแรงค่าดีกาเหลือจากหักพระ
ราชทานคงส่งหลวง 31 ชั่ง 5 ตำลึง 2 บาท 1 สลึง 1 เฟื้อง เมือง
กำแพงเพชรเงิน 68 คน เงิน 3 ชั่ง 8 ตำลึง เมืองพยุหะคีรี 108 คน
เงิน 5 ชั่ง 8 ตำลึง 3 บาท 1 เฟื้อง เมืองบรรพตพิสัย 60 คน
เงิน 3 ชั่ง 2 สลึง 1 เฟื้อง เมืองนครนายก 919 คน เหลือ
หักพระราชทานคงส่ง 44 ชั่ง 16 ตำลึง 1 บาท 1 สลึง รวม
5 เมือง จีน 1754 คน เงินค่าแรงค่าดีกา 87 ชั่ง 19 ตำลึง
1 เฟื้อง

พระราชทานสัณฉาบัตรหลวงศักดิ์ดาบุษ เปนพระยาวิเสส
สงคราม จางวางฝรังเเมนปิ่น 1 ขุนชนะทุกทิศเปนหลวงศักดิ์ดาบุษ

เจ้ากรม 1 นายสิทธิมหาดเล็ก เป็นขุนชนะทุกทีสปลัดกรม 1
หมื่นไทรรักษาสา เป็นหลวงเสนางควิจารย์กรมพระกลาโหม 1
สเด็จพระที่นั่งประทับออฟฟิศครุหนึ่งสเด็จพระที่นั่ง

วันอาทิตย์ ขึ้น 10 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปดาห์ จุลศักราช 1247
เวลานั้น เริ่มการฉลองพระพุทธรูปฉลองพระองค์ใน
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระฉลอง
พระองค์ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ ซึ่งจะเชิญไปสถิตนะ
พระวิหารแก่งวัดบวรนิเวศ และพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งจะได้เชิญไปสถิตนะปราสาทว้ดราช
ประดิธด้นข้างทิศตะวันตก พระพุทธรูป และพระบรมรูปนี้
เป็นแต่ปีดทองคำเปลวทั้งนั้น

เจ้าพนักงานได้จัดการในพระที่นั่งอนันตสมาคม เชน
พระบรมอัฐิในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขึ้น
สถิตบนบุสบกทองคำมีชั้นแว่นฟ้ารอง 3 ชั้น แวดล้อมด้วย
เครื่องสูงจามรมาสดตามขัตติยะราชประเพณี และมีเครื่องบรม
ราชูปโภคตั้งตามทำเนียม บุสบกนั้นตั้งหน้าซุ้มที่ตั้งพระที่นั่ง
เสวตฉัตร พระพุทธรูปทั้ง 2 ตั้งข้างเบื้องซ้ายพระที่นั่งเสวตฉัตร
เบื้องขวาตั้งพระบรมรูปเรียงรายแวดล้อมไปด้วยเครื่องสักการะ
นานา ตรงหน้าพระที่นั่งเสวตฉัตรเบื้องขวาตั้งตู้พระธัมมคัมภีร์

ไทรปดก ซึ่งส่งสำหรับพระอารามวัดราชประดิธ

เวลายามพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งอนันตสมาคม
 ชงจุดเทียนนมัสการในสถานทั้งปวงแล้ว พระพิมลธัมมถาวรสืบ
 ชงสวดแล้ว พระพิมลธัม พระธัมมโรดม พระราชาคณะ พระครู
 ถานานุกรมคณะมหานิกายและรามัน 67 รูป ซึ่งได้ทำพุ่มดอก
 ไม้เพลิงช่วยในการพระราชกุศลคราวนี้ สวดพระพุทธมนต์
 สัตปริตร สวดมาประทับตรัสกับพระบรมวงศานุวงศ์จนพระสงฆ์
 สวดมนต์จบแล้ว สวดลงมาทอดผ้าไตร ย่ามผ้าดอกลายสอง
 67 ไตร พระสงฆ์ที่สวดมนต์สดับปกรณ์แล้ว ถวายอดิเรกถวาย
 พระพรตกลับไป เวลา 4 ทุ่มเศษ พระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นข้างใน

วันจันทร์ ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 5 โมงเศษ สวดออกประทับพระที่นั่งอนันต
 สมาคมชงจุดเทียนนมัสการ พระพิมลธัมมถาวรสืบ แล้วพระสงฆ์
 ที่สวดมนต์ เมื่อคืนนี้ทั้ง 67 รูป ถวายพรพระแล้วชงบาตรด้วย
 ชงบริจาตบาตรถวายพระสงฆ์ที่นั่นด้วย ชงบาตรแล้วยกบาตร
 มาตั้งที่ชงประเคนพระสงฆ์ถวายพรพระจบแล้ว ชงประเคน
 พระสงฆ์รับพระราชทานฉัน พระสงฆ์ฉันแล้ว สวดชงประเคน
 บริหารกันที่หย่างที่ 3 แก่พระพิมลธัม ซึ่งเป็นประธานสงฆ์แล้ว
 ชงประเคนแผ่นบัลชีบริหารแด่พระราชาคณะผู้ใหญ่ถานานุกรม

อีก 66 รูปแล้ว พระสงค์ทั้งปวงถวายอนุโมทนาอติเรกถวาย
 พระพรลากลับไป ถึงเวลาเที่ยงเป็นเวลากำหนด ที่จะชงทอด
 ผ้าไตรสดับปกรณ์พระบรมอัฐิ พระสงค์ชั้นมุกติกานิกายทั้งปวงซึ่ง
 จะได้ไปสวดมนต์ในการฉลองวัดราชประดิธ สถิตมหาสมาราม
 จะได้มาสดับปกรณ์ในวันนี้ แต่เวลานี้พระสงค์มาไม่ทันโปรด
 ให้ปรับพระวชิการบดเป็นละเมียด เวลาบ่ายโมงเสสพระสงค์มา
 พร้อมกัน จึงชงทอดไตรแพรย่ำแพรในบริจารหย่างเอก 49 ไตร
 ผ่าสลบแพรย่ำแพรในบริจารชั้นโท 41 ผ่าไตรย่ำผ่าดอกกลาย
 สองเป็นชั้นตรี 39 กรมพระปวเรส กรมหมื่นวชิรณาน หม่อม
 เจ้าพระ พระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อย ถานาผู้ใหญ่ ปเรยณชั้นมุกติกา
 และ อันดับวัดราชประดิธรวม 43 องค์ ชักไตรย่ำชั้นเอก
 แล้วชงประเคนพัตรองตรามงกุต แล้วถานานุกรมผู้น้อย และ
 อันดับวัดนิเวสธัมประวัติ รวม 41 รูป สดับปกรณ์ผ้าไตรสลบแพร
 ชั้นโทแล้ว ชงประเคนพัตรองตรามงกุตหย่างโท แล้วพระสงค์
 อันดับชั้นมุกติกาก็ 39 รูป สดับปกรณ์ผ้าไตรย่ำผ่าดอกเส็ดแล้ว
 พระสงค์ถวายอนุโมทนาอติเรกถวายพระพรลา โปรดเกล้าฯ ให้
 สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชเทวีเสด็จออกมาตำหรืของพระ
 บาทสมเด็จพระจอมเกล้าชงไว้แต่เดิมนั้นว่า จะโปรดให้พระ
 ราชโอรสพระราชธิดา ชงทำการฉลองวัดราชประดิธสถิตมหา
 สมารามพระองค์ละวันทั่วกันทั้งนั้น ครั้นนี้ชงพระราชตำหรืว่า

จะโปรดให้ทำตามนั้น ก็คงเห็นว่าจะสิ้นทุนทรัพย์กันพระองค์
 ละมาก ๆ ทั้งการก็จะไม่โตใหญ่สมพระเกียรติยศได้ จึงโปรด
 เกล้าฯ ให้รวบรวมกันทำเป็นการใหญ่ให้สมแก่พระเกียรติยศ
 ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือการบำเพ็ญ
 พระราชกุศลนั้น พระราชโอรสพระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระ
 พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะทรงรับองค์ละเท่าใดก็ตามเหลือนอก
 นั้นเป็นของหลวง และโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ
 พระเจ้าลูกเธอของพระองค์ ซึ่งเป็นพระราชธิดาในพระบาท
 สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงรับส่วนไทยทานถวายพระสงฆ์
 ด้วยเหมือนกัน แต่การมหรสพสมโภชทั้งปวงนอกจากการพระ
 ราชกุศลนั้น เป็นของหลวงทั้งสิ้น อนึ่งพระสงฆ์ที่ได้รับไทยทาน
 บริหารต่าง ๆ ในการบำเพ็ญพระราชกุศลครั้งนี้ เป็นพระสงฆ์
 รัชบุติกานิกายทั้งสิ้น ด้วยทรงพระราชดำริว่า วัดราชประดิ
 สถิตมหาสมารามนี้ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ทรงสถาปนา
 พระราชทานเฉพาะแต่รัชบุติกานิกาย และในเวลานี้เล่าพระสงฆ์
 รัชบุติกาก็กำลังแพร่หลายถาวรมากขึ้น คงจะบำเพ็ญพระราช
 กุศลให้ทั่วถึงกัน จึงโปรดเกล้าฯ ให้มีมนต์พระสงฆ์รัชบุติกา
 นิกายมีจำนวนต่อไปนี้ คือ:—

วันอาทิตย์ขึ้น 10 ค่ำ เดือน 4 แต่ว่าเป็นของวันจันทร์ ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 4

พระสงฆ์ที่มารับไทยทาน กรมพระ กรมหมื่น หม่อมเจ้า

พระ พระราชาคณะถนนานุกรมปเรียดอันดับที่รับไทยทานหย่าง
 เอกในกรง 97 หัวเมือง 11 รวม 108 พระถนนานุกรม เจ้าอชิการ
 สามเนรปเรียดอันดับที่รับไทยทานหย่างโทในกรง 77 หัวเมือง
 66 รวม 143 อันดับัที่รับไทยทานหย่างตรีในกรง หัวเมือง 675
 รวมพระสงคัษัมยุติกานิกายที่มารับไทยทานในการฉลองวัดราช
 ประดิถทั้ง 3 ชั้น 929 พระสงคัษัมยุติกาที่ทางไกลไมไ้ได้มาโปรด
 ให้สงัของไป คือ โท 19 ตรี 180 รวม 199 รวมพระสงคั
 ษัมยุติกานิกายที่ไ้ได้มีจำนวน นะ บัถนี้ 1128 องค์ พระที่มานั้น
 แบ่งรับไทยทานของหลวงของพระบรมวงสานวงสัมีแจ้งดังันี้

ไทยษัมบริจารหย่างเอก ของหลวง 49 ของเจ้านาย 59
 รวม 108 ไทยษัมหย่างโท ของหลวง 41 ของเจ้านาย 102
 รวม 143 ไทยษัมหย่างตรี ของหลวง 40 ของเจ้านาย 638
 รวม 678 รวมไ้ได้ 929 ที่มาไมไ้ได้ทางไกล

โท 19	}	199 นั้น
ตรี 180		

ของหลวงสงัไปทั้งสิ้น

เวลาบ่าย 5 โมง เปนเวลาที่มองซิเออเลอกอมเตเดเกอ
 การาคึกษาเขดาเฟ้ฝรั่งเศสจะเฝ้าถวายอักษรสาสน์ท่านปรสัเดิน
 ยุเลสเกรวี เมืองฝรั่งเศสเจ้าพนักงานจัดการตามเคย มี
 ทหานแตรวง 1 ทหานปี่นเล็ก 100 บนพระที่นั่งมีตำหรวดและ
 มหาคเล็กแต่งเต็มยศคอยเฝ้า เวลาบ่าย 5 โมงเสส พระเจ้า

หุ่ยหัวซงฉลงพระองค์หย่างทหาน ซงสพายสายลียองออเนอ
 สเค็ดออกห้องดอรนิงรูม เจ้าพนักงานกรมวัง กรมทำนํามองสีเออ
 เดอกอมเตเดอคาราเดกซาเยเดอแฟฝรั่งเศส กับที่ 2 คน 1
 เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายอักษรสาส์น ทํานเปรสเดเนยู
 เลสเกรวี รีบปลิกฝรั่งเศส ว่าด้วยได้รับตำแหน่งที่เปรสเดนครั้ง
 ที่ 2 ซงพระราชนปิตินถารแล้ว ถวายบังคมลากลับไป สเค็ด
 ขึ้นประทับชิตดิงรูม ซงเปลื้องเครื่องซงฉลงพระองค์ขาว พอ
 เวลาจวนยําคํากรมหมื่นเทววงส์นำฮิสไฮเนส ปรินซ์ลุยส์
 นโปเลียนที่ 3 เอมเปรอฝรั่งเศส ซึ่งปราชัยในการสงครามกับ
 เยอรมันแล้ว ต้องจากเมืองฝรั่งเศสไป ปรินซ์ลุยส์นโปเลียน
 องค์นี้ได้ไปหุ่ยในแผ่นดินอิตาลี เพราะเปนราชภาคินัยของ
 สมเด็จพระเจ้าอุมเบิด พระเจ้าแผ่นดินอิตาลีด้วย ครั้นถึงสกุล
 อิตาลีก็เปนฐะระรับรอง และได้ซงพระกรุณาโปรดให้ไปหุ่ยที่วัง
 พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณตามเช่นเคยรับเจ้านายต่างประเทศมา
 แต่ก่อน เมื่อปรินซ์ลุยส์นโปเลียนเข้าเฝ้าก็ได้ดำหรั้พระราช
 ปิตินถารโดยสมควนแล้ว กราบถวายบังคมลากลับไป สเค็ด
 ออกมาส่งถึงมุขอธจันท์พระที่นั่ง

แล้วสเค็ดซงรลพระที่นั่งพร้อมด้วยขบวนนำขบวนตาม
 สเค็ดไปประทับวัดราชประดิทธอดพระเนตรงานทั่วไปทั้งพระ

อารามแล้วสวดเตี๊ยมไปทอดพระเนตรโรงโขน เวลา 2 ทุ่มเสส
สเตี๊ยมกลับพระบรมมหาราชวัง

วันอังคาร ขึ้น 12 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

วันนี้เริ่มการฉลองวัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม เวลา
กลางวันไม่มีการอะไร

เวลาเช้า 5 โมงเสส เจ้าพนักงานได้เชิญพระบรมรูปพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าฯ ขึ้น ขานมาสสามคาน และเชิญหีบคัมภีร์
พระไตรปิฎกสำหรับวัดราชประดิษฐ์ขึ้น ขานมาสสามคาน มี
ขบวนแห่เครื่องสูงกลองชนะคู่แห่ แห่ไปวัดราชประดิษฐ
มหาสีมาราม เชิญพระบรมรูปสถิตในปราสาทด้านตะวันตก
เชิญหีบพระไตรปิฎกเข้าสู่พระไตรปิฎกในปราสาทด้านตะวันออก
ที่วัดราชประดิษฐ์ และท้องสนามชัย จัดการกันเป็นโกลาหล
ทั่วทั้งนั้น

เวลาบ่าย 5 โมงเสส พระบรมวงศานุวงศ์ข้าทูลละอองธุลี
พระบาทไปคอยเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทพร้อมกันที่วัดราช
ประดิษฐ์ เจ้านายขุนฟ้าลายเขียนทองฉลององค์เย็บระบับขงเครื่อง
ราชอิสริยยศต่าง ๆ กันตามที่ขงได้รับ ข้าราชการก็นั่งสม
บัฏลายสวมเสื่อเย็บระบับเข็มขาบติดเครื่องราชอิสริยยศตามที่
ได้รับพระราชทาน

เวลาค่ำแล้วเกือบทุ่มหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ชงฉลองพระองค์เย็บระบับพระภูษาเขียนทองชงสพายเครื่องราช
 อริวิริยะสสเด็จพระที่นั่งจักรีฯ พระราชยานลงยาราชาวดี
 แวดล้อมด้วยองครักษ์เหล่าตำหรวดทหานหน้าหลัง และมหาด
 เล็กตามสเด็จพระราชดำเนินโดยขบวนราบไปประทับวัดราช
 ประดิศ สเด็จพระที่นั่งในพระอุโบสถชงนมัสการกรมพระ
 ปวเรศวรยศแล้ว กรมพระปวเรศและพระราชกณธนา
 ปรีชณันต์ 20 องค์สวดสัตรีตร สเด็จพระที่นั่งประทับชงจุดเทียน
 ที่ประสาธข้างพระอุโบสถทิศตะวันออก ซึ่งเป็นที่ไว้พระไตรปิฎก
 ถานานุกรมอันต์ 10 รูปสวดสัตรีตรแล้ว สเด็จพระที่นั่งชงจุดเทียน
 นมัสการที่ซุ้มผ้าข้างพระอุโบสถด้านตะวันออก พระสงฆ์ถานา
 ปรีชณันต์ 43 รูปที่ประราด้านตะวันออกสวดสัตรีตร แล้ว
 สเด็จพระที่นั่งชงจุดเทียนที่ซุ้มผ้าข้าง
 พระอุโบสถด้านตะวันตก พระสงฆ์ถานานุกรมปรีชณันต์
 43 รูปที่ประราข้างพระเจดีย์ด้านตะวันตกสวดสัตรีตร แล้ว
 สเด็จพระที่นั่งชงจุดเทียนที่ประสาธข้างพระอุโบสถด้านตะวันตกซึ่งไว้
 พระบรมรูป พระสงฆ์ถานาอันต์ 10 รูปสวดสัตรีตรแล้วสเด็จพระ
 เสด็จไปประทับการปรีชชงจุดเทียนนมัสการ พระถานานุกรม
 ปรีชณันต์ 20 รูปสวดสัตรีตรแล้ว สเด็จพระที่นั่งใน
 พระอุโบสถ รวมพระสงฆ์สวดมนต์วันนี้ 146 องค์ จนพระสงฆ์

สวดมนต์จบ กรมพระปวเรสถวายขอติเรก สเด็จพระเดช
พระราชยานออกไปประทับพลับพลาชงจุดดอกไม้พุ่มหย่างใหญ่
เป็นของพระราชาคณะพระครูเจ้าวัดทำมาปักในการฉลองวันนี้
และมีดอกไม้ต่าง ๆ เป็นอันมาก มีระथाใหญ่สูง 13 วา 11 ระथा
มีหนังสือ 4 โรง สิ่งหีโต มังกร รำโคมด้วย แล้วสเด็จพระเดชไปประทับ
พลับพลาหน้าโรงโชนทอดพระเนตรโชนชักรอกโรงโชนวัน
เป็นวันจันทรบ่าเบิกโรง พลับพลาขึ้นเป็น 2 หลังตรงกันมีเฉลียง
ติดกันไปมาถึงกันได้ พลับพลาชงทานชงดอกไม้หันหน้าไปเหนือ
พลับพลาทอดพระเนตรโชนหันหน้าไปทางทิศใต้ โรงโชนตั้ง
ตรงหน้าพลับพลาหันหน้าไปทางทิศเหนือ ในพลับพลาขึ้นมี
ห้องสงห้องเสวยเส็ด เวลาทอดพระเนตรโชนชงแจกเหเรียน
สำหรับหอพระสมุคแก่พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการ แต่เหเรียน
นั้นเป็นเหเรียนเงินหย่างหนึ่งเหเรียนทองแดงหย่างหนึ่ง เหเรียน
เงินนั้นพระราชทานเจ้านายกับขุนนางผู้ใหญ่ เหเรียนทองแดง
นั้นพระราชทานพระองค์เจ้าวังหน้าหรือหม่อมเจ้าบ้างและพระยา
พระ หลวง ที่สมควน เหเรียนนั้นด้านหนึ่งเป็นพระบรมรูป
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า ฯ และพระบรมรูปพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลปัจจุบันนี้แฝงกันอยู่ด้านหนึ่ง เป็นมงกุฎและดอกไม้
และผ้ามีอักษรว่าหอสมุดวชิรญาณ

ทอดพระเนตรโฉนเล่นระบำเบิกโรงจน 7 กลุ่มสเด็จขึ้น

ทางประตูเทวพิทักษ์เป็นขบวนข้างในเข้าประตูแถวราชกิจ

อนึ่ง ในงานนี้ตลอดงานเจ้านายข้าราชการแต่งพระองค์
แต่งตนตามยศกว่าจะเสด็จงาน อนึ่ง ข้างในเข้าไปในวัดนั้น
สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชเทวี พระนางเจ้าสเด็จพระทัต
ที่การปรีชย พระเจ้าพี่นางน้องนางประทับศาลาหลังพระเจดีย์

วันพุธ ขึ้น 13 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเสส สเด็จพระออกทางประตูแถวราชกิจ
แล้วไปออกประตูเทวพิทักษ์เสด็จประทับพลับพลา สเด็จพระออก
ทรงพระราชนาถยาราชาวดีไปประทับวัดราชประดิธ ทรงจุตเทียณ
นมัสการกรมพระปวเรสถวายสีกแล้ว กรมพระปวเรส พระราชา
คณะถนาปรีชยอันดับ 20 องค์ถวายพรพระ ทรงบาตรแล้วเสด็จ
ทรงประเคนพระสงฆ์รับพระราชทานฉัน โปรดให้เจ้านายไปทรง
ประเคนพระในที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นของส่วนของเจ้านาย พระสงฆ์
ฉันแล้วทรงประเคนไทยทานหย่างเอกแก่กรมพระปวเรส พระราชา
คณะถนาธรรม 5 รูป ไทยทานหย่างโทแก่ถนาถนุกรมอันดับ 7 รูป
ไทยทานหย่างตรีแก่พระอันดับ 8 รูป รวมของหลวง 20 รูป
พระสงฆ์ถวายอนโมทนาอดิเรกตามทำเนียม รวมพระสงฆ์ที่
สวตมณต์เมื่อคั้น 146 องค์ซึ่งได้รับพระราชทานฉันวันนี้ แบ่ง
เป็นของหลวง รับพระราชทานฉันในพระอุโบสถ 20 องค์ ฉันที่

การปริญญเป็นส่วนของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชเทวีและ
พระนางเจ้าและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ 20 รูป ฉันทน์โรงในสวน
สราญรมย์เป็นส่วนของพระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจอม
เกล้าและพระเจ้าลูกเธอปัจจุบัน รวม 60 ฉันทน์โรงพิมพ์หน้าวัด
ราชประดิษฐ์เป็นส่วนของพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้า 46 รวมฉันทน์โรงนี้ 146 ได้รับไทยทานหย่างเอกของ
หลวงของเจ้านาย 12 หย่างโท 21 หย่างตรี 113 ครั้นพระสงฆ์
ฉันทน์โรงโปรดให้นิมนต์พระเทศน์เข้ามา ชงจุดเทียนชงธัม
เทศนา สมเด็จพระพุทธโคศาจารย์ถวายเทศน์วิหารทานกัณฑ์ 1
จบแล้ว สเด็จพระประเคนบริขารหย่างเอกกับกับปียะมูลค่า
จตุปัจจัย 10 ตำลึง และโปรดให้พระราชโอรสในพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าสเด็จพระไปชงบิเทศน์ที่โรงพิมพ์เป็นธัมทาน
อีก 4 กัณฑ์ พระราชทานวัตถุปัจจัยราคากัณฑ์ละ 5 ตำลึง
แต่เครื่องกัณฑ์นั้นเป็นของเจ้านายเจ้าของกัณฑ์เป็นไทยทาน
หย่างเอกทั้งนั้น แล้วสเด็จพระไปประทับพลับพลาทอดพระเนตร
โชนโรงโห่ โชนเล่นหนุ่ฆานถวายแหวน สเด็จพระผูกคอตาย
ตลอดจนเผาลงกาแต่กลางวันตลอดชดุจนกลางคืน

เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระออกประทับพลับพลาเหนือ
ชงโปรยผลกัลป์พริกส์พระราชทานราสตรผลละบาท 100
สลึง 100 สลากวันละ 200 และโปรดให้สมเด็จพระเจ้าน้อง

ยาเทอพระเจ้าน้องยาเทอทั้งทานที่ทำยพลับพลาละเฟื้อง 200 ด้วย ชงทั้งทานแล้วสเด็ดขึ้นชงเครื่องเต็มยศ เพราะเมื่อเวลาทอดพระเนตรโชนนั้นชงเครื่องตามทำเนียม เวลาเกือบย่ำค่ำ สเด็ดออกพลับพลาด้านเหนือชงโปรยผลกล้วยพริกส์และสลากพระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์ข้าทูลละอองธุลีพระบาท ชงโปรยผลละบาท 100 ผล สลึงผลเฟื้อง 2 ชั่ง รวม 3 ชั่ง 5 ตำลึง กับสลากของต่าง ๆ 200 ผล และโปรดให้ข้าราชการซึ่งแต่งตัวเป็นเทวดาโปรยทานบนต้นกล้วยพริกส์วันละ 8 ต้น ต้นละชั่ง 1 ชนนั้นมิให้ล้อยไม้สูง สามต่อ ยวนหก ตามทำเนียมการใหญ่ด้วย

เวลาค่ำสเด็ดขงพระราชยานไปประทับวัดราชประดิธ สเด็ดเข้าพระอุโบสถชงจุดเทียนนมัสการพระอริยมุนีถวายสีกแล้ว พระอริยมุนีถาษาปรีชญอันดับ 20 รูป สวดธัมจักกัปปวัตนสูตร สเด็ดจุดเทียนในที่ต่าง ๆ เหมือนวานนี้ แล้วสเด็ดประทับในพระอุโบสถ พระสงฆ์ที่สวดมนต์ในที่ต่าง ๆ วันนี้ คือในพระอุโบสถ 20 การปรีชญ 20 ปราสาทพระรูป 10 ปราสาทหนังสือ 10 ประำเหนือ 44 ประำใต้ 44 รวม 148 รูป สวดธัมจักกัปปวัตนสูตรทั้งนั้น พระสงฆ์สวดมนต์จบสเด็ดกลับประทับพลับปลาเหนือชงจุดดอกไม้ต่าง ๆ หย่างวันก่อนแล้ว สเด็ดประทับพลับปลาใต้ทอดพระเนตรโชนจน 7 มุมเสส สเด็ดออกชงโปรยสลากน้อยหนึ่งสเด็ดขึ้นทางในหย่างเมื่อกันนี้

อนึ่ง วันขึ้นชงแจกเหรีบนแต่ผู้ที่ยังไม่ได้รับพระราชทานต่อไป
กับพระราชทานผ้ากำมะหยี่มีพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าแต่พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการทั่วกัน

มีการมหรสพสมโภชพระอารามวันขึ้นชงโจนโรงใหญ่ 1
หุ่นโรง 1 จีวโรง 1 ละคอนโรง 1 หนัง 4 โรง โรงรำต่างๆ
11 โรง ไม่สามต่อ ไม่ล่อข ขวนหก เป็นการใหญ่ตามทำเนียม
วันขึ้นประชันลุยขึ้นไปเลี่ยนมาเข้าเฝ้าที่พลับพลาด้วย

วันพริ้งหัดดี ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 4 ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 5 โมง สแต่ดออกทางโน้นไปประทับพลับพลา
แล้วชงพระราชยานไปประทับวัดราชประดิษฐแต่ดประทับใน
พระอุโบสถชงจุดเทียนนมัสการ พระอริยะมุนีถวายศีล และ
พระอริยะมุนีถาณานุกรมอันดับ 20 รูปถวายพรพระ ชงบาตรแล้ว
ชงประเคนพระสงฆ์รับพระราชทานฉัน ครั้นพระสงฆ์ฉันแล้ว
ชงประเคนไทยทานพระสงฆ์อย่างเอก 7 หย่างโท 8 หย่างตรี 5
รวมของหลวง 20 รูป พระสงฆ์ถวายอนุโมทนาอดิเรกตาม
ทำเนียม พระสงฆ์ที่รับพระราชทานฉันวันขึ้นชง คือพระสงฆ์ที่
สวดมนต์เมื่อคืนขึ้น 148 รูป แบ่งเป็นของหลวงรับพระราชทาน
ฉันในพระอุโบสถ 20 ฉันที่การปเรียบเป็นของสมเด็จพระนาง
เจ้าและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ 20 ฉันที่โรงพิมพ์เป็นส่วนของ
สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอและพระเจ้าน้องยาเธอ 46 ฉันที่ศาลา

ในส่วนสราณมัยเป็นส่วนพระเจ้าฟ้าง้างนองและพระเจ้า
ลูกเธอ 60 รวม 148 รูปนี้ได้รับพระราชทานของหลวงและของ
เจ้านายหย่างเอก 15 หย่างโท 20 หย่างตรี 113 โปรดให้
นิมนต์พระเทศน์เข้ามาในพระอุโบสถ ชงจุดเทียนนมัสการธัม
กรมหมื่นวชิรญาณวโรรสถวายเทศนาพุทธคุณกัณฑ์ 1 จบสเด็จ
ชงประเคนบริขารไทยทานหย่างเอกกับกัปปิยะมูลค่าจตุปัจจัย
ราคา 10 ตำลึง และโปรดให้เจ้านายพระเจ้าน้องยาเธอสเด็จไป
มีเทศน์ที่โรงพิมพ์ 4 กัณฑ์ เครื่องกัณฑ์และกัปปิยะมูลค่าจตุ
ปัจจัยเหมือนเวลาวานนี้ แล้วสเด็จกลับพลับพลาทอดพระเนตร
โขนวันนั้นเล่นชุด

เวลาบ่าย 5 โมงเศษ สเด็จพระเอกอัครราชูปถัมภ์พลับพลาเหนือ ชง
โปรยผลกัลปพฤกษ์และสลากข้างม้าและของต่างๆ พระราชนา
ราศดร และโปรดให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอพระเจ้าน้อง
ยาเธอชงโปรยท้ายพลับพลาด้วย ชงโปรยแล้วสเด็จพระเจ้าน้อง
เครื่องเวลาเกือบย่ำค่ำสเด็จพระเอกอัครราชูปถัมภ์พลับพลาเหนือ ชงโปรย
ผลกัลปพฤกษ์ผลสลากพระราชนาพระบรมวงศานุวงศ์ข้าทูล
ละอองธุลีพระบาท และโปรดให้ทั้งทนต์กัลปพฤกษ์ทั้ง 8
และมีการเล่นตามเคย

เวลาค่ำ สเด็จพระพรราชยานไปประทับวัดราชประดิษฐเสด็จ
ประทับในพระอุโบสถทรงจุดเทียนนมัสการ พระพรหมมุนีถวาย

สืลแล้ว พระพรหมมุนีถาณานุกรมอันดับ 20 รูปสวตมหาสมัข
สูตร พระเจ้าหยู่หัวสเด็จพระเจ้านายในที่ต่าง ๆ เหมือนทุกวันมา
พระสงฆ์สวตมนต์ในวันนั้นนั้น คือที่พระอุโบสถ 20 การปรีเวณ
20 ปราสาทพระรูป 10 ปราสาทหนังสือพระไตรปิฎก 10
ประรำสองข้าง ๆ ละ 44 รวมหมด 148 รูปสวตมหาสมัขสูตร
ทั้งนั้น พระสงฆ์สวตมนต์จบสเด็จพระเจ้านายประทับพลับพลาเหนือ
ซงจุดดอกไม้อย่างต่าง ๆ แล้วสเด็จพระเจ้านายกลับไปประทับพลับพลาใต้ทอด
พระเนตรโชนเล่นซดแต่ทสกันที่ฝั้น พิกะทำนายจนจับพิกะ
ตลอดจนเบณกายแปลงเป็นสดีดอลอยคาย และจงถนทอด
พระเนตรจน 7 ทุ่ม สเด็จพระเจ้านายออกซงไปรยสลากหน้อยหนึ่งแล้ว
สเด็จพระเจ้านายขึ้นทางใน

วันนี้มีการมหรสพตามทำเนียมหย่างวันก่อน

วันศุกร์ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 ปรีะกาสัปดาห์สก จุฬสักราช 1247
เวลาเช้า 5 โมงเสส สเด็จพระเจ้านายออกทางในประทับพลับพลาซง
พระราชยานไปประทับวัดราชประดิธสเด็จพระเจ้านายประทับในพระอุโบสถ
ซงจุดเทียนนมัสการพระพรหมมุนีถาวยสืล แล้วพระพรหมมุนี
ถาณาปรีเวณอันดับ 20 รูปถาวยพรพระ สเด็จพระเจ้านายประทับซงบาตร
ด้วย ซงถาวยบาตรใหม่ทั้งนั้นพระสงฆ์ถาวยพรพระจบ สเด็จพระเจ้านาย
ประเคนพระสงฆ์รับพระราชทานฉนั้น ครั้นพระสงฆ์ฉนั้นแล้ว สเด็จพระ

ขงประเคนบริขารแก่พระสงฆ์ที่รับพระราชทานฉ้นเป็นไทยทาน
 หย่างเอก 7 หย่างโท 5 หย่างตรี 8 รวมของหลวง 20 พระสงฆ์
 ถวายอนุโมทนาอติเรกตามทำเนียบพระสงฆ์ที่รับพระราชทานฉ้น
 วันนั้น แบ่งเป็นของหลวงฉ้นในพระอุโบสถ 20 การเปรียญ 20
 ศาลาในสวนสราณรมย์ 60 โรงพิมพ์หนังสือตราประดิศ 48 ซึ่ง
 ฉ้นในที่ต่าง ๆ นั้นเป็นของ ๆ ใครเลี้ยงก็พรรณนามาแต่วันก่อนแล้ว
 รวมพระสงฆ์ 148 รูปได้รับพระราชทานฉ้นหย่างเอก 14 หย่างโท
 22 หย่างตรี 112 โปรดให้นิมนต์พระเทศน์เข้ามา ขงจุดเทียน
 นมัสการธัมมเทศนา หม่อมเจ้าพระอรุณนิภาคุณากรถวายเทศนา
 ธัมมคูนกันที่ 1 จบ สเด็จพระประเคนบริขารไทยทานหย่างเอกและ
 วัตถุจุบจุบ 10 ตำลึงและโปรดให้มีเทศน์ธัมมทาน 4 กันที่หย่าง
 วันก่อน สเด็จพระไปทอดพระเนตรโชนพลับพลาใต้ตลอดจนบาย
 เวลาบาย โปรดให้เจ้าพนักงานเงินพระพุทธรูปขงเครื่อง
 หย่างจักรพัติราช ซึ่งเป็นพระฉลองพระองค์พระบาทสมเด็จพระ
 จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กับพระพุทธรูปห่มแหวกเป็นพระฉลองพระ
 องค์กรมพระปวเรศซึ่งฉลองที่พระที่นั่งอนันตสมาคมนั้น ขึ้นรถ
 ครั้งพระสพพระองค์อิสรวรังสี มีขบวนแห่ไปนะวัดบวรนิเวศ
 เงินพระพุทธรูปทั้งสองประดิศสถานในวิหารเก้ง ริมวิหารพระ
 สาสดา

เวลาบาย 5 โมงเสส พระเจ้าอยู่หัวสเด็จพระออกขงไปรบพระ

ราชทานราสดรหย่างวันก่อน และโปรดให้เจ้านายทั้งทานด้วย
เหมือนกัน ชงโปรยแล้วสเด็จขึ้นชงเครื่อง จวนค่ำสเด็จออกชง
โปรยพระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์ ข้ำทูลละอองธุลีพระบาท
และโปรดให้ทั้งทานทุกต้นกลับพริกสัหย่างวันก่อน มืงานเป็น
ด้วยตามเคย

เวลาค่ำแล้ว สเด็จชงรดพระที่นั่งพร้อมด้วยขบวนนำ และ
ตามสเด็จพระราชดำเนินไปประทับวัดบวรนิเวศ สเด็จเข้าไป
พระอุโบสถชงสักการะแล้ว สเด็จไปวิหารพระศาสดา ชง
สักการะบูชาแล้ว สเด็จประทับในวิหารแก่งชงจุดเทียนนมัสการ
กรมพระปวเรศถวายสัแล้ว กรมพระปวเรศ กรมหมื่น
วชิรญาณ ถานาปเรียณวัดบวรนิเวศ 20 สวดมนต์ในการฉลอง
พระพุทธรูปทั้งสองและพระวิหารแก่งด้วย ชงจุดเทียนแล้ว
โปรดให้มืดอกไม้เพลิง สเด็จชงรดพระที่นั่งกลับมาประทับวัด
ราชประดิธ สเด็จเข้าไปพระอุโบสถชงจุดเทียนนมัสการ พระ
เทพโมลีถวายสัแล้ว พระเทพโมลี ราชาคณะ ถานาปเรียณ
อันดับ 20 สวดธัมมนิยามสูตร อปันกสูตร อัคคัปปสาทสูตร
อริยวงสกิสูตร สเด็จชงจุดเทียนในที่ต่าง ๆ เหมือนทุกวันมา
พระสงฆ์สวดมนต์ในวันนี้ ในพระอุโบสถ 20 การปเรียณ 20
ปราสาทพระรูป 10 ปราสาทหนังสือ 10 ประำด้านหนึ่ง 44
ประำด้านหนึ่ง 43 รวม 147 รูปสวดเหมือนในพระอุโบสถทั้งนั้น

พระสงฆ์สาวกมนต์จบสวดเสร็จกลับประทับพลับพลาเหนือ ชิงจุด
ดอกไม้เพลิง แล้วสวดเสร็จประทับพลับพลาใต้ทอดพระเนตรโชน
เล่นชุดแต่อินทรีชิตออกรบเพลงสรนาทมาสและสีกมังกรรักษ์ที่
แสงอาทิตย์ออกรบ จนอินทรีชิตออกรบแปลงเป็นพระอินทข
ช้างเอราวัณและเพลงสรพรหมมาส หนุมานหักคอช้างเอราวัณ
ตลอดถึงตัดหัวสุขาจาร เวลา 8 ทุ่มเสสสเด็จพระออกชงไปรยสลา
แล้วสวดขึ้นทางใน

วันเสาร์ แรม 1 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเสส โปรดให้สวดเสร็จพระเจ้าลูกเธอเสด็จ
ไปชงประเคนที่วัดราชประดิษฐ์ พระสงฆ์รับพระราชทานฉน์
ของหลวงในพระอุโบสถ 20 รับไทยทานหย่างเอก 8 หย่างโท 8
หย่างตรี 4 นอกนั้นฉน์ที่การปเรียบ 20 ฉน์ที่ศาลาในสวน
สรวนรมย์ 62 ฉน์ที่โรงพิมพ์ 45 แต่ที่โรงพิมพ์นั้นเป็นของหลวง
3 ของเจ้านาย 42 รวมเสส 147 ได้รับไทยทานหย่างเอก 13
หย่างโท 23 หย่างตรี 111 และมีเทศน์ของหลวงในพระอุโบสถ
กัณฑ์ 1 หม่อมเจ้าพระประภากรบวรวิสุทธิวงษ์เสสนาสังคคุณ
มีเทศน์ธัมทาน 4 กัณฑ์ตามเช่นเคยมาทุกวัน

เวลาบ่าย 2 โมงเสส สด็จออกทอดพระเนตรโชนพลับพลา
ใต้ สด็จออกทางใน เวลาบ่าย 5 โมงเสส สด็จออกชงไปรย

พระราชทานราสตรทางพลับพลาเหนืออย่างวันก่อน แล้วสเด็จพระ
 ขันขงเครื่องจนย่ำค่ำ สเด็จพระออกขงไปรยพระราชทานพระบรม
 วงสาณวงส์ข้าทูลละอองธุลีพระบาท และโปรดให้ทั้งทานต้น
 กัลปพฤกษ์ทั้ง 8 และมีการเล่นตามเคย

เวลาค่ำสเด็จพระเข้าวัดราชประดิษฐสเด็จพระประทับในพระอุโบสถ
 ขงจุดเทียนนมัสการ พระเทพกวีถวายสัสด แล้วพระเทพกวีราชา
 คณะนาปเรียบ เจ้าอธิการอันดับ 20 รูปสวดเสขพลสูตรสารา
 นิยัมสูตร อนุสตรียัมสูตร สเด็จพระจุดเทียนในที่ต่างๆพระสงฆ์
 ขงสวดมนต์ในวันนั้น พระอุโบสถ 20 การปเรียบ 20 ปราสาท
 พระรูป 10 ปราสาทหนังสือ 10 ประำदानหนึ่ง 46 ประำदान
 หนึ่ง 47 รวม 153 รูปสวดเหมือนในพระอุโบสถทั้งนั้น พระ
 สงฆ์สวดมนต์จบสเด็จพระกลับประทับพลับพลาเหนือขงจุดดอกไม้
 เพลิง แล้วสเด็จพระประทับพลับพลาใต้ทอดพระเนตรโชนเล่นชุด
 สหัสสเดชะมูลพลา จันทสกันที่ตังพิชือโฌงและสี่กษชาสุรวุณ
 จำบัง เวลา 7 ทุ่มเสส สเด็จพระออกขงไปรยสลาแล้วสเด็จพระขึ้น
 ทางใน มีการมหรสพตามเคย

ที่วัดบวรนิเวศวิหารมีการเลียงพระเข้า สวดมนต์เย็นอีก
 3 วันพระสงฆ์สำรับนั้นเอง โปรดให้พระเจ้าน้องยาเทอพลัด
 เปลี่ยนกันไป และมีละคอนด้วย

วันอาทิตย์ แรม 2 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสปีตสก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 4 โมงเสส โปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ สเด็จพระ
ไปชงประเคนที่วัดราชประดิธ พระสงฆ์รับพระราชทานฉัน ของ
หลวงในพระอุโบสถ 20 รับไทยทานหย่างเอก 7 หย่างโท 3
หย่างตรี 10 นอกนั้นฉันที่การเปรียญ 20 ศาลาสวนสราณรมย์
62 โรงพิมพ์ 42 รวมเสด 153 ได้รับไทยทานหย่างเอก 11
หย่างโท 22 หย่างตรี 120 และโปรดให้มีเทศนาของหลวงใน
พระอุโบสถกัณฑ์ 1 หม่อมเจ้าพระภุชงค์ถวายเทศนาอริยะทรัพย์
กัณฑ์ 1 และมีเทศนาศาลาธรรมทาน 4 กัณฑ์หย่างเวลาเวลานั้น

เวลาบ่าย 2 โมงเสส สเด็จพระออกทางในประทับพลับพลาใต้
ทอดพระเนตรโชน เวลาบ่าย 5 โมงเสส สเด็จพระออกพลับพลา
เหนือชงไปรยพระราชทานราสตรหย่างวานนั้นแล้ว สเด็จพระขึ้นชง
เครื่อง จวนย่ำค่ำสเด็จพระออกอีกชงไปรยกลับพริกส์และสลาภ
พระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์ข้าทูลละอองธุลีพระบาท และ
โปรดให้ทั้งทานทุกต้นกลับพริกส์ตามเช่นทุกวันมา

เวลาค่ำ สเด็จพระวัดราชประดิธ สเด็จพระประทับในพระอุโบสถ
ชงจุดเทียนนมัสการ หม่อมเจ้าพระธัมมุนหิสถวายสัลดแล้ว
หม่อมเจ้าพระธัมมุนหิส หม่อมเจ้าพระ และถานานุกรม และ
เจ้าอธิการอันดับ 20 สวดภิกขุอุปหานิยธัมมสูตร มัคควังคสูตร
โลกธัมมสูตร สเด็จพระจุดเทียนในที่ต่าง ๆ วันนั้นพระสงฆ์
และสามเณรปริยชงได้สวดมนต์ในที่ต่าง ๆ นั้นคือ สวดใน

พระอุโบสถ 20 การปรีช 20 ปราสาทพระรูป 10 ประรำ
ข้างหนึ่ง 49 ข้างหนึ่ง 48 รวม 157 รูป สวดอย่างเดียวกันกับ
ในพระอุโบสถ พระสงฆ์สวดมนต์จบสวดเศ็ดกลับประทับ
พับพลาเหนือ ชงจุดดอกไม้แล้วสวดเศ็ดประทับพับพลาได้
ทอดพระเนตรโชน โชนเล่นวันนี้ ทสกันที่ตังพีชเฒารูปเทวดา
และออกรบ พระลักส์ณุกหอกกบิลพัสดุ์ จนล็กทสกีวีรณ
กิริธร ตลอดจนถึงมนโทหงน้ำทิพ เวลา 2 ยามเสสเศ็ดเต็ดออก
ชงโปรยสลาแล้วสวดเศ็ดขึ้นข้างใน

วันจันทร์ แรม 3 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตสก จุลศักราช 1247
เวลาเช้า 4 โมงเสส โปรดให้ส่มเศ็ดพระเจ้าลูกยาเทอ
สเศ็ดเต็ดออกไปปฏิบัติพระสงฆ์ที่วัดราชประดิธ พระสงฆ์รับ
พระราชทานฉน์ของหลวง ในพระอุโบสถได้รับไทยทานหย่าง
เอก 9 หย่างโท 10 หย่างตรี 1 รวม 20 รูป นอกฉน์ฉน์ที่
การปรีช 20 สาลาในสวนสรานรมย์ 63 โรงพิมพ์ 54 แต่
เปนของหลวง 1 ของเจ้านาย 53 รวมเปน 157 รูป รวมรับ
ไทยทานหย่างเอก 13 หย่างโท 34 หย่างตรี 110 และโปรด
ให้มีเทศนาของหลวงในพระอุโบสถกันที่ 1 พระอมราภิรักจิต
ถวายเทศนาอภิธานิรัชกันที่ 1 และมีเทศนาสาลาธัมทาน
4 กันที่หย่างเวลาฉน์นี้ รวมเทศนาในงานนี้ทั้ง 6 วันเทศน์
หลวง 6 กันที่ ของเจ้านาย 24 กันที่ รวม 30 กันที่

รับพระราชทานฉน์และสวดมนต์ 6 วัน ของหลวง 123

ของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชเทวี และพระนางเทอ และ
สมเด็จพระเจ้าน้องยาเทอ สมเด็จพระเจ้าลูกเทอ พระเจ้า
น้องยาเทอ พระเจ้าพี่น้องนางเทอ พระเจ้าลูกเทอ รวม
770 รวมเส็ดทั้งสวตมนต์ นั้น เทสนาในงานคราวนี้ พระสงค์
929 รูป แต่มาไม่ได้นั้นก็ได้อำนาจไว้แล้ว

เวลาบ่าย 2 โมงเสส สเด็จพระออกทางในประทับพลับพลา
ใต้ทอดพระเนตรโชน เวลาบ่าย 5 โมงเสสสเด็จพระออกชงโปรย
พระราชทานราสตร แล้วสเด็จพระขึ้นชงเครื่อง จนเวลาจวนค่ำ
สเด็จพระออกพลับพลา ชงโปรยผลกัลป์พริกส์และสลาต่าง ๆ
พระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์ข้าทูลละอองธุลีพระบาท และ
โปรดให้ทั้งทานทุกต้นกัลป์พริกส์อย่างทุกวันมา มีการสมโภช
ตามเคย เวลาบ่ายพราหมณ์พิธีได้เบิกแว่นเวียนเทียนสมโภช
พระเจดีย์และพระอุโบสถวัดราชประดิธตามทำเนียบด้วย

เวลาค่ำสเด็จพระเข้าในวัดราชประดิธ สเด็จพระนมัสการใน
พระอุโบสถ และพระเจดีย์ และปราสาทไว้พระไตรปิฎก
ปราสาทพระบรมรูป ชงสักการะทั่วแล้วสเด็จพระกลับประทับ
พลับพลาเหนือชงจุตอกไม้ไผ่ลิง แล้วสเด็จพระประทับพลับพลา
ใต้ทอดพระเนตรโชน โชนเล่นชุดหนุมานอาสาทลอดถึง
ทศกัณท์ล้ม โชนเล่นสนุกมาก พระราชทานรางวัลทศกัณท์
ชื่อนายทองใบและนายบัว และหนุมาน กับคนเจรจา จำวัด
เป็นพระราชทรัพย์หลายชั่ง เวลาเกือบ 8 ทุ่มสเด็จพระออกชงโปรย

สลากแล้วสเด็จพระเจ้าขึ้นข้างใน เป็นเสด็จการพระราชกุศลในการ
ฉลองวัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม รวม 7 ค่ำ 6 วันเท่านั้น

การที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ บำเพ็ญพระราชกุศล และ
มีการมหรสพสมโภชวัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมารามคราวนี้เป็น
การใหญ่มโหฬาร ส่วนทานบริจาคถวายพระภิกษุสงฆ์ก็ล้วนแต่
ของประณีตวิจิตรสอาด ทั้งเป็นภัตตาหารอันแปลกประหลาดนานามี
ราคามาก เป็นของอันยากที่ชนทั้งหลายจะอาศรัยได้ ทั้ง
สลากที่ซึ่งโปรดพระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าทูลละออง
ธุลีพระบาททวยราชสนั้น ก็เป็นพัสดุแก้วแหวนเครื่องประดับ
ทองเงินและเครื่องภาชนะใช้สอยแพรพรรณและผ้า เครื่อง
อุปโภคนานา ล้วนแต่มีราคามากและเป็นของที่ใช้ได้จริง ๆ มีทั้ง
ช้าง ม้า โค กระบือ เรือพายล้วนทุกสิ่ง ล้วนพระราชทรัพย์เป็น
อันมาก มีต้นกล้วยพริกสดต้นละชั่งวันละ 8 ต้น ทั้งซึ่งโปรด
พลับพลามีเงินบาทสลึงเฟื้องวันละ 3 ชั่ง 5 ตำลึง และการ
มหรสพนั้นก็มีการใหญ่ถ้วนทุกหย่างมิได้ลดหย่อน เป็นที่
เอิกเกริกเสมอการแต่ก่อนหรือจะยิ่งกว่า มีชนทั้งหลายนานา
ประเทศทวยราชศรมารับพระราชทาน ทานบริจาคอันใหญ่หลวง
และมาดูการมหรสพอันเอิกเกริกสนุกสนาน เป็นมโหฬาร
ก็ยกออกไปทั่วท้องสนามชัยทั้ง 7 ค่ำ 6 วัน

แต่การพระราชกุศลถวายทานบริจาคแด่พระภิกษุสงฆ์นั้น
ซึ่งพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระราชโอรส พระราชโอรส

พระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระบรมชนกนาถ ซึ่งเป็นสมเด็จพระราชอนุชาและพระอนุชาของพระองค์ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ และพระเจ้าลูกเธอของพระองค์ ซึ่งนับเป็นสมเด็จพระราชนัดดาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ได้มีส่วนวัตถุทานถวายพระสงฆ์ด้วย เพราะเหตุที่ซึ่งพระมหาเมตตาโปรดเกล้า ฯ จะให้ได้ฉลองพระเดชพระคุณในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า ฯ นั้นด้วย และตามพระบรมราชดำริของสมเด็จพระจอมเกล้า ฯ ซึ่งจะโปรดให้พระเจ้าลูกเธอของพระองค์ฉลองวัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม นั้นด้วย แต่การนอกจากไทยทานถวายพระสงฆ์นั้นเป็นพระราชทรัพย์สิ้นทั้งนั้นไม่มีส่วนของผู้อื่น การคราวนี้ก็เป็นการให้ยมโหฬารเอิกเกริกก็เพราะความที่ซึ่งกอบไปด้วยพระมหากตัญญูกตเวทีตาคุณอันใหญ่หลวงเป็นพระเกียรติยศอันประเสริฐยิ่ง

วันอังคาร แรม 4 ค่ำ เดือน 4 ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

ไม่มีราชการอะไรไม่ได้สัต์เด็ดออก เปนอันชงพัก

วันพุธ แรม 5 ค่ำ เดือน 4 ปีระกา สัปตศก จุลศักราช 1247

เวลานี้ไม่มีราชการอะไร โปรดให้มีการเดินเนอพระราชทานฮิลไฮเนส ปริ้นซ์ลุยส์นโปเลียนในวันนี้

เวลาทุ่มเสส พระเจ้าอยู่หัวฯ ครั่งยสทหาน สัต์เด็ดออก

ประทับครองนิมิตประณิษย์ล้นไปเลี่ยนกับพระบรมวงศานุวงศ์ที่
ถูกเข็นเข้ามาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท แล้วเสด็จไปประทับ
ห้องเสวยพระที่นั่งมุลสถานบรมอาสน์ มีแผนที่และพระนาม
นาม ท่านผู้ที่ประชุมในโต๊ะข้างล่างนี้

จมนวิชาติ	หลวงนายสิทธิ
หลวงศักดิ์	พระวรเดช
<u>พระเสมอ</u>	พระยามหามนตรี
<u>พระยาประภา</u>	หมอกาววัน
เจ้าวัชณา	มิสเตอร์ซิก
พระองค์วรารณ	พระองค์สาย
พระองค์จันททัต	พระองค์โสณ
กรมพระภาณุ ฯ	กรมภูเรศ
ประทับ	สมเด็จพระจักรพัติ
เจ้าไปเลี่ยน	กรมเทววงส์
กรมอดิศร	พระองค์สวัสดิ์
พระองค์ศรี	พระองค์ดิศ
พระองค์ขจร	พี่เลี้ยงเจ้า
พระยาภาส	ชลยุทธ
พระยานรรัตน	จักรยา
สรรพเชษฐ์	ศรีสรรพักส์
สราภย์	หลวงราชนรารักส์

ยามเสสดินเนอแล้วสเด็จพระทัตษิตติงรุม ตรัดหู่กับเจ้า
นโปเลียน จนเวลา 4 ทุ่มเสสเจ้ากลับไป สเด็จพระ

วันพรหัสบดี แรม 6 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

วันนี้สวตมนต์ที่วังกรมหมื่นพิชิตปรีชากร ในการเลื่อน
กรมหมื่นพิชิตปรีชากรเป็นกรมหลวง พระองค์ชุมพลเป็นกรม
หมื่น เวลาบ่ายพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการไปประชุมพร้อมกัน

เวลา 2 ทุ่มเสส พระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกทางพระที่นั่งจักรี
สเด็จพระรถพระที่นั่งไปประทับวังกรมหมื่นพิชิต สเด็จพระ
ประทับบนท้องพระโรงรับสั่งกับพระบรมวงศานุวงศ์ จนเวลา
ยามเสสเสด็จกลับพระบรมมหาราชวัง

วันนี้สมเด็จพระนางเจ้าเสด็จด้วย

วันศุกร์ แรม 7 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 3 โมงเสส พระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องเหมือนงาน
ตั้งกรมแต่ก่อน ๆ สเด็จพระออกทรงรถพระที่นั่งเสด็จพระราชดำเนิน
พร้อมด้วยขบวนนำและตาม สเด็จพระไปประทับวังกรมหมื่นพิชิต
ปรีชากร สเด็จพระขึ้นประทับบนท้องพระโรงพร้อมด้วยพระบรม
วงศานุวงศ์ข้าทูลละอองธุลีพระบาทเฝ้าพร้อมกัน

ครั้นได้พระเรีกส์เช้า 4 โมง 15 นาที กรมหมื่นพิชิต

ปรีชากรพระองค์เจ้าชุมพลสมโภช ชงผ้าซางและซางสพักสู่แท่น
สงๆน้ำพระพุทธมนต์ ขณะนั้นเจ้าพนักงานประโคมไตรสังข์
พินพาทย์ค้องชัยตามทำเนียม พระสงค์บนท้องพระโรงมีกรม
พระปวเรศ กรมหมื่นนวัชรินาน พระราชาคณะ 10 องค์สวด
ชัยมงคลพร้อมกัน ในลำดับนั้นพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชทาน
น้ำพระพุทธมนต์แล้ว พระบรมวงศานุวงศ์ซึ่งมีพระชนมพรรษา
จเร็นมาก และที่ซึ่งคุณวุฒิปรีชาทั้งฝ่ายหน้าและฝ่ายในประทาน
น้ำพระพุทธมนต์ แล้วเสนาบดีจึงถวายน้ำพระพุทธมนต์
พราหมณ์ถวายน้ำกรดสังข์ตามไสยเวท พระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับ
มาประทับห้องกลาง กรมหมื่นพิชิตปรีชากร พระองค์เจ้า
ชุมพลสมโภชสงเสด็จแล้วไปประทับ นะ ท้องพระโรง

พระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นพระที่นั่งโสรณ พระบรมวงศานุวงศ์
เสนาบดีมนตรีมุขมาจ ทั้งฝ่ายพลเรือนและทหารเฝ้าทูล
ละอองธุลีพระบาทตามตำแหน่งถ้วนทุกกะชวง จึงพระยา
ศรีสุนทรโวหารอ่านประกาศ ซึ่งซึ่งพระราชดำหริว่าพระเจ้า
น้องยาเทอกรมหมื่นพิชิตปรีชากร ชงสติปัลณารอบรู้พระราช
กำหนดกตหมายเก่าใหม่มั่นคง และได้รับราชการมาโดย
เรียบร้อย และได้เสด็จไปจัดราชการเมืองเชียงใหม่สมพระราช
ประสงค์เป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัย ควนรับราชการไปพายหน้า
จึงโปรดให้สถาปนาเลื่อนขึ้นเป็นกรมหลวง มีพระนามตาม

จารึกในพระสุพรรณบัฏว่า พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิชิต
 ปรีชากร มุสิกนาม ชงศักดิ์นา 15000 กับให้ขงเลื่อนเจ้ากรมเป็น
 หลวงพิชิตปรีชากร สักดินา 600 ปลัดกรมเป็นขุนอมรภักดี
 สักดินา 400 สมุหบัญชีเป็นหมื่นสร้อยพยุหะพล สักดินา 300
 อนึ่งขงพระราชดำหริว่า พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้า
 ชุมพลสมโภช ขงพระจเรินวิยวูทธิปรีชาสามาถในราชกิจและ
 เป็นที่สนธิชิตชมในพระบรมวงศานุวงศ์ทั่วไป และเป็นราช
 เอดเดอเกมปีหลวงเป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัย จึงโปรดเกล้า ฯ
 ให้สถาปนาเป็นองค์เจ้าต่างกรม มีพระนามตามจารึกในพระ
 สุพรรณบัฏว่า (พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสรพรพิสุทธิประสงค์
 อักษนาม ชงศักดิ์นา 15000) ให้ขงตั้งเจ้ากรมเป็นหมื่น
 สรรพพิสุทธิประสงค์ สักดินา 600 ปลัดกรมเป็นหมื่นดำรงราชกิจ
 สักดินา 400 สมุหบัญชีเป็นหมื่นลิขิตคนารักษ์ สักดินา 300

ครั้นอ่านประกาศจบแล้ว มีพระบรมราชโองการให้หา
 กรมหมื่นพิชิตปรีชากรเข้าไปในพระที่นั่ง ขงหลั่งน้ำพระมหาสังข์
 ทักสินาวัดขงเจิมพระราชทาน ขณะนั้นพระสงค์สวดชัยมงคล
 เจ้าพนักงานประโคมสังข์แตรพินพาทย์ค้องชัยตามทำเนียม ขง
 เจิมแล้วโปรดพระราชทานพระสุพรรณบัฏ 1 ของทองคำ 1
 พระธำมรงค์นพเก้า 1 แล้วมีพระบรมราชโองการให้หาพระ
 องค์เจ้าชุมพลสมโภชเข้าไปหน้าพระที่นั่งขงหลั่งน้ำพระมหาสังข์

และชงเจิม แล้วพระราชทานพระสุพรรณบัตร 1 ส้อยจกักร์
สายสพายจกักร์ ดวงจกักร์ดารา สำรับ 1 กาทองคำ พระมาลา
เส้าสเทิน 1 แล้วกรมหลวงพิชิตปรีชากร กรมหมื่นสรรพ
สิทธิประสงค์ ถวายต้นไม้ทองเงินรูปเทียนทองเงิน ของถวาย
ในการตั้งกรมด้วย

สเด็จพระที่นั่งโอรณ พระสงค์ถวายอดิเรกแล้วสเด็จพระ
ไปประทับโตะเสวยพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ เสวยแล้ว
สเด็จพระประทับหย่อนบำยโมงเสสสเด็จพระกลับพระบรมมหาราชวัง

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชเทวี และบรมวงศานุวงศ์
สเด็จพระทั้งสองเวลา

วันเสาร์ แรม 8 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

ไม่มีราชการอะไรไม่ได้สเด็จพระออก

วันอาทิตย์ แรม 9 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาค่ำสเด็จพระออกประทับห้องออกขุนนาง ชงปิดทองพระ
แล้วสเด็จพระขึ้นพระแท่นออกขุนนาง

พระมนตรีกอ่านบอกหลวงยกบัตรเมืองนครนายก ส่งตัว
อ้ายเหมผู้ร้ายค่าคนตาย ฉบับ 1 กับไปบอกพระยาสุจริตเมือง
ตาก รายงานที่ได้จ่ายคนให้หม่อมเทวาธิราชไปทำโทรเลขทาง
เมืงวดี

พระยาพิชัยอ่านบอกพระยาสาครสงคราม เมืองบางละมุง
ว่าได้หานายกองมาเร่งน้ำมันยางส่วยค้าง จำนวนปีมะเสงศรีสก
มะเม็ยจัตวาสก มะแมเบณจสก วอกนสก 4 จำนวน ไพร
8 คน เรียกคน 1 ปีละ 3 ถัง ทาส 1 คนเรียกปีละถังครึ่ง
รวม 4 จำนวนน้ำมันยาง 102 ถัง ได้ให้กรมการคุมเข้ามาส่ง
แล้วสเด็จพระทัตบออฟฟิศจนเวลาทุ่มเสสสเด็จพระขึ้น

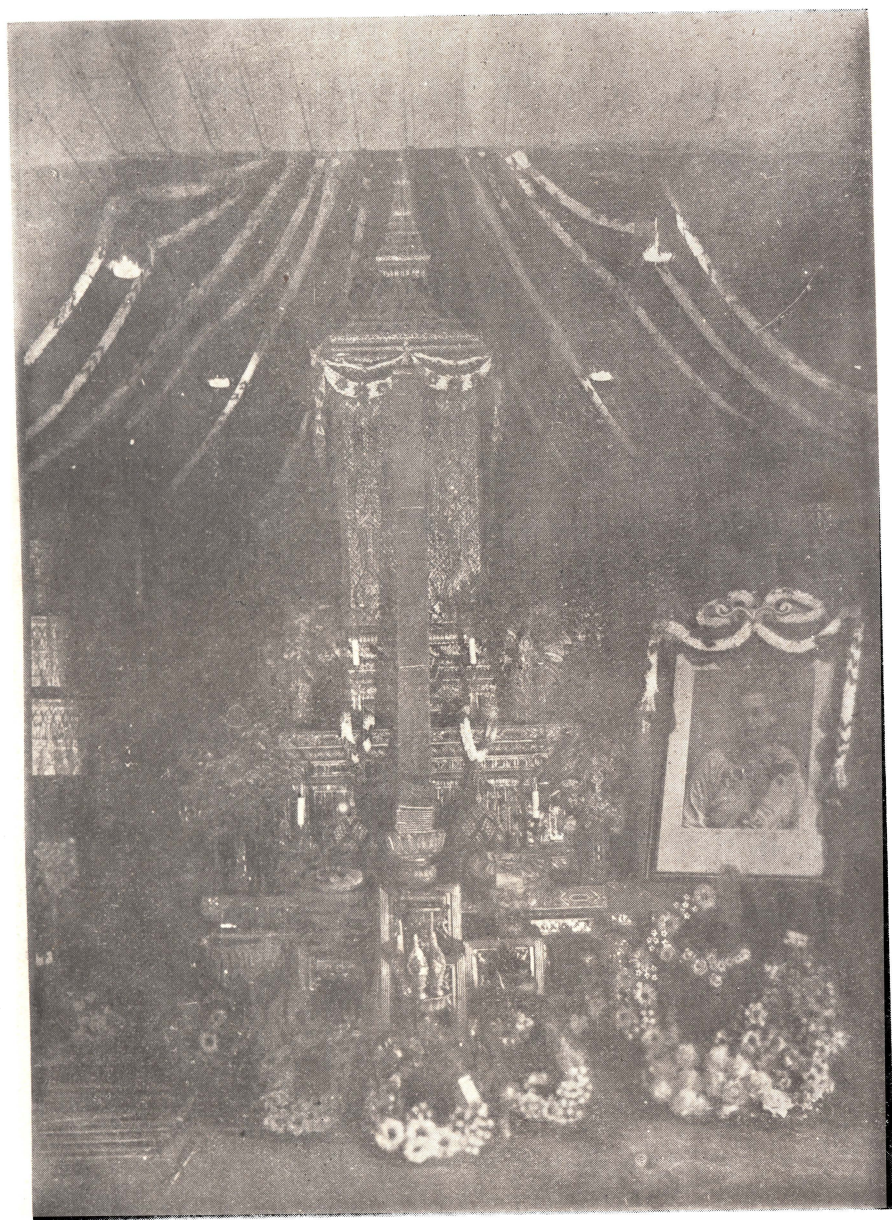
วันจันทร์ แรม 10 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาวันนี้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิรมนินิสไม
ซงสบายพระบงคนมากไป พระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์
สเด็จพระไปหยุดที่นั่น

วันนี้เริ่มการขงบำเพ็ญพระราชกุศล ถวายในพระบรมอัฐิ
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และฉลองพระพุทธรูป
ฉลองพระองค์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการ
ที่สเด็จพระดำรงสิริราชสมบัติมา เสมอด้วยรัชกาลของสมเด็จพระ
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยความที่ขงพระราชเจรินสุขสิริสวัสดิ์
พิพัฒน์มงคลสมบุรณ์ จึงโปรดเกล้า ฯ ให้จัดการที่จะบำเพ็ญ
พระราชกุศลเป็นการใหญ่ มีเทศนาเครื่องกันที่กะจาดใหญ่เหมือน
คราวก่อนด้วย แต่การคราวนี้มีพิธีตรุษเกี่ยวหญุงจึงต้องแบ่งการ
เป็นระยะไปไม่เนื่องกันเหมือนคราวก่อน

เจ้าพนักงานได้จัดการในพระที่นั่งอนันตสมาคม เช่นพระพุทธรูปฉลองพระองค์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งหุ้มทองคำและขงเครื่องอาภรณ์อย่างจักรพรรดิราชาธิราช และเครื่องอาภรณ์นั้นก็ล้วนแล้วด้วยทองคำลงยาราชาวดี และฝังพลอยต่าง ๆ เป็นอย่างวิเศษนั้นขึ้นตั้งบนม้าหุ้มลายสลักปิดทองประดับกระจก ประดับไปด้วยเครื่องบูชาสักการะต่าง ๆ เป็นอันมาก ม้าหุ้มนั้นตั้งตรงที่ตั่งพระที่นั่งโอรน และเช่นพระพุทธรูปประจำวันและประจำพรรษา ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวตั้งบนพระที่นั่งเสวตฉัตร มีเครื่องสักการะต่าง ๆ เบื้องขวาของพระพุทธรูปฉลองพระองค์นั้น ตั้งบุสบกทองคำมีชั้นแว่นฟ้ารอง 3 ชั้นแวดล้อมด้วยฉัตรทองคำ และเครื่องสูงจามรแล้วเช่นพระบรมอัฐิ พระบรมทนต์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นสถิตบนนั้น มีเครื่องบรมราชูปโภคตั้งตามขัตติยะราชประเพณี และมีกลองชนะแตรสังข์มโหรีที่กระโคมตามเวลากว่าจะสิ้นการบำเพ็ญพระราชกุศลสมัยนี้

เวลายามเสส พระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกพระที่นั่งอนันตสมาคม ขงจุดเทียนนมัสการในที่ทั้งปวงเป็นอันมากแล้วเสด็จขงทอดผ้าไตร หย่างดียามโหมดเทศร์วิสัเชื้อวนับทอง 18 สำหรับ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ หม่อมเจ้าพระ พระราชาคณะคนะผู้ใหญ่ผู้น้อย 18 องค์สดับปกรณ์ แล้วขงประเคนพัตรอง

รูปโกศศพ เจ้าจอมเอิบ ท.จ.ว.

ด้ามมุกด์^๕พื้นกำมะหยี่เขียวปักลายทองตรามงกุฏ แต่พระสงฆ์ 18 องค์ ชงทอดผ้าไตรหยาบรองย่ามแพรดอกทอง 47 สำหรับ พระราชาคณะถาบันนุกรมปรีเยธ 47 รูปสดับปกรณ์ โปรด ให้เจ้านายชงประเคนพัตรรองแพรเหลืองดอกปักทอง แก่ พระสงฆ์ 47 รูป พระสงฆ์ทั้งปวงออกไปครองผ้า การที่ชง ถวายไตรบริจารเปนของสมโภชนั้น คืออย่างเอก 18 องค์ เสมอด้วยรัชกาลพรรสาละ องค์ อีก 47 องค์นั้นเสมอด้วย พระชนมพรรษาที่ยังมีได้เถลิงถวัลยราชสมบัติ รวมทั้งสอง อย่าง 65 พรรษา เสมอด้วยพระชันษาของสมเด็จพระบรม ชนกนาถเจ้า และพระสงฆ์ที่ได้บริจารอย่างเอก 18 นั้น จะ ได้ถวายเทศนาเครื่องกันที่กะจาดใหญ่ 17 องค์ แต่กรมพระ ปวเรสนั้นชงชราโปรดมิให้ถวายเทศนาแต่ถวายกะจาดด้วย จึง รวมเปน 18 องค์เสมอด้วยรัชกาล

พระสงฆ์ครองผ้าแล้วเข้ามานั่งที่ จึงชงจุดเทียนรูปเครื่อง นมัสการ กรมพระปวเรศถวายสีกแล้ว กรมพระปวเรศ หม่อมเจ้าพระราชาคณะผู้ใหญ่ผู้น้อยถาบันนุกรมปรีเยธ 65 รูป สวดสัตปริตร เวลาเกือบ 5 ทุ่มสวดมนต์จบ พระสงฆ์ถวาย อติเรกถวายพระพรลากลับไป

พระบรมวงศานุวงศ์ข้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายดอกไม้ รูปเทียน ในการที่ชงบำเพ็ญพระราชกุศลในสมัยซึ่งเสด็จดำรง

สิริราชสมบัติเสมอด้วยรัชกาลแห่งสมเด็จพระบรมชนกนาถเจ้า
เวลา 5 ทุ้มเสสเสด็จขึ้นข้างใน โปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ
สเด็จไปขงจูดอกไม้ด้วย

วันอังคาร แรม 11 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าโมงเสส สเด็จออกพระที่นั่งอนันตสมาคม เปน
พระเรีกส์บันจุพระบรมธาตุพระพุทธรูปฉลองพระองค์ สเด็จ
ขงจูดเทียนนมัสการ กรมพระปวเรสถวายสีก ขงสีกแล้ว
สเด็จขึ้นเกยที่ปลูกขึ้นเสมอพระเสียรพระพุทธรูป ขงบันจุตั้ง
พระบรมสารีริกธาตุลงในพระเกสพระพุทธรูป ขงนั้นพระสงค์
65 รูปถวายชัยมงคล เจ้าพนักงานประโคมสังข์แตรพินพาทย์
ตามทำเนียม บันจุพระบรมสารีริกธาตุแล้ว โปรดให้เซ็นแผ่น
สุพรรณบัตรพระนามพระพุทธรูปขึ้นติด ในลักสนะสุพรรณบัตร
นั้นจารึกพระนามว่า (พระมหาสิริจอมกตปติมากร) แต่เป็นสอง
แผ่น ๆ หนึ่งมีแต่พระนาม อีกแผ่นหนึ่งเป็นเรื่องที่อ้างพระ
พุทธรูปนี้มีความว่า (สุกมัสศุพระพุทธรุศาสนากาลเปนอกิตถาก
ถ่วงแล้ว 2428 พรรสา ปรัตยบันกาลกุกุขสังวัจฉระผคุนมาส
กาลบักส์โสภาทสดีถีมุวารบริเนทกาลกำหนด พระบาทสมเด็จพระ
พระปรมินทรมหาจุลาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามกุฏ
บุรสรตันราชรวังส์ วรุตมพงส์บริพัตร วรชัตติยะราช

นิโกรคม จาตุรนต์บรมมหาจักรพัติราชสังกาส บรมชมมิก
มหाराชาธิราช บรมนาถปิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว)

ขงพระอนุสรคำนึงถึงพระราชประสงค์แห่งสมเด็จพระบรม
ชนกนาถ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งมี
พระบรมราชโองการดำหัดสั่งไว้ ให้สถาปนาพระพุทธรูป
ฉลองพระองค์ขึ้นไว้ในเวลาที่สเด็จพระคตล่วงแล้วนั้น จึงขง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาพระพุทธรูปห้ามสมุทรขงเครื่อง
หย่างจักรพัติราชธิราชพระองค์นั้นขึ้นไว้ในพระพุทธศาสนา ครั้น
เมื่อการพระพุทธรูปสำหรัตแล้ว ได้มีมหกัมการฉลองพระที่นั่ง
อนันตสมาคม พร้อมด้วยการพระราชกุศลฉลองพระเดชพระคุณ
ในสมเด็จพระบรมชนกนาถ ในเมื่อการซึ่งได้สเด็จพระดำรง
สิริราชสมบัติมาเสมอด้วยรัชกาลที่ 4 นั้น และการพระราชกุศล
ทั้งปวงนี้ ขงพระราชอุทิศถวายฉลองพระเดชพระคุณแด่สมเด็จพระ
พระบรมชนกมหाराชาธิราช แม้จะสเด็จพระอยู่ในทิพสถานใด ๆ
ก็ดี ของได้ขงอนุโมนทนาในส่วนพระราชกุศล แล้วจงสำหรัต
เปนสุขสมบัติดังพระราชประสงค์ทุกประการ เทอน

ขงบันจุเส็ดแล้วสเด็จพระประเคน พระสงค์ 65 องค์รับ
พระราชทานฉนั้น ครั้นฉนั้นแล้วสเด็จพระประเคนบริหารหย่างเอก
แต่กรมพระปวเรส แต่พระสงค์จะได้รับไตรหย่างเอกอีก 17
รูปนั้นมิได้ถวายอะไร เพราะจะได้ไปถวายเทศนาต่อไป ยก

บริวารไปเป็นเครื่องกันท์ พระราชาคณะถนายนุกรมปรีเยณ 47
รูปนั้น โปรดให้เจ้านายถวายบริวารองค์ละ 2-3 สิ่ง แต่เป็น
ของดี ๆ มีโคมลานและที่กาแฟเป็นต้น พระสงค์ถวาย
อนุโมทนาแล้วถวายพระพรลาไป โปรดให้มีสดับปกรณ์อีก
500 เวลาเที่ยงเสสสเด็จพระพุทธรูปฉลองพระองค์เท้านี้
ถวายพระบรมอัฐิและฉลองพระพุทธรูปฉลองพระองค์เท้านี้

อนึ่ง วันนั้นมีการพระราชพิธีสัมพัจฉรฉินท์ เจ้าพนักงานตั้ง
เครื่องพระราชพิธีต่าง ๆ พร้อมและเงินปิ่นมหาเร็กสัมหาไชย
มหาจักร มหาปราบยุค ไปตั้งตามทำเนียบด้วย

เวลาห้าค่ำเสส พระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกประทับพระที่นั่ง
ดุสิตมหาปราสาท ชงจุดเทียนนมัสการ กรมพระ
ปวเรศวริยาลงกรณ์ถวายสีก แล้วกรมพระปวเรสพระราชคณะ
ผู้ใหญ่ผู้น้อย 20 องค์สวดสัตปริตร พอพระสงค์สวดมนต์
พระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้น

ปิ่นมพระองค์เจ้าในกรมพระราชวังบวร 3 องค์ คือ
พระองค์เจ้าโภาสไพศาล 1 พระองค์เจ้าวรวิฑริอาภรณ์ 1
พระองค์เจ้าเทวีไฉววรรณ 1 กับหม่อมเจ้าอีก 3 องค์ รวม 6
องค์ เกสากันต์ด้วย วันนี้เป็นวันเริ่มฟังสวด

วันพุธ แรม 12 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247
เวลาเช้า 4 โมงเสส สเด็จพระพุทธรูปประทับดุสิตมหาปราสาท

ชงจุดเทียนนมัสการ กรมพระปวเรศถวายสัลแล้วชงถวาย
 เทียนชนวนแด่กรมพระปวเรศ สเด็จพระเจ้าลูกเธอเสด็จไปชงจุดเทียนไชย
 ขณะนั้นพระสงฆ์ทั้งปวงสวดคาถาจุดเทียนไชย เจ้าพนักงาน
 ประโคมพินพาทย์แดร่สังข์ตามทำเนียม แล้วพระสงฆ์ถวายพร
 จบลงสเด็จพระประเคน กรมพระปวเรศและพระราชาคณะ
 พระครูพระพิธิธัมม 68 องค์รับพระราชทานฉน์ ครั้นพระสงฆ์
 ฉน์แล้วถวายอนุโมทนาอติเรกถวายพระพรลากลับไป สเด็จพระ
 มาประทับตรัดกับพระบรมวงศานุวงศ์ข้าทูลละอองธุลีพระบาท
 ครุหนึ่งสเด็จพระขึ้น พระสงฆ์พิธิธัมได้สวดภาณวารไปกว่าจะสิ้น
 พระราชพิธี

เวลาทุ่มเสส โปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเสด็จไปชง
 จุดเทียนที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท กรมพระปวเรศพระราชา
 คณะผู้ใหญ่ผู้น้อยพระครูพระพิธิธัม 68 องค์ สวดพระพุทธรูป
 เปนวันที่ 2

อนึ่ง วันนี้นพระสงฆ์จะได้สวดมนต์ทุกบ้อมมุกกำแพง
 พระนคร และวัดกลางพระนครด้วย และฝั่งตะวันตกก็มีอีก
 6 แห่ง

วันพื้หสบดีแรม 13 ค่ำเดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้าโปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเสด็จไปชงประเคน

ที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท กรมพระปวเรศพระราชาคณะ
ผู้ใหญ่ผู้น้อยพระครูพระพิชิตมรรคม 64 องค์ รับพระราชทานฉนั้น
และในที่ต่าง ๆ ซึ่งได้มีการสวดมนต์ คือที่บิเอมมุกำแพง
พระนครและที่พระอารามใหญ่ ๆ กลางพระนคร ก็ชงพระกรณา
โปรดเกล้าฯให้ขอแรงพระบรมวงศานุวงศ์ทำสำรับไปเลี้ยงทั่วกัน
และย่ำค่ำ ชงพระกรณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้า
ลูกเธอเสด็จไปชงจุดเทียนที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท กรม
พระปวเรศพระราชาคณะพระครูพระพิชิตมรรคม 68 องค์สวดพระ
พุทธมนต์ เปนวันที่ 3

อนึ่ง วันนี้เป็นวันสวดมนต์ในการมหามงคลสมัย ซึ่ง
พระเจ้าอยู่หัวเสด็จดำรงสิริราชสมบัติมาเสมอด้วยรัชกาลของ
สมเด็จพระบรมชนกนาถ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัว คือนับแต่วันสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต
ในวันพุธ ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 ปีกุน ยังเป็นโทศก 1212 เวลา
8 ทุ่ม 3 นาทีนั้นมา จนพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จสวรรคตในวัน พุธขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ปีมะโรง
ศักราช 1230 เวลายามหนึ่ง นับเป็รัชกาลของสมเด็จพระ
บรมชนกนาถเจ้าได้ 6391 วัน 18 ชั่วโมง 57 นาที คิด
ตามจันทรคติกาลตามปีได้ 17 ปี 6 เดือนเกือบถึง เทียบตั้งแต่
วันเวลาที่สุุดแห่งจักรัรัชกาลมาถึง วันศุกร์ แรม 14 ค่ำ ปะระกา

สัปตศก 1247 เวลาบ่าย 3 โมง 57 นาทีเป็นถั่วนครบ กำหนด
วันเวลาเท่ากันคือ 6391 วัน 18 ชั่วโมง 57 นาที จึงโปรดให้
จัดการพิธีมงคลสมัยในพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เจ้าพนักงาน
ได้เชิญพระพุทธบุษยรัตนน้อยและพระไชยเนาวโลหะ สถิตบน
พระที่นั่งพุทธานทองคำภายใต้พระมหาเศวตฉัตร แต่พระพุทธ
บุษยรัตนนั้น ห้อยในบุสบกงาอีกที่หนึ่ง เชิญพระไชยและ
พระชนมพรรสาตงบนม้าหมุ่ริมพระที่นั่งพุทธานด้านขวา เครื่อง
เบญจมหาราชกฤษณ์และพระแสงต่าง ๆ ตั้งม้าหมุ่เบื้องซ้าย
พระที่นั่งพุทธานทองคำ และมีพระเต้าน้ำพระพุทธรณ์ต่าง ๆ
ตามทำเนียบ และตั้งเครื่องสักการะนานาเรียงรายไปโดยสอาด
งดงาม

เวลา 2 ทุ่มเศษ พระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกประทับท้อง
พระโรงกลางพระที่นั่งจักรี พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์
ข้าทูลละอองธุลีพระบาทเฝ้าพร้อมกัน สเด็จพระประเคนผ้าไตร
หย่างดี ยามโหมคเทศรวีแดง พัดรองตราพระเกี้ยวพันทันกำมะหยี่
แดงแด่กรมหมื่นวชิรญาณ หม่อมเจ้าพระ พระราชาคณะผู้ใหญ่
ผู้น้อย 18 องค์ แล้วทรงประเคนไตรหย่างกลายยามแพรดอกทอง
พัดรองแพรดอกปักทอง แต่หม่อมเจ้าพระ พระราชาคณะ
ถานานุกรมปรีเยธ 15 องค์ รวมพระสงฆ์ 33 องค์เสมอด้วย
พระชนมพรรสา พระสงฆ์ออกไปครองผ้าแล้วกลับเข้ามานั่งที่
สเด็จพระจุดเทียนนมัสการ กรมหมื่นวชิรญาณถวายสัลด แล้ว

พระยาสรสุนทรโวหาร อ่านประกาศว่าด้วยขงพระราชดำริในการบำเพ็ญพระราชกุศลในสมัยนี้ ในการฉลองวัดราชประดิษฐ์ครั้งอ่านประกาศจบแล้วพระสงฆ์สวดทวารที่สปริตร เวลา 4 ทุ่มเสสสวดมนต์จบ พระสงฆ์คือติเรก ถวายพระพรลากลับ สเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นข้างใน

วันศุกร์แรม 14 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247

เวลาเช้า 2 โมง พระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกท้องพระโรงกลางพระที่นั่งจักรี ขงจุดเทียนนมัสการ กรมหมื่นวชิรญาณถวายสวด แล้วกรมหมื่นวชิรญาณ หม่อมเจ้าพระ พระราชาคณะถานาปรีเยช 33 องค์ถวายพรพระจบลง สเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขงประเคน พระสงฆ์รับพระราชทานฉัน แล้วเสด็จขงประเคนรูปเทียนหมากพลูแก่กรมหมื่นวชิรญาณ หม่อมเจ้าพระ พระราชาคณะที่ได้รับไทยทานหย่างเอก 18 องค์ โปรดให้เจ้านายขงประเคนบริขารต่าง ๆ หย่างเช่นวันงานพระบรมอัฐิ แก่หม่อมเจ้าพระ พระราชาคณะถานานุกรมปรีเยชอีก 15 รูป ซึ่งรับไทยทานหย่างรองด้วยมิได้ถวายเทศนา พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ติเรกถวายพระพรลากลับไป พระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้น วันนี้เป็นวันตรงที่รัชกาลปัจจุบันนี้เสมอด้วยรัชกาลที่ 4 แต่กาลคราวก่อนมานั้นเคยมีสลด 3 เวลา ครั้นขงพระราชดำริว่าเวลาค่ำวันนี้จะต้องมี

การยิงปืนอาตานาติย์ จะเป็นสุดท้ายทั้งกลางวันกลางคืนไป จึงโปรดให้เลื่อนไปวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 ปีก่อ ยังเป็นสัปตศก และการคราวนี้ก็ได้ติดต่อกันเหมือนเมื่อรัชกาลเสมอด้วยรัชกาลที่ 2 เพราะครั้งนั้นมีพระราชพิธีสำหรับปีมาแขกแขง จึงต้องเว้นเป็นระยะไป เพื่อจะมีให้ยุ่งกันวุ่นวาย

เวลาเช้า 4 โมง สเด็จพระออกพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ชงจุดเทียนนมัสการ กรมพระปวเรศวริยวราลัยเสด็จเสด็จแล้วเสด็จชงหลังน้ำพระมหาสังข์ พระราชทานและชงพระกัณไกรพระกัณไกรโสกันต์พระองค์เจ้าวรวัชรธิดาภรณ์ราชกุมารี พระองค์เจ้าโอภาสไพศาล 1 พระองค์เทวีวิไลวรรณ 1 และเสดากันต์หม่อมเจ้าพัชรพรรณ 1 หม่อมเจ้าธัญฉะวดี 1 หม่อมเจ้าวงศ์ 1 แล้วโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงสาธุใหญ่ชงจเร็นพระเกศาเจ้านายที่โสกันต์และเสดากันต์ด้วย ขณะนั้นพระสงฆ์สวดชัยมงคลเจ้าพนักงานประโคมสังข์แตรพินพาทย์ตามทำเนียม โสกันต์แล้วเสด็จลงไปทางเขาไกรลาส โปรดพระองค์เจ้าหม่อมเจ้าสงน้ำ แล้วพระราชทานน้ำพระพุทธรณ์ และโปรดให้พระบรมวงสาธุใหญ่ที่ชงพระชนมพรรษา ประทานน้ำพระพุทธรณ์ด้วย ครั้นสงแล้วประทับบนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ชงประเคนอาหารบิณฑบาตพระสงฆ์ 68 องค์ รับพระราชทานฉันสำหรับพระสงฆ์วันนี้เป็นเครื่องกะยาบวคตามเคย พระสงฆ์ฉัน

แล้วโปรดให้พระเทพโมลีประกาศ พระราชพิธีสัมพัจฉรฉินที่
ครั้นประกาศจบพระสงฆ์ถวายอนุโมทนา อติเรกถวายพระพรลา
พระเจ้าอยู่หัวสเด็จพระที่นั่ง

เวลาบ่าย โปรดให้สมโภชพระองค์เจ้าหม่อมเจ้า ซึ่ง
โสกันต์และเกสากันต์ ในห้องออกขุนนางที่พระที่นั่งจักรีมหา
ปราสาทด้วย

เวลาบ่ายวันนี้เป็นพระเรีกส์ที่จะสมมุติเสก ในการพระ
ราชพิธีสมโภชสิริราชสมบัติ เจ้าพนักงานได้ตั้งพระแท่น
สมมุติเสกसनาน ที่ข้างพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬารตาม
เคย ครั้นเวลาบ่าย 4 โมง 48 นาที ได้พระเรีกส์พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระภูษาทรงพระสพักโขมพัตร สเด็จพระ
เข้าสู่ที่สมมุติเสกसनานในพระแท่นสง อันรายด้วยราชวัติ
เครื่องสูงเสวตวิจิตรสอาด เจ้าพนักงานประโคมแตร สังข์
พินพาทย์มโหรีตามขัตติยะราชประเพณี เจ้าพนักงานถวาย
พระแต่น้ำพระพุทธรูปต่าง ๆ พระครูพราหมณ์ถวายน้ำกรดสังข์
และโอมอ่านอิสรเวทวิสุมนต์ ถวายชัยมงคลตามไสยสาตรา
แล้วสเด็จพระที่นั่งทรงเครื่องข้างใน

เวลาบ่ายค่ำเสส สเด็จพระที่นั่งจักรีประทับหน้า
สนามพระที่นั่ง โปรดให้เรียกขบวนแห่พระเดินขบวนเข้ามา
ตามหย่างเช่นเคยมาทุกคราว แต่พระราชากณะนั้นเปลี่ยนแปลง

ไปบ้าง ขบวนไปหน้าพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทสิ้นขบวนแล้ว
 สเด็จพระราชดำเนินขึ้นพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ชงจุดเทียน
 นมัสการ กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ์ และกรมพระปวเรศ พระราชา
 คณะ พระครู พระพิธีชัย 68 องค์ สวดสัตปริตรเวลา 2 ทุ่มจบ
 พระเทพโมลีประกาศเทวดาจบ สเด็จพระจุดเทียนและชง
 ประเคนผ้าขาวพับ พระครูวัดบวรนิเวศ 2 วัดเชตุพน 2
 พระเทพโมลีจัดตำนาน พระครู 4 รูปสวดธรรมจักรกัปปวัตนสูตรจบ
 สเด็จพระจุดเทียนและชงประเคนผ้าขาว พระครูวัดราชประดิ
 2 พระครูวัดโสมนัส 2 พระเทพโมลีจัดตำนาน พระครู 4 รูป
 สวดมหาสมัยสูตรจบ เวลายามเสสพระพิธีชัยวัดมหาธาตุขึ้น
 สวดภาณยักษ์ มีพระราชคณะฝ่ายวิปัสสนาตั้งปรก พระพิธีชัย
 สวดถึงอาตมาตติยปริตร พระราชคณะทั้งปวงช่วยสวดวิปัสสิ
 พร้อมกัน เจ้าพนักงานกรมกองแก้วจินดา ยิงปืนมหาเรกส์
 มหาไชย มหาจักร มหาปราบยุคครั้ง 1 ทานต่าง ๆ ซึ่งประจำอยู่
 หน้าพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทยิงปืนดับเป็นพวก ๆ เจ้าพนักงาน
 กรมต่าง ๆ ตามหน้าที่ คือ บ้อมรอบพระนคร บ้อมวัง
 ประตูประมมหาราชวัง ประตูประนคร ถนนใหญ่ ๆ ทั้งปวง
 ยิงปืนใหญ่เล็กทั่วกัน ครั้นพระพิธีชัยสวดถึงอุชาเปตัพพังครั้ง
 แรกยิงปืนอีกครั้งหนึ่ง พระสงค์สวดถึงอุชาเปตัพพังครั้งหลัง
 ยิงปืนอีกครั้งหนึ่ง พระพิธีชัยวัดมหาธาตุสวดจบแล้ว พระพิธี

ธัมมวัดระกั้งขึ้นสวดกานพระ ยิงปืนไหย่น้อยสองครั้ง แล้วพระ
พิธีธัมมวัดบวรนิเวศขึ้นสวดกานยักส์ เวลา 7 ทุ่ม สเด็คขึ้น
พระพิธีธัมมอีก 7 สำหรับจะได้สวดกานยักส์กานพระสลักกันไป
ทีละสำหรับกว่าจะรุ่ง เจ้าพนักงานก็ยิงปืนไหย่น้อยสลักกันไป
กว่าจะรุ่งเหมือนกัน

อนึ่ง วันนี้ขงแจกเหรียญสำหรับห้อยนาฬิกาเป็นที่ระลึก
ในงานสมโภชสิริราชสมบัติเสมอด้วยรัชกาลที่ 4 แก่พระบรม
วงศานุวงศ์ข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือน แต่ที่พระราชทานนั้น
ผู้ที่ถูกกะจาดไหยได้เหรียญทอง 1 เงิน 1 บ้าง กะไหล่ 1 เงิน
1 บ้าง เสนาบดีได้เหรียญทองคนละ 1 พระยา พระได้เหรียญ
กะไหล่อันละ 1 พระ หลวง ขุน นาย ได้เหรียญเงินคนละ 1
แต่พระบรมวงศานุวงศ์นั้น ได้รับพระราชทานเหรียญทอง 1
เงิน 1 บ้าง เหรียญกะไหล่ 1 เหรียญเงิน 1 บ้าง เหรียญนั้น
(ด้านหนึ่งเป็นโล่ที่แผ่มีพานพระมหามงกุฎโล่ที่ 1 พาน
พระเกี้ยวโล่ที่ 1 มีพระมหาอนุหิสบนโล่ที่มีสังวาล้อมมีพระแสง
แผ่โล่ที่พวงไชยพริกส์ล้อม) อีกด้านหนึ่ง (มีโล่ข้าง 3 เสียรขึ้น
ในนั้นบนโล่ที่มีพระอนุหิสได้โล่ที่มีพวงไชยพริกส์โอบขึ้นไป)
มีหนังสือว่า (ที่ระลึกรัชกาลที่ 5 เสมอรัชกาลที่ 4
จุลศักราช 1247)

ในราชสมบัติ 2 วันนี้สวมเสื้อดำประดับเครื่องราชอิสริยยศ

ต่าง ๆ กัน

วันเสาร์ แรม 15 ค่ำ เดือน 4 ปีระกาสัปตศก จุลศักราช 1247
เวลาเช้า 5 โมงเสส โปรดให้เจ้านายชงประเคนที่พระ
ที่นั่งดุสิตมหาปราสาท กรมพระปวเรศ พระราชาคณะ พระครู
พิริยัม 68 องค์ รับพระราชทานฉน์ กรั้นพระสงฆ์ฉน์แล้ว
พระพิมพ์ลัมดบเทียบไชย พระสงฆ์ทั้งปวงสวดคาถาดบเทียบ
ไชย แล้วถวายอนุโมทนาและสวดคาถาทำนํามนต์ตามทำเนียม
แล้วอธิเรกถวายพระพรลา แล้วพระราชาคณะฝ่ายรามันและ
ฝ่ายสมณะวิปัสณา เข้าไปประนํามนต์โปรยชาในพระบรม
มหาราชวังตามพระราชพิธี

เวลาบ่าย สเด็จพระออกห้องออกขุนนางพระราชทานน้ำพระ
มหาสังข์เจ้านายน้อยหนึ่งแล้วสเด็จพระขึ้น

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์พระจันทร์ ประนคร

นายสนั่น ขุนยสิทธิ์
เจ้าของ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา

29/9/2487

